

OMGEVINGSANALYSE

Herwerking mei 2023

EERSTELIJSZONE
GENT

EERSTELIJSZONE
GENT

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave	1
2	Voorstelling Eerstelijnszone Gent.....	5
3	Demografische kenmerken	6
3.1	Bevolking - algemene kenmerken	6
3.1.1	Bevolkingsdichtheid.....	6
3.1.2	Bevolkingsgroei.....	6
3.2	Leeftijdsverdeling	7
3.2.1	Groene en grijze druk	7
3.2.2	Familiale zorgindex	8
3.2.3	Ouderenbevolking	9
3.2.4	Prognose aantal 65-plussers en aantal 80-plussers.....	9
3.2.5	Conclusie	10
3.3	Diversiteit	10
3.3.1	Huidige nationaliteit	10
3.3.2	Nationaliteit en herkomst.....	10
3.3.3	Gesproken thuistaal.....	12
3.3.4	Conclusie	13
3.4	Huishoudens.....	13
3.4.1	Huishoudenstypes	13
3.4.2	Aantal personen in het huishouden	14
3.4.3	Verborgen Gentenaar	14
3.4.4	Conclusie	15
3.5	Gezondheid en zorg.....	15
3.5.1	Gezondheidstoestand.....	15
3.5.2	Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden.....	16
3.5.3	Personen met dementie	16
3.5.4	Geestelijke gezondheid.....	16
3.5.5	Conclusie	17
3.6	Preventieve gezondheidszorg	17
3.6.1	Kankerscreening	17
3.6.1.1	Borstkankerscreening	18
3.6.1.2	Baarmoederhalskankerscreening	19
3.6.1.3	Dikkedarmscreening	20
3.6.2	Preventieve mondzorg.....	22
3.6.3	Overgewicht en obesitas in België.....	23

3.6.4	Andere preventieve thema's	25
3.6.5	Conclusie	25
3.7	Geneesmiddelengebruik	26
3.7.1	Antibiotica	26
3.7.2	Psychofarmaca.....	27
3.7.2.1	Antidepressiva, antipsychotica en stimulantia	27
3.7.2.2	Medicijnen bij dementie.....	28
3.7.3	Conclusie	29
4	(Sociaal-)economische ontwikkelingen	29
4.1	Inkomens	29
4.1.1	Fiscaal inkomen	29
4.1.2	Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.....	30
4.1.3	(Equivalent) leefloon	32
4.1.4	Conclusie	33
4.2	Socio-economische positie – werk	33
4.2.1	Arbeidspositie.....	33
4.2.1.1	Activiteitsgraad.....	34
4.2.1.2	Werkzaamheidsgraad naar geslacht.....	35
4.2.1.3	Werkzoekendengraad naar geslacht	35
4.2.1.4	Werkzoekendengraad naar leeftijd	36
4.2.1.5	Werkloosheidsgraad naar herkomst.....	37
4.2.2	Werkzoekenden zonder werk (WZW).....	37
4.2.2.1	Spanningsratio	38
4.2.3	Conclusie	39
4.3	Armoede en betalingsmoeilijkheden	39
4.3.1	Subjectieve armoede.....	39
4.3.2	Betalingsmoeilijkheden	40
4.3.3	Kansarmoede.....	41
4.3.4	Kansarmoede-index.....	42
4.3.5	Energiearmoede	42
4.3.6	Risico kinderen en jongeren	43
4.3.6.1	Kansarmoede-index Kind en Gezin.....	43
4.3.7	Onderwijskansarmoede-index (OKI)	44
4.3.8	Achterstallige kredieten en hypothecaire kredieten	45
4.3.9	Conclusie	45
5	Sociaal-culturele ontwikkelingen	46

5.1	Informele zorg	46
5.1.1	Mantelzorgratio	46
5.2	Vrijwilligerswerk, sociaal culturele initiatieven, sport en vrije tijd	46
5.2.1	Sociaal culturele initiatieven, sport en vrije tijd	46
5.2.1.1	Gent cultuurstad	47
5.2.1.2	Gent winkelstad	54
5.2.1.3	Gent trekt toeristen	56
5.2.1.4	Sport	58
5.2.1.5	Vrije tijd	61
5.2.1.6	Uitpas.....	61
5.2.2	Vrijwilligerswerk	62
5.2.3	Conclusie	63
6	Technologische ontwikkelingen	64
6.1	Globaal medisch dossier.....	64
6.2	Pilootprojecten	64
6.2.1	Zorgzame Buurten	64
6.3	Barometer van de informatiemaatschappij.....	64
6.3.1	Internet- en telefonietoegang	65
6.3.2	Digitale kloof.....	65
6.3.3	Digitale vaardigheden.....	66
6.3.4	Conclusie	66
7	Ecologische ontwikkelingen	67
7.1	Wonen	67
7.1.1	Bebouwingsgraad	67
7.1.2	Woongelegenheden	68
7.1.3	Huurders en eigenaars.....	70
7.2	Sociaal wonen.....	71
7.2.1	Sociale huurwoningen	71
7.2.2	Bindend sociaal objectief.....	71
7.2.3	Kandidaat-huurders	73
7.2.4	Conclusie	74
7.3	Zorgaanbod.....	74
7.3.1	Woonzorg- (WZC), dagverzorgingscentra (DVC) en gepresteerde uren gezinszorg (GZ).....	74
7.3.2	Centra voor kortverblijf	74
7.3.3	Aanbodratio ouderenzorg	75
7.3.4	Huisartsen.....	75

7.3.5	Andere zorg- en hulpverleners	76
7.4	Welzijnsaanbod	76
7.4.1	Aanbod kinderopvang	76
7.4.2	Erkende lokale dienstencentra	77
7.4.3	Conclusie	77
8	Politieke ontwikkelingen - Partners.....	78
8.1	Gemeenteniveau	78
8.1.1.1	De gemeenteraad en de raad van maatschappelijk welzijn	78
8.1.1.2	Het college van burgemeester en schepenen (het college)	78
8.1.1.3	De gemeenteraadscommissies	79
8.2	Vlaams niveau.....	79
8.2.1	Traject “slagkrachtige en efficiënte eerstelijnszones”	80
8.3	Federaal niveau	81
9	Wat merken de eerstelijnsprofessionals uit onze regio?.....	81
9.1	Resultaten uit interviews met de zorgraadleden van ELZ Gent (2022)	81
9.2	Signalenbundel Gent 2023	82
9.2.1.1	Wat is het Gentse signalenbeleid?	82
9.2.1.2	Signalenbundel 2023	82
10	Afsluitende overschouwing en uitdagingen.....	87
10.1	Wie is de Gentenaar?	87
10.2	Wat is de socio-economische situatie van de Gentenaars?	87
10.3	Hoe gaat het met de Gentenaar?	87
10.4	Leefstijl van de Gentenaars	88
10.5	Toegankelijkheid en gebruik van gezondheids- en welzijnszorg.....	88
10.6	Uitdagingen komende jaren	90
11	Bijlagen	91
11.1	Gebruikte kaarten, tabellen en figuren	91
11.1.1	Kaarten	91
11.1.2	Figuren.....	91
11.1.3	Tabellen	93
11.2	Bronnen	93
11.3	Signalenbundel 2023	95

2 Voorstelling Eerstelijnszone Gent

Deze eerstelijnszone is bevoegd voor Gent 9000, Mariakerke 9030, Drongen 9031, Sint-Amandsberg 9040, Oostakker 9041, Gentbrugge 9050, Ledeborg 9050, Sint-Denijs-Westrem 9051 en Zwijnaarde 9052. De stad is opgedeeld in 25 Gentse wijken.

Kaart 1: De 25 Gentse wijken

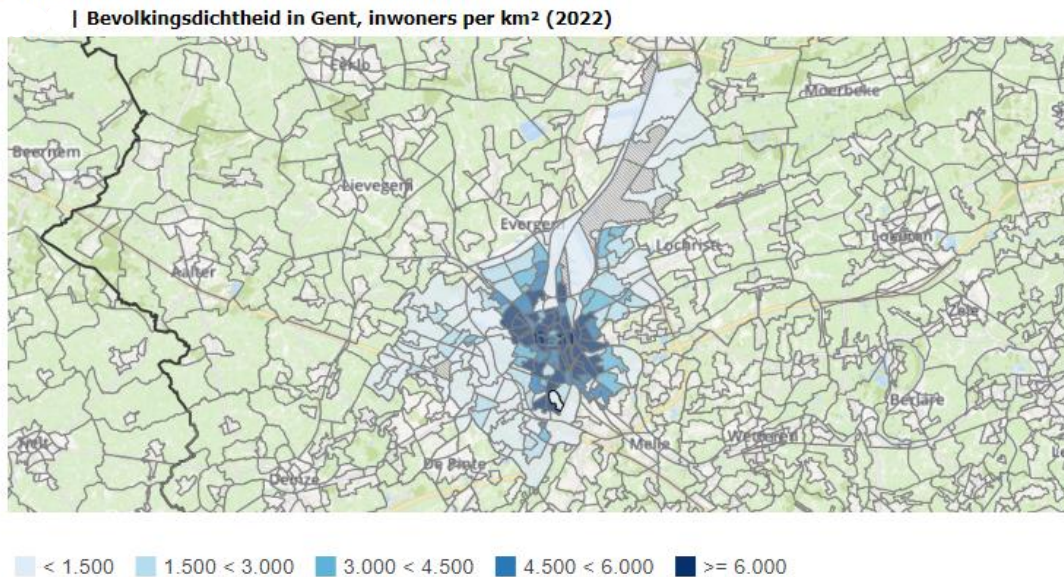
3 Demografische kenmerken

3.1 Bevolking- algemene kenmerken

3.1.1 Bevolkingsdichtheid

De bevolkingsdichtheid geeft de verhouding aan tussen het aantal inwoners en de oppervlakte van een bepaalde regio. De bevolkingsdichtheid wordt hier uitgedrukt in het aantal inwoners per vierkante kilometer.

Kaart 2: Bevolkingsdichtheid

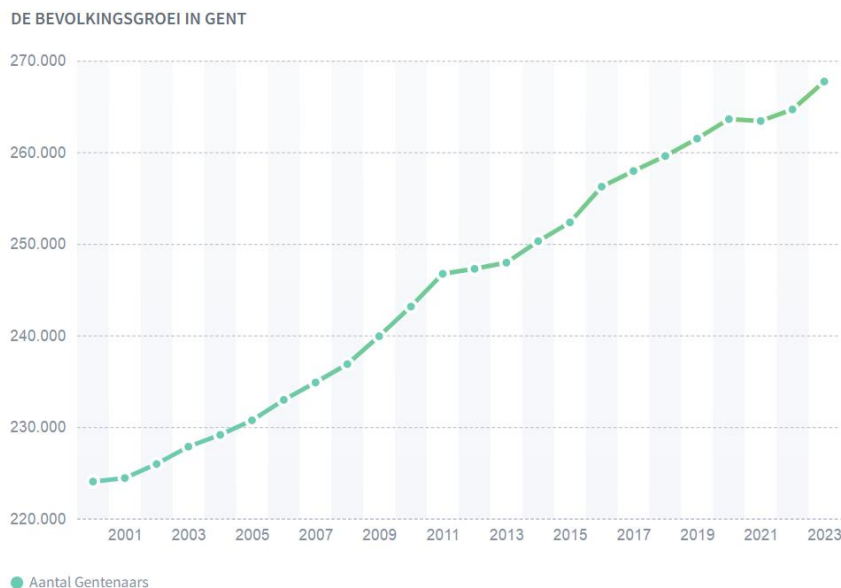

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In Gent wonen er 1.684 inwoners per km². In Oost-Vlaanderen bedraagt de bevolkingsdichtheid 514 inwoners per km². Ook binnen de stad zijn er grote verschillen, wat duidelijk te zien is op kaart 2, die de bevolkingsdichtheid weergeeft in Gent op het niveau van statistische sectoren.

3.1.2 Bevolkingsgroei

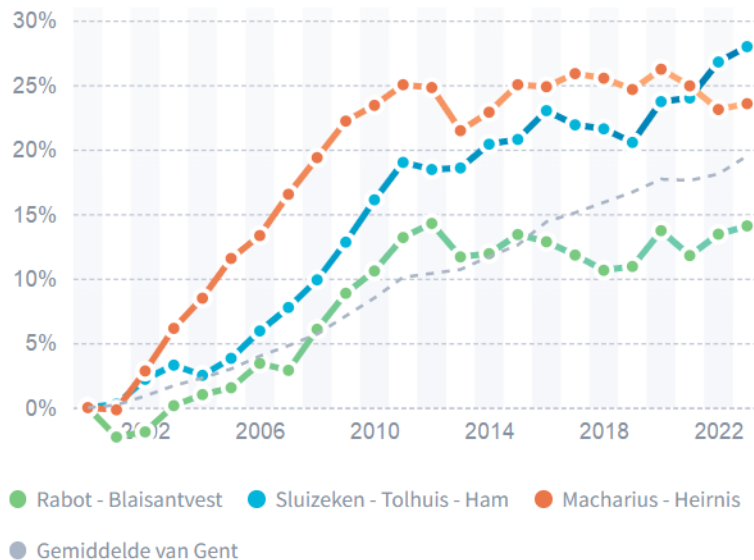
Figuur 1: De bevolkingsgroei in Gent

Het aantal inwoners van Gent neemt in 2023 opnieuw toe. Op 1 januari 2023 telde de stad 267.712 inwoners, wat neerkomt op een stijging van 3.046 Gentenaars ten opzichte van 2022. Door deze toenemende bevolking neemt ook de bevolkingsdichtheid in de stad toe.

Figuur 2: Evolutie bevolkingsgroei van de dichtstbevolkte wijken

EVOLUTIE BEVOLKINGSGROEI VAN DE DICHTSTBEVOLKTE WIJKEN

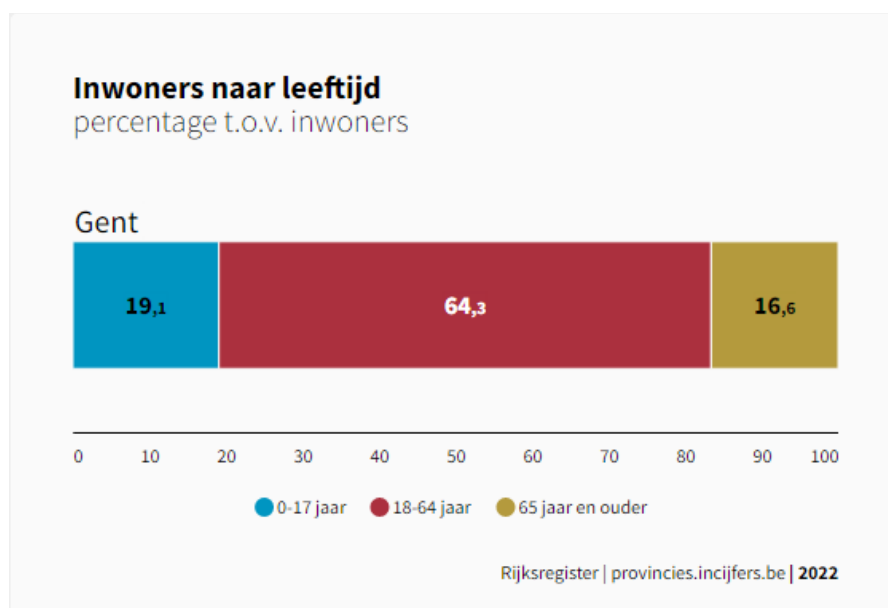

Wanneer we naar de bevolkingsgroei en bevolkingsdichtheid in de verschillende wijken kijken, valt op dat de sterkste groei voornamelijk plaatsvindt in de reeds dichtbevolkte wijken, zoals Sluizeken - Tolhuis – Ham, Macharius – Heirnis, Dampoort, Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels en Brugse Poort – Rooigem. In andere dichtbevolkte wijken, zoals Rabot – Blaisantvest, Ledeberg en Stationbuurt-Noord, is de groei lager dan het gemiddelde.

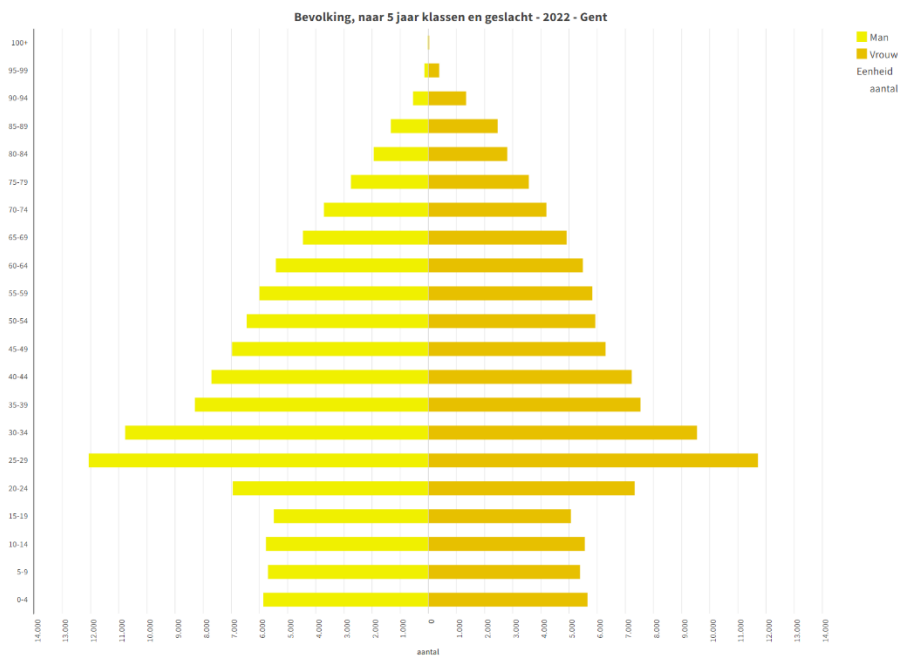
3.2 Leeftijdsverdeling

3.2.1 Groene en grijze druk

Figuur 3: inwoners naar leeftijd

Figuur 4: Bevolking naar 5 jaar klassen en geslacht

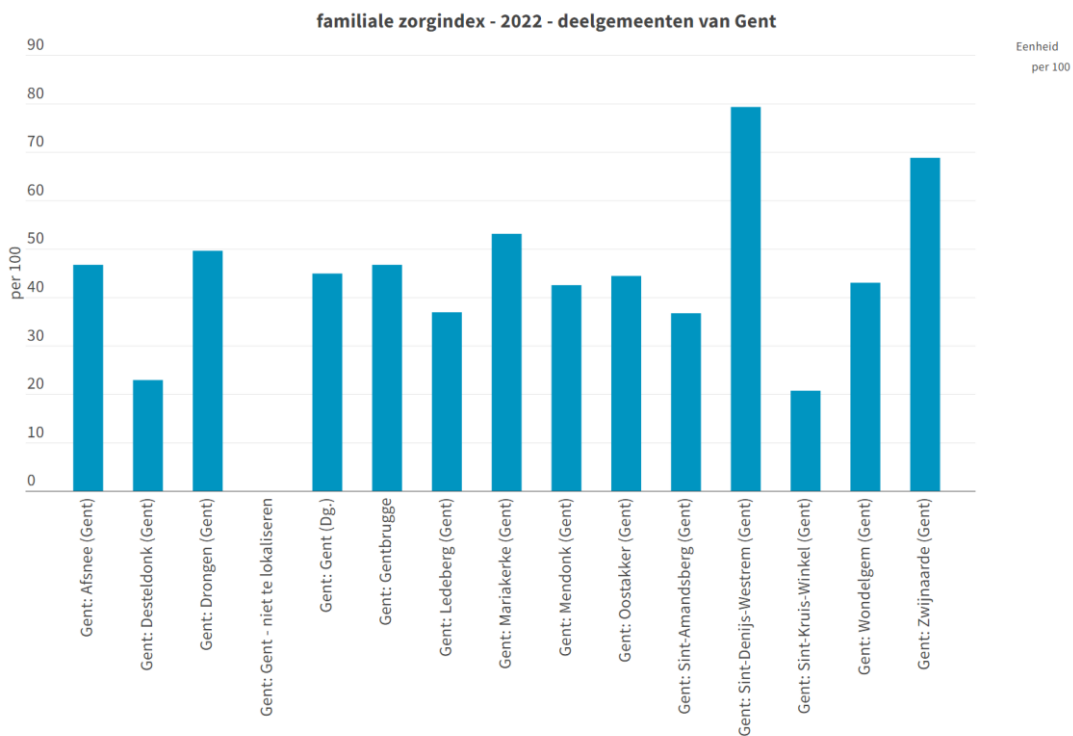

Bron: Bevolkingsregister Stad Gent (bevolkings- en vreemdelingenregister)

Gent is een jonge stad. In vergelijking met Vlaanderen heeft Gent meer 25- tot 39-jarigen, meer jonge kinderen en minder 65- tot 79-jarigen. De verjonging in Gent is het gevolg van geboortes en een grote instroom van nieuwe jonge Gentenaars. Bovendien is er nog geen sprake van vergrijzing in Gent. De jongste wijken vinden we in de 19de-eeuwse gordel.

3.2.2 Familiale zorgindex

Figuur 5: Familiale zorgindex

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De familiale zorgindex wordt gebruikt om de verhouding tussen het aantal hoogbejaarden (80+ jaar) en het aantal mensen in de leeftijdsgroep van 50-59 jaar aan te geven. Deze index geeft een indicatie van de omvang van de hoogbejaarde populatie ten opzichte van de potentiële groep zorgverleners die normaal gesproken voor hen zou kunnen zorgen, zoals familieleden. Met andere woorden, het geeft een schatting van het aantal mogelijke mantelzorgers. Hoe hoger de waarde, hoe groter het aantal 80-plussers per 50-59-jarige.

Op bovenstaande grafiek is te zien dat de familiale zorgindex in de gemeenten Sint-Denijs-Westrem en Zwijnaarde het hoogste zijn. Met bijna 80 en 70 procent liggen de waarden een pak hoger dan in het Vlaams Gewest (=43,9 per 100).

ELZ Gent heeft met een gemiddelde van 45,6 een iets hogere familiale index dan het Vlaams Gewest.

3.2.3 Ouderenbevolking

In 2022 bedraagt het aantal inwoners ouder dan 65 jaar in Gent 43.993, wat overeenkomt met 16,6% van de totale bevolking. Van deze groep zijn er 13.752 inwoners ouder dan 80 jaar, wat neerkomt op 5,2% van de totale bevolking in Gent. De onderstaande tabel toont het aantal 80-plussers per statistische sector van de geselecteerde gemeente, op het meest gedetailleerde niveau van statistische rapportage in België.

Tabel 1: Ouderen (2022)

Ouderen - 2022 - Gent			
	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
65+ jaar	43993	313024	1403787
80+ jaar	13752	92417	411914
Eenheid	aantal		
Bron: Rijksregister provincies.incijfers.be			

Tabel 2: Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2022)

Percentages - 2022 - Gent			
	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
65+ jaar (t.o.v. inwoners)	16,6%	20,2%	20,9%
80+ jaar (t.o.v. inwoners)	5,2%	6%	6,1%
Eenheid	%		
Bron: Rijksregister provincies.incijfers.be			

3.2.4 Prognose aantal 65-plussers en aantal 80-plussers

De vergrijzing van de bevolking speelt een cruciale rol bij de stijgende zorgvraag. Om een inschatting te maken van de toekomstige zorgbehoefte, is het van belang om een prognose te maken van de omvang en samenstelling van de ouderenpopulatie in Gent gedurende de komende vijftien jaar.

Met name de toename van het aantal inwoners op hoge leeftijd (80-plussers) is van groot belang in dit verband. De onderstaande tabellen laten zien dat tussen 2017 en 2035 het aantal 80-plussers in Gent naar verwachting zal stijgen met 2.806 personen, wat neerkomt op een toename van 19,9%. Dit is een lager percentage dan zowel in de provincie Oost-Vlaanderen (41,2%) als in het Vlaams Gewest (43,9%).

Tabel 3: Prognose 65- en 80-plussers (2017, 2025, 2035)

Ouderen - Gent		2017			2025			2035		
	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	
65+ jaar [projecties]	42761	289986	1287035	46021	332848	1495047	50532	395223	1763068	
80+ jaar [projecties]	14116	88932	389124	14203	97102	431924	16922	125528	560019	
Eenheid	aantal									

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Tabel 4: Prognose 65- en 80-plussers, % t.o.v. alle inwoners (2017, 2025, 2035)

Ouderen - Gent		2017			2025			2035		
	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest	
65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projectie]	16,5%	19,4%	19,8%	17,3%	21,3%	22,1%	18,6%	24,3%	25,1%	
80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projectie]	5,4%	5,9%	6%	5,3%	6,2%	6,4%	6,2%	7,7%	8%	
Eenheid	%									

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

3.2.5 Conclusie

Gent is een dichtbevolkte stad. De bevolkingsdichtheid is ongeveer dubbel zo hoog als in Oost-Vlaanderen. Als centrumstad is dit echter geen abnormale tendens. Daarnaast is Gent vooral een jonge stad. Er zijn opvallend meer 25- tot 39 jarigen, meer jonge kinderen en minder 65- tot 79 jarigen dan in de rest van Vlaanderen. De functie van Gent als studenten stad zal hier zeker zijn invloed op hebben. Hierdoor worden meer jonge mensen naar de stad getrokken die hier vaak blijven hangen en zo voor nieuwe jonge Gentenaartjes zorgen. Gezien deze tendens, die zorgt voor een groot aantal jongeren ten op zichte van het aantal ouderen, is het ook niet vreemd dat Gent boven gemiddeld scoort op vlak van familiale zorgindex. Er is dan ook een grote groep potentiële mantelzorgers en zorgverleners beschikbaar ten op zichte van de hoogbejaarde populatie.

3.3 Diversiteit

3.3.1 Huidige nationaliteit

In Gent wonen volgens de officiële statistieken 265.086 inwoners. Deze officiële statistieken zijn gebaseerd op een verwerking van het Rijksregister (dat de gemeentelijke bevolkingsregisters bundelt) door het Belgische statistiekbureau Statbel. Naast deze officiële telling van het aantal inwoners, gebruiken we in dit rapport de gegevens van Statbel enkel nog voor het officieel aantal huishoudens. Verder werken we met een eigen verwerking van dat Rijksregister. Zo kunnen we meer gedetailleerde variabelen aanmaken dan de beschikbare officiële statistieken. Bovendien laat dit ons toe ook de wachtregisters mee te nemen, waarin personen zijn opgenomen die hier nog niet officieel verblijven: asielzoekers en EU-burgers in afwachting van woonstcontrole. Volgens deze cijfers wonen er 265.626 inwoners in Gent.

Tabel 5: Huidige nationaliteit (2022)

Huidige nationaliteit - 2022 - Gent	
	2022
Belgische huidige nationaliteit	222.588
niet-Belgische huidige nationalit...	43.038

3.3.2 Nationaliteit en herkomst

Tabel 6 geeft het aandeel inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit of herkomst. Iemand met een niet-Belgische geboortenationaliteit is geboren als niet-Belg, maar kan ondertussen Belg geworden zijn. Iemand met een niet-Belgische herkomst heeft ofwel zelf een niet-Belgische geboortenationaliteit, ofwel heeft minstens één van de ouders een niet-Belgische

geboortenationaliteit. Bij het benoemen van de niet-Belgische herkomst, heeft de geboortenationaliteit van de moeder voorrang op die van de vader, en op die van de persoon zelf.

Tabel 6: Inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit of herkomst.

| Niet-Belgische nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst, % t.o.v alle inwoners (2022)

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
huidige nationaliteit niet-Belg	16,2	8,0	10,0
geboortenationaliteit niet-Belg	28,0	14,6	17,8
herkomst niet-Belg	36,7	20,4	24,7

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 7: Inwoners met een Belgische en niet-Belgische herkomst

	Belgische herkomst	niet-Belgische herkomst
Gent	168.100	97.526

Tabel 8: Inwoners met een Belgische en niet-Belgische huidige nationaliteit

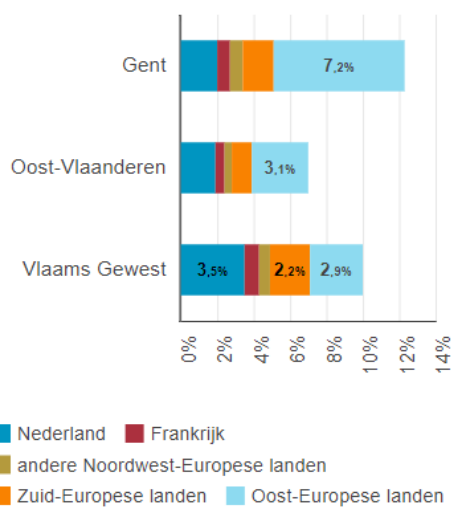
	niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische huidige nationaliteit
Gent	43.038	222.588

Bron: [provincie in cijfers](#)

In Gent heeft 12,3% van de inwoners een (niet-Belgische) EU-herkomst, en 24,4% een niet-EU herkomst. Figuur 6 geeft meer detail over de herkomst, respectievelijk binnen de EU en buiten de EU.

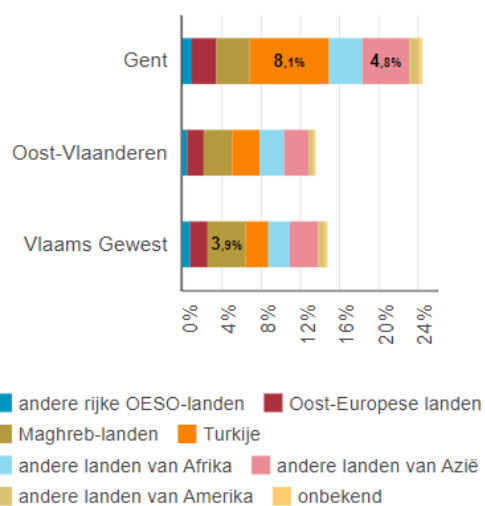
Figuur 6: Herkomst binnen de EU en buiten de EU.

| Niet-Belgische EU-herkomst, % t.o.v alle inwoners (2022)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 6: EU herkomst, % t.o.v alle inwoners (2022)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Ten slotte kijken we naar de individuele herkomstnationaliteiten. In tabel 9 zijn de tien meest voorkomende herkomstnationaliteiten binnen Gent opgelijst in de eerste kolom. In de tweede kolom

staat het aantal personen met die geboortenationaliteit en in de derde kolom het aantal personen met die huidige nationaliteit. Deze cijfers kunnen sterk verschillen van de herkomstnationaliteit. Doorgaans is dat het meest uitgesproken bij niet-EU nationaliteiten en/of groepen die reeds lange tijd in het land aanwezig zijn. EU-burgers nemen immers minder snel de Belgische nationaliteit aan, omdat zij via hun lidmaatschap van de EU al heel wat rechten verkrijgen. Bij burgers die hier reeds lang aanwezig zijn, is de kans dan weer groter dat ze uiteindelijk de Belgische nationaliteit aannemen of verkrijgen, zeker bij volgende generaties.

Tabel 9: Top 10 herkomstnationaliteit in Gent

| Top 10 herkomstnationaliteit in Gent, en het aantal inwoners met die geboortenationaliteit en huidige nationaliteit (2022)

	Inwoners naar herkomstnationaliteit	Inwoners naar geboortenationaliteit	Inwoners naar nationaliteit
België	168.100	191.203	222.588
Turkije	21.634	14.261	3.824
Bulgarije	12.765	12.504	11.083
Marokko	5.603	3.302	787
Nederland	5.364	3.632	2.995
Sovjet-Unie	2.895	1.638	8
Afghanistan	2.867	2.557	1.675
Ghana	2.559	1.977	812
Tsjecho-Slowakije	2.475	1.185	-
Joegoslavië	2.127	1.206	18

Speciale waarden: - Geen waarde

x Verborgen waarde

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Er bestaat vaak een samenhang tussen nationaliteit en herkomst enerzijds, en leeftijd en geslacht anderzijds. Zo zien we dat het aandeel inwoners van niet-Belgische herkomst doorgaans veel kleiner is bij oudere generaties, omdat grootschalige internationale migratie een relatief recent fenomeen is én internationale migranten vaak jong zijn. Tabel 10 geeft het aandeel inwoners van Belgische, EU (niet-België) en niet-EU-herkomst voor verschillende leeftijdsgroepen.

Tabel 10: Aandeel inwoners van Belgische, EU (niet-België) en niet-EU-herkomst per leeftijdsgroep

| Belgische, EU (niet-België) en niet-EU-herkomst per leeftijdsgroep in Gent, % t.o.v. leeftijdsgroep (2022)

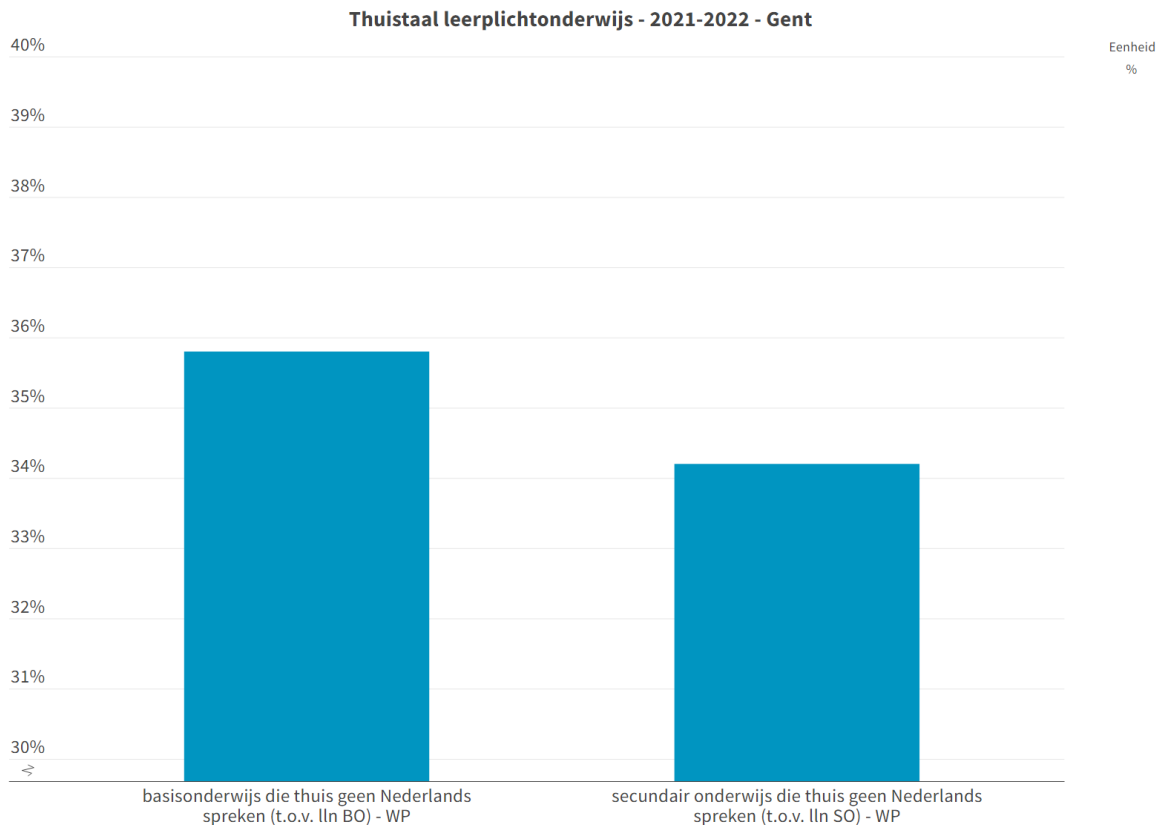
	België (EU)	EU (niet-België)	Niet-EU
0-2 jaar	50,4	15,9	33,8
3-11 jaar	45,4	16,5	38,1
12-17 jaar	47,9	13,9	38,3
18-24 jaar	49,9	16,7	33,5
25-49 jaar	58,2	15,0	26,8
50-64 jaar	73,9	9,3	16,8
65-74 jaar	86,6	4,5	8,9
75+ jaar	94,0	1,9	4,1

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

3.3.3 Gesproken thuistaal

Deze tabel geeft de proportie leerlingen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs weer die thuis een andere taal dan Nederlands spreken. In het basisonderwijs betreft dit 35.8% van de leerlingen en in het secundair gaat dit over 34.2%.

Tabel 11: Thuistaal leerplichtonderwijs

Bron: Onderwijs Vlaanderen - Leerplichtonderwijs | provincies.incijfers.be

3.3.4 Conclusie

Gent is een zeer diverse stad. Meer dan de helft van de Gentaars heeft geen Belgische herkomst en 1 op 5 heeft op dit moment geen Belgische nationaliteit. Dit ligt een stuk hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Het is dan ook niet vreemd dat ongeveer 35% van de leerlingen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs thuis een andere taal dan het Nederlands spreken. Gent telt meer dan 150 verschillende nationaliteiten. De meest voorkomende origines in Gent zijn Turken, Bulgaren, Marokkanen en Nederlanders.

3.4 Huishoudens

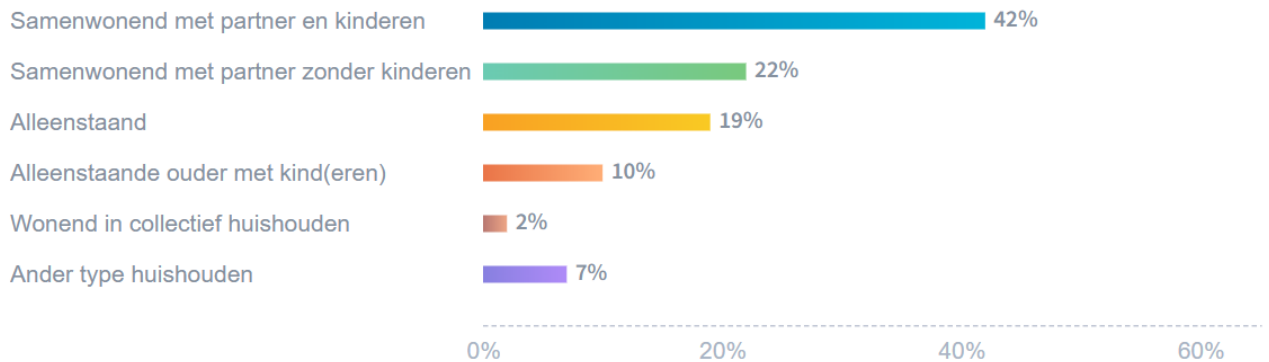
3.4.1 Huishoudentypes

Gent telde in 2022 120.635 huishoudens. Van alle huishoudens is 40,8% alleenwonend, 36,7% is een meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen en 22,5% is een meerpersoonshuishouden met minstens 1 minderjarig kind.

Meer dan de helft van de Gentenaren maakt deel uit van een gezin met kinderen. Hierbij worden zowel de ouders als de kinderen geteld. Het betreft ook zowel gezinnen met 2 ouders als alleenstaande ouders. 1 op 5 Gentenaren woont samen met een partner zonder inwonende kinderen en 1 op 5 woont alleen. 2% van de Gentaars woont collectief. Collectieve woonvormen zijn bijvoorbeeld rusthuizen, instellingen, gevangenissen...

Figuur 7: Gezinspositie van de Gentenaar

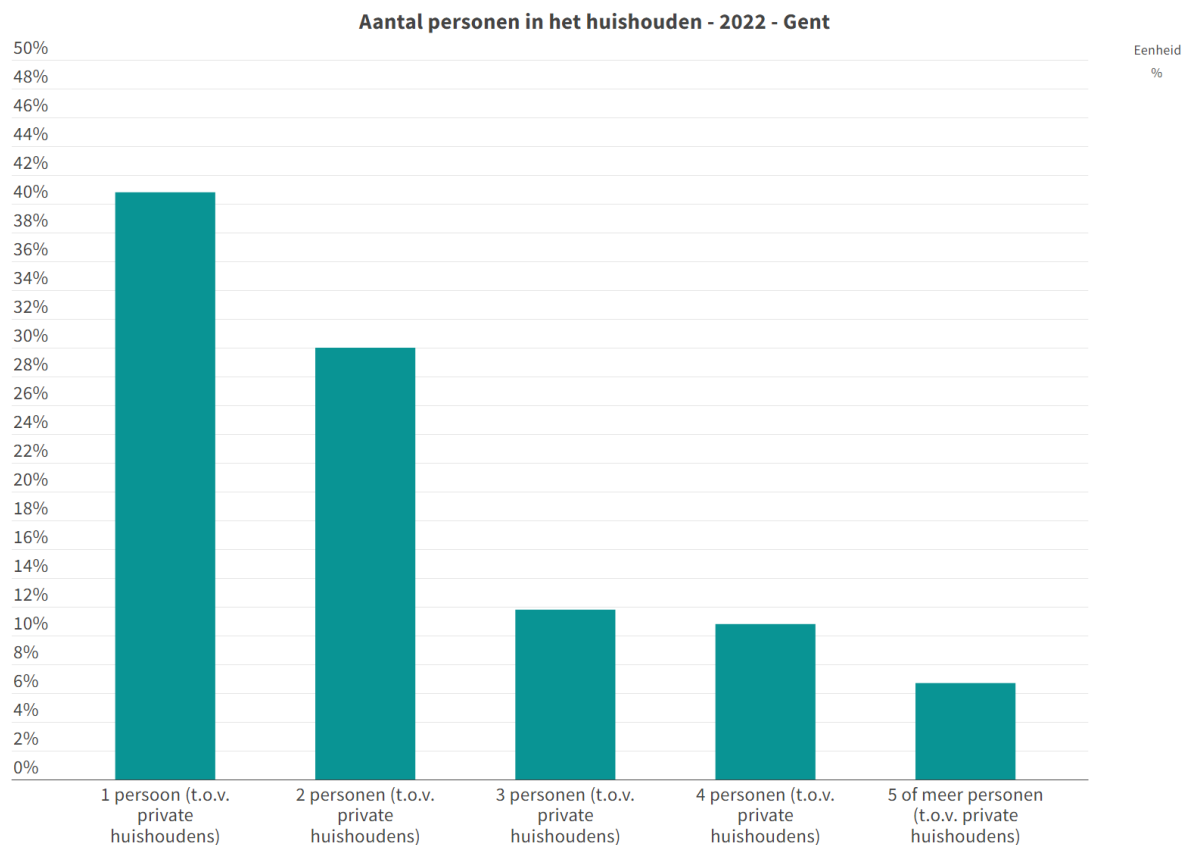
GEZINSPOSITIE VAN DE GENTENAAR

In Gent is 19,5% van de gezinnen met minderjarige kinderen een alleenstaande ouder. Als grootstad heeft Gent ook veel alleenstaanden als je dit vergelijkt met het Vlaamse gemiddelde.

3.4.2 Aantal personen in het huishouden

Figuur 8: aantal personen in het huishouden

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

3.4.3 Verborgen Gentenaar

Naast het aantal Gentenaars ingeschreven in het Bevolkingsregister telt Gent ook een heel aantal ‘verborgene Gentenaars’.

- + Als grootste studentenstad van Vlaanderen telt Gent ongeveer 63.182 studenten in Gent, buiten de Gentenaren.
- + Er zijn 736 asielzoekers in Gent. De impact van de vluchtelingencrisis is in Gent vrij beperkt gebleven. Er zijn 134 meer asielzoekers in 2022 dan in 2021.
- + In 2019 waren er minstens 1560 mensen zonder wettig verblijf.
- + In 2020 telde Gent via een daklozen telling 1.873 dak- en thuislozen Er werden 1.472 volwassenen gerapporteerd en 401 direct betrokken kinderen.

3.4.4 Conclusie

Als grootstad wonen in Gent veel alleenstaanden ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde maar toch zijn er ook veel gezinnen met kinderen in de stad. De huishoudens bestaan hoofdzakelijk uit 1 of 2 personen. Naast de gekende Gentenaars wordt Gent ook geconfronteerd met een heel aantal ‘verborgen’ Gentenaars. Dit gaat dan hoofdzakelijk over studenten, asielzoekers en daklozen.

3.5 Gezondheid en zorg

3.5.1 Gezondheidstoestand

74,8% (2020) van de Gentenaars voelt zich algemeen gezond. Dit cijfer is stabiel sinds 2014. Dit slaat op de subjectieve gezondheidstoestand van de Gentenaar. Om een beeld te krijgen van de objectieve gezondheidstoestand van de Gentenaar gaan we hieronder in op enkele concrete gezondheidsindicatoren.

Tabel 12 geeft een zicht op gezondheidstoestand van de inwoners van het werkingsgebied van ELZ Gent aan de hand van vier variabelen:

- + het aantal inwoners met een statuut chronische aandoeningen;
- + de prevalentie van diabetes;
- + de gemiddelde BEL-score;
- + het aantal inwoners met een handicap erkend door directie-generaal (DG).

Tabel 12: Overzicht van de gezondheidstoestand van de inwoners van ELZ Gent

Indicator	
Statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) (%) (2021)	11,60%
Prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering (%) (2021)	57
Gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ (2021)	22,4
Erkend door DG personen met een handicap per 1.000 inwoners +18 jaar (2022)	53,2

Bron: <https://gent.buurtmonitor.be/Dashboard/dashboard/gezondheidstoestand?regionlevel=qgw7®ioncode=4402111>

De eerste rij toont het aantal inwoners met een statuut chronische aandoeningen in percentages (ten opzichte van alle personen in de ziekteverzekering). In 2021 heeft 11,6% van de Gentenaars een statuut chronische aandoeningen. Dat ligt iets onder het Vlaamse gemiddelde van 13,3%. In Gent merken we een stijging op van het percentage in de loop der jaren. In 2017 bedroeg het percentage nog 9,6 percent (t.o.v. 11,6% in 2021).

Rij 2 van Tabel 12 geeft een overzicht van de prevalentie van diabetes binnen ELZ Gent. De prevalentie van diabetes in onze eerstelijnszone is 57%. Dit is iets hoger dan de prevalentie in het Vlaams Gewest, waar de prevalentie 56% bedraagt. Een kanttekening bij de interpretatie van deze cijfers, is dat het InterMutualistisch Agentschap (IMA) zich voor de indicator prevalentie diabetes op administratieve data en facturatiegegevens voor terugbetaalde zorg baseert, met name de aflevering van antidiabetica of met naar diabetes verwijzende nomenclatuur (diabetesconventie, diabetes opvolging (voorheen de diabetespas), zorgtraject diabetes). Enige voorzichtigheid over de interpretatie van deze indicator is dus

nodig, aangezien personen die niet gediagnosticeerd zijn - en dus niet in behandeling zijn - niet in deze cijfers werden opgenomen.

In de derde rij van Tabel 12 wordt de gemiddelde BEL-score weergegeven. Deze score wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor de zorgbehoevendheid van ouderen die nog thuis wonen. Iemand met een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoevend. De gemiddelde BEL-score in Gent is 22,4. Deze score ligt onder het Vlaamse gemiddelde (25,6). Er zijn in Gent dus proportioneel minder zwaar zorgbehoevenden in vergelijking met het Vlaams Gewest.

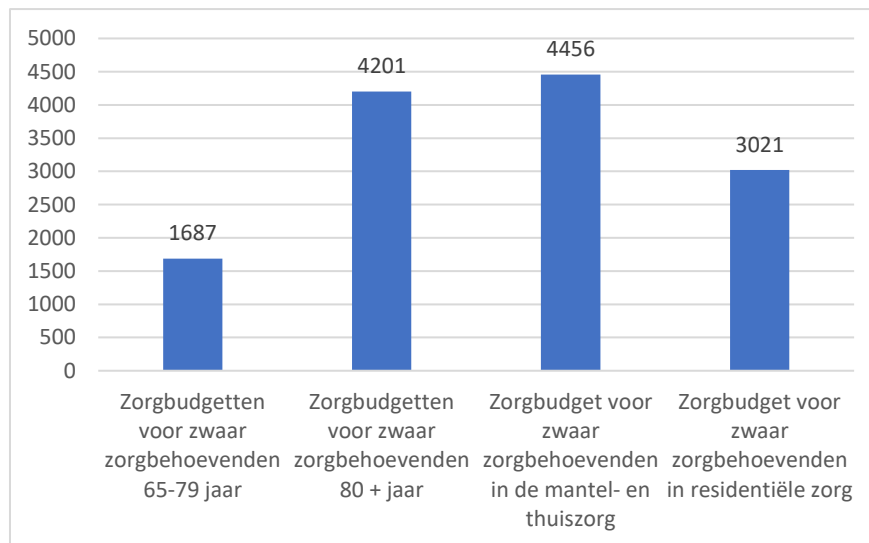
De laatste rij van Tabel 12 geeft het aantal personen met een handicap weer ten opzichte van alle inwoners ouder dan 18 jaar. De cijfers worden uitgedrukt in promillages. Het gemiddelde promillage van personen met een handicap in ELZ Gent is 53,2‰ en ligt daarmee lager dan in het Vlaams Gewest (62,3‰).

3.5.2 Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden

Figuur 9 geeft een overzicht van het zorgbudget dat wordt voorzien in/voor:

- + 65-79 jarigen;
- + 80-plussers;
- + de mantel- en thuiszorg;
- + de residentiële zorg.

Figuur 9: aantal zorgbudgetten voor zwaar zorgbehoevenden in Gent, 2022 (bron: Vlaamse sociale bescherming)

Bron: <https://provincies.incijfers.be/databank>

3.5.3 Personen met dementie

In 2018 bedroeg het aantal personen met dementie in Gent 4655. De prognose van het aantal personen met dementie in Gent in 2035 is 5605. Dat is een stijging van 20.4 %.

Bron: dementie.be

3.5.4 Geestelijke gezondheid

In 2020 bleek dat 81% van de Gentenaars zich gelukkig voelt. 71,5% gaf aan van het leven te genieten. Daartegenover staat dat 7,6% zich gedeprimeerd, 8,9% zich droevig en 8,2% zich eenzaam voelt. Ongeveer een kwart van de Gentenaren geeft aan slecht te slapen en zich gestresseerd te voelen.

In België zoekt 4,6% van de bevolking professionele hulp bij de psycholoog; de 35-54-jarigen raadplegen het vaakst (7 tot 8%) een psycholoog of psychotherapeut.

In 2019 gebruikte 11,5% van de Gentenaars antidepressiva. Binnen die groep valt op dat het gebruik opmerkelijk hoger ligt bij 65plussers, mensen met een verhoogde tegemoetkoming en vrouwen. In 2017 hebben in Gent 416 personen één of meerdere suïcidepogingen ondernomen, in totaal 437 pogingen.

Veel Gentenaars (8,2%) voelen zich eenzaam. Vooral in de woonblokken is het sociaal isolement opvallend. Het is niet toe te schrijven aan 1 bepaalde bevolkingsgroep. De groep vereenzaamden is best divers: alleenwonende bejaarden, (allochtone) moeders met jonge kinderen, mensen die pas gescheiden zijn,...

Als kanttkening geven wij nog mee dat de coronacrisis gevoelens van eenzaamheid, isolement en angst geen goed heeft gedaan. Dat de crisis de veerkracht sterk onder druk heeft gezet is merkbaar in de Vlaamse cijfers en werd ook mee opgenomen in de signalenbundel 2021.

3.5.5 Conclusie

Het grootste deel van de Gentenaars voelt zich algemeen gezond (74,8%) en gelukkig (81%). Maar hoe zit het met hun effectieve gezondheidstoestand? De indicatoren die we in dit hoofdstuk behandelden bieden enkele inzichten:

- + De Gentenaar scoort op de meeste indicatoren iets beter dan de gemiddelde Vlaming. Zo zijn er verhoudingsgewijs iets minder Gentenaars dan Vlamingen met het statuut chronische aandoening (11, 6% t.o.v. 13,3%). De gemiddelde BEL-score in Gent is 22,4 en ligt daarmee onder het Vlaamse gemiddelde (25,6). Er zijn in Gent dus proportioneel minder zwaar zorgbehoevenden in vergelijking met het Vlaams Gewest.
- + Het gemiddelde promillage van personen met een handicap in ELZ Gent is 53,2‰ en ligt daarmee ook lager dan in het Vlaams Gewest (62,3‰). Wat de prevalentie van diabetes betreft, scoort de Gentenaar iets slechter dan de gemiddelde Vlaming. De prevalentie van diabetes in onze eerstelijnszone is 57‰ en ligt daarmee hoger dan de prevalentie in het Vlaams Gewest, waar de prevalentie 56‰ bedraagt. Een belangrijke bevinding is dat het aantal mensen met een chronische aandoening en het aantal mensen met nood aan zorg stijgt.
- + De geestelijke gezondheid van de Gentenaar volgt de negatieve trend die we ook op Vlaams niveau waarnemen. 7,6% van de Gentenaars voelt zich gedeprimeerd, 8,9% voelt zich droevig en 8,2% voelt zich eenzaam. Ongeveer een kwart van de Gentenaren geeft aan slecht te slapen en zich gestresseerd te voelen. De coronacrisis zorgde bij veel Gentenaars voor een slechtere geestelijke gezondheid.

3.6 Preventieve gezondheidszorg

3.6.1 Kankerscreening

De cijfers die besproken worden kaderen in de bevolkingsonderzoeken kankeropsporing. Bij de bevolkingsonderzoeken wordt er onder andere gescreend naar borstkanker, baarmoederhalskanker en dikkedarmkanker.

De totale dekkinggraad is percentage van de doelgroep:

- + Dat heeft deelgenomen aan het bevolkingsonderzoek
- + Dat werd gescreend buiten het bevolkingsonderzoek
- + Waarbij de screening niet het aangewezen onderzoek is omwille van gekende medische redenen.
 - ↳ De totale dekkinggraad is dus het percentage van de doelgroep dat zich preventief laat onderzoeken. Het vormt dan ook een belangrijke indicator voor de gezondheidsdoelstelling.
 - ↳ Bij borstkankerscreening en baarmoederhalskankerscreening betreft het enkel vrouwen.

De dekkingsgraad door screening binnen het bevolkingsonderzoek is het percentage van de doelgroep dat deelgenomen heeft aan het bevolkingsonderzoek.

Bron: <https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/>

3.6.1.1 Borstkankerscreening

% vrouwen van 50-69 jaar met een screeningsmammografie tijdens het jaar of het voorafgaande jaar (met/zonder diagnostische mammografie).

In Gent was de totale dekkingsgraad 60,8 % in 2021. Dit betekent dat 39,2 % van de vrouwen in de doelgroep voor wie vroege opsporing van borstkanker aangewezen is, zich niet preventief laat onderzoeken. Die vrouwen moeten gemotiveerd worden om deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek. De totale dekkingsgraad in 2021 voor het Vlaams Gewest was 63,5 %.

Tabel 13: Totale dekkingsgraad borstkankerscreening

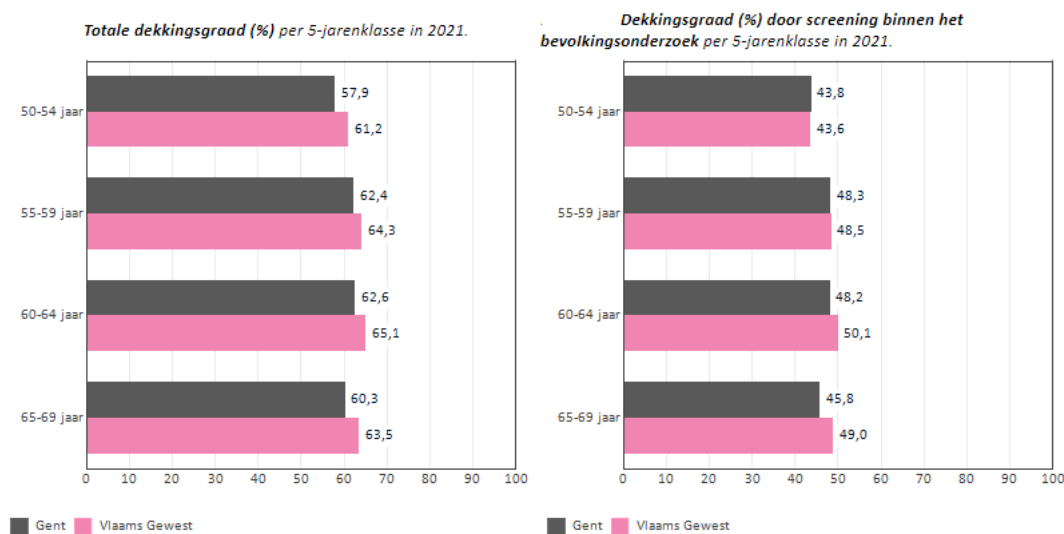
	totale dekkingsgraad borstkankerscree (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)
Gent	60,8

Bron: [provincie in cijfers](#)

In ELZ Gent was de dekkingsgraad door screening binnen het bevolkingsonderzoek 46.6%. de dekkingsgraad door screening binnen het bevolkingsonderzoek was in 2021 voor het Vlaams Gewest 47.8%.

Figuren 10 en 11 geven de dekkingsgraden per 5-jarenklasse voor ELZ Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. Door deze opdeling per leeftijd kan men zien welke leeftijdsklassen bijzondere aandacht vragen in sensibilisatiecampagnes.

Figuur 10 (totale dekkingsgraad (%) per (-)jarenklasse in 2021) en figuur 11 (dekkingsgraad (%) door screening binnen het bevolkingsonderzoek per 5-jarenklasse in 2021:

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister

Bron:

https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/jive/report?openinputs=true&id=qr_bk_versie_oktober2016

3.6.1.2 Baarmoederhalskankerscreening

Hier bekijken we het percentage vrouwen tussen 25 en 64 jaar met een cervicovaginaal uitstrijkje in het kader van screening binnen een periode van drie kalenderjaren (jaar, jaar -1, jaar -2).

In Gent, in 2021, was de totale dekkingsgraad 62,5 %. Dit betekent dat 37,5 % van de vrouwen in de doelgroep voor wie vroege opsporing van baarmoederhalskanker aangewezen is, zich niet preventief laat onderzoeken. Die vrouwen moeten gemotiveerd worden om deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek. De totale dekkingsgraad voor Provincie Oost-Vlaanderen was 64.3% en voor het Vlaams Gewest 63.6%.

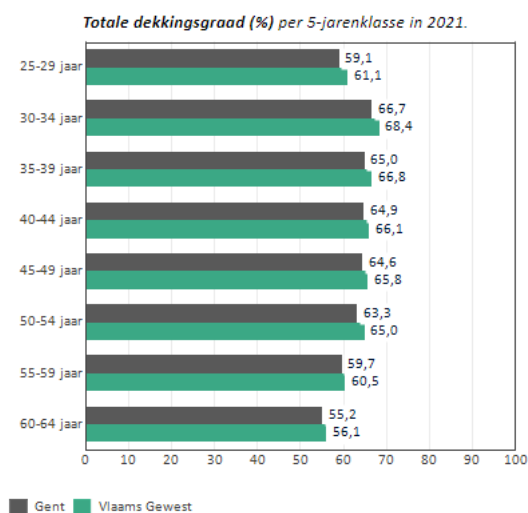
Tabel 14: Totale dekkingsgraad baarmoederhalskankerscreening

	totale dekkingsgraad baarmoederhalsk (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)
Gent	62,5

Bron: [provincie in cijfers](#)

Figuur 12 geeft de dekkingsgraden per 5-jarenklasse voor Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. Door deze opdeling per leeftijd kan men zien welke leeftijdsklassen bijzondere aandacht vragen in sensibilisatiecampagnes.

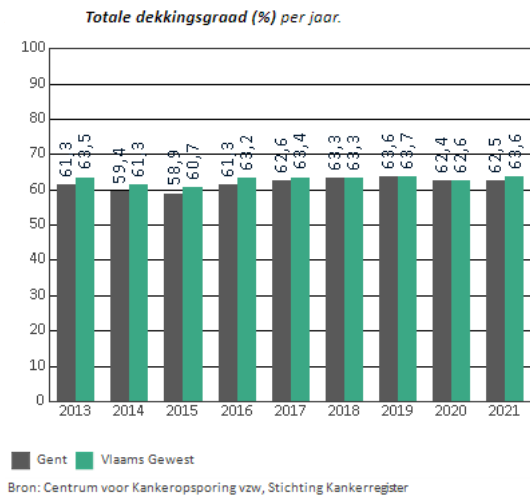
Figuur 12: Totale dekkingsgraad (%) per 5-jarenklasse in 2021 – baarmoederhalskanker

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister

Figuur 13 geeft de evolutie van de dekkingsgraad voor de periode 2013-2021 voor Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. De totale dekkingsgraad voor Gent steeg van 62,4 % in 2020 tot 62,5 % in 2021.

Figuur 13: Evolutie van de dekkingsgraad voor de periode 2013-2021 – baarmoederhalskanker

Bron:

https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/jive/report?openinputs=true&id=qr_bhk_versie_oktober2016

3.6.1.3 Dikkedarmscreening

In Gent was de totale dekkingsgraad voor dikkedarmscreening 60,0 %. Dit betekent dat 40,0 % van de mannen en vrouwen in de doelgroep zich niet preventief laat onderzoeken. Deze mannen en vrouwen moeten gemotiveerd worden om deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek. De totale dekkingsgraad in 2021 voor Provincie Oost-Vlaanderen was 64,0% en voor het Vlaams Gewest was dat 64,1%.

Tabel 15: Totale dekkingsgraad darmkankerscreening

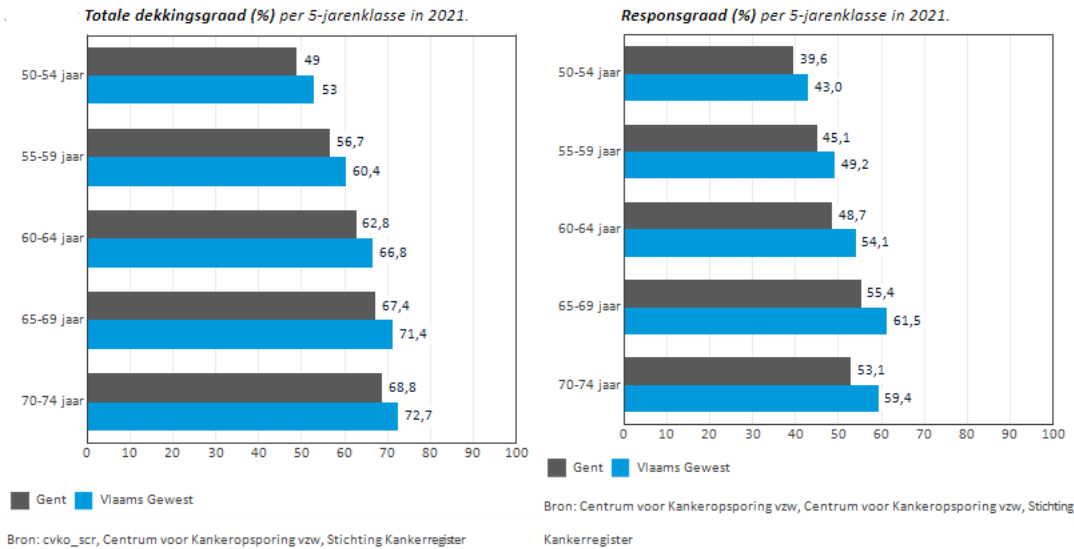
	totale dekkingsgraad darmkankerscree (t.o.v. 51-74 jaar) (*1)
Gent	60,0

Bron: [provincie in cijfers](#)

In Gent was de responsgraad 47,4 % in 2021. Dit betekent dat 47,4 % binnen de twaalf maanden na de uitnodiging deelneemt aan het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker. Voor de Provincie Oost-Vlaanderen was dit 52,8 % en voor het Vlaams Gewest 52,5 %.

Figuren 14 en 15 geven de dekkingsgraden per 5-jarenklasse voor Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. Door deze opdeling per leeftijd kan men zien welke leeftijdsklassen weer bijzondere aandacht vragen in sensibilisatiecampagnes.

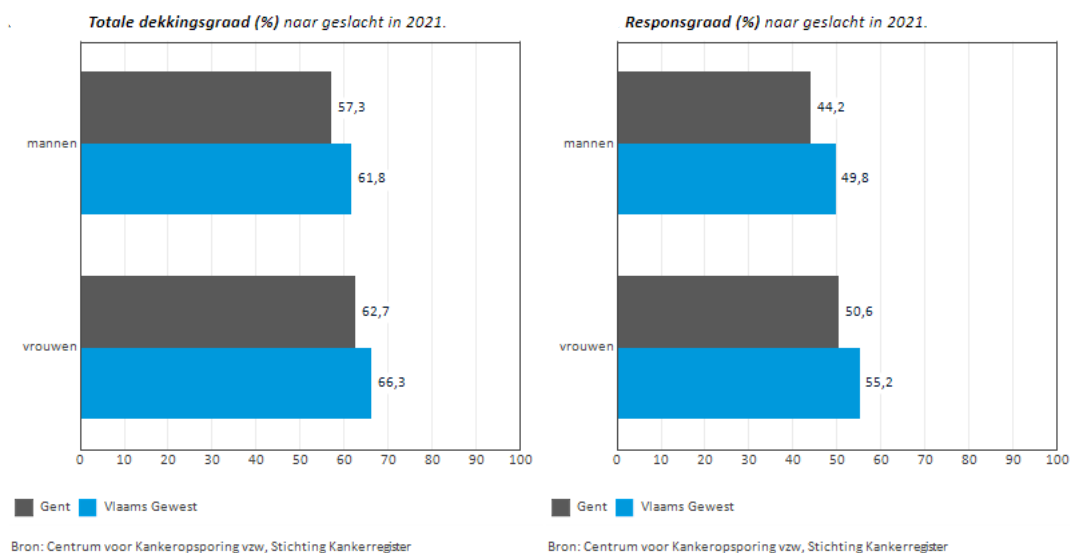
Figuur 14 totale dekkingsgraad (%) per 5-jarenklasse in 2021) en figuur 15 (responsgraad (%) per 5-jarenklasse in 2021):

Figuur 16 geeft de totale dekkingsgraad naar geslacht voor Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. Van alle mannen in de doelgroep in Gent in 2021 is 57,3 % in orde met hun preventieve maatregelen. Dit is lager dan de totale dekkingsgraad bij de vrouwen (62,7 %) in Gent.

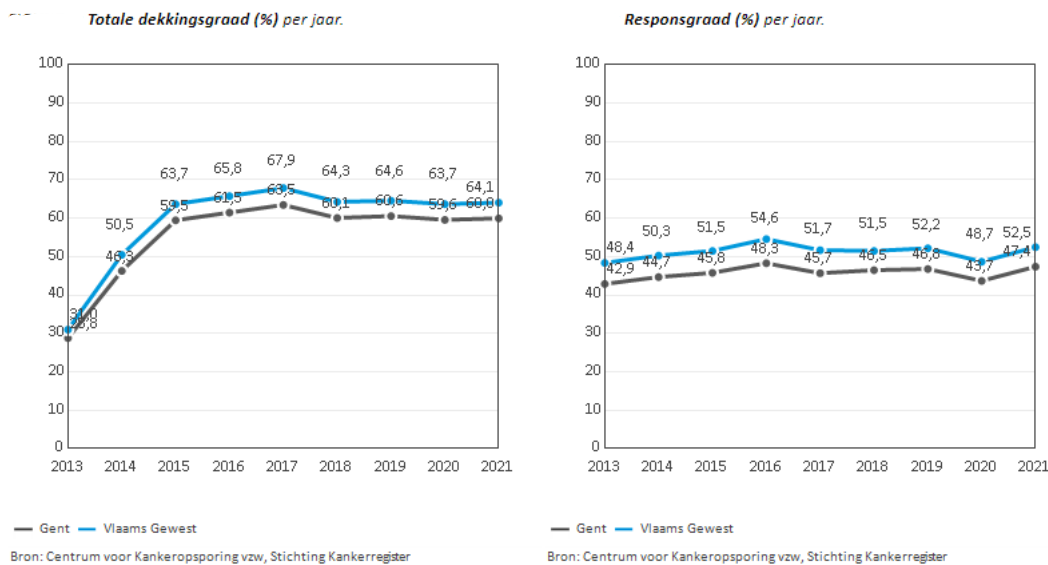
Figuur 17 geeft de responsgraad naar geslacht voor Gent, vergeleken met het Vlaams Gewest. Van alle uitgenodigde mannen in Gent in 2021 is 44,2 % binnen een jaar na de uitnodiging gescreend binnen het bevolkingsonderzoek. Dit is lager dan de responsgraad bij de vrouwen (50,6 %) in Gent.

Figuur 16 (totale dekkingsgraad (%) naar geslacht in 2021) en figuur 17 (responsgraad naar geslacht in 2021):

Figuur 18 en 19 geven de evolutie van de dekkingsgraad en de responsgraad weer voor de periode 2013-2021 voor Gent, vergeleken met deelname voor het Vlaams Gewest.

Figuur 18 (totale dekkingsgraad (%) per jaar in 2021) en figuur 19 (responsgraad (%) per jaar in 2021):

Bron:

https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/jive/report?openinputs=true&id=qr_ddk_versie_december2019

3.6.2 Preventieve mondzorg

Preventieve mondzorg = de rechthebbende met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2). Naast preventief mondonderzoek en raadplegingen, worden volgende verstrekkingen als preventief beschouwd: tandsteenverwijdering, verzegelen van groeven en putjes, profylactisch reinigen. Paradontaal onderzoek en het verwijderen van subgingivaal tandsteen zijn interventies voor specifieke problemen en worden niet meegeteld.

*De noemer is telkens het aantal rechthebbenden in de ziekteverzekering op 31/12 van het referentiejaar (jaar x). Rechthebbenden die niet tot de populatie behoren gedurende de volledige periode van 3 kalenderjaren worden uitgesloten. Rechthebbenden die overleden tijdens de periode worden uitgesloten.

Tabel 16: Preventieve mondzorg 2021

	preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)
Gent	39,8

Bron: [provincie in cijfers](#)

Bij 39,8% van de Gentenaars wordt jaarlijks een preventief consult bij de tandarts geattesteerd. Dit komt overeen met het Vlaams gewest.

Mensen zonder VT gaan meer naar een preventief consult dan mensen met VT. De 19e eeuwse gordelwijken scoren het laagst in percentage mensen die gebruik maakt van het preventief consult.

3.6.3 Overgewicht en obesitas in België

Uit de Gezondheidsenquête 2018 blijken volgende cijfers:

- + Gemiddelde BMI bij de volwassen bevolking (18 jaar en ouder): 25,5
- + Percentage van de volwassen bevolking met overgewicht (BMI \geq 25): 49,3%
- + Percentage van de volwassen bevolking dat obees is (BMI \geq 30): 15,9%
- + Percentage van de jongeren (2-17 jaar) met overgewicht: 19,0%
- + Percentage van de jongeren (2-17 jaar) met obesitas: 5,8%

Bron: <https://www.sciensano.be/nl/gezondheidsonderwerpen/obesitas/cijfers>

Uit de Gezondheidsenquête van 2018 blijkt dat de gemiddelde Vlaming een BMI heeft van 25,5. 49,3% van de Vlamingen heeft overgewicht (BMI hoger dan 25) en 15,9% van de Vlamingen heeft obesitas (BMI hoger dan 30). Deze percentages stijgen met de leeftijd (tot 74 jaar). Zowel het gemiddelde BMI als overgewicht en obesitas zijn gestegen sinds 1997. Overgewicht en obesitas blijken samen te hangen met het opleidingsniveau: hoe lager het opleidingsniveau, hoe hoger de kans op gewichtsproblemen.

Uit de Belgische Gezondheidsenquête van 2018 komt naar voor dat 16% van de jongeren uit het Vlaamse Gewest overgewicht heeft. Van de jongens heeft 15% overgewicht t.o.v. 18% bij de meisjes, maar dat verschil is niet significant. Jongeren die opgroeien in een gezin met ouders die hoger onderwijs volgden, hebben minder vaak overgewicht (12%) dan jongeren uit andere gezinnen.

5% van de Vlaamse jongeren kampt met obesitas. Van de jongens heeft 4% obesitas t.o.v. 5% bij de meisjes, maar dat verschil is niet significant. In Vlaanderen zijn er geen significante verschillen volgens leeftijd. De prevalentie is constant gebleven over de tijd.

Bron: <https://www.gezondleven.be/themas/voeding/cijfers/cijfers-gewicht>

Gentse kinderen — net zoals kinderen uit andere centrumsteden— hebben een hoger gemiddeld BMI dan Vlaamse kinderen. Het BMI bij meisjes ligt gemiddeld hoger dan bij jongens, vooral in de tienerjaren.

↳ Ook in de signalenbundel 2018 werd gesignaleerd dat welzijns- en gezondheidswerkers bezorgd zijn over de stijging van het aantal kinderen met overgewicht, aangezien dit later kan leiden tot chronische ziekten. Hieruit blijkt dat het percentage leerlingen met overgewicht in ELZ Gent hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde. De meest recente data dateren van 2016 maar samen met de bezorgdheden gedocumenteerd in de signalenbundel geeft dit aan dat er wel degelijk een probleem is.

Bron: <https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/signalenbundel2018.pdf>

Prevalentiecijfers naar type gemeente

Tabel 17 bekijkt de prevalentie van normaal gewicht per leeftijd naar het type gemeente waarin de kinderen wonen. We hanteren hiervoor de VRIND-indeling20 van gemeenten.

Tabel 17: prevalentie (%) van normaal gewicht bij jongens en meisjes per leeftijd en type gemeente, Vlaams Gewest - registratiejaar 2015

Prevalentie (%) van normaal (niet te hoog, niet te laag) gewicht bij jongens en meisjes per leeftijd en type gemeente, Vlaams Gewest – registratiejaar 2015

Type gemeente	2 jaar	4 jaar	6 jaar	8 jaar	10 jaar	12 jaar	14 jaar
Grootsteden	88,3%	84,8%	80,0%	77,9%	76,1%	73,7%	74,9%
Centrumsteden	91,4%	87,8%	85,5%	82,4%	79,6%	77,0%	79,1%
Grootstedelijke rand	92,3%	90,9%	88,6%	85,9%	83,9%	80,5%	82,0%
Kleinstedelijk provinciaal	91,8%	88,6%	85,1%	81,4%	78,3%	77,6%	79,0%
Overgangsgebied	92,4%	90,6%	87,7%	84,4%	82,8%	79,5%	80,8%
Platteland	93,0%	91,4%	88,0%	85,0%	82,4%	79,4%	81,4%
Regionaal stedelijke rand	92,8%	89,7%	87,2%	84,1%	81,7%	78,9%	81,5%
Stedelijk gebied rond Brussel	90,2%	88,7%	85,3%	81,8%	80,2%	76,8%	80,8%
Structuurondersteunende steden	91,9%	88,5%	85,0%	82,4%	79,5%	76,5%	78,5%
Vlaams Gewest	91,6%	89,0%	85,8%	82,9%	80,7%	78,0%	79,7%

De prevalentiecijfers variëren naar het type gemeente waarin kinderen wonen. Hoewel op elke leeftijd in elk type gemeente minstens 73% van de kinderen en jongeren een normaal gewicht heeft, is het toch duidelijk dat het aantal kinderen met een normaal gewicht stevast lager ligt in de grootsteden (Antwerpen en Gent). Een voorbeeld: Op een leeftijd van 4 jaar bedraagt de prevalentie normaal gewicht in grootsteden 84,8%, daar waar ze op het platteland 91,4% bedraagt. Op het platteland (hoogste prevalentie normaal gewicht tot en met 6 jaar) en in de grootstedelijke rand (hoogste prevalentie normaal gewicht vanaf 8 jaar) hebben kinderen het vaakst een normale gewichtsstatus.

Op basis van tabel 18 stellen we vast dat de afwijkende gewichtstatus in de grootsteden vooral een kwestie van overgewicht is. In de grootsteden heeft meer dan 1 op de 5 kinderen vanaf 8 jaar overgewicht. In de andere types gemeenten ligt de prevalentie overgewicht nooit hoger dan 20% en vaak ook lager dan 16% (bv. grootstedelijke rand, overgangsgebied, regionaalstedelijke rand, ...).

Tabel 18: prevalentie (%) van overgewicht bij jongens en meisjes per leeftijd en per type gemeente, Vlaams Gewest – registratiejaar 2015

Prevalentie (%) van overgewicht bij jongens en meisjes samen per leeftijd en per type gemeente, Vlaams Gewest – registratiejaar 2015

Type gemeente	2 jaar	4 jaar	6 jaar	8 jaar	10 jaar	12 jaar	14 jaar
Grootsteden	10,8%	14,8%	19,4%	21,3%	21,9%	23,0%	22,7%
Centrumsteden	7,6%	11,8%	13,6%	16,5%	17,9%	18,4%	17,8%
Grootstedelijke rand	7,2%	8,6%	10,8%	13,1%	13,6%	13,6%	13,6%
Kleinstedelijk provinciaal	7,4%	11,0%	14,1%	17,4%	19,1%	18,8%	18,1%
Overgangsgebied	6,9%	8,8%	11,3%	14,3%	14,8%	15,8%	15,7%
Platteland	6,0%	8,2%	11,1%	13,8%	15,0%	16,1%	14,9%
Regionaal stedelijke rand	6,4%	9,9%	12,2%	14,7%	15,7%	17,0%	14,4%
Stedelijk gebied rond Brussel	9,3%	10,9%	14,0%	17,4%	17,6%	17,9%	16,6%
Structuurondersteunende steden	7,4%	11,0%	13,9%	16,6%	18,0%	19,1%	18,3%
Vlaams Gewest	7,6	10,5%	13,3%	15,9%	16,9%	17,6%	16,9%

**De laatst data-update dateert uit 2016. De relevantie van deze data kan om die reden in vraag worden gesteld. Aan de andere kant is er ook geen reden te vermoeden dat deze trend zich heeft omgekeerd.*

Bron: https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/Definitiefrapport%20BMI_KG-AZG.pdf

3.6.4 Andere preventieve thema's

- + Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende speelvoorzieningen voor kinderen zijn: 65% tevreden Gentenaren
- + Aandeel (%) van de inwoners dat het veilig vindt om te fietsen: 46% tevreden Gentenaren
- + Aandeel (%) van de inwoners dat het voorbij jaar zich minstens wekelijks te voet heeft verplaatst voor korte afstanden: 78% Gentenaren
- + Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende aanbod aan groen is in de buurt: 70% in Gent
- + aandeel (%) geboorten in kansarme gezinnen t.o.v. het totaal aantal geboorten: 19% in Gent

Bron: [preventieve gezondheidscijfers voor Gent 2020-2025 \(een tip van de sluier\)](#)

3.6.5 Conclusie

Hoewel Gent in stijgende lijn gaat op vlak van deelname aan kankerscreening (een stijging van 30%) ten opzichte van 2013, scoort Gent zowel bij borstkankerscreening, baarmoederhalskankerscreening en dikkedarmkanker screening lager dan het Vlaams Gewest. Dit zowel op de totale dekkingsgraad als op de responsgraad. Hier valt dus zeker nog winst te boeken.

Op vlak van preventieve mondzorg scoort de Gentenaar met ongeveer 40% wel gelijk aan het Vlaams Gewest. Opvallend is dat Gentenaars zonder verhoogde tegemoetkoming meer gebruik maken van het preventief consult dan mensen met een verhoogde tegemoetkoming.

Gentse kinderen hebben een hoger gemiddeld BMI dan Vlaamse kinderen. Het BMI bij meisjes ligt gemiddeld hoger dan bij jongens, vooral in de tienerjaren. Deze trend doet zich ook voor in andere centrumsteden. Opleidingsniveau blijkt een belangrijke risicofactor te zijn.

3.7 Geneesmiddelengebruik

3.7.1 Antibiotica

Antibiotica zijn medicijnen tegen bacteriële infecties. In deze sectie wordt nader gekeken naar het antibioticagebruik binnen Gent.

Ondanks de inspanningen aan de hand van bewustmakingscampagnes bleef het gebruik van antibiotica in België lange tijd op een stabiel niveau. Sinds 2015 is er echter een duidelijke daling zichtbaar, ongeacht de meetmethode (zowel het aantal dagelijkse doses antibiotica als het aantal patiënten dat behandeld wordt met antibiotica). In vergelijking met buurlanden blijft de antibioticacconsumptie in België nog steeds hoog. Het gebruik van antibiotica in Nederland, dat als een voorbeeld wordt beschouwd, is bijna de helft van het Belgische niveau.

Bron: <https://ima-aim.be/Antibioticagebruik-in-Belgie>

In tabel 19 zien we de antibioticacconsumptie in vergelijking met Oost-Vlaanderen

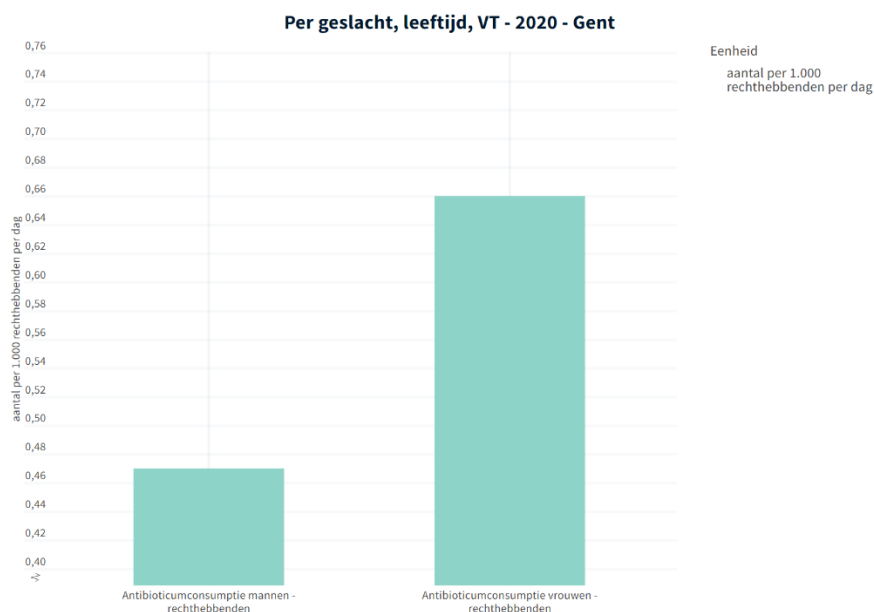
Tabel 19: Antibioticacconsumptie in vergelijking met Oost-Vlaanderen – 2020 – Gent

Antibioticumconsumptie - DDD - 2020 - Gent		
	Gent	Oost-Vlaanderen
Antibioticumconsumptie - DDD	11,88	13,73
Eenheid	aantal per 1.000 rechthebbenden per dag	
Bron	http://www.ima-aim.be	

Tabel 20: Antibioticacconsumptie per leeftijd

Per geslacht, leeftijd, VT - 2020 - Gent			
	2020		
		< 0,45	
Antibioticumconsumptie 0-4 jaar - rechthebbenden	0,82	0,45 < 0,54	
Antibioticumconsumptie 5-14 jaar - rechthebbenden	0,3	0,54 < 0,63	
Antibioticumconsumptie 15-24 jaar - rechthebbenden	0,52	0,63 < 0,72	
Antibioticumconsumptie 25-44 jaar - rechthebbenden	0,53	>= 0,72	
Antibioticumconsumptie 65-74 jaar - rechthebbenden	0,65		
Antibioticumconsumptie 45-64 jaar - rechthebbenden	0,6		
Antibioticumconsumptie 75+ jaar - rechthebbenden	0,8		
Eenheid	aantal per 1.000 rechthebbenden per dag		
Bron	http://www.ima-aim.be		

Figuur 20: Antibioticacconsumptie per geslacht

Bron: <http://www.ima-aim.be>

Uit tabel 19 en 20 en uit figuur 20 kunnen we afleiden dat de antibioticacconsumptie het hoogst is in de jongste en de oudste leeftijdscategorie (0-4 jaar en 75+) en dat vrouwen opvallend meer antibiotica nemen dan mannen. Toch is het gebruik in Gent lager dan in de rest van Oost-Vlaanderen.

3.7.2 Psychofarmaca

Psychofarmaca verwijzen naar medicijnen die worden voorgeschreven voor psychiatrische aandoeningen en psychologische problemen. In de volgende tabellen wordt gekeken naar het gebruik van antidepressiva, antipsychotica, stimulantia en anti-dementiemedicijnen.

3.7.2.1 Antidepressiva, antipsychotica en stimulantia

In de volgende tabel zien we het gebruik van psychofarmaca in Gent uit het jaar 2021 ten opzichte van Oost-Vlaanderen en per type uitgesplitst in gebruiksduur.

Tabel 21: Psychofarmaca (ambulant) - Gent - Procent gebruik + uitsplitsing naar duur

Psychofarmaca (ambulant) - Gent - Procent gebruik + uitsplitsing naar duur		
	Gent	Oost-Vlaanderen
% gebruikers antidepressiva [2021]	12,1%	13,1%
% gebruikers antidepressiva zeer korte duur [2020]	15,6%	14,8%
% gebruikers antidepressiva korte duur [2020]	5,7%	5,5%
% gebruikers antidepressiva middellange duur [2020]	6,2%	5,5%
% gebruikers antidepressiva lange duur [2020]	72,4%	74,1%
% gebruikers antipsychotica [2021]	3%	3,3%
% gebruikers antipsychotica zeer korte duur [2020]	26,3%	30,9%
% gebruikers antipsychotica middellange duur [2020]	6,3%	7%
% gebruikers antipsychotica korte duur [2020]	6,5%	6,6%
% gebruikers antipsychotica lange duur [2020]	60,8%	55,5%
% gebruikers stimulantia [2021]	2%	2,9%
% gebruikers stimulantia zeer korte duur [2020]	10,8%	10,1%
% gebruikers stimulantia korte duur [2020]	6,9%	7,1%
% gebruikers stimulantia middellange duur [2020]	11,2%	9,3%
% gebruikers stimulantia lange duur [2020]	71,1%	73,6%
% gebruikers met eerste dosis stimulantia voorgeschreven door arts-specialist [2020]	68,3%	66,7%
atlas.ima-aim.be		

Uit tabel 21 kunnen we afleiden dat de Gentenaar gemiddeld iets minder gebruik maakt van psychofarmaca dan de rest van Oost-Vlaanderen. Opvallend is wel dat de Gentenaar vaak langer gebruik maakt van antipsychotica en stimulantia dan de rest van Oost-Vlaanderen.

3.7.2.2 Medicijnen bij dementie

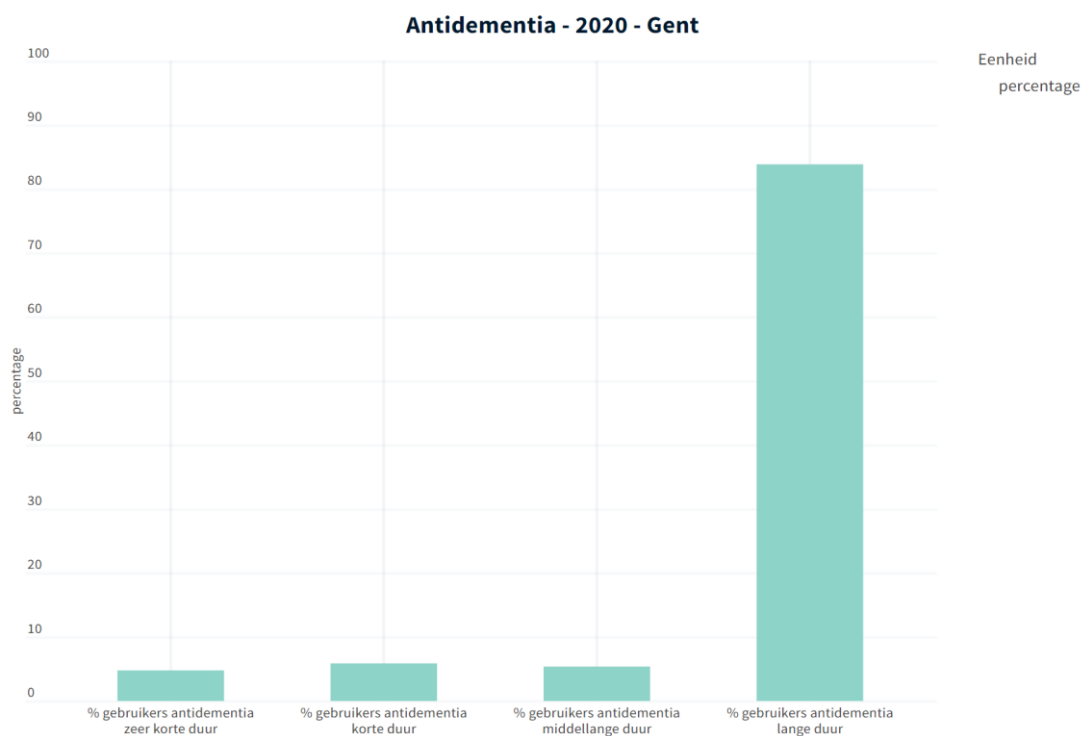
Dementie is een onomkeerbare aandoening en kan niet genezen worden, maar er bestaan wel diverse medicijnen die de symptomen tijdelijk kunnen verminderen. Deze medicijnen stimuleren de communicatie tussen zenuwcellen in de hersenen, wat een positief effect kan hebben op het geheugen. Ze worden hoofdzakelijk voorgeschreven aan mensen met de ziekte van Alzheimer.

In onderstaande tabel zie je het gebruik van antidementia in Gent in vergelijking met Oost-Vlaanderen.

Tabel 22: % gebruikers antidementia - 2021 - Gent - Oost-Vlaanderen

% gebruikers antidementia - 2021 - Gent - Oost-Vlaanderen		
% gebruikers antidementia	Gent	Oost-Vlaanderen
Gemeente Gent	1,2%	1,4%
Eenheid	percentage	
Bron	http://www.ima-aim.be	

Figuur 21: Gebruik antidementia naar duur

Bron: <http://www.ima-aim.be>

In Gent wordt iets minder gebruik gemaakt van antidementia dan in de rest van Oost-Vlaanderen. Gezien de relatief jonge Gentse bevolking is dat geen opmerkelijke trend. Antidementia wordt in 85% van de gevallen gebruikt op lange termijn. Gezien dementie een chronische aandoening betreft is dit ook dit geen verwonderlijk cijfer.

3.7.3 Conclusie

De Gentenaar neemt over het algemeen minder medicatie ten opzichte van het Oost-Vlaamse gemiddelde. Zowel antibiotica, antidepressiva, antipsychotica, stimulantia en antidementia wordt minder geconsumeerd dan in de rest van Oost-Vlaanderen. Wel wordt de medicatie eens deze gebruikt wordt wel vaak langer gebruikt.

4 (Sociaal-)economische ontwikkelingen

4.1 Inkomens

4.1.1 Fiscaal inkomen

Fiscale gegevens bieden een indicatie van het inkomen dat personen ter beschikking hebben en maken een inschatting mogelijk van wie er potentieel met armoede wordt geconfronteerd. Deze statistiek vertrekt van het netto belastbaar inkomen op basis van de personenbelastingen. Inkomsten die niet worden belast, worden met andere woorden niet meegenomen in deze indicator. De meest recente gegevens dateren van 2020. Dit komt omdat de data gebaseerd zijn op het inkomstenjaar (het jaar waarop de inkomsten werden verworven), dat voorafgaat aan het aanslagjaar (het jaar waarop de belasting verschuldigd is). Dit maakt dat er enige vertraging zit op deze data.

Tabel 23 toont het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner en per gewijzigde verbruikseenheid, het mediaan inkomen van de belastingaangiften en de welvaartsindex.

- ✦ Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid heeft, ten opzichte van het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner, als voordeel dat ze corrigeert voor gezinssamenstelling: voor deze indicator wordt per gezin aan één volwassene een gewicht van 1 toegekend, aan de andere gezinsleden ouder dan 14 jaar een gewicht van 0,5 en aan de kinderen van 13 jaar of jonger een gewicht van 0,3. Op die manier wordt voorkomen dat de aanwezigheid van meer kinderen in het gezin, die zelf nog geen inkomen binnenbrengen, het gemiddeld inkomen disproportioneel naar omlaag trekt.
- ✦ Het mediaan inkomen ligt halverwege de inkomensverdeling. De helft van de aangiften heeft met andere woorden een hoger inkomen dan de mediaan; de andere helft heeft een lager inkomen. In tegenstelling tot het gemiddelde wordt de mediaan niet beïnvloed door extreem hoge of lage inkomens. In tegenstelling tot de andere indicatoren, worden bij het bepalen van de mediaan 0-inkomens niet in rekening gebracht.
- ✦ De welvaartsindex is de verhouding van het gemiddelde inkomen per inwoner in Gent tot het gemiddelde inkomen per inwoner in België. De welvaartsindex van België wordt gelijkgesteld aan 100. Is de welvaartsindex lager dan 100, dan is het gemiddelde inkomen in het gekozen gebied lager dan het nationaal gemiddelde. Het omgekeerde geldt wanneer de welvaartsindex een hogere waarde dan 100 heeft.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner is in Gent lager dan in Oost-Vlaanderen, en het gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid is in Gent lager dan in Oost-Vlaanderen. Het mediaan inkomen in Gent bedraagt 26.004; de welvaartsindex ligt er op 103.

Tabel 23: Fiscaal inkomen (2020)

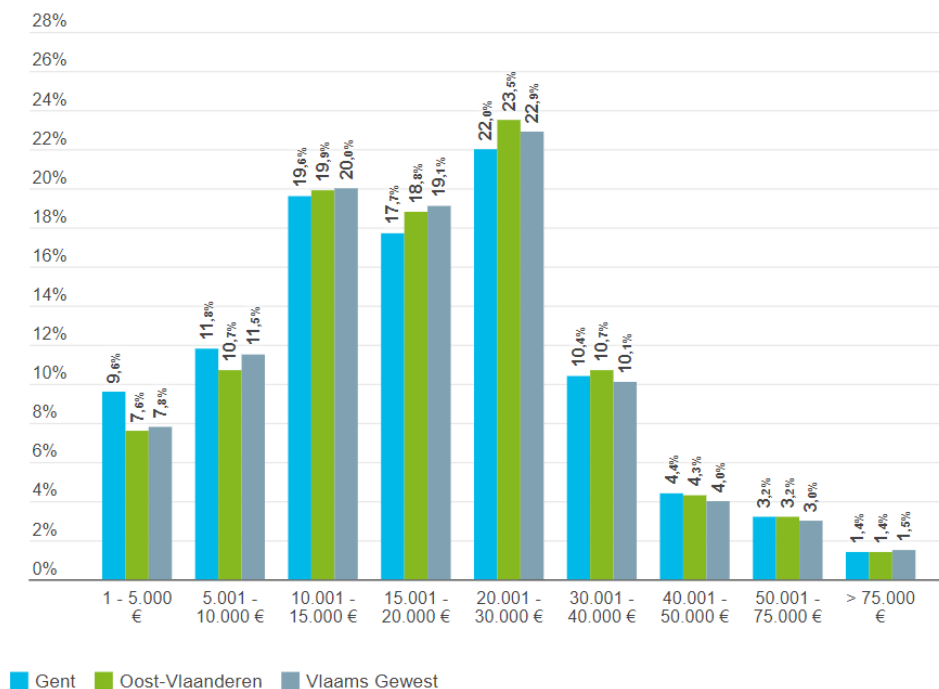
	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner [€]	20.235	21.339	21.035
gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid [€]	29.398	31.664	31.248

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
mediaan netto belastbaar inkomen aangiften (excl. 0-inkomens) [€]	26.004	28.618	28.286
welvaartsindex [per 100]	103	108	107

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be

Tot slot tonen we in het aandeel belastingplichtigen per inkomensklasse. De 0-inkomens worden hier niet bij gerekend, omdat deze niet enkel lage inkomens omvatten. Zo zijn werknemers en gepensioneerden van sommige internationale organisaties (bv. ambtenaren van de EU of de NAVO) vrijgesteld van het betalen van belastingen, en moeten ook job- of doctoraatsstudenten een aangifte invullen ook al worden zij niet belast. De 0-inkomens zijn in dit geval dus geen goede indicator.

Figuur 22: Belastingplichtigen per inkomensklasse (t.o.v. belastingplichtigen) (2020)

Bron: Statbel | provincies.incijfers.be Gent Oost-Vlaanderen Vlaams Gewest

4.1.2 Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

De verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Het aantal rechthebbenden op deze tegemoetkoming kan daarom dienen om een inschatting te maken van de groep die met minder financiële middelen moet rondkomen. Bij de oudere bevolking is dit minder het geval omdat het netto belastbaar inkomen bij 65-plussers niet altijd overeenstemt met het reële beschikbare inkomen (er wordt geen rekening gehouden met aanvullende pensioenen, roerende inkomsten en het kadastraal inkomen). Dit verklaart mee waarom de 65-plussers tot nog toe sterker aanwezig zijn onder de rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Om een beeld te krijgen van armoede in deze oudere leeftijdsgroep is het eigenlijk beter te kijken naar de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB). Dit zijn uitkeringen die worden toegekend aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken. We bespreken deze uitkeringen verder in paragraaf 2 van dit hoofdstuk.

Voor de volledigheid nemen we 65-plussers toch mee in de analyse van de verhoogde tegemoetkoming en maken we een onderscheid tussen drie leeftijdsgroepen: van 0 tot 24 jaar, van 25 tot 64 jaar, en van 65 jaar of ouder.

Tabel 24 geeft het aantal en aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering weer. Het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering bij jongeren (jonger dan 25 jaar) is in 2021 in Gent hoger dan in Oost-Vlaanderen. In de groep van 25- tot 64-jarigen ligt het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in Gent hoger dan in Oost-Vlaanderen. Het aandeel 65-plussers met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering bedraagt in Gent 27,1 %.

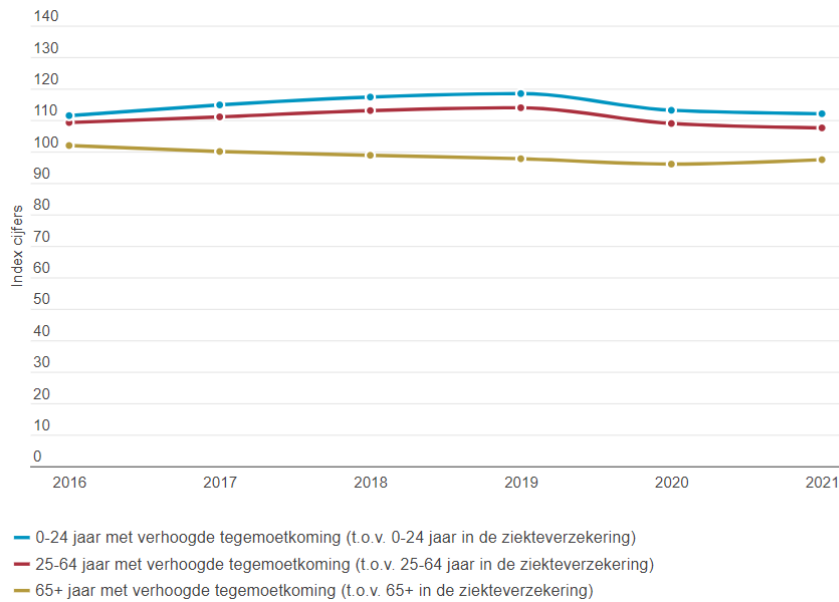
Tabel 24: Rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (aantal en aandeel t.o.v. rechthebbenden in de ziekteverzekering) (2021)

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	16.317	60.090	277.672
0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 0-24 jaar in de ziekteverzekering) [%]	22,8	14,5	15,6
25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	22.948	86.237	386.355
25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 25-64 jaar in de ziekteverzekering) [%]	15,7	10,7	11,3
65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	12.359	84.744	370.121
65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 65+ in de ziekteverzekering) [%]	27,1	26,1	25,7

Bron: IMA | provincies.incijfers.be

Tot slot kijken we naar de evolutie van deze indicatoren doorheen de tijd. We vergelijken met het jaar 2014 omdat toen een hervorming in voege trad waarmee het Omnio-statuut verdween en de wijze van toekenning veranderde (onder meer het systeem van automatische toekenning werd uitgebreid). We maken met andere woorden een index aan, waarbij we 2014 als referentiejaar of als 'nulpunt' nemen ten opzichte waarvan de evolutie doorheen de verdere jaren wordt afgetekend. Figuur 23 toont deze index. De algemene tendens in Vlaanderen bestaat erin dat het aandeel rechthebbenden onder de jongeren sinds 2014 toeneemt, terwijl het aandeel rechthebbenden onder de 65-plussers daalt. Deze trend kan aan verschillende invloeden worden toegeschreven, zoals het geleidelijk optrekken van de minimumpensioenen, het feit dat meer vrouwen die werkten met pensioen gaan... waardoor de oudste leeftijdsgroep steeds minder in aanmerking komt voor de verhoogde tegemoetkoming.

Figuur 23: Evolutie van het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (ten opzichte van referentiejaar 2014) in Gent (2016-2021)

Bron: IMA | provincies.incijfers.be
 0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 0-24 jaar in de ziekteverzekering)
 25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 25-64 jaar in de ziekteverzekering)
 65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 65+ in de ziekteverzekering)

4.1.3 (Equivalent) leefloon

Het leefloon is een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt. Het equivalent leefloon geeft financiële steun aan personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die in België verblijven en zich in een vergelijkbare (nood)situatie bevinden. Het equivalent leefloon wordt voornamelijk toegekend aan niet-Belgen in het vreemdelingenregister. Zowel het leefloon als het equivalent leefloon worden uitbetaald door het OCMW. Omdat deze tegemoetkomingen enkel worden toegekend aan personen die niet over andere bestaansmiddelen beschikken, en de bedragen een minimum bieden dat nodig is om te overleven, bespreken we het (equivalent) leefloon als een indicatie voor armoede. Tabel 25 toont in de bovenste drie rijen het aantal rechthebbenden op een leefloon of een equivalent leefloon naar gezinsvorm. Deze drie categorieën zijn mutueel exclusief. De onderste rij van de tabel geeft het totaal aantal rechthebbenden op een leefloon en equivalent leefloon weer, over de verschillende gezinsvormen heen.

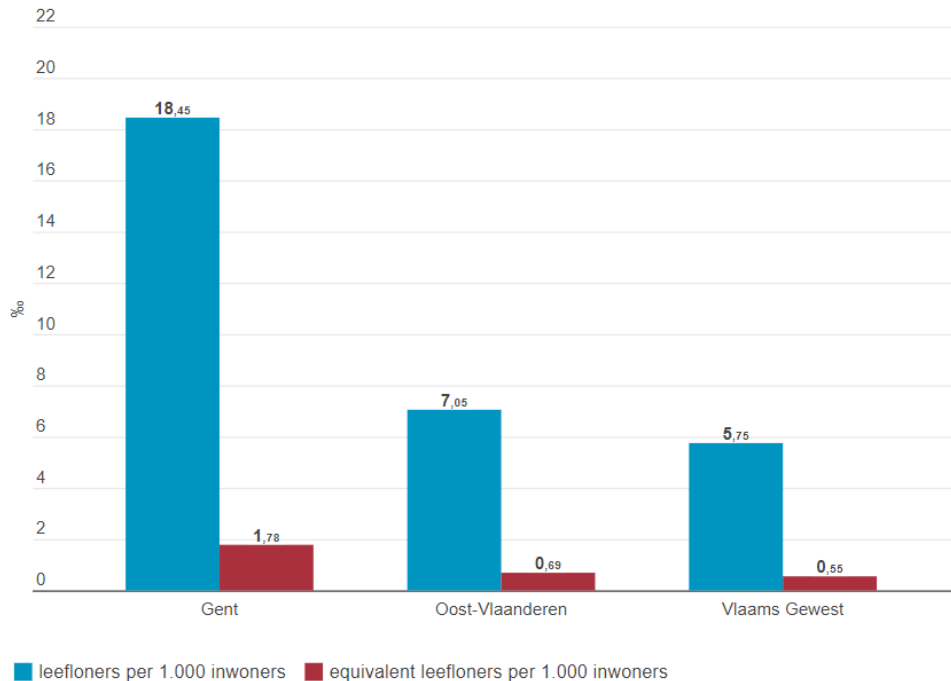
Tabel 25 Rechthebbenden op een (equivalent) leefloon naar gezinsvorm in Gent (2021)

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
alleenstaanden met een (equivalent) leefloon	2.196	4.401	16.810
samenwonenden met een (equivalent) leefloon	1.714	3.713	12.213
personen met een (equivalent) leefloon en een gezin ten laste	1.431	3.760	12.928
personen met een leefloon of equivalent leefloon	5.342	11.875	41.956

Bron: POD MI | provincies.incijfers.be

Figuur 24 geeft het aandeel rechthebbenden op een leefloon en op een equivalent leefloon weer per 1.000 inwoners. Het aandeel rechthebbenden op een leefloon is in Gent hoger dan in Oost-Vlaanderen. Het aandeel rechthebbenden op een equivalent leefloon is in Gent hoger dan in Oost-Vlaanderen.

Figuur 24: Rechthebbenden van een leefloon en equivalent leefloon (per 1.000 inwoners) (2021)

Bron: POD MI | provincies.incijfers.beleefloners per 1.000 inwonerequivalent leefloners per 1.000 inwoners

4.1.4 Conclusie

Zowel het gemiddeld netto belastbaar inkomen, het mediaan inkomen als de welvaartindex liggen lager in Gent dan in Oost-Vlaanderen. Het is dan ook niet vreemd dat er zich meer belastingplichtige Gentenaren in de laagste 2 inkomensklasse bevinden dan in de hogere.

Binnen alle leeftijdscategorieën (0-65+) zijn meer rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering dan in Oost-Vlaanderen en in het Vlaams Gewest. En ook het aandeel rechthebbenden op een leefloon of equivalent leefloon ligt hoger.

Op alle indicatoren scoort Gent lager dan het Oost-Vlaamse gemiddelde. Dit impliceert dat de Gentenaar een verhoogde kans heeft om potentieel met armoede geconfronteerd te worden.

4.2 Socio-economische positie – werk

4.2.1 Arbeidspositie

Een hoge werkzaamheidsgraad en een lage werkzoekendengraad zijn nodig voor een economisch leefbare en duurzame gemeente of stad. Dat veronderstelt een goede afstemming tussen werkzoekenden en werkaanbiedingen. Inzicht in het profiel van de werkzoekenden is essentieel voor initiatieven die focussen op het wegnemen van knelpunten bij werkzoekenden en voor het doelmatig verbinden van vraag en aanbod. Onderstaande indicatoren vertrekken vanuit dat arbeidsmarktperspectief. Ze geven eerst een beeld van het aandeel van de beroepsbevolking in de totale bevolking. Daarna becijferen ze het aantal werkzoekenden zonder werk en de spanning tussen het werkaanbod en die werkzoekenden.

Tabel 26: Beroepsbevolking en werkzoekenden

Indicator	Gent	Vlaams Gewest
Aandeel beroepsbevolking		
Activiteitsgraad: <i>aantal beroepsbevolking / totale bevolking op arbeidsleeftijd</i>	79,3%	79,7%
Aandeel werkenden		
Werkzaamheidsgraad: <i>aantal werkenden / totale bevolking op arbeidsleeftijd</i>	72,0%	75,2%
Werkzaamheidsgraad, naar geslacht		
- mannen	74,9%	78,6%
- vrouwen	68,9%	71,6%
Thuiswerk: <i>inwoners die aan thuiswerk doen</i>	40%	30%
Aandeel werkzoekenden zonder werk		
Werkzoekendengraad: <i>aantal werkzoekenden zonder werk / totale beroepsbevolking</i>	8,9%	5,7%
Werkzoekendengraad, naar geslacht		
- mannen	8,9%	5,7%
- vrouwen	8,8%	5,8%
Werkzoekendengraad, naar leeftijd		
- 15-24 jaar	14,4%	10,2%
- 50-64 jaar	8,7%	5,3%
Werkloosheidsgraad, naar herkomstgroep		
- Belgische herkomst	3,1%	2,4%
- EU-herkomst	6,2%	4,5%
- Niet-EU-herkomst	8,1%	8,5%
Langdurig werkzoekenden zonder werk	54,5%	53,4%
Spanningsratio: <i>aantal werkzoekenden zonder werk / aantal openstaande vacatures</i>	2,5	2,4

Uit tabel 26 kunnen we afleiden dat de werkzaamheidsgraad iets lager ligt dan in het Vlaams Gewest. Een logisch gevolg hiervan is dat er ook meer werkzoekenden zijn. Daarnaast zien we dat er opvallend meer mensen thuiswerken in Gent.

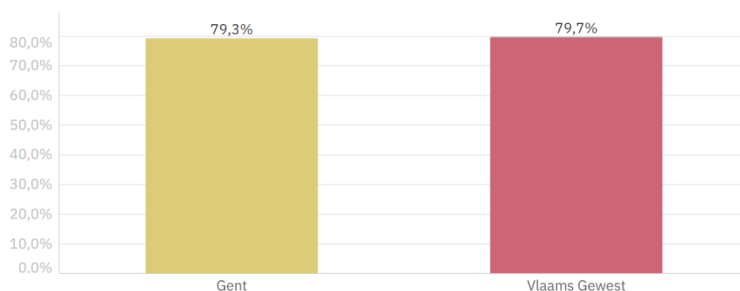
4.2.1.1 Activiteitsgraad

De activiteitsgraad wordt berekend als het aandeel van de beroepsbevolking in de totale bevolking op arbeidsleeftijd (van 20 tot en met 64 jaar). De beroepsbevolking bestaat uit diegenen die aan het werk zijn (werkenden) en zij die beschikbaar zijn voor een job en actief op zoek naar werk (niet-werkende werkzoekenden).

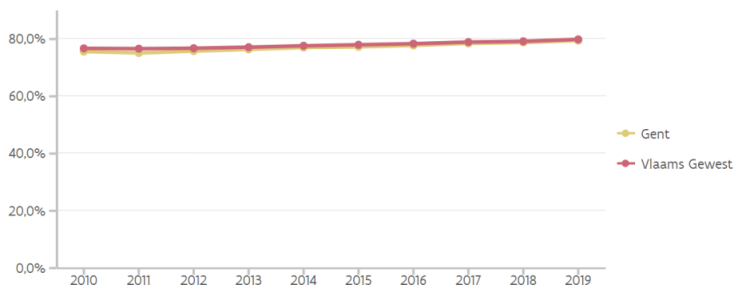
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel, DWH AM&SB bij de KSZ, bewerking Steunpunt Werk en Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](#)

Figuur 25: Activiteitsgraad, 2019, in procenten

Figuur 26: Activiteitsgraad, 2010-2019, in procenten

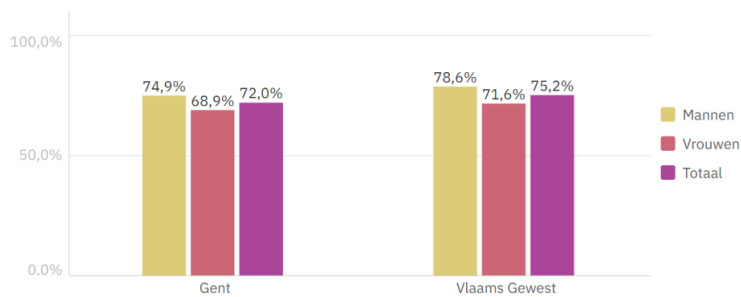
4.2.1.2 Werkzaamheidsgraad naar geslacht

De werkzaamheidsgraad wordt berekend als het aandeel van de werkenden in de totale bevolking op arbeidsleeftijd (van 20 tot en met 64 jaar). De werkenden bestaan uit alle personen die betaalde arbeid verrichten.

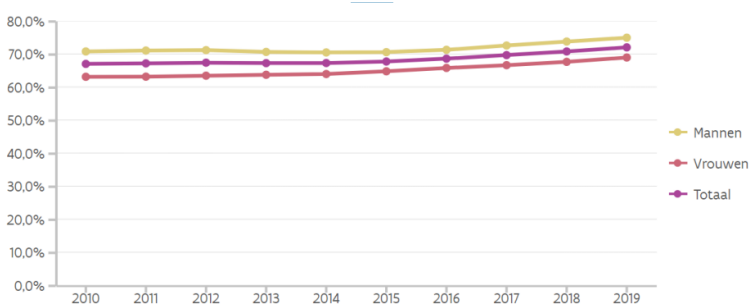
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel, DWH AM&SB bij de KSZ, bewerking Steunpunt Werk en Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](http://start.gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be)

Figuur 27: Werkzaamheidsgraad naar geslacht, 2019, in procenten

Figuur 28: Werkzaamheidsgraad naar geslacht, 2010-2019, in procenten (Gent)

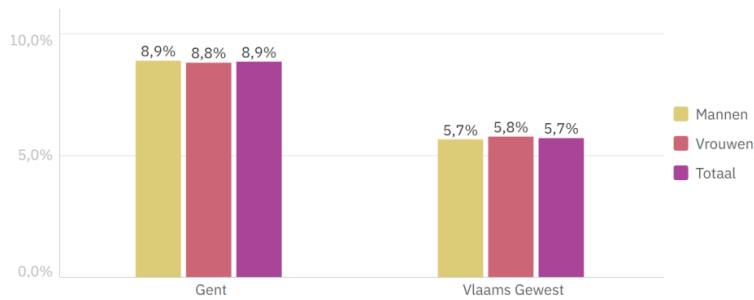
4.2.1.3 Werkzoekendengraad naar geslacht

De werkzoekenden zonder werk (WZW) zijn personen zonder job die zich bij de VDAB als werkzoekende hebben ingeschreven. De beroepsbevolking is samengesteld uit werkenden (loontrekkenden, zelfstandigen en helpers) en werkzoekenden zonder werk. Op basis van de beschikbare gegevens wordt de werkzoekendengraad hier opgesplitst naar geslacht.

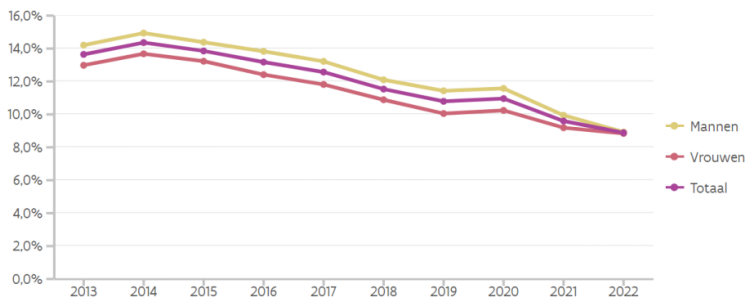
Bron: VDAB Studiedienst, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](http://start.gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be)

Figuur 29: Werkzoekendengraad naar geslacht, 2022, in procenten

Figuur 30: Werkzoekendengraad naar geslacht, 2013-2022, in procenten (Gent)

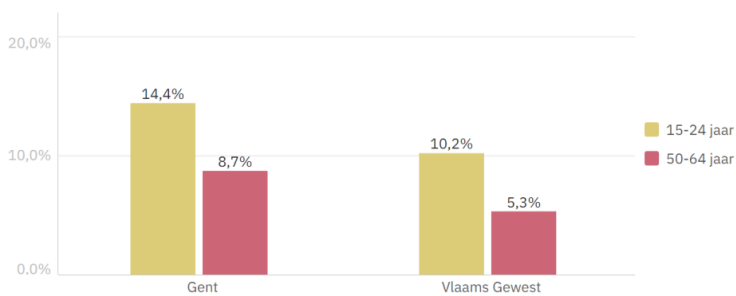
4.2.1.4 Werkzoekendengraad naar leeftijd

Op basis van de beschikbare gegevens wordt de werkzoekendengraad hier weergegeven voor de leeftijdsgroep van 15-24-jarigen en voor de leeftijdsgroep van 50-64-jarigen.

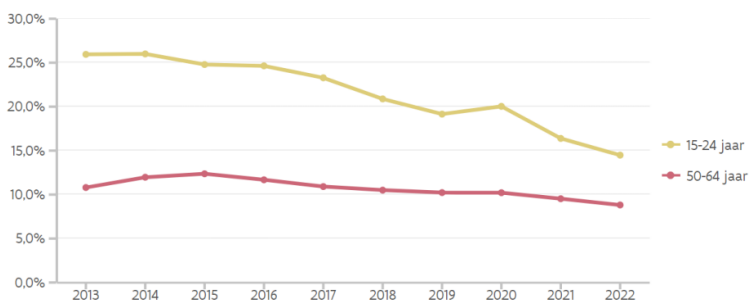
Bron: VDAB Studiedienst, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](#)

Figuur 31: Werkzoekendengraad naar leeftijd, 2022, in procenten

Figuur 32: Werkzoekendengraad naar leeftijd, 2013-2022, in procenten (Gent)

4.2.1.5 Werkloosheidsgraad naar herkomst

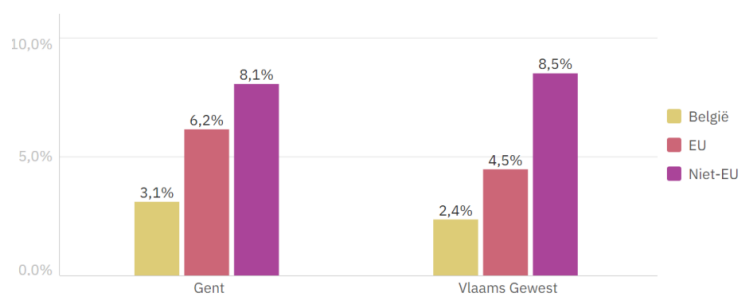
De werkloosheidsgraad wordt berekend als het aandeel van de werklozen (15-64 jaar) in de totale beroepsbevolking (15-64 jaar). Werklozen zijn hier de personen die als werkloos worden beschouwd door de nomenclatuur van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ.

Het gaat om werklozen na voltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, werklozen na een vrijwillig deeltijdse job met werkloosheidsuitkering, werklozen na studies, met wachtuitkering of overbruggingsuitkering en werklozen met begeleidingsuitkering. Het gaat dus enkel om uitkeringsgerechte werklozen. Aangezien de door de VDAB gebruikte definitie van werkzoekenden zonder werk verschilt van de definitie van werklozen zoals gebruikt in de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, kunnen de werkloosheidscijfers gebaseerd op de VDAB-gegevens en op de KSZ-gegevens niet met elkaar vergeleken worden.

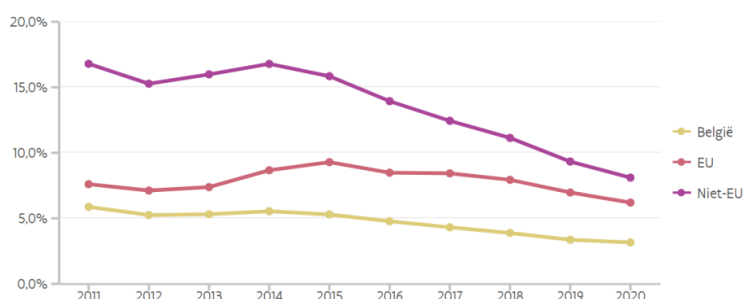
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](#)

Figuur 33: Werkloosheidsgraad naar herkomst, 2020, in procenten

Figuur 34: Werkloosheidsgraad naar herkomst, 2011-2020, in procenten (Gent)

4.2.2 Werkzoekenden zonder werk (WZW)

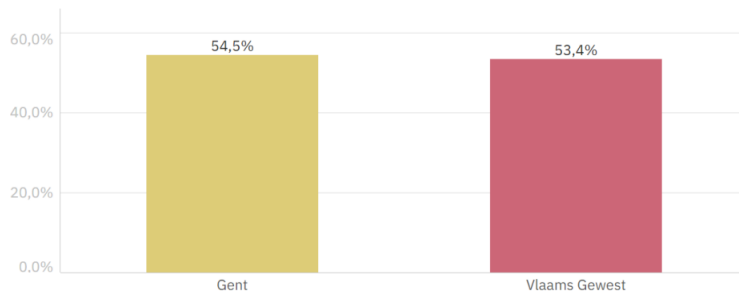
Bij de langdurige werkloosheid wordt er gekeken naar het aandeel langdurig werkzoekenden zonder werk (15- 64 jaar) in de totale groep van werkzoekenden zonder werk (15-64 jaar).

De werkzoekenden zonder werk (WZW) zijn personen zonder job die zich bij de VDAB als werkzoekende hebben ingeschreven. Langdurig werkzoekenden zonder werk (15-64 jaar) zijn 1 jaar of langer werkzoekend.

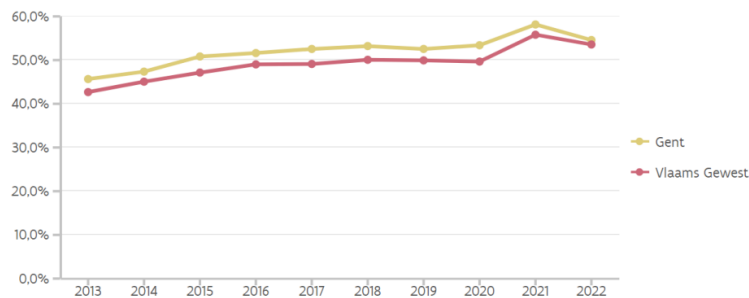
Bron: VDAB Studiedienst, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](#)

Figuur 35: Langdurig werkzoekenden zonder werk, 2022, in procenten

Figuur 36: Langdurig werkzoekenden zonder werk, 2013-2022, in procenten

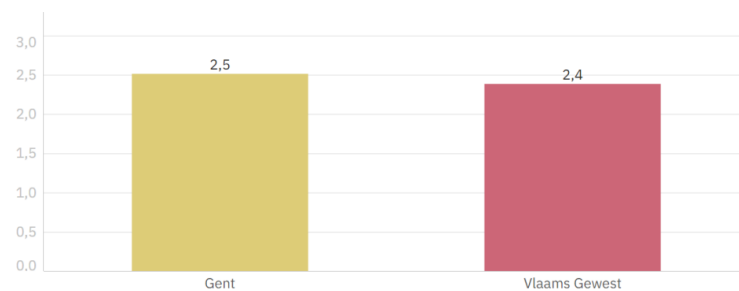
4.2.2.1 Spanningsratio

De spanningsratio geeft aan hoeveel werkzoekenden zonder werk er beschikbaar zijn ten opzichte van het totaal aantal openstaande vacatures. De werkzoekenden zonder werk (WZW) zijn personen zonder job die zich bij de VDAB als werkzoekende hebben ingeschreven. De openstaande VDAB-vacatures tonen de voorraad aan vacatures die op de laatste dag van de maand bij de VDAB uitstaan. De indicator geeft het gemiddelde over de maanden januari-december.

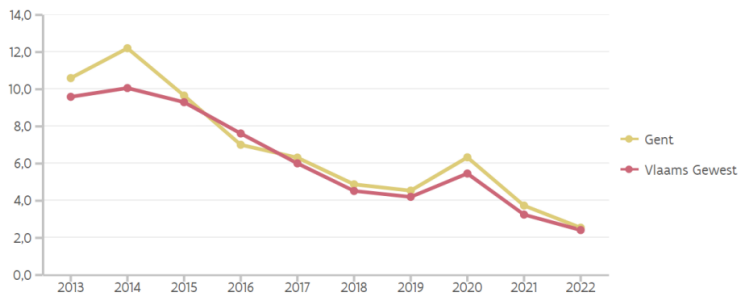
Bron: VDAB Studiedienst, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: zie [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](https://start.vlaanderen.be/gemeente-stadsmonitor)

Figuur 37: Spanningsratio, 2022, ratio

Figuur 38: Spanningsratio, 2013-2022, ratio

4.2.3 Conclusie

In Gent is de werkzaamheidsgraad iets lager dan in het Vlaams Gewest. Een logisch gevolg hiervan is dat er ook meer werkzoekenden zijn. Wanneer we de werkzaamheidsgraad nader bekijken zien we dat mannen iets meer werken dan vrouwen. Toch is het aantal werkzoekende mannen en vrouwen gelijk. Wanneer we de werkloosheidsgraad bekijken zien we dat er meer jongeren dan ouderen werkloos zijn en werk zoeken en dat de niet-EU-burgers het het moeilijkst hebben om een job te vinden. Dit zijn echter trends die gelijk lopen met het Vlaams Gewest.

4.3 Armoede en betalingsmoeilijkheden

Niet alleen wanbetalingen op een consumentenkrediet geven een indicatie van financiële armoede in huishoudens. Ook het feit dat inwoners aangeven niet rond te komen met het maandelijks beschikbare budget, wijst op financiële armoede. Hoeveel inwoners in Gent komen moeilijk rond met het maandelijks beschikbare budget?

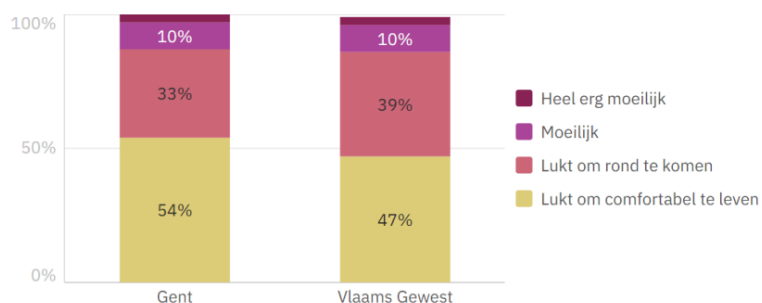
4.3.1 Subjectieve armoede

Aandeel inwoners dat aangeeft (heel erg) moeilijk rond te komen met het maandelijks beschikbare inkomen.

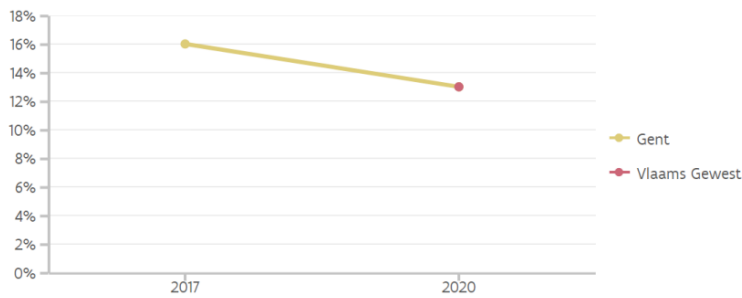
Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](https://start.vlaanderen.be)

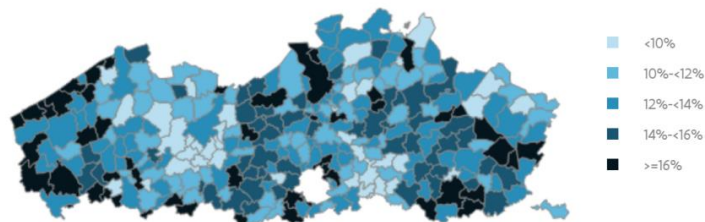
Figuur 39: Inwoners in subjectieve armoede, 2020, in procenten

Figuur 40: Inwoners in subjectieve armoede, 2017-2020, in procenten

Kaart 3: Inwoners in subjectieve armoede, 2020, in procenten

Uit bovenstaande figuren kunnen we afleiden dat 13% van de Gentenaren aangeeft moeilijk of heel moeilijk rond te komen. Dit percentage daalde met 3% sinds 2017 en loopt gelijk met het Vlaamse Gewest.

Ook het feit dat inwoners het afgelopen jaar één of meerdere rekeningen voor basisbehoeften niet op tijd konden betalen, wijst op financiële armoede.

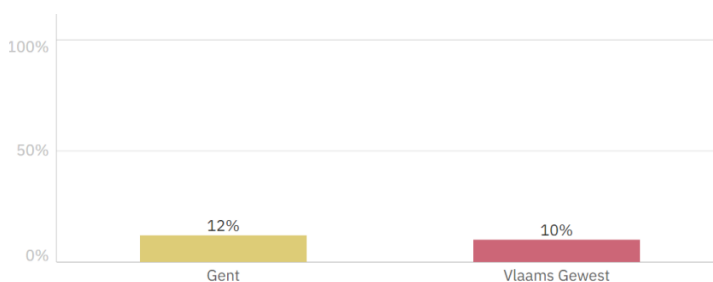
4.3.2 Betalingsmoeilijkheden

Hieronder bekijken we het aandeel inwoners dat behoort tot een huishouden met betalingsmoeilijkheden dat het afgelopen jaar problemen heeft gehad om één of meerdere rekeningen (op tijd) te betalen (huishuur, energiekosten, gezondheidskosten, schoolkosten...).

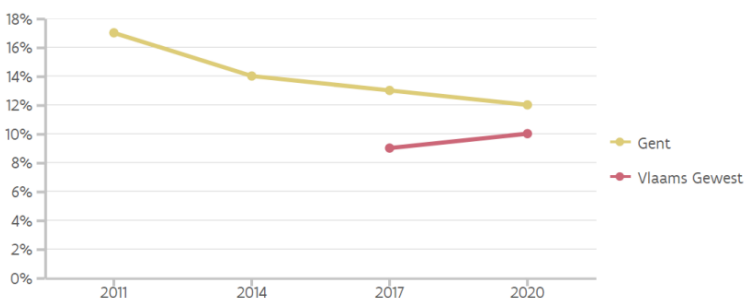
Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](http://start.gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be)

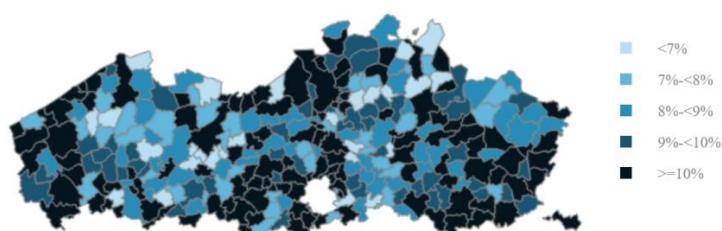
Figuur 41: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2020, in procenten

Figuur 42: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2011-2020, in procenten

Kaart 4: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2020, in procenten

In bovenstaande figuren zien we dat 12% van de Gentse huishoudens het laatste jaar betalingsmoeilijkheden had. Dit percentage loopt redelijk gelijk met het Vlaams gewest maar kent historisch wel een omgekeerde trend. Het aantal inwoners met betalingsmoeilijkheden daalde in Gent van 17% naar 12% terwijl dit in het Vlaams gewest net een lichte stijging kent.

4.3.3 Kansarmoede

Armoede is de uitsluiting op verschillende levensdomeinen: inkomen, arbeid, wonen, energie, onderwijs, gezondheidszorg, vrije tijd, enzovoort. Armoede is multidimensionaal en is meer dan een te krap inkomen. Onderstaande indicatoren gaan allereerst over het aantal inwoners met een zwakkere financiële positie en over het aandeel inwoners met betalingsmoeilijkheden. Andere indicatoren beschrijven de gezinssituatie en het risico op kansarmoede bij gezinnen, kinderen en jongeren. Inzicht in deze tendensen kan het debat over het (lokale) armoedebeleid verder onderbouwen. In een leefbare en duurzame gemeente of stad krijgen kansarme inwoners kansen om zich te ontplooien, een menswaardig leven te leiden en maatschappelijk te participeren.

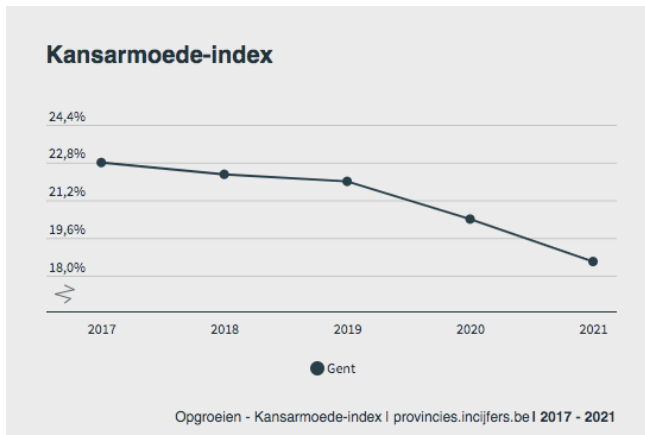
Tabel 27: kansarmoede indicatoren

indicator	Gent	Vlaams Gewest
Inkomen		
Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner	20.249 euro	21.154 euro
Inwoners met een verhoogd armoederisico		
Inwoners met fiscaal inkomen beneden kritische grens		
- individuele aangiften	18,1%	16,8%
- gemeenschappelijke aangiften	6,8%	4,1%
Inwoners met sociale bijstandsuitkering	4,81%	3,06%
Inwoners met betalingsmoeilijkheden		
Inwoners met betalingsachterstand	2,9%	1,9%
Inwoners in subjectieve armoede	13%	13%
Inwoners met betalingsmoeilijkheden	12%	10%
Energie-armoede huishoudens		
- budgetmeters elektriciteit	22,1	12,6
- budgetmeters aardgas	22,3	12,3
	... per 1.000 toegangspunten	... per 1.000 toegangspunten
Kinder- en jongerenarmoede		
Kansarmoede-index van Kind en Gezin	18,6%	12,7%
Onderwijskansarmoede-indicator (OKI)	1,66/4	1,00/4
Kinderen in gezin met zeer lage werkintensiteit	13,5%	9,5%

Uit tabel 27 kunnen we afleiden dat Gent op alle kansarmoede indicatoren hoger scoort dan het Vlaams Gewest. Dit impliceert dat er meer inwoners zijn met een verhoogd armoederisico en meer inwoners met betalingsmoeilijkheden. Vooral de kinder- en jongerenarmoede is opvallend hoger dan in het Vlaams Gewest.

4.3.4 Kansarmoede-index

Figuur 43: kansarmoede-index

bron: <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/armoede>

Hoewel Gent hoog scoort op de kansarmoede index is er wel een dalende trend merkbaar sinds 2017.

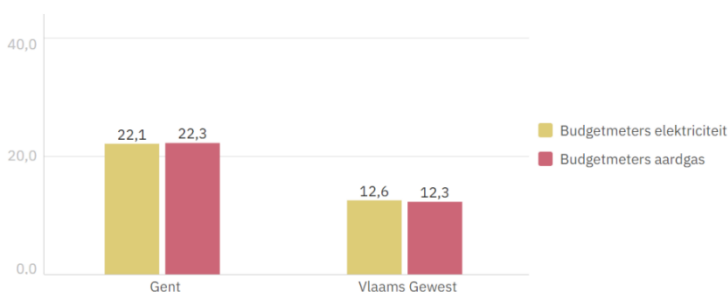
4.3.5 Energiearmoede

Inwoners die rekeningen voor energie niet kunnen betalen, lopen een risico op energie-armoede.

Het aantal budgetmeters geeft hiervan een indicatie. Deze indicator toont hoeveel budgetmeters elektriciteit of aardgas ingeschakeld zijn met een betaalkaart die de klant eerst moet opladen. De klant kan dan energie verbruiken voor het opgeladen bedrag.

We bekijken het aantal budgetmeters elektriciteit en aardgas ten opzichte van het aantal toegangspunten.

Figuur 44: Energie-armoede huishoudens, 2021, in aantal per 1.000 toegangspunten

Bron: Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: zie website

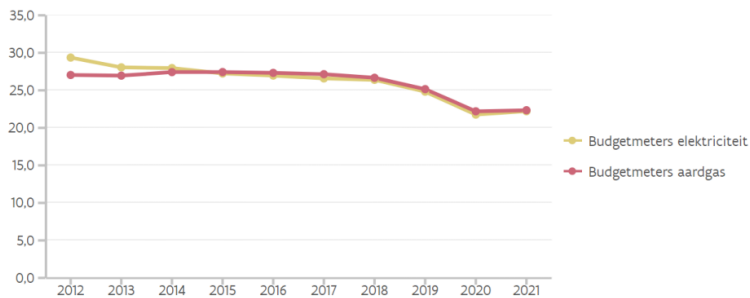
Uit figuur 44 kunnen we afleiden dat er in Gent meer budgetmeters voor elektriciteit en aardgas zijn ingeschakeld t.o.v. het Vlaams Gewest. Een budgetmeter laat toe het energieverbruik op te volgen via een systeem van voorafbetalingen. Het systeem werkt met een betaalkaart die de klant eerst voor een bepaald bedrag moet opladen.

Per 1.000 afnemers waren er 12,6 afnemers in het Vlaams Gewest met een budgetmeter elektriciteit en 12,3 afnemers met een budgetmeter aardgas in 2021. In Gent ligt dit cijfer hoger: respectievelijk 22,1 voor de budgetmeter elektriciteit en 22,3 voor de budgetmeter aardgas.

De stijgende elektriciteits- en gasprijzen sinds begin 2022 zijn echter nog niet opgenomen in deze data en zullen een impact hebben op deze parameter.

Uit figuur 45 kunnen we afleiden dat er tussen 2012 en 2021 een heel lichte daling is in het gebruik van budgetmeters voor elektriciteit en aardgas.

Figuur 45: Energie-armoede huishoudens, 2012-2021, in aantal per 1.000 toegangspunten (Gent)

4.3.6 Risico kinderen en jongeren

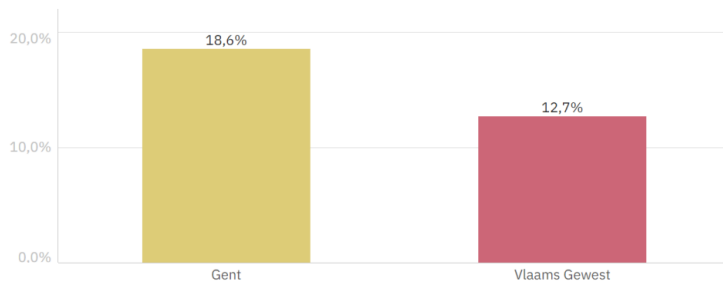
Van bij de geboorte kunnen verschillende drempels ervoor zorgen dat kinderen zich niet volwaardig kunnen ontplooiën en een risico op uitsluiting lopen. Dat komt duidelijk aan bod in de zes criteria die Kind en Gezin hanteert om dat risico in te schatten.

4.3.6.1 Kansarmoede-index Kind en Gezin

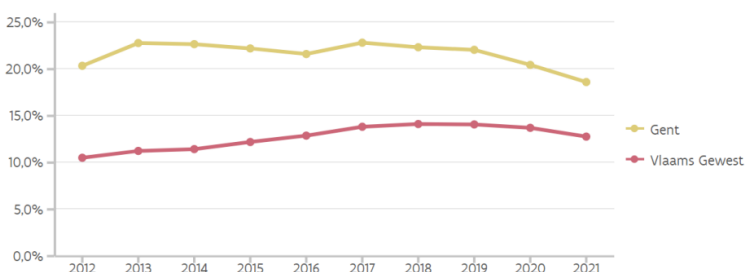
Aantal kinderen geboren in een kansarm gezin volgens de criteria van Kind en Gezin in jaar x, jaar x-1 en jaar x-2 ten opzichte van het totaal aantal kinderen geboren in die drie jaar. Een gezin wordt door Kind en Gezin als kansarm beschouwd als het op minstens drie van volgende criteria zwak scoort: beschikbaar maandinkomen, opleiding ouders, arbeidssituatie ouders, laag stimulatie niveau, huisvesting en gezondheid.

Bron: Kind en Gezin, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](https://start.gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be)

Figuur 46: Kansarmoede-index van Kind en Gezin, 2021, in procenten

Figuur 47: Kansarmoede-index van Kind en Gezin, 2012-2021, in procenten

Uit figuur 46 kunnen we afleiden dat 12,7% van de Vlaamse kinderen tussen 0 en 3 jaar opgroeit in een kansarm gezin, volgens een inschatting van Kind en Gezin.

In Gent groeit 18,6% van de kinderen op in kansarmoede. Uit figuur 47 kunnen we afleiden dat er in Gent een lichte daling is van kinderen die opgroeien in een kansarm gezin. In het Vlaams Gewest is er sprake van een lichte stijging.

Meer details worden weergegeven op:

<https://www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties/gezinsinkomen-en-kansarmoede/cijfers-op-maat> en <https://www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties/gezinsinkomen-en-kansarmoede>.

4.3.7 Onderwijskansarmoede-index (OKI)

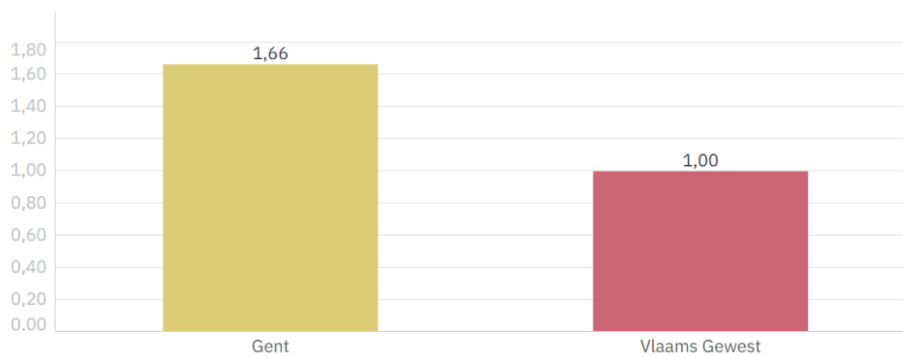
Ook het Departement Onderwijs probeert zicht te krijgen op het aantal kinderen met een risico op kansarmoede. Zij lopen vaker het risico om de schoolloopbaan niet te voltooien. Dit leidt meestal ook tot een zwakkere maatschappelijk positie. Daarom is het nuttig om al in het lager onderwijs zicht te hebben op het aantal kinderen die dat risico lopen.

De Onderwijskansarmoede-indicator (OKI) wordt berekend als aantal van de vier leerlingenkenmerken (thuis taal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder, ontvangen van een schooltoelage, wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging) waaraan de leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het totaal aantal leerlingen. De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 en 4 en drukt het gemiddeld aantal kenmerken uit waaraan de leerlingen in de gemeente voldoen.

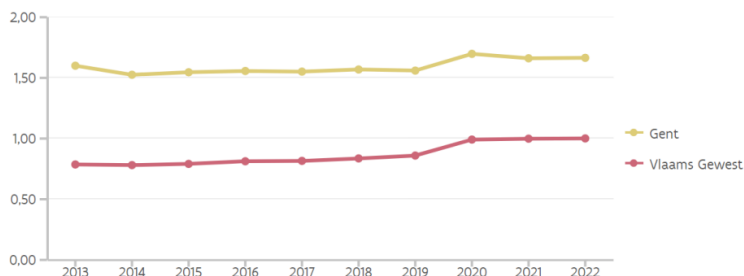
Bron: Departement Onderwijs en Vorming, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Metadata: [Start | Gemeente-Stadsmonitor \(vlaanderen.be\)](#)

Figuur 48: Onderwijskansarmoede-indicator, 2022, score op 4

Figuur 49: Onderwijskansarmoede-indicator, 2013-2022, score op 4

Uit figuur 48 kunnen we afleiden dat de leerlingen in Gent gemiddeld aan 1,66 kenmerken voldoen uit de onderwijskansarmoede-index. In het Vlaams Gewest ligt dit gemiddelde lager; wat wil zeggen dat er in Gent meer kinderen zijn die risico lopen om hun schoolloopbaan niet te voltooien. Zowel in Gent als in het Vlaams Gewest is de OKI licht gestegen sinds 2013.

4.3.8 Achterstallige kredieten en hypothecaire kredieten

De Nationale Bank registreert de openstaande betalingsachterstanden bij lopende kredietovereenkomsten. Tabel 28 geeft een algemeen overzicht van deze achterstallige leningen en kredieten in Gent.

Vergelijken we het Vlaams gemiddelde voor het aandeel kredietnemers met achterstallige leningen op afbetaling (4,8%) met het gemiddelde van Gent, dan zitten we met 4,1% boven het Vlaamse gemiddelde.

In Gent heeft 5% van alle mensen die een krediet hebben afgenomen, minstens één achterstallig krediet. Met dit cijfer zitten we boven het Vlaams gemiddelde (2,9%).

Tabel 28: achterstallige kredieten

kredietnemers met - 2023 - Gent		
	achterstallige lening op afbetaling (t.o.v. totaal leningen op afbetaling)	achterstallig krediet (t.o.v. totaal kredietnemers)
Gent	8,9	5,0
Vlaams Gewest	4,8	2,9

Op vlak van hypothecaire leningen kunnen we uit tabel 29 afleiden dat we met 0,6% gelijk zitten met het Vlaams gemiddelde (0,6%).

Tabel 29: Achterstallige hypothecaire kredieten

	kredietnemers met achterstallig hypothecair krediet (t.o.v. totaal hypothecaire kredieten)
Gent	0,6
Vlaams Gewest	0,6

Bron: <https://provincies.incijfers.be/databank>

Metadata: [Betalingsachterstand en collectieve schuldenregeling | Vlaanderen.be](#)

4.3.9 Conclusie

Uit bovenstaand hoofdstuk kunnen we afleiden dat armoede en kansarmoede een uitdaging blijven voor Gent. Hoewel bijna alle indicatoren in dalende lijn gaan ten op zichte van een aantal jaar geleden scoren we op de armoede-indicatoren nog steeds iets hoger dan het Vlaams Gewest. Dit impliceert dat er meer inwoners zijn met een verhoogd armoederisico en meer inwoners met betalingsmoeilijkheden.

13% van de Gentenaren geeft dan ook aan moeilijk of heel moeilijk rond te komen en hiermee gepaard gaat dat 12% de Gentse huishoudens het afgelopen jaar moeilijk had om één of meerdere rekeningen van basisbehoeften tijdig te betalen. Wat hierin wel opvalt is dat in Gent een dalende trend merkbaar is terwijl in het Vlaamse Gewest net een stijging aan de gang is.

Gezien de hogere score van Gent op de kansarmoede-index is het niet vreemd dat opvallend meer Gentenaren gebruik maken van een budgetmeter voor elektriciteit en aardgas. Ook op vlak van achterstallige kredieten scoort Gent opvallend hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

Armoede treft ook kinderen en jongeren. 12,7% van de Vlaamse kinderen tussen 0 en 3 jaar groeit op in een kansarm gezin en 18,6% van de kinderen groeit op in kansarmoede. Deze percentages liggen opvallend hoger dan in het Vlaams Gewest. Ook op de onderwijskansarmoede-index scoort Gent lager dan het Vlaams Gewest wat wil zeggen dat er in Gent meer kinderen zijn die risico lopen om hun schoolloopbaan niet te voltooien.

5 Sociaal-culturele ontwikkelingen

5.1 Informele zorg

5.1.1 Mantelzorgratio

De mantelzorgratio geeft het aantal potentiële mantelzorgers op basis van leeftijd (40-79-jarigen) per 80-plusser weer. Dit is een puur demografisch cijfer, en wil niet zeggen dat effectief zoveel mensen mantelzorger zijn.

Tabel 30: Evolutie en prognose van de mantelzorgratio (2010, 2015, 2017, 2020, 2025 en 2030)

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
2010	8,2	9,5	9,7
2015	7,4	8,2	8,3
2017	7,5	8,0	8,0
2020	7,5	7,7	7,7
2025	7,8	7,7	7,6
2030	7,2	6,8	6,7

Speciale waarden: Prognose

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Gent beschikte in 2020 over een potentieel van 7,5 mantelzorgers per 80-plusser. Tegen 2030 zal dit potentieel afnemen tot 7,2 mantelzorgers per 80-plusser.

Bovenop de evolutie van het potentieel aantal mantelzorgers moeten we rekening houden met bijkomende druk op mantelzorgers omwille van een aantal maatschappelijke factoren zoals gezinsverdunding, langer blijven werken, verhuisbewegingen,...

5.2 Vrijwilligerswerk, sociaal culturele initiatieven, sport en vrije tijd

5.2.1 Sociaal culturele initiatieven, sport en vrije tijd

Welk aanbod is er in Gent op vlak van cultuur, sport, vrije tijd, winkelen en toerisme? Zijn de inwoners tevreden over dat aanbod? Hoe vaak gebruiken ze de voorzieningen? Of maken ze gebruik van het aanbod in een andere gemeente?

Onderstaande indicatoren geven een zicht op het aanbod in Gent en reiken data aan over participatie en tevredenheid. De participatiegraad geeft aan in welke mate inwoners gebruik maken van het aanbod. De tevredenheid zegt meer over de mate waarin het aanbod beantwoordt aan de verwachtingen.

Tabel 31: indicatoren rond het aanbod in Gent -participatie en tevredenheid

Indicator	Gent	Vlaams Gewest
Cultuur		
Inwoners die bibliotheek bezoeken in eigen gemeente	60%	45%
Inwoners die bibliotheek bezoeken in andere gemeente	19%	21%
Inwoners die bioscoop bezoeken in eigen gemeente	65%	26%
Inwoners die bioscoop bezoeken in andere gemeente	25%	42%
Inwoners die festival, evenement of fuif bezoeken in eigen gemeente	55%	39%
Inwoners die festival, evenement of fuif bezoeken in andere gemeente	39%	38%
Inwoners die museum, tentoonstelling ... bezoeken in eigen gemeente	76%	42%
Inwoners die museum, tentoonstelling ... bezoeken in andere gemeente	63%	50%
Inwoners die culturele activiteit bijwonen in eigen gemeente	66%	43%
Inwoners die culturele activiteit bijwonen in andere gemeente	50%	46%
Tevredenheid over bibliotheekvoorzieningen	89%	85%
Tevredenheid over culturele voorzieningen	85%	64%
Vrije tijd		
Vrijetijdsaanbod		
- podiumkunsten	13,1 activiteiten	4,3 activiteiten
- cultureel erfgoed	3,4 activiteiten	2,2 activiteiten
- sociaal-cultureel werk	12,2 activiteiten	4,8 activiteiten
- sport	2,7 activiteiten	2,6 activiteiten
	... per 1.000 inwoners	... per 1.000 inwoners
Tevredenheid over jongerenvoorzieningen	63%	62%
Tevredenheid over uitgaansgelegenheden	80%	60%
Voldoende activiteiten voor ouderen	55%	63%
Sport		
Sportclubs		
	3,1 clubs	2,5 clubs
	per 1.000 inwoners	per 1.000 inwoners
Sportinfrastructuur		
	3,1 accommodaties	3,6 accommodaties
	per 1.000 inwoners	per 1.000 inwoners
Sportparticipatie: <i>inwoners die regelmatig aan sport doen</i>	61%	57%
Tevredenheid over sportvoorzieningen	80%	78%
Winkelen		
Inwoners die winkelen in eigen gemeente	95%	89%
Inwoners die winkelen in andere gemeente	80%	88%
Tevredenheid over shopping- en winkelvoorzieningen	84%	63%
Toerisme		
Toerismecapaciteit	46,1 bedden	66,5 bedden
	per 1.000 inwoners	per 1.000 inwoners

Bron afbeelding en tekst:

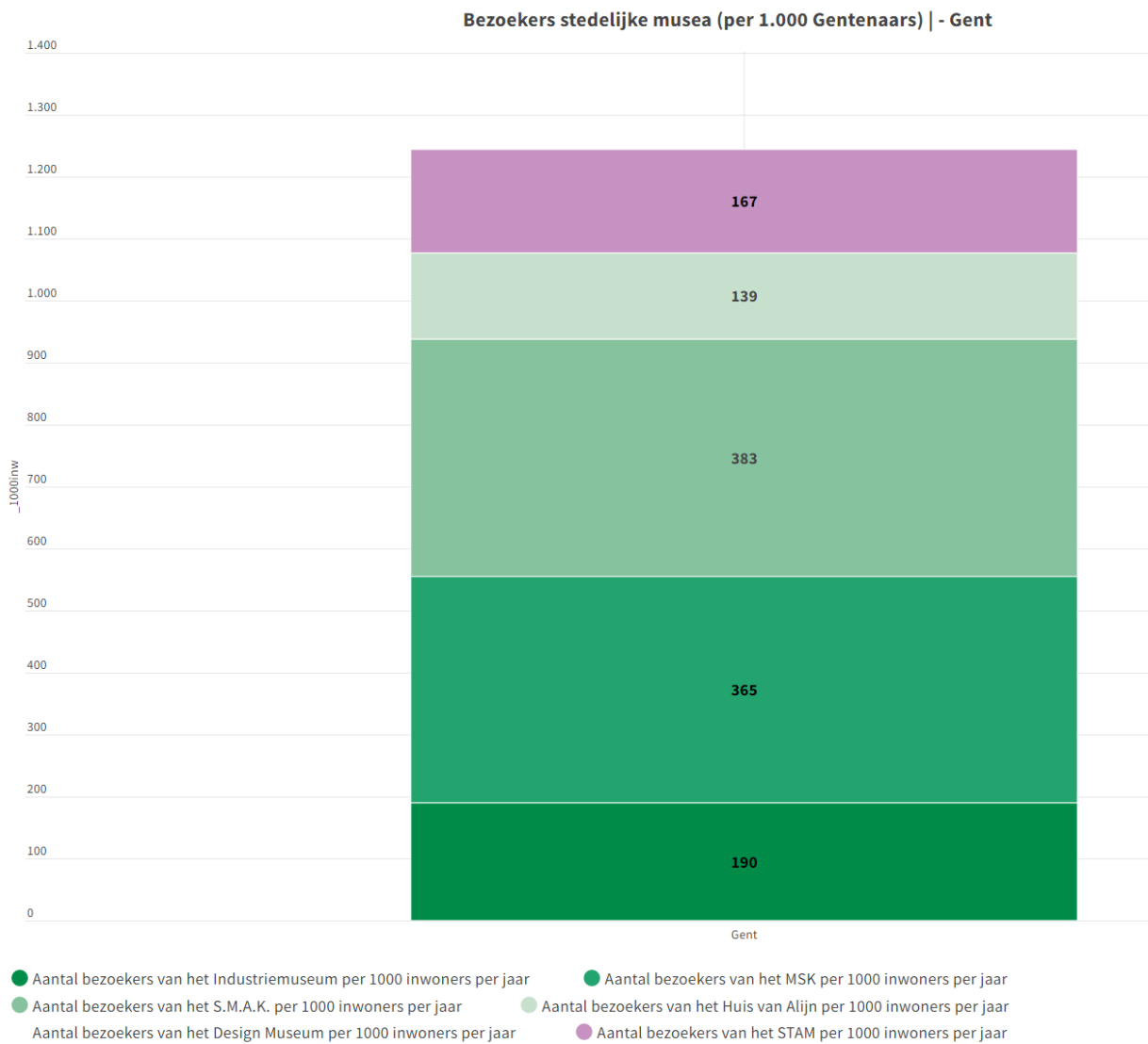
[https://qsm.info/blob.core.windows.net/\\$web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_Samenvatting_Gent.pdf](https://qsm.info/blob.core.windows.net/$web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_Samenvatting_Gent.pdf)

5.2.1.1 Gent cultuurstad

'Gent cultuurstad' is hier en daar terug te vinden in de cijfers. Niet alleen is 87% van de bevroegde Gentenaars tevreden met het cultureel aanbod in Gent. Bezoekerscijfers tonen dat niet-Gentenaars de weg naar Gent vlot vinden. Het Designmuseum Gent, het Gravensteen, Het Huis van Alijn, de Sint-Pietersabdij, het Industriemuseum, het MSK, het SMAK, het STAM, het belfort, het Lam Gods, ... in 2019 telden deze Gentse musea en historische huizen zowat 1.325.000 bezoekers. Zo'n 75% van de museumbezoekers komt van buiten Gent. Deze musea en monumenten zijn maar een fractie van wat er te bezoeken valt in Gent. Moeilijker te tellen zijn volumes aan mensen die naar de vele (gratis) evenementen komen.

Het Covid19- jaar 2020 deed de bezoekerscijfers aan de Gentse musea en historische huizen naar beneden duikelen naar 575.000. De unieke tijdelijke tentoonstelling in het MSK 'Van Eyck. Een optische revolutie' kreeg internationaal veel aandacht maar werd vroegtijdig gesloten door de eerste lockdown. De bezoekerscijfers in 2021 tonen met 720.000 een eerste zicht op herstel.

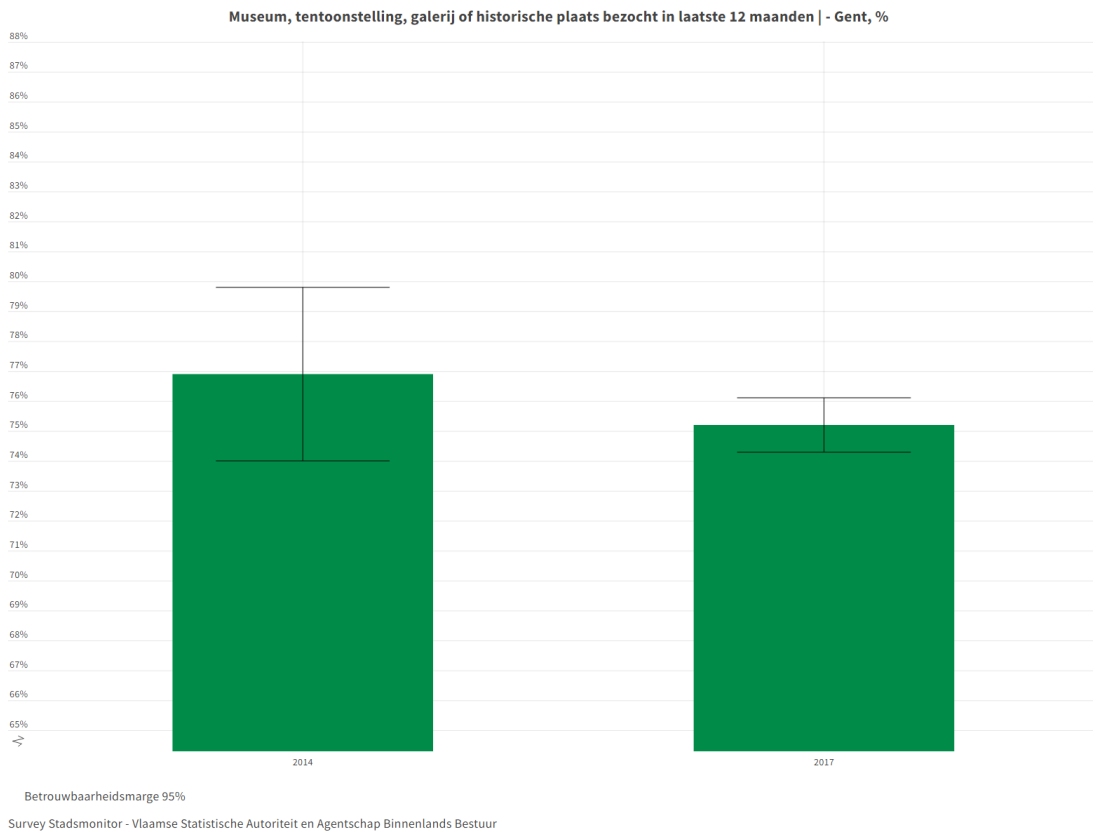
Figuur 50: bezoekers stedelijke musea (per 1.000 Gentenaars)

Stad Gent

Het aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar een museum, tentoonstelling of historische plaats heeft bezocht, kan je in onderstaande tabel terugvinden.

Figuur 51: Museum, tentoonstelling, galerij of historische plaats bezocht in laatste 12 maanden – Gent

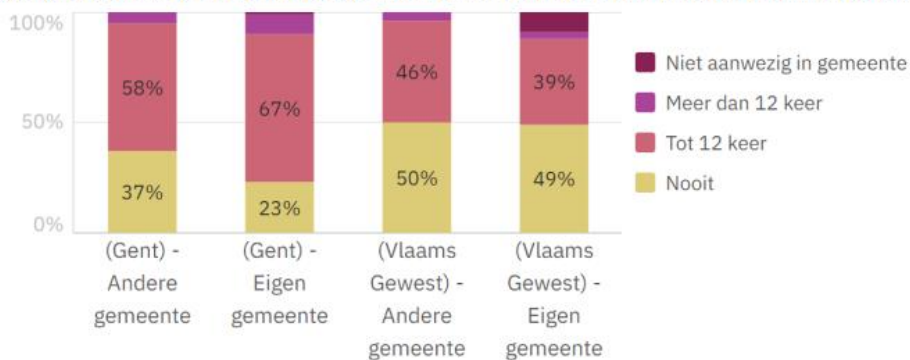

Bron afbeeldingen: <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/cultuur--sport-en-vrije-tijd>
 Bron tekst: <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gent-centrumstad/>

Hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar een museum, tentoonstelling, e.d. in Gent bezocht? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 52: inwoners die museum, tentoonstelling, e.d. bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020

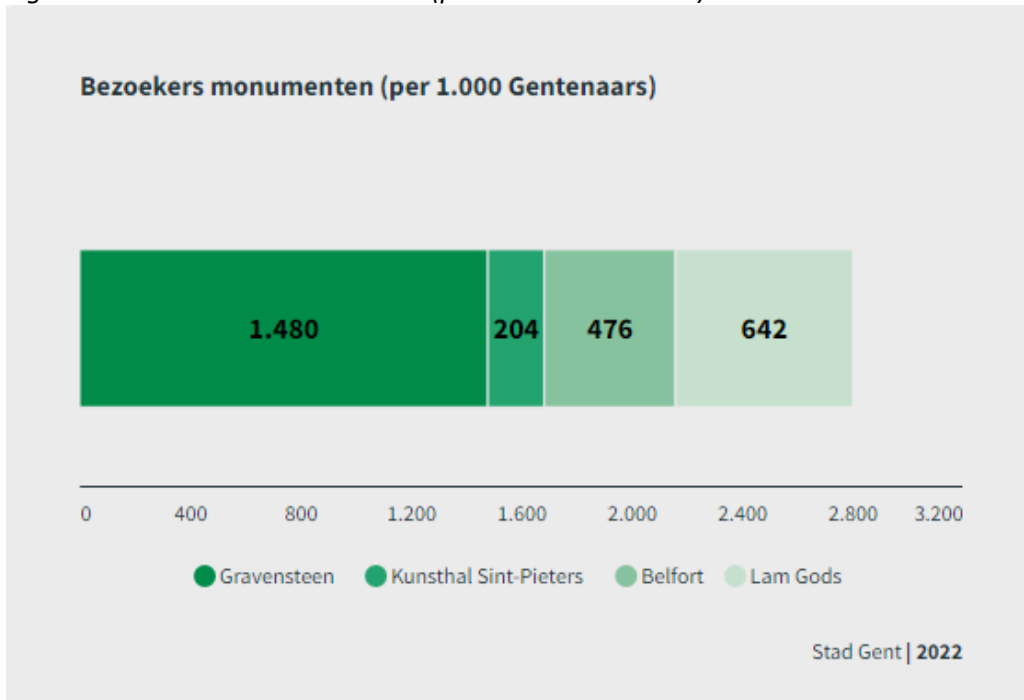
Inwoners die museum, tentoonstelling, e.d. bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020, in procenten

Bron:

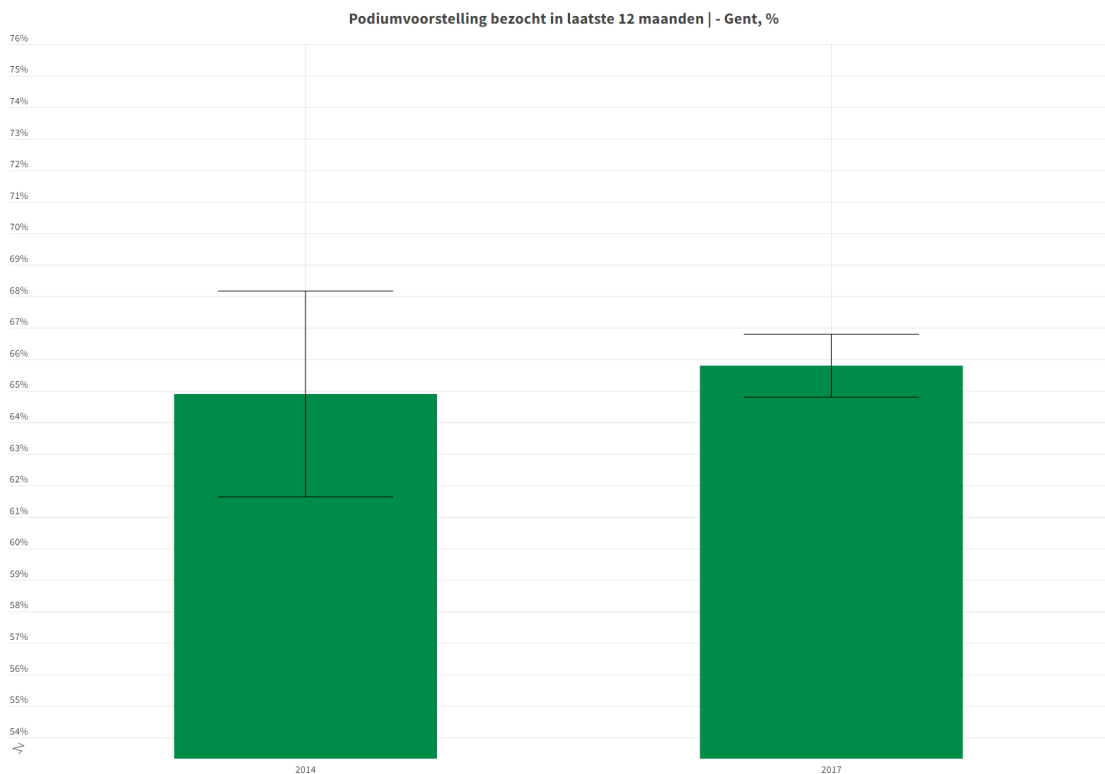
https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Figuur 53: bezoekers monumenten (per 1.000 Gentenaars)

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar één of meerdere podiumvoorstellingen heeft bijgewoond kan je terugvinden in onderstaande grafiek.

Figuur 54: podiumvoorstelling bezocht in de laatste 12 maanden – Gent%

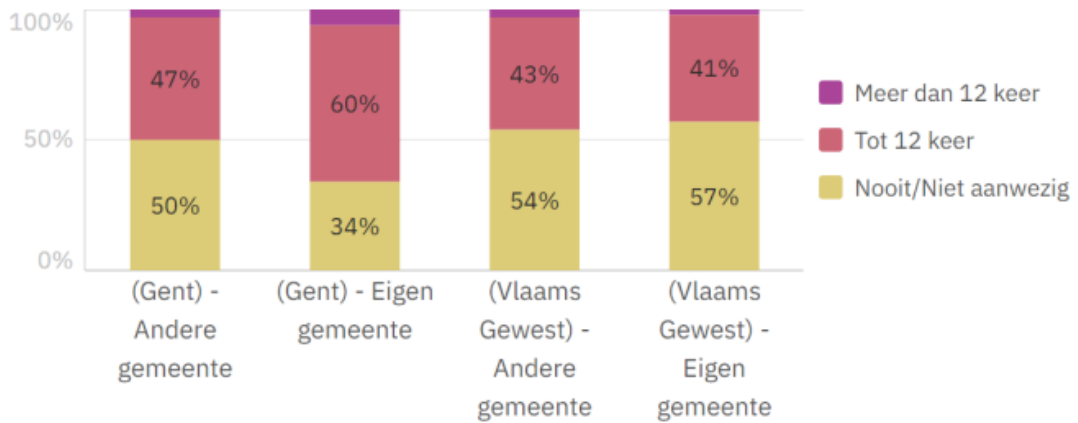
Betrouwbaarheidsmarge 95%

Survey Stadsmonitor - Vlaamse Statistische Autoriteit en Agentschap Binnenlands Bestuur

Hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar een culturele activiteit in Gent bezocht? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 55: inwoners die een culturele activiteit bijgewoond hebben in eigen of andere gemeente 2020 Gent%

Inwoners die een culturele activiteit bijgewoond hebben in eigen of andere gemeente, 2020, in procenten

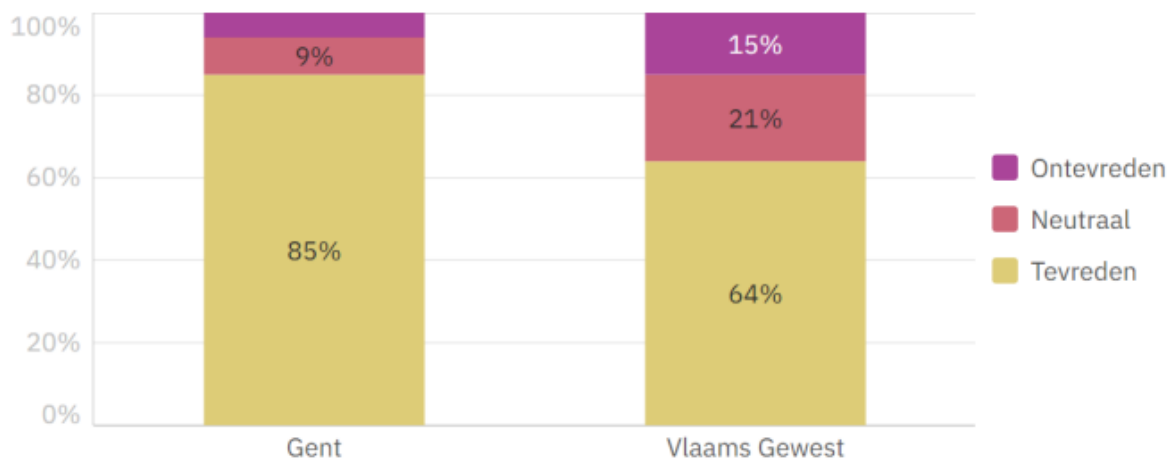
Bron:

https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

⇒ Beantwoorden de culturele voorzieningen aan de verwachtingen van de inwoners van Gent? Culturele voorzieningen kunnen zowel musea zijn als plekken voor film, toneel, muziek... Hoeveel inwoners zijn tevreden over dat aanbod?

Figuur 56: inwoners die tevreden zijn over culturele voorzieningen, 2020 in %

Inwoners die tevreden zijn over culturele voorzieningen, 2020, in procenten

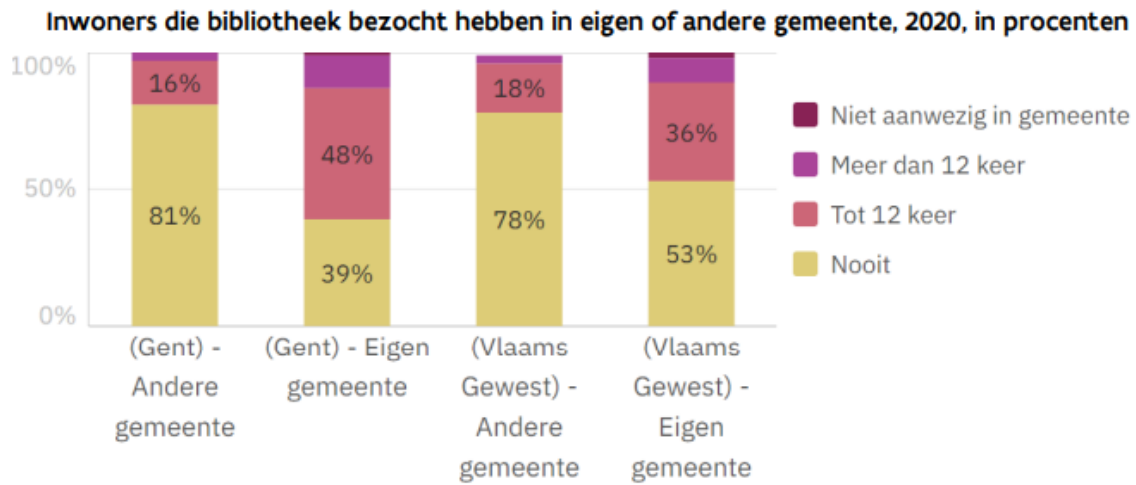
Bron:

https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

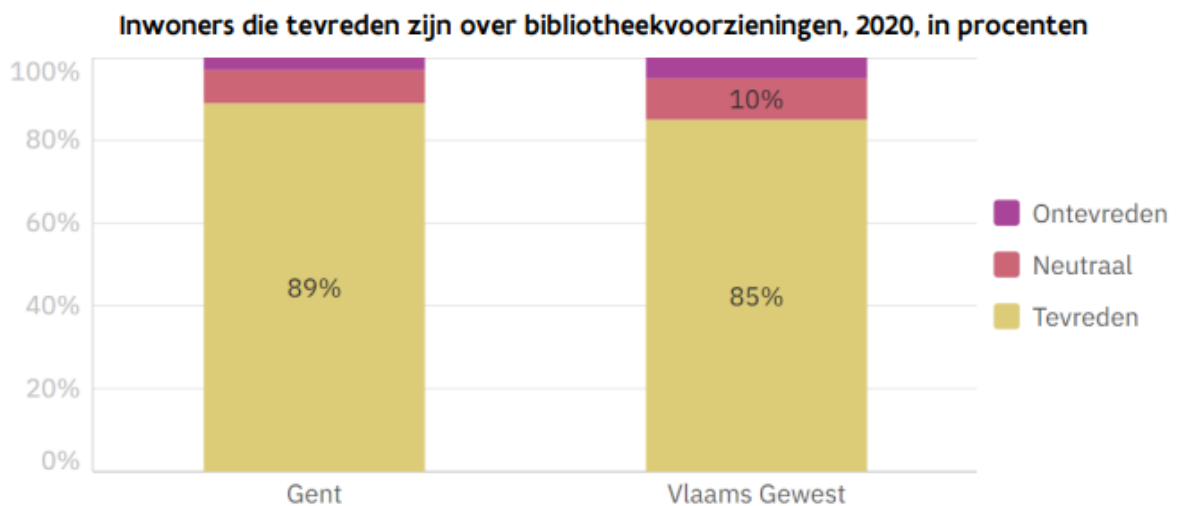
Een bibliotheek biedt een breed gamma aan gedrukte en audiovisuele items aan: boeken, kranten, tijdschriften, strips, naslagwerken, cd's, cd-rom's, dvd's, games, enzovoort: een aanbod afgestemd op de behoeften en wensen van zoveel mogelijk inwoners. Zijn de inwoners van Gent tevreden over dat

aanbod? En hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar de bibliotheek in Gent bezocht? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 57: inwoners die de bibliotheek bezocht hebben in eigen of andere gemeenten 2020 in %

Figuur 58: inwoners die tevreden zijn over bibliotheekvoorzieningen, 2020 in %

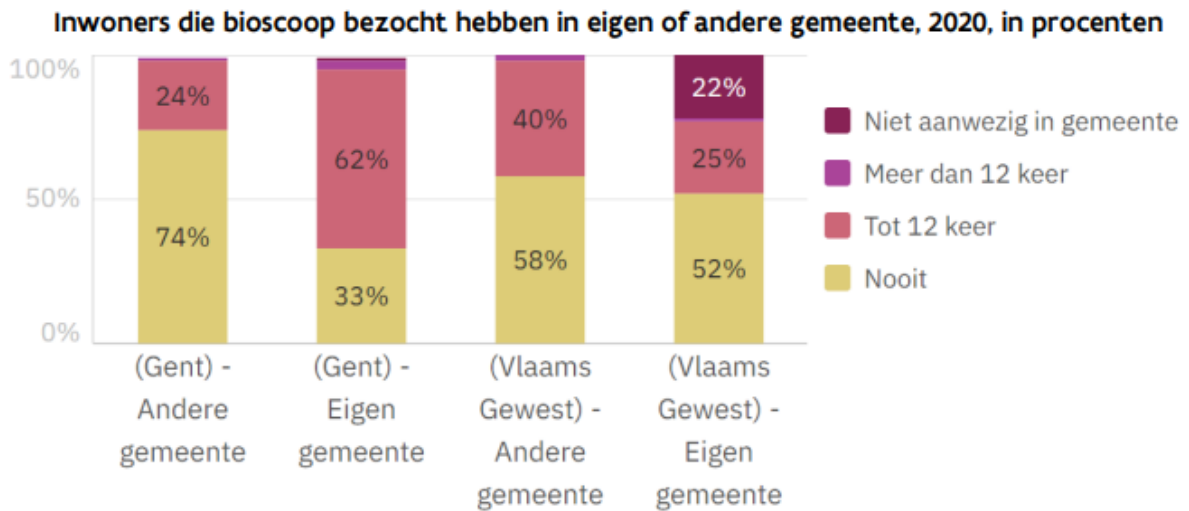

Bron:

https://qsm.info/gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar de bioscoop in Gent bezocht? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 59: inwoners die bioscoop bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %

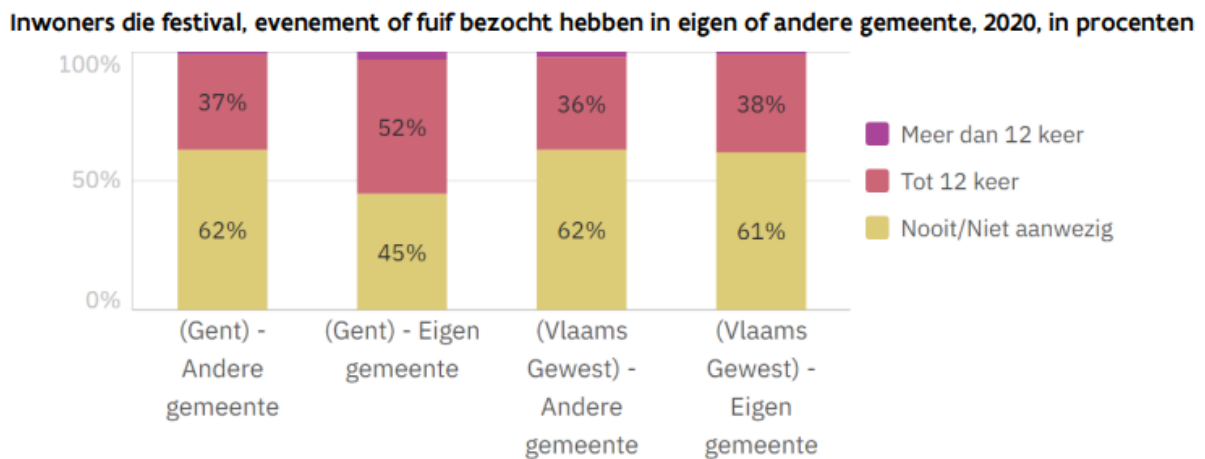

Bron:

https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar een festival, evenement of fuif in Gent bezocht? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 60: inwoners die festival, evenement of fuif bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %

Bron:

https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

5.2.1.2 Gent winkelstad

Een feitenfiche (2020) rond detailhandel toont die centrumfunctie. Voor alle dagelijkse inkopen die in Gent verkocht worden, zijn het voor 72% door Gentenaars betaalde euro's. Het bereik voor dagelijkse inkopen ligt vooral in de buurgemeenten: Evergem, Destelbergen, Merelbeke, Deinze en Lochristi.

Voor alle periodieke aankopen die in Gentse winkels gedaan worden, zijn het voor 41% door Gentenaars betaalde euro's. 59% van het bestede geld voor periodieke aankopen ligt dus qua klantenbereik buiten Gent, voorbij de grenzen van Oost-Vlaanderen. Er spelen effecten van het online koopgedrag.

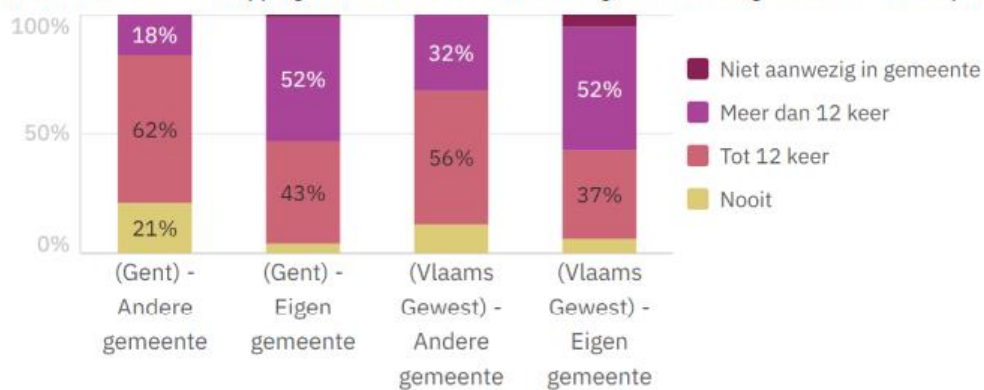
Een zicht op deze cijfers tijdens de coronatijd (2020-2022) zijn niet beschikbaar.

Bron tekst: <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gent-centrumstad/>

Winkelvoorzieningen zorgen, in combinatie met horeca en culturele activiteiten, voor een levendige atmosfeer en bevorderen de economische en sociale leefbaarheid van een gemeente of stad. Hoeveel inwoners hebben het voorbije jaar regelmatig gebruik gemaakt van het winkelaanbod in Gent? Of gaan ze daarvoor eerder naar een andere gemeente?

Figuur 61: inwoners die winkels en shoppingcentra bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %

Inwoners die winkels en shoppingcentra bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020, in procenten

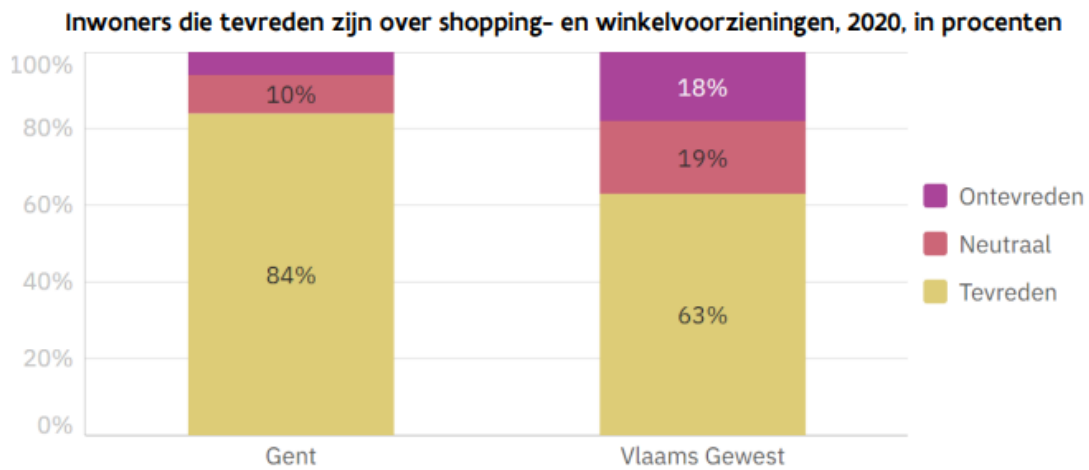
Bron:

https://gsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Komen de shopping- en winkelvoorzieningen tegemoet aan de verwachtingen van de inwoners van Gent? De tevredenheid zegt iets over hoe kwaliteitsvol en divers dat winkelaanbod is en in welke mate vraag en aanbod voor de inwoners voldoende op elkaar afgestemd zijn.

In welke mate zijn de inwoners tevreden over de shopping- en winkelvoorzieningen?

Figuur 62: inwoners die tevreden zijn over shopping- en winkelvoorzieningen, 2020 in %

Bron:

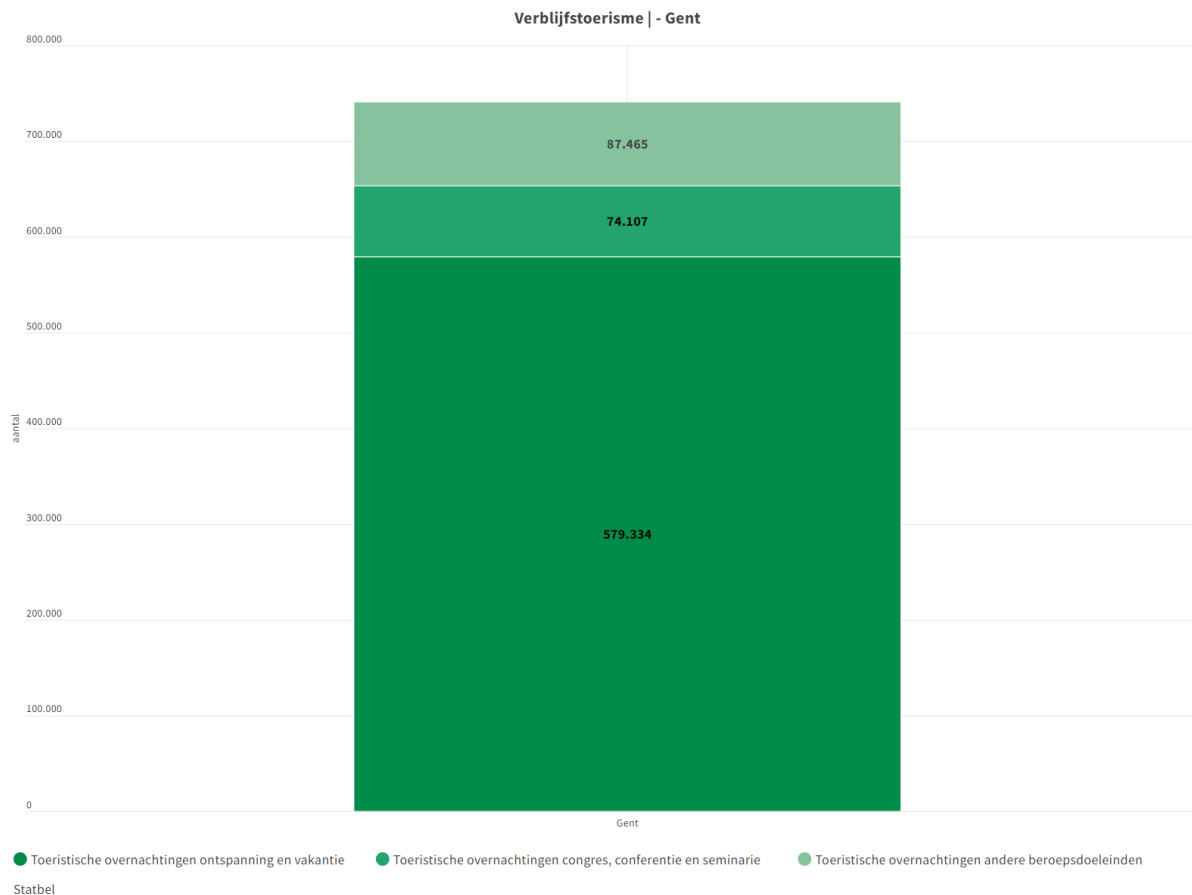
https://qsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

5.2.1.3 Gent trekt toeristen

Gent is populair onder de toeristen, zowel de Belgische als de buitenlandse. In 2019 zijn er in Gent 1.288.261 toeristische overnachtingen geteld.

In het COVID-19 jaar 2020 gaat het voor Gent over 483.158 overnachtingen. Dat is een daling met 62.5%. In 2021 is er een eerste herstel te zien met 740.906 toeristische overnachtingen in Gent; waarvan 579.334 toeristische overnachtingen voor ontspanning en vakantie, 74.107 toeristische overnachtingen voor congres, conferentie en seminarie en 87.465 toeristische overnachtingen voor andere doeleinden.

Figuur 63: verblijfstoerisme

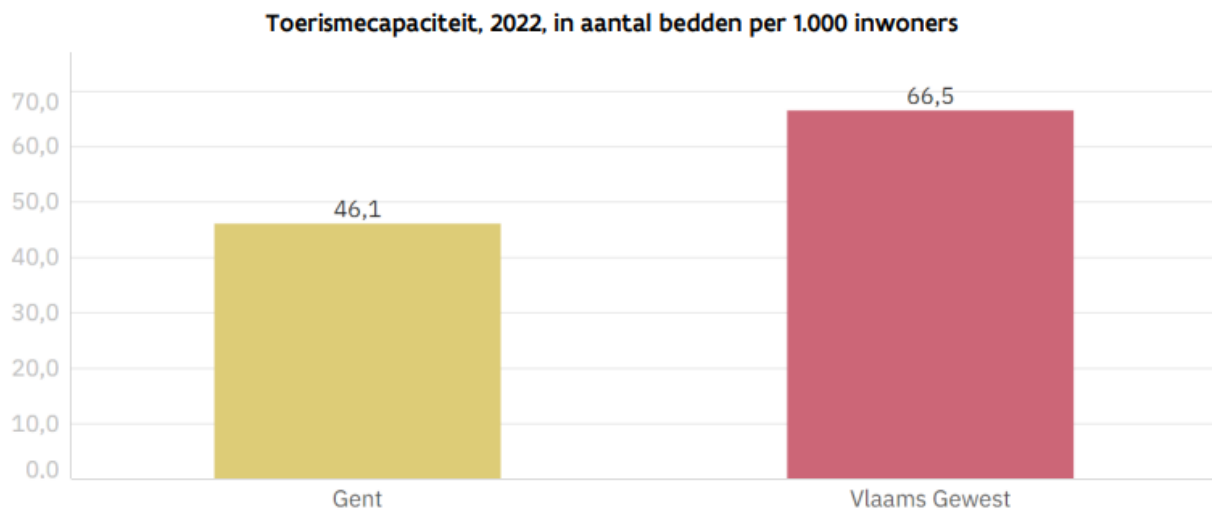
Bron tekst:

<https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gent-centrumstad/>

Bron afbeelding: <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/cultuur--sport-en-vrije-tijd>

Zicht op het aantal bedden voor toeristen geeft een indicatie van de capaciteit om toeristen te laten overnachten. Hoe groot is de logiescapaciteit in Gent in 2022?

Figuur 64: Toerismecapaciteit 2022, in aantal bedden per 1000 inwoners

Bron: https://gsminfo.gemeentestadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Gent is dus zeer aantrekkelijk voor toeristen en shoppers, en zet daar zelf ook meer en meer op in. Enkele voorbeelden:

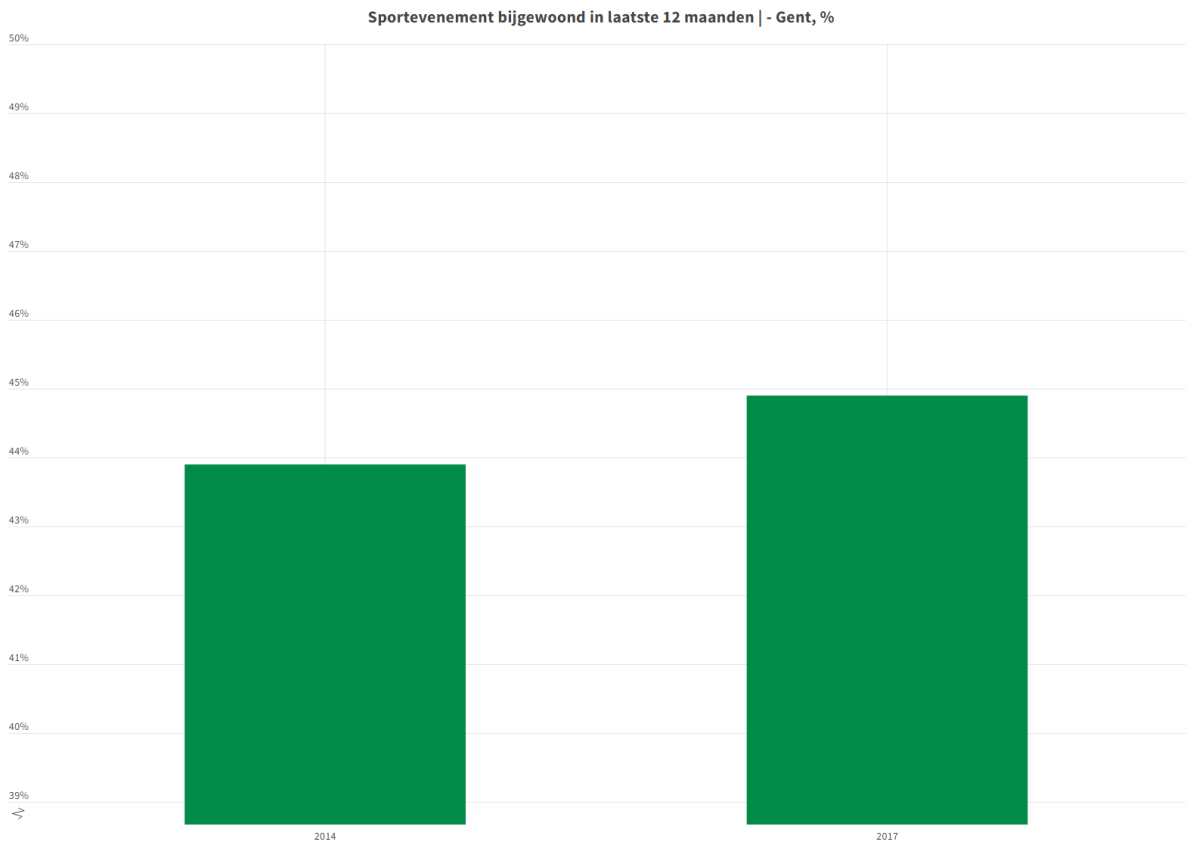
- + Stad Gent zette in 2021 onder meer via het mobiliteitsplan in op gratis wandelbusjes in het centrum, gratis shuttles tussen de Park-and-Rides en het centrum, gratis openbaar vervoer op shopzondag en een hop-on-hop-off-watertram.
- + Gent trekt low-budget en chique winkels aan, leegstaande winkelpanden worden ter beschikking gesteld als pop-up, en er komen veel chocolade- en souvenirwinkels bij.
- + De tijdelijke bezoekers zorgen er ook voor dat woningen worden gebruikt als bed and breakfast, Airbnb, of als bedrijfsappartement. Daardoor wordt Gent minder en minder betaalbaar voor haar eigen bewoners, en dreigt ze slachtoffer te worden van haar eigen succes.

Bron: <http://www.beleidssignalen.be/2021/signaal-2021>

5.2.1.4 Sport
Sportevenementen

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar één of meerdere sportevenementen heeft bijgewoond. In 2014 bedroeg dit 43,9%. In 2017 bedroeg dit 44,9%. Recentere cijfers zijn niet beschikbaar.

Figuur 65: sportevenement bijgewoond in laatste 12 maanden – Gent in %

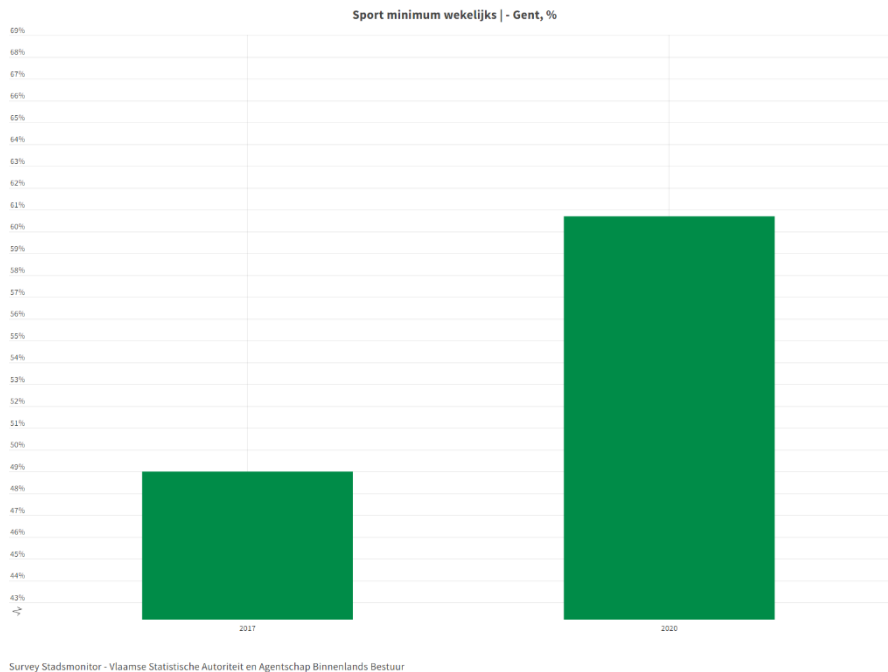

Survey Stadsmonitor - Vlaamse Statistische Autoriteit en Agentschap Binnenlands Bestuur

Sportparticipatie

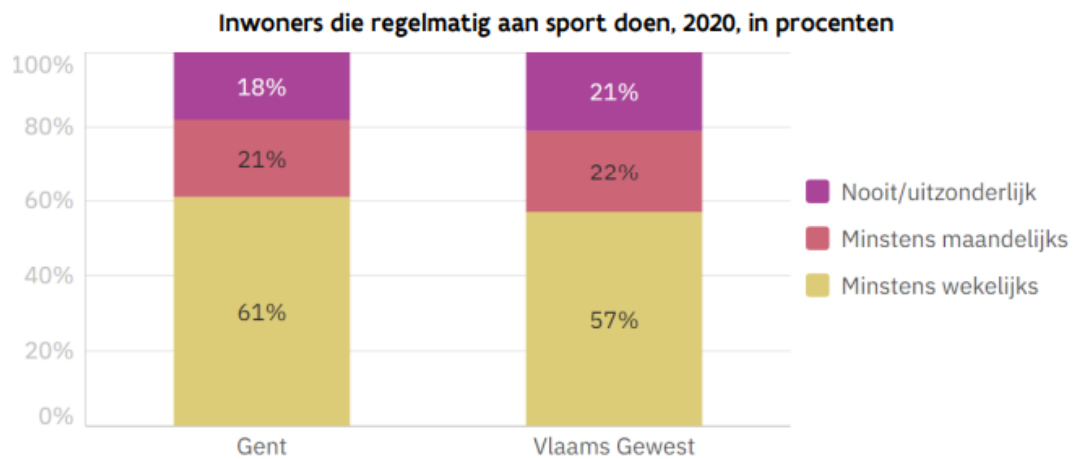
Aandeel (%) van de inwoners dat regelmatig (minstens wekelijks) actief aan sport doet (activiteiten die minimum 20 minuten duren zoals zwemmen, fietsen, wandelen, voetballen, ...). In 2017 bedroeg dit aandeel 49%. In 2020 zien we een stijging naar 60,7%.

Figuur 66: sport minimum wekelijks – Gent in %

Bron: <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/cultuur--sport-en-vrije-tijd>

Figuur 67: Inwoners die regelmatig aan sport doen, 2020 in %

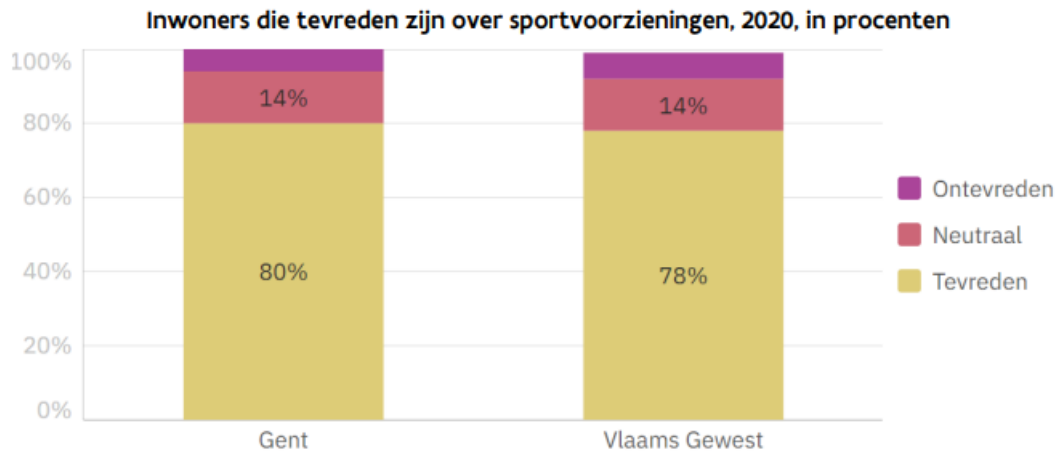
Bron:

https://qsm.info.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Sportvoorzieningen

Zijn de sporthal, het voetbalveld, de atletiekpiste, de mountainbikeroutes, de wandel- en fietspaden... voldoende kwaliteitsvol, bereikbaar, betaalbaar en toegankelijk? De tevredenheid over dat aanbod geeft aan in welke mate het beantwoordt aan de verwachtingen van de inwoners. Hoeveel inwoners van Gent zijn tevreden over de sportvoorzieningen?

Figuur 68: Inwoners die tevreden zijn over sportvoorzieningen, 2020 in %

Bron:

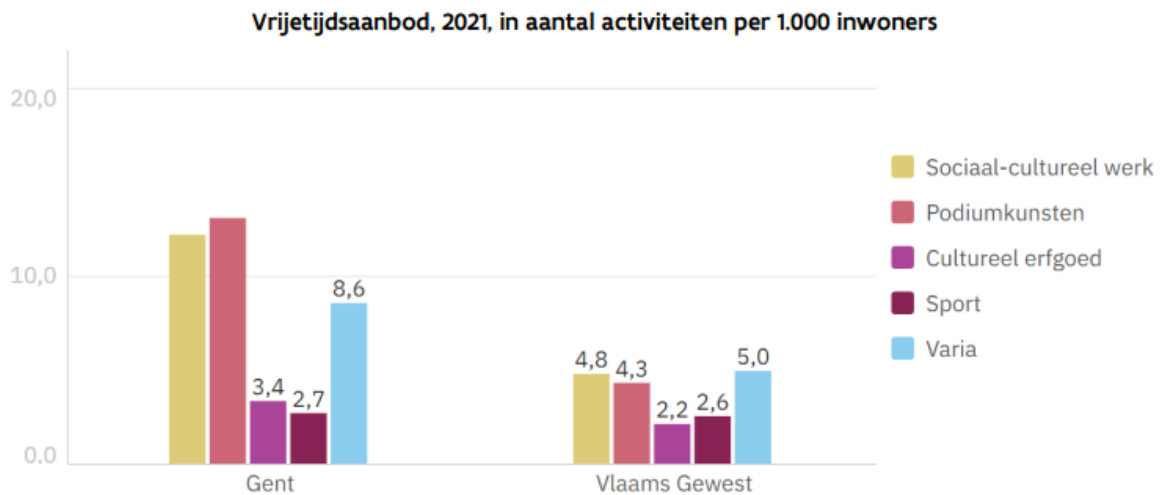
https://qsm.info/gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

5.2.1.5 Vrije tijd

Hoe ruim en divers is het vrijetijdsaanbod in Gent? Een ruim aanbod dat inspeelt op een diverse samenleving kan de participatie van een zo breed mogelijk aantal inwoners stimuleren. Zicht op het aantal activiteiten geeft een eerste indicatie van dat aanbod.

Aantal ingevoerde vrijetijdsactiviteiten in vijf categorieën: (1) sociaal-cultureel werk; (2) podiumkunsten; (3) cultureel erfgoed; (4) sport; (5) varia

Figuur 69: Vrijetijdsaanbod, 2021, in aantal activiteiten per 1000 inwoners

Bron:

https://gsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

5.2.1.6 Uitpas

Het aantal Gentse pashouders met een actief en geldig kansentatuut blijft stijgen (29.679 t.o.v. 25.901 in 2021). In totaal gaat het voor UiTPAS regio Gent om 32.384 pashouders met kansentatuut.

In 2022 werden in regio Gent 7.142 uitpassen verkocht, waarvan 5.068 of 71% (stijging t.o.v. 66% in 2021) met kansentaruief. 60.053 keer nam iemand via het kansentaruief deel aan een activiteit, waarvan 2.759 keer met een organisatiepas en 11.370 keer met een groepspas. Bij 15 organisaties en events buiten de bestaande verkooppunten verkocht men 114 UiTPASsen, waarvan 79 met kansentaruief. In 2022 sloten 23 extra Gentse vrijetijdsorganisaties zich aan bij UiTPAS. Zij engageren zich daarbij om hun activiteiten ook aan kansentaruief aan te bieden.

We zien een globale stijging in alle cijfers in vergelijking met 2021. Stad Gent verwacht ook een verdere stijging van het bereik in 2023 (met klemtoon op de UiTPAS aan kansentaruief) door verschillende acties die drempels wegnemen voor mensen in armoede in 2022.

De UiTPAS blijft het hoofdinstrument voor de ondersteuning van vrijetijdsparticipatie van volwassenen én kinderen in armoede, maar het reglement vrijetijdsparticipatie vormt een zinvolle aanvulling hierop. Via dit reglement wil Stad Gent de deelname van mensen in armoede die wonen of verblijven in Gent aan het cultuur-, jeugdwerk- en sportaanbod verhogen. Dit doen ze door financiële, materiële, sociale en inhoudelijke drempels weg te nemen. Stad Gent kent een subsidie toe aan sociale organisaties van en voor mensen in armoede, als financiële tussenkomst in deelnamekosten en organisatiekosten. In 2022 kenden ze 32 subsidies toe aan sociale organisaties, goed voor een bedrag van ongeveer 62.000 €. Het grootste deel van het subsidiebedrag binnen dit reglement ging in 2022 naar 18 organisaties met een sterke focus op kinderarmoedebestrijding en vrijetijdswerking.

In het geval van een grote verdere stijging, zien ze een budgettaire uitdaging om het UiTPAS systeem in zijn huidige vorm te behouden.

Bron: evaluatie Armoedebeleidsplan

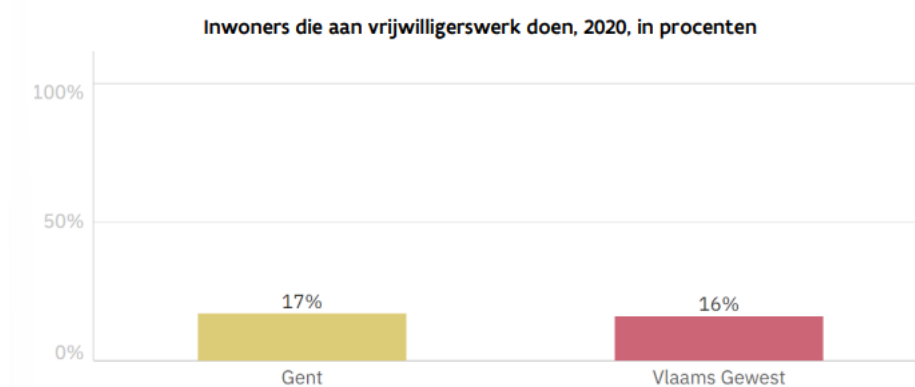
5.2.2 Vrijwilligerswerk

Een sterk sociaal weefsel en persoonlijke netwerken hebben een positieve invloed op de samenleving. Ze zorgen voor ondersteuning, een sterkere identiteit, betrokkenheid en sociale contacten. Sociale contacten, zeker met bewoners met een buitenlandse herkomst, dragen bij tot meer openheid en tolerantie. Op haar beurt bevordert buurtintegratie de veiligheid en het veiligheidsgevoel. Een lokaal bestuur dat inwoners bevraagt over hun wensen en verwachtingen, stimuleert hen om zich maatschappelijk te engageren en een rol op te nemen in het verenigingsleven, het vrijwilligerswerk en de buurt. Zo wordt het samenleven aangenamer en verhoogt de leefbaarheid. Hoeveel inwoners in Gent doen aan vrijwilligerswerk?

Bron: <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/gemeente/gent/samenleven>

Regelmatig vrijwilligerswerk = "Aandeel (%) van de inwoners dat aan vrijwilligerswerk doet in de vrijetijdsbesteding."

Figuur 70: Inwoners die aan vrijwilligerswerk doen, 2020 in %

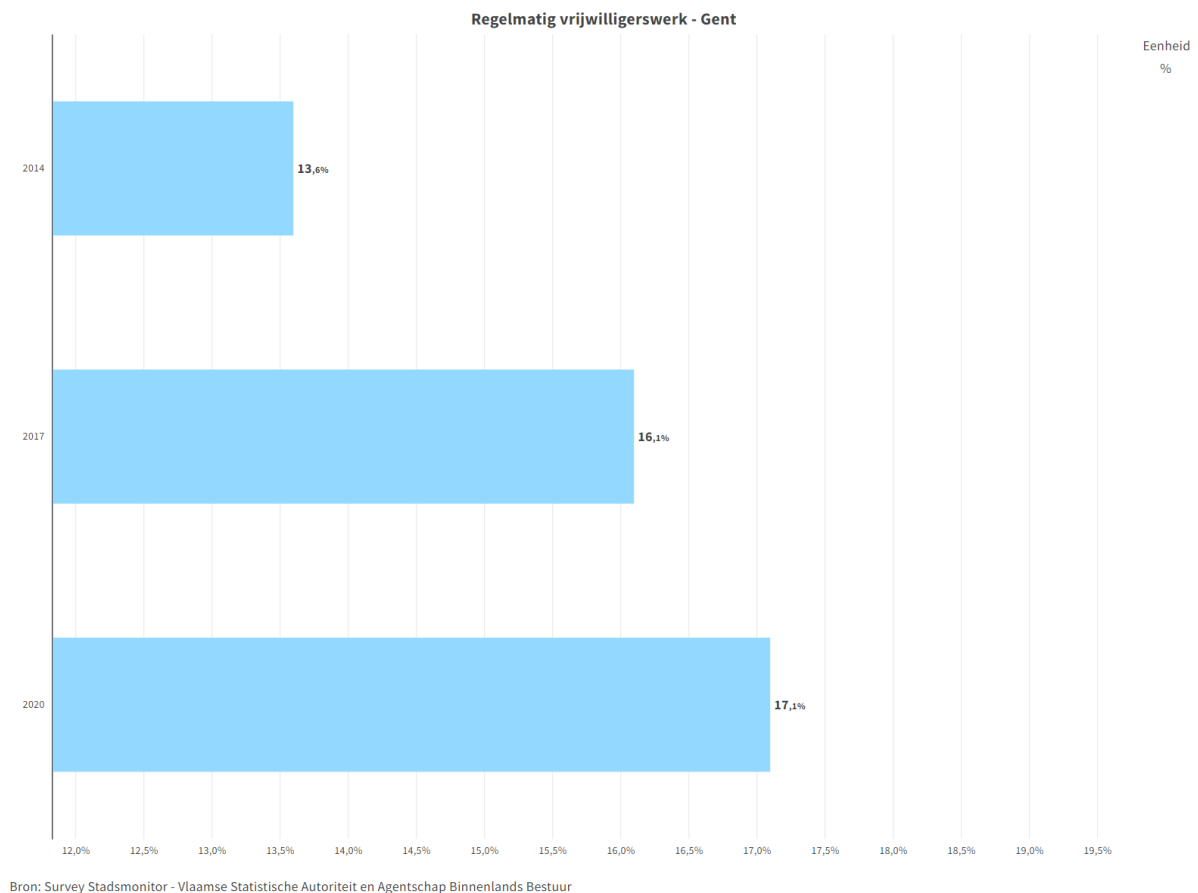

Bron:

https://gsminfo.gemeente-stadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf

Evolutie vrijwilligerswerk 2014-2020

Figuur 71: Regelmatig vrijwilligerswerk – Gent

Bron:

https://gent.buurtmonitor.be/jive?presel_code=sm_sl11&qeolevel=gemeente_44021&qeoitem_codes=gemeente_44021 - laatste wijziging: 29 juni 2021

5.2.3 Conclusie

'Gent is een cultuurstad'. Niet alleen is 87% van de bevroegde Gentenaars tevreden met het cultureel aanbod in Gent. Bezoekerscijfers tonen dat niet-Gentenaars de weg naar Gent vlot vinden. Zo'n 75% van de museumbezoekers komt van buiten Gent.

67% van de Gentse inwoners heeft in 2020 een museum, tentoonstelling, e.d. bezocht in eigen gemeente. 60% van de Gentse inwoners heeft in 2020 tot 12 keer een culturele activiteit bijgewoond; 85% van de Gentenaars zijn ook tevreden over deze culturele voorzieningen. Slechts 48% bezocht in 2020 tot 12 keer de bibliotheek in hun eigen gemeente. 89% van de Gentenaars zijn echter wel tevreden over de bibliotheekvoorzieningen. 62% van de Gentenaars bezocht tot 12 keer de bioscoop in eigen gemeente en 52% woonde tot 12 keer een festival, evenement of fuif in Gent.

Al deze cijfers in Gent liggen hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Dit toont toch wel aan dat Gent een cultuurstad is.

Winkelvoorzieningen zorgen, in combinatie met horeca en culturele activiteiten, voor een levendige atmosfeer en bevorderen de economische en sociale leefbaarheid van een gemeente of stad. Een feitenfiche (2020) rond detailhandel toont die centrumfunctie.

Voor alle dagelijkse inkopen die in Gent verkocht worden, zijn het voor 72% door Gentenaars betaalde euro's. Voor alle periodieke aankopen die in Gentse winkels gedaan worden, zijn het voor 41% door Gentenaars betaalde euro's. 84% van de Gentenaars is tevreden over de shopping- en winkelvoorzieningen.

Gent is populair onder de toeristen, zowel de Belgische als de buitenlandse. In 2021 zijn er 740.906 toeristische overnachtingen in Gent; waarvan 579.334 toeristische overnachtingen voor ontspanning en vakantie, 74.107 toeristische overnachtingen voor congres, conferentie en seminarie en 87.465 toeristische overnachtingen voor andere doeleinden.

44% van de inwoners heeft in 2017 één of meerdere sportevenementen bijgewoond. Recentere cijfers zijn helaas niet beschikbaar. 60.7% van de inwoners doet regelmatig actief aan sport: dit zijn Gentenaars die minstens wekelijks activiteiten doen die minimum 20 minuten duren. 80% van de Gentenaars zijn ook tevreden over de sportvoorzieningen: voldoende kwaliteitsvol, bereikbaar, betaalbaar en toegankelijk.

Het aandeel Gentenaars dat in de periode van 2020 regelmatig vrijwilligerswerk deed is 17%. In vergelijking met het Vlaamse gemiddelde dat 16% bedraagt valt die vergelijking te verwaarlozen.

6 Technologische ontwikkelingen

6.1 Globaal medisch dossier

85,2% van de Gentenaars had in 2020 een Globaal Medisch Dossier en kiest dus voor een vaste huisarts. Dit ligt ongeveer 5% hoger dan het Belgisch gemiddelde.

Tabel 32: Globaal medisch dossier – 2020 – Gent

Globaal medisch dossier - 2020 - Gent		
	Gent	België
Globaal medisch dossier	85,2%	80,7%

Bron: <http://www.ima-aim.be>

6.2 Pilootprojecten

6.2.1 Zorgzame Buurten

In Gent werden 6 projecten zorgzame buurten goedgekeurd:

- + Sociale cohesie stimuleren om burenhulp te bevorderen in sociale hoogbouw
- + Troostplek, verlies verbindt
- + Oud-Gentbrugge, iedereen aan boord!
- + Een Warm Westveld
- + 'Bridging': Laagdrempelig wijknetwerk geestelijke gezondheid in de Dampoortwijk
- + De Zorgmantel: buurtgerichte zorg in Drogen-Baarle

6.3 Barometer van de informatiemaatschappij

De barometer van de informatiemaatschappij meet de evolutie van verschillende indicatoren, gelieerd aan de digitale meter en belicht de specifieke aandachtspunten van ons land. Zowel de sterke als de zwakke punten op dat gebied. Deze meting is opgesteld vanuit de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie waarbij Belgische en Europese indicatoren worden opgenomen wat betreft informatie- en communicatietechnologieën.

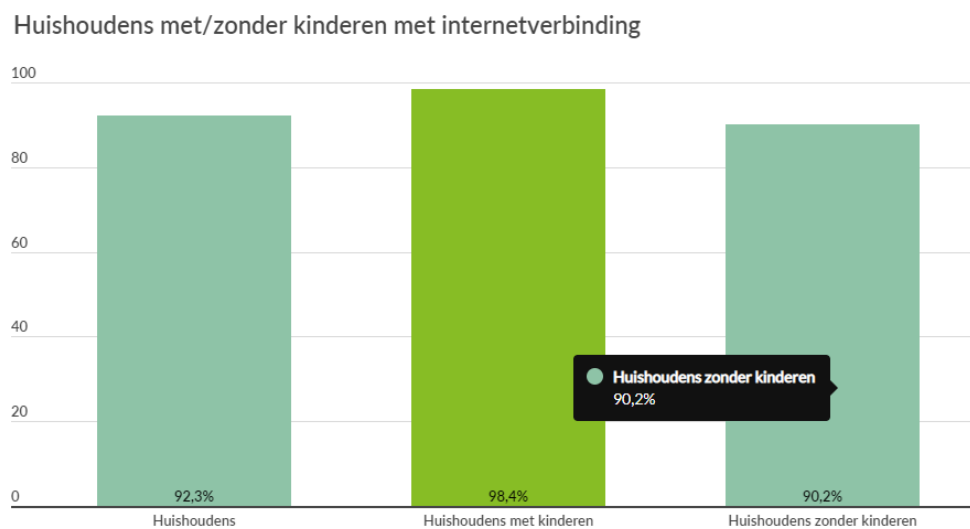
Vanuit het netwerk krijgen we het signaal dat meer en meer burgers problemen ondervinden om hun weg te vinden in de nieuwe digitale ontwikkelingen. Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns (zie signaal 1: Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns).

6.3.1 Internet- en telefonietoegang

In 2021 beschikt 92,3% van de Belgische huishoudens over een internetverbinding thuis, een stijging met 1,4% ten opzichte van 2020. België bevindt zich rond het EU-27 gemiddelde, maar blijft achter op de drie buurlanden: Nederland (98,6%), Luxemburg (99,2%) en Frankrijk (93,3%).

De aanwezigheid van kinderen in huishoudens is een stimulans om internetverbinding te hebben, aangezien 98,4% van de huishoudens met ten minste één kind een aansluiting heeft, vergeleken met 90,2% van de huishoudens zonder kinderen.

Figuur 72: Huishoudens met/zonder kinderen met internetverbinding

[Download data](#)

Bron: ICT-enquête huishoudens en individuen (2021), FOD Economie - Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Eurostat.

Het ontbreken van een internetaansluiting thuis komt veel vaker voor bij huishoudens met een netto maandinkomen lager dan 1500 euro (27%), dan bij huishoudens met een netto maandinkomen hoger dan voorgenoemd bedrag (5%).

Voor mensen in een kwetsbare positie zijn internet- en telefonie- abonnementen te duur. Bovendien hebben mensen met een laag inkomen vaak een extra duur internet- of gsm-abonnement dat niet afgestemd is op hun nood. Dit komt doordat ze dikwijls intekenen op formules waarbij je een gratis of goedkoop toestel “krijgt” als je voor een aantal jaar een abonnement neemt bij een provider. De formules komen op het einde vaak veel duurder uit. Mensen in armoede hebben dikwijls niet de mentale ruimte en/of digitale mogelijkheden om een vergelijking te maken tussen de aanbieders en worden de dupe van misleidende reclamestunts. Mensen in armoede gebruiken ook vaak duurdere prepaid simkaarten en ervaren hier ook extra drempels bij.

° Tijdens de coronapandemie boden Telenet en Proximus sociale pakketten aan voor mensen met een beperkt budget. Dit verhoogt de toegang voor veel mensen. Telenet biedt de pakketten aan sociaal tarief (Telenet Essential Internet FIVE en TEN) nog steeds aan. Er komt in 2024 ook een nieuw sociaal internettarief voor een grotere groep rechthebbenden. Veel mensen vinden de weg naar dit aanbod echter niet. (Bron: Signalenbundel 2023)

Toegang tot internet en telefonie is een voorwaarde om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Dit moet een basisrecht zijn.

6.3.2 Digitale kloof

Organisaties en (overheids-)diensten lanceren steeds vaker online toepassingen. Ze zetten alsminder in op de fysieke en telefonische bereikbaarheid.

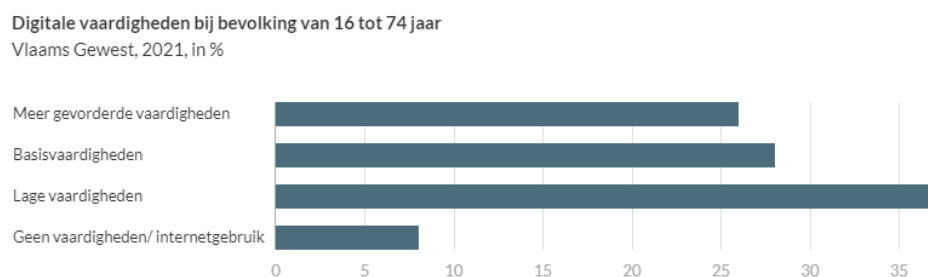
Organisaties en (overheids-)diensten werken idealiter volgens het click-call-connect-principe. Ze verwijzen klanten eerst door naar de website (click). Als dat niet lukt helpen ze via telefoon of e-mail (call). Als laatste mogelijkheid helpen ze de klant via een persoonlijke afspraak (connect). De tweede en derde stap (call en connect) vallen dikwijls weg. De financiële motivatie om minder op frontoffice in te zetten verlaagt de toegankelijkheid.

De digitale kloof treft mensen in een kwetsbare positie extra hard. Bijvoorbeeld ouderen of mensen die laaggeletterd zijn. Dit zorgt voor uitsluiting en vermindert de zelfredzaamheid. Meer en meer mensen hebben ondersteuning nodig bij simpele administratieve handelingen.

In 2022 was er een stijging van het aantal Belgen tussen 16 en 74 jaar in een situatie van digitale kwetsbaarheid met 6 % (46 % tegenover 40% in 2019). Er is een verschil van 30 % tussen hoog- en laagopgeleiden in het gebruik van online-diensten. Hoe hoger het inkomen, hoe lager de digitale kwetsbaarheid (33 % voor inkomens van meer dan 3 200 euro en 63 % voor inkomens van minder dan 1 400 euro per maand). 18% van de huishoudens in armoede in België had in 2021 nog steeds geen internetverbinding thuis. Bron: Barometer digitale inclusie, 2022

6.3.3 Digitale vaardigheden

Figuur 73: Digitale vaardigheden bij bevolking van 16 tot 74 jaar

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Zie: 'Meer info over definities en bronnen.'

Bron: Enquête ICT- en internetgebruik bij huishoudens Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Niet iedereen is digitaal mee. 46% van de Vlamingen mist digitale basisvaardigheden. Zo heeft 37% van de Vlamingen slechts zwakke digitale vaardigheden en 8% heeft geen digitale vaardigheden of heeft geen internet gebruikt in de voorbije 3 maanden. Iedereen is vatbaar voor digitale uitsluiting, maar sommige bevolkingsgroepen lopen een groter risico dan andere, namelijk ouderen, laaggeschoolden, nieuwkomers, mensen met een laag inkomen en alleenstaanden. Digitale uitsluiting kan andere vormen van uitsluiting veroorzaken of versterken. Denk aan sociale uitsluiting of een gebrek aan kansen op de arbeidsmarkt. Digitale inclusie is dus van groot belang als we willen dat iedereen ten volle kan deelnemen aan de samenleving. Stad Gent doet heel wat inspanningen om hier aan tegemoet te komen: zie <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/welzijn/alle-gentenaars-digitaal-mee/overzichtsbrochure-e-inclusie-aanbod-voor-gentenaars>.

6.3.4 Conclusie

Gezien er geen cijfers beschikbaar zijn op Gents niveau baseren we ons in dit deeltje op de Federale en de Vlaamse cijfers.

Het valt op dat de aanwezigheid van kinderen in huishoudens een stimulans is om internetverbinding te hebben. Daarnaast is ook het netto maandkomen een indicator voor het hebben van een internetaansluiting thuis. Gezien we uit de voorgaande delen 'huishoudens' en 'inkomens' weten dat er in Gent meer alleenstaanden zijn en het inkomen iets lager ligt dan in de rest van Vlaanderen kunnen we er vanuit gaan dat Gent extra aandacht dient te hebben voor de digitale kloof.

Vanuit stad Gent werd hier reeds een uitgebreid aanbod rond uitgewerkt om ook de meest kwetsbare mee te krijgen in de digitale golf.

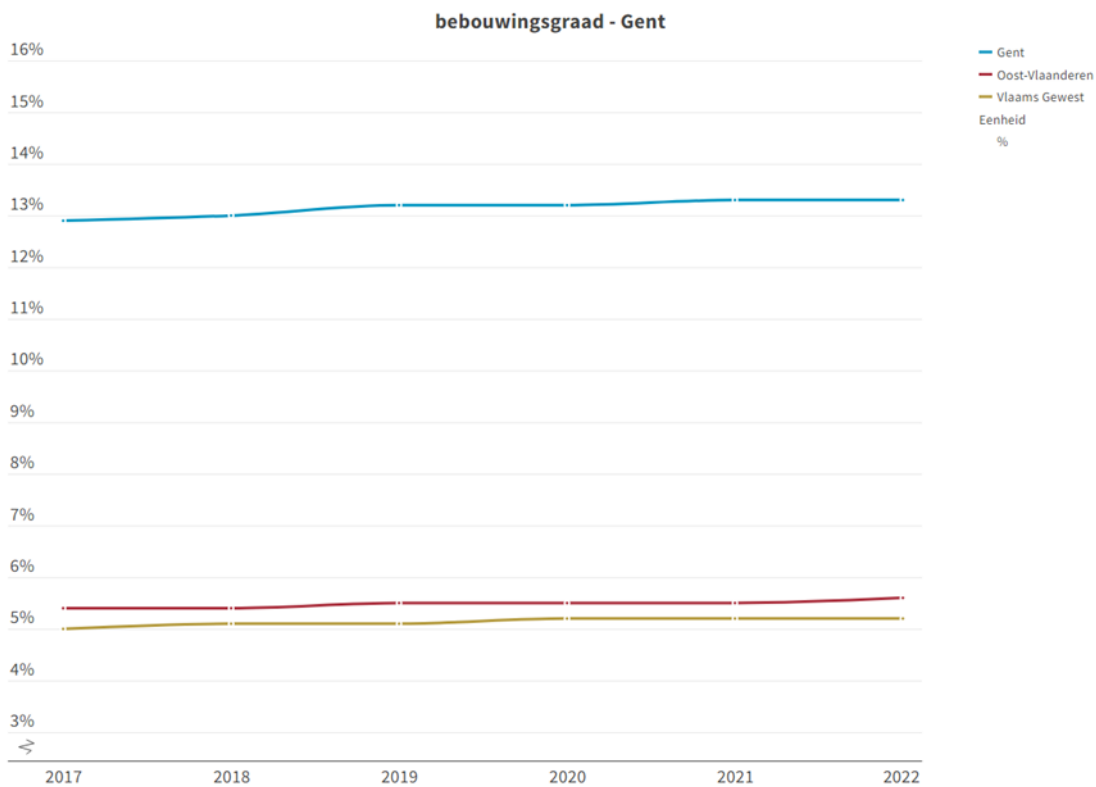
7 Ecologische ontwikkelingen

7.1 Wonen

7.1.1 Bebouwingsgraad

De bebouwingsgraad geeft zicht op het aandeel van de ruimte dat ingenomen wordt door gebouwen, zonder rekening te houden met de functie van die gebouwen. De grafiek hieronder toont de evolutie van de bebouwingsraad vanaf 2017. In Gent bedraagt dit in 2022 13,3%, in Oost-Vlaanderen 5,6% en in het Vlaams Gewest 5,2%. In het algemeen kunnen we vaststellen dat dit gestaag blijft toenemen in Gent.

Figuur 74: Bebouwingsgraad Gent

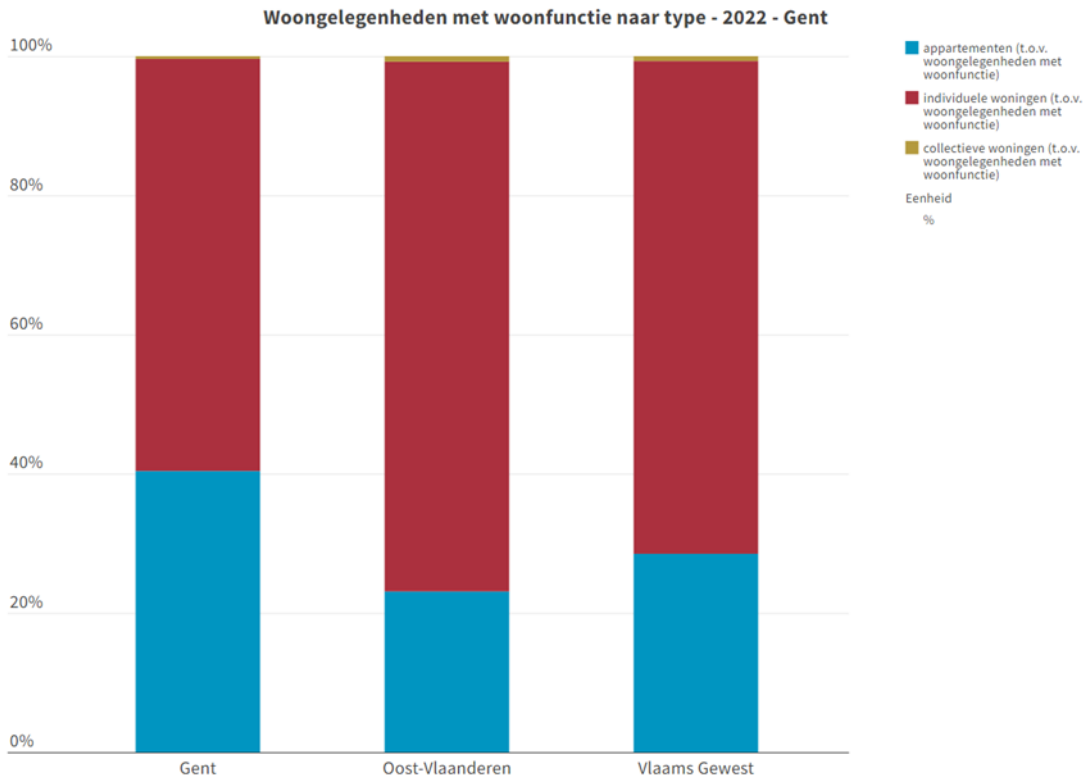

Bron: GRB | provincies.incijfers.be

7.1.2 Woongelegenheden

In Gent heeft 99,1% van de woongelegenheden een woonfunctie op basis van de aard, nl. dat de bebouwing daadwerkelijk gebouwd is met de bedoeling om er in te wonen. Hierbij kunnen we een onderscheid maken tussen appartementen, individuele woningen en collectieve woningen. In Gent is 40,4% van de woongelegenheden met woonfunctie een appartement; 59,2% is een individuele woning en tot slot is 0,4% van de woongelegenheden met woonfunctie een collectieve woning. Dit wordt duidelijk weergegeven in onderstaande grafiek.

Figuur 75: woongelegenheden met woonfunctie naar type – 2022 – Gent

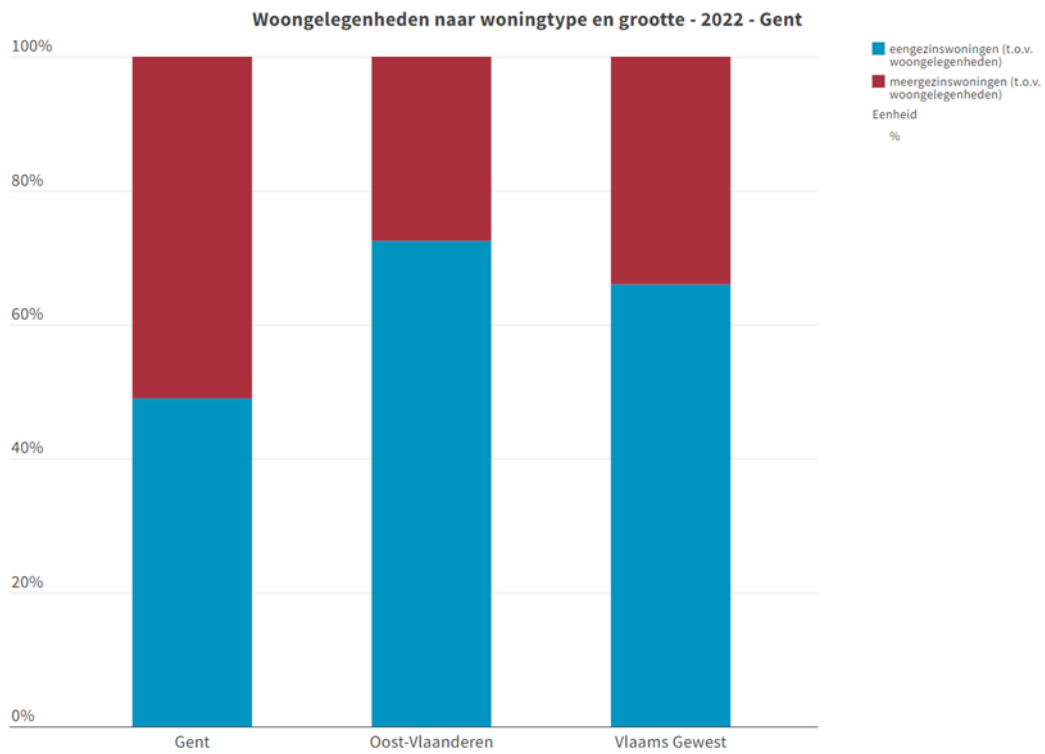

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Daarnaast kunnen we de woongelegenheden ook opsplitsen in type en grootte. Hierbij maken we een onderscheidt tussen ééngezinswoningen (nl. één woongelegenheden per perceel) en meergezinswoningen (nl. meer dan één woongelegenheden per perceel). Een eengezinswoning kan een open bebouwing, een halfopen bebouwing en/of een gesloten bebouwing zijn. Een meergezinswoning bevindt zich in een gebouw waar meerdere huishoudens wonen, zoals appartementen, gestapelde woningen, studio's, kamers, assistentiewoningen en/of kamers in een woonzorgcentrum.

In Gent zijn er 75.606 woongelegenheden ééngezinswoningen en 78.779 woongelegenheden meergezinswoningen. Dit komt neer op 49,0% ééngezinswoningen en 51,0% meergezinswoningen. Onderstaande grafiek toont het aandeel ééngezins- en meergezinswoningen ten opzichte van het totaal aantal woongelegenheden in 2022. Hierbij kunnen we vaststellen dat het percentage meergezinswoningen hoger ligt in Gent dan in Oost-Vlaanderen en het Vlaams Gewest.

Figuur 76: woongelegenheden naar woningtype en grootte – 2022 – Gent

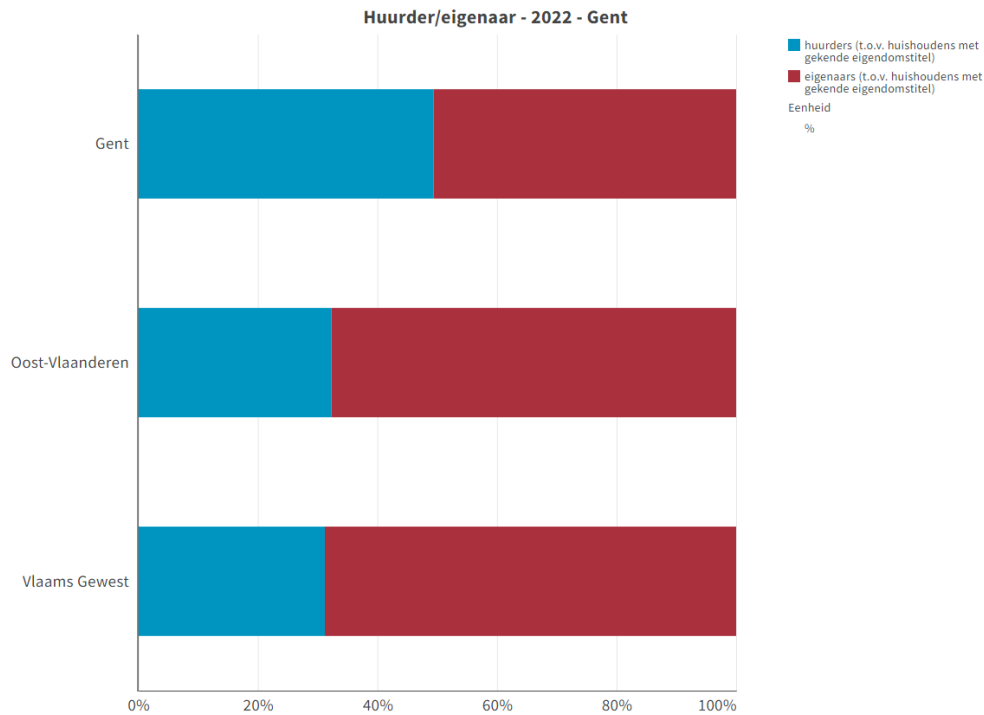

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

7.1.3 Huurders en eigenaars

Onderstaande grafiek geeft het aandeel huurders en eigenaars weer ten opzichte van het aantal huishoudens in Gent. In Gent bedraagt het aandeel huurders 49,4%; in Oost-Vlaanderen 32,3% en in het Vlaamse Gewest 31,2%.

Figuur 77: huurder/eigenaar – 2022 – Gent

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Bronnen:

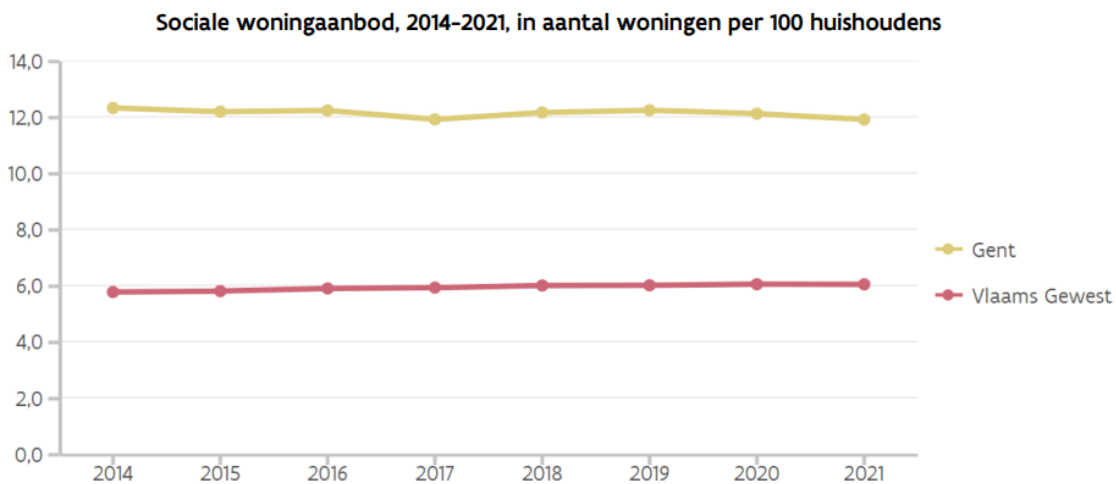
<https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/huishoudens>

<https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/wonen>

7.2 Sociaal wonen

De wooncrisis blijft een gekend signaal. Er zijn amper betaalbare (huur)woningen beschikbaar op de privémarkt en er is een tekort aan sociale woningen. In Gent bedroeg het sociaal woonaanbod 11,9% in 2021 per 100 huishoudens. Het aanbod in Gent is doorheen de jaren geleidelijk aan verminderd (zie onderstaande grafiek) en ook de betalingsmoeilijkheden stegen opnieuw: in 2017 bedroeg dit 5,2% en in 2022 5,9%.

Figuur 78: sociale woningaanbod, 2014-2021, in aantal woningen per 100 huishoudens

7.2.1 Sociale huurwoningen

Onderstaande tabel geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer. Deze kunnen in beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) of van een sociaal verhuurkantoor (SKV). Sociale huurwoningen die eigendom zijn van een lokaal bestuur of een andere sociale woonactor worden in de tabel meegeteld. Ongeveer 97,6% van de huurwoningen is in het beheer van sociale huisvestingsmaatschappijen, zoals Thuispunt Gent, Dimensa of het Vlaams Woningfonds.

Tabel 33: eigen verwerking op basis van adresgegevens – 2022 – Gent

Eigen verwerking op basis van adresgegevens - 2022 - Gent

	Gent	Oost-Vlaanderen	Vlaams Gewest
huurwoningen SHM	12.074	36.811	150.228
huurwoningen SVK	296	2.334	12.470
sociale huurwoningen (SHM + SVK)	12.370	39.145	162.698

Eenheid: aantal

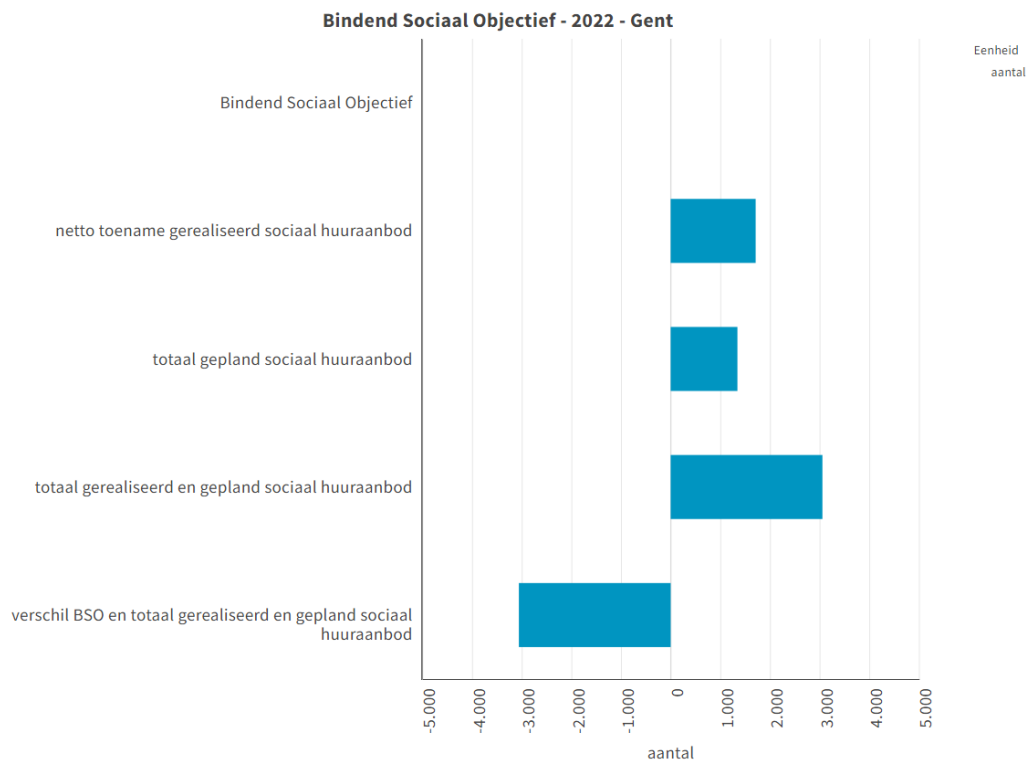
Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen - Sociale huurwoningen | provincies.incijfers.be

7.2.2 Bindend sociaal objectief

Om het sociaal woonaanbod in Vlaanderen versneld uit te breiden en geografisch te spreiden, kreeg elke gemeente een Bindend Sociaal Objectief (BSO) opgelegd. Dit BSO legt aan de gemeente op hoeveel sociale huurwoningen zij op haar grondgebied moet realiseren tussen 2009 en 2025. Gent kreeg echter geen BSO opgelegd (=0), maar heeft sinds de meting reeds 1.712 sociale huurwoningen bijgebouwd en plant in de toekomst nog 1.345 extra bij te bouwen. Hierdoor heeft Gent meer sociale huurwoningen dan vooropgesteld in het BSO, waardoor men spreekt over een 'overschot' aan sociale huurwoningen.

Gent heeft op 31/12/2021 een saldo van -3.057 van het BSO (na het gerealiseerde en geplande sociale huuraanbod). Dit wordt duidelijk weergegeven in onderstaande grafiek.

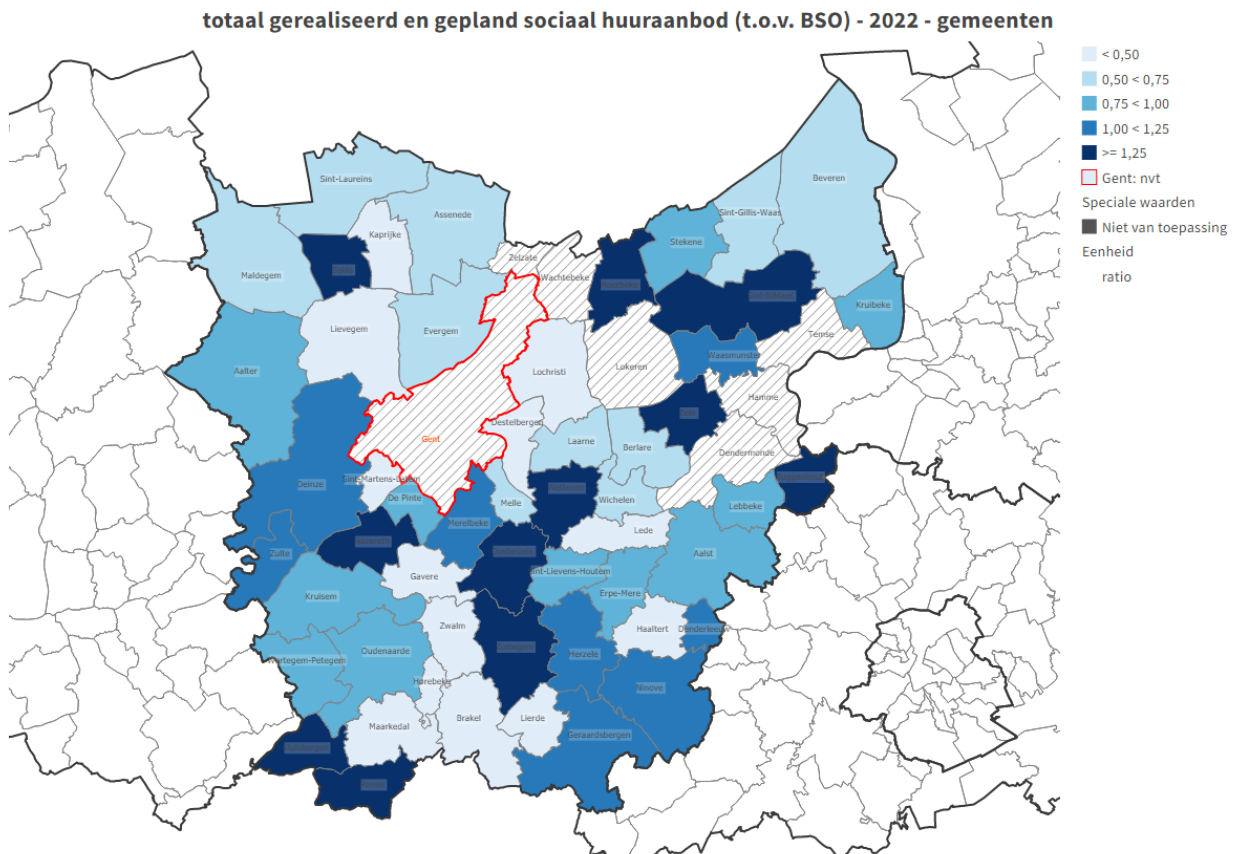
Figuur 79: Bindend Sociaal Objectief – 2022 – Gent

Bron: Wonen Vlaanderen - Bindend Sociaal Objectief | provincies.incijfers.be

Onderstaande kaart toont de ratio tussen enerzijds het totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod en anderzijds het Bindend Sociaal Objectief. Heeft een gemeente het BSO reeds bereikt, dan ligt deze ratio hoger dan de waarde 1. Indien de gemeente het BSO nog niet volledig heeft gerealiseerd, dan ligt de ratio tussen 0 en 1. Op het kaartje is duidelijk te zien hoe goed Gent scoort binnen de provincie Oost-Vlaanderen.

Kaart 5: totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod (t.o.v. BSO) – 2022 – gemeenten

Bron: Wonen Vlaanderen | provincies.incijfers.be

7.2.3 Kandidaat-huurders

Onderstaande tabel geeft zicht op de kandidaat-huurders op de wachtlijsten van de sociale huisvestingsmaatschappijen naar de gemeente waar men gedomicilieerd is. Zodoende kunnen we vaststellen dat er 9,3% van de inwoners in Gent op een wachtlijst staan. Het percentage ligt hoger in Gent dan in Oost-Vlaanderen en het Vlaams Gewest.

Tabel 34: kandidaat-huurders bij SHM (naar domicilie) – 2021 – Gent

Kandidaat-huurders bij SHM (naar domicilie) - 2021 - Gent

	per domiciliEGemeente [aantal]	(t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Gent	11.179	9,3
Oost-Vlaanderen	38.271	5,8
Vlaams Gewest	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen - Kandidaat-huurders | provincies.incijfers.be

7.2.4 Conclusie

De bebouwingsgraad in Gent is bijna dubbel zo hoog als in Oost-Vlaanderen. Er zijn ook meer appartementen, meer meergezinswoningen en meer huishoudens die huren (ongeveer de helft). Als centrum- en studenten stad zijn dit echter geen bijzondere tendensen.

In Gent is er een serieus tekort aan betaalbare (huur)woningen op de privémarkt en er is een tekort aan sociale woningen. De stad blijft hierop inzetten door het bijbouwen van sociale huurwoningen.

7.3 Zorgaanbod

7.3.1 Woonzorg- (WZC), dagverzorgingscentra (DVC) en gepresteerde uren gezinszorg (GZ)

Woonzorgcentra

In Gent zijn er 3.101 woongelegenheden (bedden) in woonzorgcentra in 2022. Er is een voorafgaande vergunning voor 73 bijkomende woongelegenheden in woonzorgcentra voorzien. De aanbodratio bedraagt 7,0 woongelegenheden in woonzorgcentra per 100 65-plussers in Gent (2022).

Tot einde 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt. Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender.

De theoretische behoefte aan woongelegenheden in woonzorgcentra (programmatie) wordt berekend op basis van de prognose van de oudere bevolking binnen 5 jaar. Er gaan steeds meer stemmen op om de programmatieberekening te herdefiniëren op basis van de nieuwe visie waarbij ouderen zo lang mogelijk thuis of in de vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Het is daarom zinvol om naast de programmatie ook rekening te houden met het huidige zorggebruik (aantal tenlastenemingen in de zorgverzekering) en de bevolkingsprognoses.

Dagverzorgingscentra

Een dagverzorgingscentrum heeft vooral tot doel de thuis- en mantelzorg te assisteren en het verlengd verblijf van de zorgbehoevende oudere in zijn of haar thuismilieu te faciliteren. De betrokken ouderen verblijven overdag in het dagverzorgingscentrum en keren dagelijks weer naar hun thuismilieu.

Sinds 2013 zijn nieuwe programmeregels van toepassing op de dagverzorgingscentra, die niet langer rekening houden met het aantal plaatsen, maar enkel met het aantal centra. Voor Gent bedraagt de programmatie 8 dagverzorgingscentra.

In Gent zijn er 7 dagverzorgingscentra in 2022. Per 10.000 65-plussers zijn er in 2022 in Gent 1,6 dagverzorgingscentra beschikbaar (aanbodratio).

Gezinszorg

Het aantal effectief gepresteerde uren gezinszorg in 2021 bedroeg in Gent 537.310 uren. Hiervan werden 374.385 uren bij 65-plussers gepresteerd. Verrekend per 65-plusser betekent dit gemiddeld 8,6 uren gezinszorg (bij deze berekening werden niet enkel de gebruikers van gezinszorg maar alle 65-plussers meegenomen). Ter vergelijking: voor Oost-Vlaanderen en het Vlaams Gewest ging het in 2021 respectievelijk om gemiddeld 9,0 en 9,0 uren gezinszorg per 65-plusser. Van dit totaal aantal uren gezinszorg werden in Gent 243.597 uren gepresteerd bij 80-plussers, of 17,3 aantal uren per 80-plusser.

7.3.2 Centra voor kortverblijf

Kortverblijf situeert zich in een woonzorgcentrum maar anders dan bij een gewone rusthuisopname heeft de opname hier een uitgesproken tijdelijk karakter. In die zin kan een centrum voor kortverblijf evenzeer aanzien worden als een ondersteuning van de (professionele) thuiszorg en mantelzorg.

In Gent zijn er 97 woongelegenheden in een centrum voor kortverblijf in 2022. De aanbodratio kortverblijf bedraagt 2,2 woongelegenheden per 1.000 65-plussers in Gent (2022).

7.3.3 Aanbodratio ouderenzorg

Het aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep (65+), m.a.w. hoeveel plaatsen zijn er voor de doelgroep.

In Tabel 35 zien we de aanbodratio voor:

- + lokale dienstencentra (LDC);
- + dagverzorgingscentra (DVC);
- + centra voor kortverblijf (CVK);
- + assistentiewoningen (AW).

Gent zit voor al het aanbod boven het Vlaamse gemiddelde, behalve voor de Dagverzorgingscentra. Daar zitten we onder het Vlaamse gemiddelde.

Tabel 35: aanbodratio zorgaanbod ouderen Gent

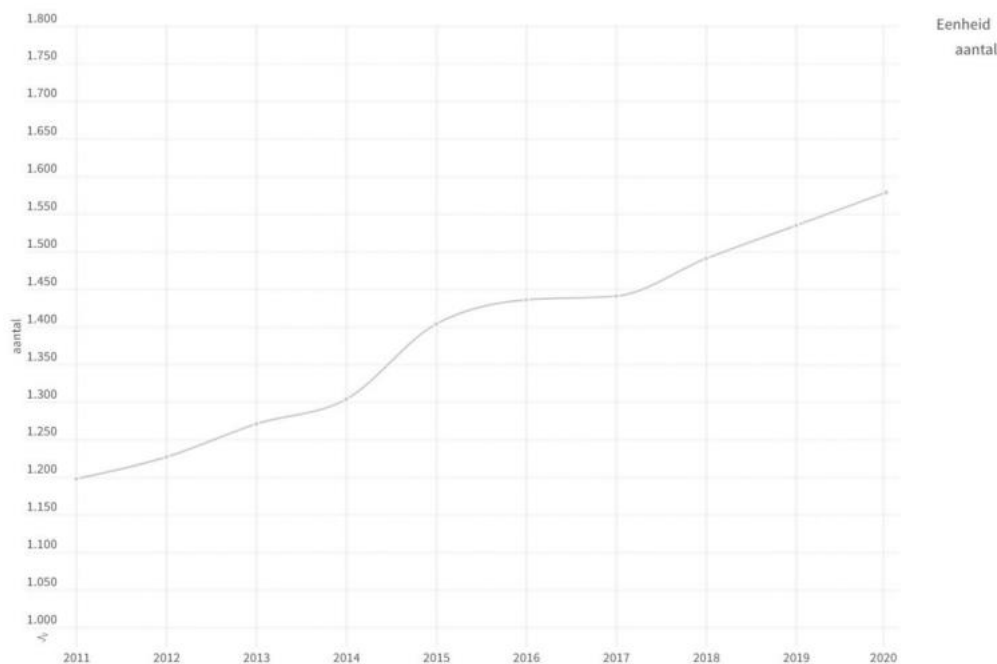
ZORGAANBOD - Gent		
	Gent	Vlaams Gewest
aanbodratio LDC per 10.000 inwoners 65+ [2022]	2,7	1,9
aanbodratio DVC per 10.000 inwoners 65+ [2022]	1,6	2,3
aanbodratio CVK per 1.000 inwoners 65+ [2022]	2,2	1,9
aanbodratio AW per 100 inwoners 65+ [2022]	3,2	2,4
aanbodratio WZC per 100 inwoners 65+ [2022]	7	5,9

*Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling Sodexo via Departement WSE | provincies.incijfers.be
Agentschap Zorg en Gezondheid - Ouderenzorg | provincies.incijfers.be*

7.3.4 Huisartsen

Onderstaande figuur geeft het aantal patiënten per huisartsenpraktijk weer in Gent en de evolutie ervan in de tijd. We zien dat het aantal patiënten per praktijk blijft stijgen. In 2011 was het aantal patiënten per huisartsenpraktijk nog 1200, terwijl dat in 2020 al bijna 1600 patiënten was. Omdat de cijfers spreken over praktijken, en niet over VTE huisartsen, is het moeilijk om deze cijfers correct te interpreteren. In de praktijk merken we wel een stijgend tekort aan huisartsen. Dit bleek ook sterk uit de signalenbundel 2023 in het signaal [Druk op de eerstelijns](#). Uit een bevraging van ELZ Gent bij haar achterban, blijkt bovendien dat 30% van de huisartsen in Gent een patiëntenstop invoert (2022).

Figuur 80: aantal patiënten per huisartsenpraktijk - Gent

Bron: www.ima-aim.be, 2020

7.3.5 Andere zorg- en hulpverleners

Er zijn geen exacte cijfers over het aantal zorg- en hulpverleners actief in Gent. ELZ Gent deed in 2022 een update van de beroepsgroepen in de sociale kaart Vlaanderen. Daardoor bieden de cijfers uit de sociale kaart op Gents niveau in tabel 36 een indicatie voor het aantal zorgverleners in onze eerstelijnszone.

Tabel 36: aantal zorgverleners per beroepsgroep in Gent

beroepsgroep	Aantal in 2022	aantal (2022)/zorgverlener Gentenaars
apothekers	134	1975,119403
tandartsen	196	1350,336735
diëtisten	56	4726,178571
thuisverpleegkundigen	112	2363,089286
kinesitherapeuten	441	600,1496599
klinisch psychologen	396	668,3484848

Bron: <https://www.desocialekaart.be/>

7.4 Welzijnsaanbod

7.4.1 Aanbod kinderopvang

Tabel 37 geeft het aantal 0-2-jarigen en het aantal opvangplaatsen weer voor Gent en Vlaanderen, zowel het absoluut aantal plaatsen als het aantal opvangplaatsen per 100 kinderen van 0 tot en met 2 jaar. Het aantal plaatsen per 100 kinderen ligt hoger in Gent dan in Vlaanderen.

Tabel 37: aantal opvangplaatsen per 100 kinderen 0-2 jaar (2022)

	0-2 jaar [aantal]	opvangplaatsen [aantal] (1)	opvangplaatsen per 100 kinderen 0-2 jaar [per 100] (2)
Gent	8839	4634	52,4
Vlaams Gewest	196.538	88059	44,8

Bron: provincies.incijfers.be

Uit het rapport kinderopvang van Stad Gent (2022) blijkt dat er nood is aan 361 bijkomende plaatsen voor het huidige aantal 0-2 jarigen in Gent. In de signalenbundel Gent 2023 vinden we ook een [signaal terug rond het tekort aan kinderopvang](#).

7.4.2 Erkende lokale dienstencentra

Een lokaal dienstencentrum is een sociale voorziening die in een buurt een verbindende, preventieve en laagdrempelige werking biedt in en met de nabije omgeving van de gebruiker. Ze zijn vooral gericht naar senioren die beginnend zorg nodig hebben. Ze bieden o.a. informatieve, recreatieve en vormende activiteiten aan en zijn specifiek bedoeld om het zelfzorgvermogen en het sociale netwerk van de deelnemers te versterken, om de sociale cohesie in de buurt te versterken, en om de gebruiker te ondersteunen om zo lang mogelijk in goede omstandigheden thuis in zijn vertrouwde buurt te blijven wonen. Daarnaast bieden ze ook hulp bij activiteiten in het dagelijkse leven. De Vlaamse programmatie voorziet één lokaal dienstencentrum per begonnen schijf van 15.000 inwoners (prognose binnen 5 jaar) in de gemeente. Tabel 38 schetst de situatie in Eerstelijnszone Gent en het Vlaams Gewest.

Tabel 38: aantal erkende lokale dienstencentra in Gent en Vlaanderen

	Gent	Vlaams Gewest
erkende lokale dienstencentra [2023]	12	291
aanbodratio LDC per 10.000 inwoners 65+ [2022]	2,7	1,9

In Gent zijn er 12 lokale dienstencentra in 2022. Er is een voorafgaande vergunning voor 2 bijkomende lokale dienstencentra voorzien. Per 10.000 65-plussers zijn er in 2022 in Gent 2,7 dienstencentra beschikbaar (aanbodratio).

7.4.3 Conclusie

Door de algemene vergrijzing en de daarmee gepaard gaande uitdagingen voor zorg en welzijn, gingen we uitgebreid in op het zorgaanbod voor 65+. Op het vlak van lokale dienstencentra (LDC), centra voor kortverblijf (CVK) en assistentiewoningen (AW) is er in Gent een groter aanbod in verhouding tot het aantal 65-plusser dan in de rest van Vlaanderen. Voor de dagverzorgingscentra zit Gent net onder het Vlaamse gemiddelde.

In het kader van de tendens naar vermaatschappelijking van de zorg wordt het belang van ondersteuning in de leefwereld van 65-plussers met een zorgnood steeds groter. Lokale dienstencentra en centra voor kortverblijf kunnen hierin een rol spelen. Maar ook gezinszorg en andere vormen van thuiszorg spelen een belangrijke rol. Hier merken we dat een groot aandeel uren van het totaal aantal uren gezinszorg in Gent benut wordt door 65-plussers (70%). De bestaande [drempels naar thuiszorg](#) vormen een belangrijk knelpunt in de zorg voor ouderen en staan een menselijke en kwalitatieve omslag naar vermaatschappelijking van de zorg in de weg.

Het algemene zorgaanbod in Gent, en meer specifiek de eerstelijnszorg, [staat erg onder druk](#). Dat komt onder andere door tekorten in het aanbod (of een te grote vraag in verhouding tot het aanbod). Zo zien we dat het aantal patiënten per huisartsenpraktijk in Gent blijft stijgen. Steeds meer huisartsen voeren een patiëntenstop in. Maar ook tandartsen en andere zorgberoepen lassen noodgedwongen patiëntenstops of wachtlijsten in. Toegankelijke zorg voor de Gentenaar komt daardoor in het gedrang. Het zijn bovendien de meest kwetsbaren die het eerst uit de boot vallen.

Het algemene [tekort aan plaatsen in de kinderopvang, is ook in Gent van toepassing](#). Er zijn in Gent 361 extra plaatsen nodig om aan de vraag te voldoen. Ook hier zijn het vooral de Gentenaars in een kwetsbare positie die geen opvang vinden.

8 Politieke ontwikkelingen- Partners

8.1 Gemeenteniveau

8.1.1.1 De gemeenteraad en de raad van maatschappelijk welzijn

De gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn (OCMW) zijn de belangrijkste politieke organen van de stad Gent. De raadsleden zijn de volksvertegenwoordigers van de stad en worden om de zes jaar rechtstreeks verkozen door de inwoners. De leden legden op 3 januari 2019 hun eed af en werden automatisch lid van de raad van maatschappelijk welzijn.

De Gentse gemeenteraad telt in totaal 53 leden, waaronder ook het college van burgemeester en schepenen. De coalitie bestaat uit de partijen Open Vld, Groen, Vooruit en CD&V. De oppositiepartijen zijn N-VA, Vlaams Belang en PVDA. De voorzitter van de gemeenteraad is Christophe Peeters en de ondervoorzitter is Zeneb Bensafie.

De gemeenteraad is bovendien bevoegd om alles te regelen wat van gemeentelijk belang is. Ze legt het algemeen beleid vast voor de Stad Gent en heeft ook specifieke bevoegdheden die voortvloeien uit bepaalde wetten of decreten. De gemeenteraad houdt zicht niet bezig met de dagelijkse gang van zaken, want dat is de bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen. De gemeenteraad kan wel het college controleren bij het uitvoeren van het beleid.

De raad van maatschappelijk welzijn bepaalt het beleid van het OCMW. De raad kan bijvoorbeeld reglementen opstellen over de maatschappelijk dienstverlening en steun.

In het bestuursakkoord 2019-2024 is er een engagementsverklaring afgelegd om de politieke besluitvorming dichter bij de Gentenaar te brengen. Dit willen ze realiseren door:

- ✦ Het vereenvoudigen van voorstellen van burgers op de agenda van de gemeenteraad.
- ✦ De keuze van het indienen van een verzoekschrift naar het juiste orgaan (dat bevoegd is voor de inhoud van het verzoek).
- ✦ Het aanbieden van open vergaderingen op een andere locatie voor een thema of project met lokale impact (minsten één keer per jaar).
- ✦ Het verder experimenteren met ‘te gast op de gemeenteraad’, nl. burgers laten kennismaken met de werking van de gemeenteraad.
- ✦ Een betere wisselwerking tussen adviesraden en gemeenteraadsleden.
- ✦ Kinderen en jongeren dichter bij het beleid betrekken door het creëren van alternatieve platformen.
- ✦ Actief en transparant communiceren via diverse interne en externe communicatiekanalen.
- ✦ Toegankelijk en transparant de besluitvorming communiceren en dit meer afstemmen op de noden van specifieke groepen, zoals slechtzienden, doven, laaggeletterden en etc.

8.1.1.2 Het college van burgemeester en schepenen (het college)

Het college staat in voor het dagelijks bestuur van de gemeente. Zij worden verkozen door de gemeenteraadsleden. Naast de burgemeester zijn er tien schepenen, waarvan één de voorzitter is van het bijzonder comité voor de sociale dienst.

De belangrijkste taak van het college is het voorbereiden van de gemeenteraad en de raad van maatschappelijk welzijn en het uitvoeren van de beslissingen. Daarnaast hebben ze ook specifieke bevoegdheden, zoals het aanstellen van personeel en het beheren van het stedelijk budget. Het college komt wekelijks samen op donderdag en de vergaderingen zijn niet openbaar. Het college neemt enkel collegiale beslissingen, waardoor schepenen geen individuele beslissingen kunnen nemen.

De samenstelling:

- + **Matthias De Clercq** – Burgemeester (Open Vld)
- + **Filip Watteeuw** – Schepen van Mobiliteit, Publiek Ruimte en Stedenbouw (Groen)
- + **Sofie Bracke** – Schepen van Economie, Handel, Sport en Haven (Open Vld)
- + **Astrid De Bruycker** – Schepen van Gelijke Kansen, Welzijn, Participatie, Buurtwerk en Openbaar Groen (Vooruit)
- + **Sami Souguir** – Schepen van Cultuur, Stadsontwikkeling en Ruimtelijke Planning (Open Vld)
- + **Tine Heyse** – Schepen van Milieu, Klimaat en Wonen (Groen)
- + **Isabelle Heyndrickx** – Schepen van Burgerzaken en Protocol, Ambtenaar van Burgelijke Stand (CD&V)
- + **Bram Van Braeckvelt** – Schepen van Netheid, Toerisme, Werk en Feesten (Groen)
- + **Hafsa El-Bazioui** – Schepen van Personeel, Jeugd, Facilitair Management en Internationale Solidariteit (Groen)
- + **Rudy Coddens** – Schepen van Sociaal beleid, Armoedebestrijding, Gezondheid, Zorg, Seniorenbeleid en Financiën (Vooruit)
- + **Evita Willaert** – Schepen van Onderwijs, Opvoeding, Gezinsbeleid en Outreachend Werk

8.1.1.3 De gemeenteraadscommissies

In Gent zijn er zes gemeenteraadscommissies, deze bestaan elk uit 17 gemeenteraadsleden en zijn verdeeld over de fracties. Een commissie neemt geen beslissingen maar bereidt enkel de vergaderingen voor van de raden. De gemeenteraad en de raad van maatschappelijk welzijn nemen nadien de besluiten.

Tijdens de commissies kunnen de commissieleden ook mondelinge vragen stellen, die het college moet beantwoorden. De commissies vergaderen éénmaal per maand. De vergaderingen zijn openbaar, behalve als het gaat over de persoonlijke levenssfeer, als de openbare orde in het gedrang komt of als er ernstige bezwaren zijn tegen de openbaarheid van de vergaderingen.

Thema's commissies:

- + Vrije tijd, publiekszaken en pensioenen (VPP)
- + Mobiliteit, economie en openbaar domein (MEO)
- + Onderwijs, welzijn en participatie (OWP)
- + Stedenbouw, stadsontwikkeling, natuur en wonen (SSW)
- + Algemene zaken, financiën en burgerzaken (AFB)
- + Milieu, werk, personeel en FM (MPF)

Bron: <https://stad.gent/nl/over-gent-stadsbestuur/over-gent-stadsbestuur/de-gemeenteraad>

8.2 Vlaams niveau

De zorgraden vallen onder de Vlaamse bevoegdheid en worden bijgevolg ook genoemd in o.a. het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024. Ze komen als volgt aan bod in dit akkoord:

“Beter voorkomen dan genezen. Preventie en vroegdetectie zijn speerpunten binnen het Vlaamse welzijns- en gezondheidsbeleid. We herzien het Preventiedecreet met het oog op een efficiënte inzet van de verhoogde middelen en het realiseren van zo groot mogelijke gezondheidswinsten. Door de gezonde keuze de eenvoudigste te maken zetten we op een slimme manier in op preventie. In het decreet hanteren we als leidraad het gebruik van de inzichten van gedragswetenschappen (nudging). We versterken de rol van de lokale besturen en de eerstelijnszones. We betrekken ook de eerstelijnszorgberoepen bij preventieve campagnes.”

“Vanaf 1 juli 2020 worden de lokale zorgraden van de 60 eerstelijnszones formeel erkend en gaan ze aan de slag met de uitoefening van de opdrachten die hen in het nieuwe decreet en bijhorend uitvoeringsbesluit zijn toegewezen. Vanaf dat moment gaan ook de structuren, personeel en middelen van de huidige SEL's, GDT's en LMN's op in deze zorgraden.”

“Vivel is een kennis- en expertisecentrum dat zorgt dat de nodige expertise de zorgraden bereikt. In de beheersovereenkomst met Vivel zorgen we voor concrete doelstellingen. Het instituut wordt gefinancierd vanuit de vrijgekomen middelen door het opheffen van de vroegere structuren Samenwerkingsplatform eerstelijnszorg, éénlijn.be en het Vlaams Expertisecentrum mantelzorg.”

“Een verdere structurering van de diverse regio-indelingen en overlegstructuren dringt zich op. Om daar letterlijk vorm aan te geven geldt de indelingsstructuur met eerstelijnszones en regionale zorgzones als leidend principe. We gaan hierbij voor een doorgedreven vereenvoudiging en voor de regionale zorgzones streven we een maximaal overleg na met de ziekenhuisnetwerken.”

Bron: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/31741> (pagina 78 & 79)

8.2.1 Traject “slagkrachtige en efficiënte eerstelijnszones”

“De hervorming van de eerstelijnsgezondheidszorg wordt verder uitgerold. We maken werk van een eigentijds overlegsysteem tussen de verschillende zorgverleners en bouwen dynamisch verder aan slagkrachtige en efficiënte eerstelijnszones waarbinnen de eerstelijnsactoren zorgstrategisch vraag en aanbod in balans houden en een integrale zorgbenadering voorzien. We ondersteunen de zorgraden daarbij in hun nieuwe opdrachten, zij zijn immers de basis van de eerstelijnsorganisatie.

We versterken de aanwezigheid van lokale besturen in de zorgraad en garanderen zo voldoende democratische controle. Voor de inzet van overheidsmiddelen is steeds instemming van de lokale besturen vereist.”

Eind 2022 keurde de Vlaamse Regering de nota goed met de principes en uitgangspunten voor de versterking van de werking van de zorgraden. In overleg met een groep van 15 voorzitters (3 per provincie) werd een traject uitgetekend met 2 grote doelstellingen:

- 1) een nieuw uitvoeringsbesluit voorbereiden “Erkenning en subsidiëring van de zorgraden”: welke aanpassing aan de regelgeving is nodig om de goedgekeurde principes en uitgangspunten op een voor de zorgraden realistische en stimulerende manier te realiseren?
- 2) vorm geven aan de benodigde ondersteuning zodat zorgraden de komende jaren in staat zijn om de transitie naar hun nieuwe toekomst vlot te maken.

Het traject bestaat uit vier “werven” rond volgende thema's:

- + Werf 1: Hoe uitbreiding naar VAPH en Opgroeien aanpakken?
- + Werf 2: Nieuwe beleidscyclus en werkingsprincipes
- + Werf 3: Aangepaste financiering
- + Werf 4: Goed bestuur: hoe geven we vorm aan een efficiënt bestuur binnen een open netwerkorganisatie?

Voor elke werf werd een werkgroep samengesteld bestaande uit voorzitters en medewerkers van zorgraden en vertegenwoordigers van de voorzieningen gefinancierd vanuit Opgroeien en VAPH.

De vertegenwoordigers van de zorgraden in de werkgroepen zorgen, op basis van de verslaggeving van Zorg en Gezondheid, zelf voor de informatiedoorstroming naar de andere zorgraden. Na elke ronde van bijeenkomsten komt de groep van 15 voorzitters samen met Zorg en Gezondheid om een tussenstand te maken over dit proces en de bijhorende informatiedoorstroming: wat liep goed, wat minder? Welke tussentijdse resultaten liggen er al? Wat zijn aandachtspunten voor de volgende reeks bijeenkomsten?

Bron: <https://mailchi.mp/cf40f7982cdb/nieuws-van-zorg-en-gezondheid-h1x3kf141a-637279?e=5d896cc95e>

8.3 Federaal niveau

Gezondheidszorg, met name zorgverstrekking, uitoefening van de geneeskunde en geneesmiddelen, zijn een federale bevoegdheid. Gezien o.a. het raakvlak van deze bevoegdheden met stakeholders binnen de Eerstelijnszone oefent het beleid op dit niveau ook een impact uit op de werking van de Eerstelijnszones.

9 Wat merken de eerstelijnsprofessionals uit onze regio?

9.1 Resultaten uit interviews met de zorgraadleden van ELZ Gent (2022)

In het kader van het meerjarenplan 2023 – 2025 nam eerstelijnszone Gent interviews af bij de zorgraadleden van Eerstelijnszone Gent. De zorgraadleden zien verschillende omgevingsfactoren die onze eerstelijnszone, de zorg- en hulpverlening daarbinnen en op die manier ook de Gentenaar beïnvloeden, zowel in positieve als in negatieve zin.

De positieve omgevingsfactoren volgens de zorgraad ELZ Gent:

- + **Vermaatschappelijking van de zorg:** vermaatschappelijking van de zorg verwijst naar het streven om kwetsbare doelgroepen zoals mensen met beperkingen, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, ... een eigen zinvolle plek in de samenleving te laten innemen, hen daarbij waar nodig te ondersteunen en de zorg zoveel mogelijk geïntegreerd in de samenleving te laten verlopen. In de praktijk betekent dit vaak dat zorg en hulpverlening waar mogelijk in de private sfeer gebeurt. *Bron: Departement WVG <https://www.departementwvg.be/vermaatschappelijking-van-de-lokale-sociale-hulp-en-dienstverlening>*
- + Evolutie naar **eerstelijnsnetwerken:** Een eerstelijnsnetwerk is een gedefinieerde groep Gentenaars die zorg krijgen van hulpverleners en informele zorgverstrekkers uit de eerstelijns (zoals (interdisciplinaire) huisartsenpraktijken, wijkgezondheidscentra, thuisverpleging, thuiszorgdiensten, kinepraktijken, apothekers, maatschappelijk werkers, straathoekwerkers, outreachende diensten,...) die afspraken maken om samen de zorg te organiseren op buurt/wijkniveau. Zij stellen – wanneer nodig – een interprofessioneel zorgteam samen rond individuele Gentenaars met participatie van de betrokkene en zijn omgeving. *Bron: definitie opgemaakt door de Gentse werkgroep eerstelijnsnetwerken, op basis van het visiedocument 'Together we change' (De Maeseneer, J, Aertgeerts, B, Remmen, R, Devroey, D. (red) Together we change. Eerstelijnsgezondheidszorg: nu meer dan ooit! Brussel, 9 December 2014)*
- + Evolutie naar meer **buurtgerichte zorg:** Buurtgerichte zorg is een organisatie-model voor een straat, buurt, wijk of gemeente om geïntegreerde zorg aan te bieden in die straat/ buurt/wijk/ gemeente. In dit organisatie-model staat de buurtzorgregie centraal. De buurtzorgregie omvat 8 functies:
 - ✦ Uitvoeren van een buurtanalyse en impact meten
 - ✦ Vormen van partnerschappen en samenwerken
 - ✦ Sensibiliseren en informeren (communiceren)
 - ✦ Sociale netwerken versterken
 - ✦ Sociaal gewaardeerde rollen tot stand brengen
 - ✦ Zorgnoden detecteren
 - ✦ Toeleiden naar de juiste zorg en ondersteuning
 - ✦ Beleidsadvisering vanuit de straat, de buurt, de wijk

Al naargelang de schaal, voer je de regie voor elk van deze functies op straat-, buurt-, wijk- of gemeentelijk niveau, of zelfs bovenlokaal.

Bron: vvsg

De drie bovenstaande omgevingsfactoren hebben een sterke onderlinge link en dragen een grote rol mee voor de eerstelijnszones. Eerstelijnszone Gent heeft een opdracht in het mee ontwikkelen en uitrollen van eerstelijnsnetwerken, een concept dat past binnen de idee van buurtgerichte zorg.

Eerstelijnsnetwerken en buurtgerichte zorg kunnen bijdragen aan de realisatie van vermaatschappelijking van de zorg op een haalbare, positieve manier die ten goede komt aan de Gentenaar én de eerstelijnsprofessionals.

De omgevingsfactoren die onze eerstelijnszone negatief beïnvloeden volgens de zorggraad van ELZ Gent:

- + Politiek:
 - ⤴ Nog te fragmentaire benadering vanuit de overheid
 - ⤴ Financiële afhankelijkheid van bovenlokale overheid
 - ⤴ Beleid, en wat de Vlaamse politiek aan keuzes maakt
- + Afhankelijkheid van de overheid
- + Versnippering binnen zorglandschap
- + Onvoorspelbaarheid van dingen en gezondheids crisissen (vb. covid, Oekraïne)
- + Toenemende armoede
- + Vermaatschappelijking van de zorg: deze tendens staat ook bij positieve omgevingsfactoren, en wordt hier vermeld omdat vermaatschappelijking ook vertaald kan worden naar minder (tweedelijns) professionele zorgverlening, meer druk op patiënten en mantelzorgers, meer druk op de eerstelijns.
- + Personeelstekorten
- + Wachtlijsten

Een aantal van bovenstaande negatieve omgevingsfactoren komen ook naar voor in de signalenbundel 2023, vb. wachtlijsten, personeelstekorten, toenemende armoede.

9.2 Signalenbundel Gent 2023

9.2.1.1 Wat is het Gentse signalenbeleid?

Signaleren is een kerntaak van eerstelijns werkers in welzijn en gezondheid. In de praktijk is dit vaak niet realistisch omwille van tijdsgebrek en de druk op de eerstelijns zelf. Daarom maken we in Gent sinds 2007 het signaleren eenvormig en gebundeld over organisaties heen. Beleidssignalen leveren in het kader van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid immers een schat aan informatie op om de grondrechten van Gentenaars toegankelijk te maken.

Beleidssignalen zijn terugkerende persoons- en situatie overstijgende problemen die structurele oplossingen vragen over sectoren heen.

Eerstelijnszone Gent doorloopt de gemeenschappelijke signalenprocedure systematisch vanuit een samenwerking tussen verschillende partners (en evenveel signaalcoördinatoren): CAW Oost-Vlaanderen, Huis van het Kind, Dienst Regie Gezondheid en Zorg (Gezondheidsraad, Zorggraad, Ouderenzorg), Amal, JONG, KRAS, OCMW, Dienst Outreachend Werken, SAAMO Gent, Onderwijscentrum Gent, Dienst Beleidsparticipatie en de Gentse Wijkgezondheidscentra.

9.2.1.2 Signalenbundel 2023

De laatste signalenbundel werd uitgebracht in 2023. De 78 signalen zijn structurele problemen die eerstelijnsprofessionals in Gent opmerken in de praktijk en aanklaarten via het signalenbeleid. De signalen werden stuk voor stuk grondig afgetoetst en zijn gedragen over sectoren heen, via de werkgroep signalen. De [volledige signalenbundel](#) is raadpleegbaar via de website signalen.

Belangrijke thema's en tendensen uit de signalenbundel 2023

Sociale grondrechten

In de signalenbundel 2023 merken we dat de sociale grondrechten meer en meer onder druk staan. De wooncrisis heeft een hoogtepunt bereikt en eist een hoge tol. Veel mensen leven onder de armoedegrens en hebben zelfs moeite om eten voor hun gezin te voorzien. De energiecrisis en de daarmee gepaard gaande inflatie heeft dit alles nog versterkt.

Meer en meer duiken drempels op naar sociale rechten en naar het zorg- en hulpaanbod. Digitalisering en ontoegankelijke informatie versterken de ongelijkheden en werken onderbescherming in de hand. Daarenboven is alles zeer ingewikkeld geworden (procedures, tijdelijke projecten, toelatingsvoorwaarden, continue verandering, ...) waardoor mensen de weg niet meer vinden. Dit alles treft vooral burgers in de meest kwetsbare situaties. Meer en meer mensen behoren tot een risicogroep:

- + vluchtelingen, verzoekers internationale bescherming, mensen zonder wettig verblijf, nieuwe EU-burgers, niet-begeleide minderjarigen;
- + mensen die anderstalig of (digitaal) laaggeletterd zijn;
- + ex-gedetineerden, mensen onder elektronisch toezicht of jongeren die uit de jeugdhulp komen;
- + kinderen, jongeren, gezinnen met kinderen, alleenstaande ouders en nu ook studenten;
- + dak- en thuislozen, sociale of kwetsbare huurders, en nu ook huiseigenaars in een kwetsbare positie; - mensen die in armoede leven of een minimumloon hebben;
- + mensen met een beperking, mensen die minder mobiel zijn en ouderen; - mensen met een alcoholverslaving;
- + en tenslotte mensen met een beperkt sociaal netwerk.

Het is meer dan ooit nodig en rechtvaardig om aandacht te hebben voor verschillen en ongelijke kansen tussen mensen, en het aanbod te variëren (extra inspanning, benutte kanalen, toeleiding tot aanbod ...) al naargelang de ondersteuningsnoden van de doelgroep (proportioneel universalisme).

De eerstelijns onder druk

De eerstelijns kreeg het tijdens de coronacrisis hard te verduren, maar ook nu nog staat ze erg onder druk. Ze heeft te kampen met een personeelstekort en moet daarenboven ook inspringen voor andere diensten en organisaties die hun (fysieke) toegankelijkheid verminderen. De verbinding met de Gentenaar verdwijnt.

Click-call-connect

Organisaties en diensten lanceren steeds vaker online toepassingen (click). Ze zetten alsmaar minder in op telefonische (call) en fysieke (connect) bereikbaarheid. Meer en meer mensen raken de weg kwijt in al die online toepassingen. Door het wegvallen van de persoonlijke verbinding worden ze niet verder geholpen. Ze dreigen uit de boot te vallen.

Alle 78 signalen zijn even belangrijk voor de werkgroep signalen. De zorgraad selecteerde echter verschillende signalen die extra belangrijk zijn voor de zorgraad van Eerstelijnszone Gent. Deze signalen hebben een grote impact op de zorgraad en haar achterban, én de zorgraad vindt dat zij zelf, in samenwerking, een belangrijke rol te spelen hebben in de aanpak van deze signalen.

De zorgraad van Eerstelijnszone Gent wil zelf inzetten op de aanpak van 7 signalen:

1. Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns®

Organisaties en (overheids-)diensten lanceren steeds vaker online toepassingen. Ze zetten alsmaar minder in op fysieke en telefonische bereikbaarheid.

Veel burgers hebben onvoldoende digitale vaardigheden en/of mogelijkheden om de online toepassingen te gebruiken. De groep die niet mee kan, groeit en wordt diverser: het zijn niet enkel de 'kwetsbare' groepen. Daardoor ervaren steeds meer burgers problemen om een beroep te doen op (overheids-)diensten.

Organisaties en (overheids-)diensten werken idealiter volgens het click-call-connect-principe. Ze verwijzen hun klanten eerst door naar de website (click). Als dat niet lukt helpen ze hen via telefoon of

e-mail (call). Als laatste mogelijkheid helpen ze de klant via een persoonlijke afspraak (connect). De tweede en derde stap (call en connect) vallen dikwijls weg. De financiële motivatie om minder op frontoffice in te zetten verlaagt de toegankelijkheid.

De digitale kloof treft mensen in een kwetsbare positie extra hard. Bijvoorbeeld ouderen of mensen die laaggeletterd zijn. Dit zorgt voor uitsluiting en vermindert de zelfredzaamheid. Meer en meer mensen hebben ondersteuning nodig bij simpele administratieve handelingen. Ook op hun privacy heeft dit impact: ze delen gevoelige gegevens met kennissen of professionals die hen helpen bij digitale administratie. De ondersteuningsvragen komen bovendien dikwijls terecht bij nulde- en eerstelijns hulpverlening die wél nog laagdrempelig toegankelijk zijn (vb. maatschappelijk werk in de wijkgezondheidscentra en OCMW, stekwerkings van SAAMO, inloopteams, ...). Daardoor komt er extra druk op deze eerstelijns hulpverlening.

6. Druk op de eerstelijns®

De druk op eerstelijnsdiensten en -professionals neemt toe door personeelstekorten en door de afbouw van (fysieke) dienstverlening van verschillende (basis)diensten (zie ook signaal 1. Digitalisering).

Het structureel personeelstekort stelt zich in zo goed als elke sector/iedere beroepsgroep binnen zorg en welzijn: huisartsen, tandartsen, (thuis)verpleging, zorgkundigen, sociaal werkers, opbouwwerkers, jeugdwerkers ... Vooral de vacatures voor basiswerkers raken moeilijk ingevuld. Terwijl het net die basiswerkers zijn die in rechtstreeks contact staan met de burger. Het tekort geldt zowel voor de eerste als tweede lijn. Beide niveaus ervaren ook indirecte druk van elkaars tekorten. Ze verwijzen vaak te snel naar elkaar door. Bijvoorbeeld:

- ✦ Huisartsen verwijzen sneller door naar spoed.
- ✦ Ziekenhuizen ontslaan patiënten sneller.

Een aantal oorzaken van het tekort zijn een grote uitstroom (o.a. door de te hoge werkdruk, administratieve last en de pensioengolf), te weinig afgestudeerden, bachelors die nog een masteropleiding, en het imago van de zorg.

Naast het personeelstekort, zorgt ook de afbouw van (fysieke) dienstverlening voor extra druk op de eerste lijn. Bijvoorbeeld mutualiteiten, politie, nutsbedrijven, banken en vakbonden sluiten fysieke loketten. Doordat deze diensten minder laagdrempelig zijn komt er extra werkdruk bij diensten en organisaties die wél nog toegankelijk zijn (vb. de wijkgezondheidscentra, huisartsen, straathoekwerk). Zij nemen bijkomende taken op die eigenlijk niet binnen hun rol liggen.

De druk op de eerstelijns heeft een negatieve impact op eerstelijns werkers. De hoge werkdruk en de nasleep van de covidperiode zet hun veerkracht onder druk.

Dit heeft bovendien negatieve gevolgen voor de Gentenaar. Er zijn wachtlijsten voor onder andere huisartsen en tandartsen, er zijn minder bedden in ziekenhuizen en afdelingen in woonzorgcentra sluiten. De toegankelijkheid en kwaliteit van zorg komen in het gedrang.

Dit treft Gentenaren in een kwetsbare positie het hardst. Zij vallen immers het eerst uit de boot. Sommige zorgverstrekkers vragen bijvoorbeeld om bepaalde doelgroepen niet meer door te verwijzen omdat ze het niet kunnen bolwerken. Of ze geven aan niet met tolken te werken, waardoor anderstalige nieuwkomers niet bij hen terecht kunnen. Mensen in een kwetsbare situatie hebben vaker geen vaste huisarts (vb. mensen in armoede, nieuwkomers). Zij kunnen door de wachtlijsten amper terecht bij een huisarts als ze er één nodig hebben.

7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening®

Hulp- en zorgverlening zijn onvoldoende toegankelijk wegens culturele en/of talige drempels.

Omgaan met verschillende culturen en talen zou vanzelfsprekend moeten zijn in onze superdiverse samenleving. Dat is niet het geval. Het zit bijvoorbeeld niet standaard vervat in de opleiding van zorg- en hulpverleners. De meeste hulp- en zorgverleners slagen er niet in om cultuursensitieve zorg- of hulpverlening te bieden. Hulp- en zorgverleners kunnen wel een beroep doen op (sociale) tolken om de toegankelijkheid voor anderstaligen en mensen met een andere culturele achtergrond op sommige vlakken te vergroten. Ze botsen daarbij echter op verschillende drempels: het tekort aan tolken, de kostprijs en de bijkomende (administratieve) tijdsinvestering (zie signaal 76. Recht op tolken). Hulp- en zorgverleners zijn overbevraagd (zie signaal 6. Druk op de eerstelijns), waardoor ze weinig ruimte of motivatie hebben om extra inspanningen te leveren om taal- en cultuursensitief te werken.

Mensen met een migratieachtergrond hebben daardoor onvoldoende toegang tot het zorg- en welzijnsaanbod.

Dit probleem is het grootst in de residentiële geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en in de psychiatrie, omdat taal- en culturaspecten hier nog meer meespelen. Psychiatrische voorzieningen weigeren vaak patiënten op te nemen omdat ze geen gepaste dienstverlening kunnen bieden aan anderstaligen.

12. Tekort aan bepaalde vormen van opvoedingsondersteuning

Er is een tekort aan bepaalde vormen van opvoedingsondersteuning:

- ✦ Er is een tekort voor gezinnen met kinderen tussen 6 en 12 jaar. Het centrum voor kindzorg en gezinsondersteuning (CKG) bood ondersteuning aan deze groep, maar verlegde de focus van 0 tot 12 jaar naar 0 tot 6 jaar. Zij kunnen gezinnen met een kind ouder dan 6 moeilijker doorverwijzen naar gepaste hulp.
- ✦ Er is een tekort aan outreachende en intensieve opvoedingsondersteuning met bijvoorbeeld huisbezoeken en langdurige trajecten.
- ✦ Er is ook een tekort aan cultuur sensitieve opvoedingsondersteuning (zie ook signaal 7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuur sensitieve hulpverlening).
- ✦ Tot slot is er een tekort aan opvoedingsondersteuning binnen een dwingend kader. Justitie kan een dwingende maatregel opleggen aan ouders om opvoedingsondersteuning te krijgen. Door het tekort in het algemeen en specifiek binnen een dwingend kader, kunnen ze nergens terecht.

26. Instroom van kwetsbare profielen

Nieuwkomers in onze stad komen vaak met een complexe kwetsbaarheid aan. Bij een grote groep van (oudere) Intra-Europese nieuwkomers stellen eerstelijnsmedewerkers vast dat een gebrekkig netwerk, gezondheidsproblemen, laaggeletterdheid en gebrek aan contacttaal hen op verschillende levensdomeinen erg kwetsbaar maken. Velen onder hen dragen een zware rugzak mee vanuit hun land van herkomst en hebben ernstige gezondheidsproblemen. Ze hebben vaak een ongezonde levensstijl en geen of een gebrekkig netwerk, waardoor hun situatie verder verslechtert. Dit komt vooral tot uiting bij oudere (Intra-Europese) migranten. Velen onder hen komen in precare leef- en arbeidsomstandigheden terecht: ze werken als schijnzelfstandigen, worden uitgebuit door hun werkgever en/of zijn er afhankelijk van en zijn slachtoffer van huisjesmelkers. Ze kunnen niet rekenen op een netwerk dat vertrouwd is met de Belgische context en kennen het sociale stelsel hier niet, waardoor ze de juiste weg naar ondersteuning moeilijk vinden. De hulpverlening vindt moeilijk ingang bij deze doelgroep. Maar ook omgekeerd en om verschillende redenen. Bijvoorbeeld de EU-wetgeving die de toegang tot het OCMW bemoeilijkt.

30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg®

Psychologische hulpverlening op de privémarkt is te duur, zeker voor mensen in een financieel kwetsbare positie. Er is betaalbaar hulpverleningsaanbod voor deze groep (o.a. psychologische dienst OCMW, relance-psychologen, eerstelijnspsychologen, Mobil teams, mobiele werkers geestelijke gezondheid), maar dat aanbod is ontoereikend en onduidelijk.

Het tekort uit zich op verschillende vlakken:

- + Er is te weinig aanbod (aantal uren) in vergelijking met de vraag (vb. relancepsychologen OCMW). Daardoor zijn er wachttijden en krijgen mensen te laat of geen hulp.
- + Er is te weinig aanbod in gebieden met de meest kwetsbare bewoners (19de -eeuwse gordel, Watersportbaan, Nieuw-Gent).
- + Daarnaast is er ook te weinig aanbod voor specifieke doelgroepen/specifieke klachten: anderstaligen (zie ook signaal 7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening), mensen met een multi problematiek, mensen met een eetstoornis, mensen zonder wettig verblijf, trauma.
- + De mobiele werkers geestelijke gezondheid in Gent merken op dat ca. 1/3de van de mensen met persoonlijkheidsproblemen en psychische problemen, onderliggend een mentale beperking heeft. Hun coping strategie om met die kwetsbaarheid om te gaan is vaak middelenmisbruik. Deze doelgroep heeft eigenlijk aparte zorg nodig, maar die zorg bestaat niet.

Het bestaande betaalbare psychologische hulpaanbod is waardevol, maar schiet tekort. Het moet verder uitgebreid (en zeker niet afgebouwd) worden. De meest kwetsbare burgers moeten nog meer bereikt worden.

Er is niet alleen een tekort aan aanbod, het aanbod geestelijke gezondheid is ook versnipperd. Voor doorverwijzers is het onduidelijk welk aanbod er bestaat en voor wie. De samenwerking en doorverwijzing tussen eerste, tweede en derde lijn verloopt bovendien vaak stroef. Doordat hulpverleners zelf de weg niet vinden en niet goed kunnen doorverwijzen, geraken burgers niet tot (de juiste) hulp.

31. Psychische kwetsbaarheden versterkt®

Veel mensen die al een psychische kwetsbaarheid hadden vóór corona, hebben het nu extra moeilijk. Er is ook een sterke terugval bij mensen bij wie de psychische problematiek gestabiliseerd was. Bovendien komen mensen die hulp zoeken vaak niet tot (de juiste) zorg, omdat ze botsen op de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg. Daardoor nemen hun klachten verder toe (zie ook signaal 30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg).

10 Afsluitende overschouwing en uitdagingen

10.1 Wie is de Gentenaar?

Gent is een jonge en diverse stad. De gemiddelde leeftijd van de Gentenaar is 39 jaar wat iets lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde van 42 jaar. Toch kent Gent ook een toename van het aantal ouderen. Volgens de bevolkingsprognoses kent enerzijds de baby- en peuterbevolking in Gent tegen 2024 een snelle en sterke relatieve groei van 40% en zien we anderzijds een verdere stijging van het aantal 65-plussers in Gent. Op 1 januari 2022 telde Gent 43.993 65-plussers. Dit is 16,6% van de Gentse bevolking.

4 op de 10 Gentenaren hebben een vreemde herkomst wat goed is voor ongeveer 37%. Dit ligt 13% hoger dan het Vlaams gemiddelde. Gent telt meer dan 150 verschillende nationaliteiten. De meest voorkomende origines in Gent in 2022 waren Turken, Bulgaren, Marokkanen en Nederlanders.

40,8% van de Gentse huishoudens zijn alleenwonenden, 36,7% is een meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen en 22,5% is een meerpersoonshuishouden met minstens 1 minderjarig kind. Gent heeft veel alleenstaanden als je dit vergelijkt met het Vlaamse gemiddelde maar als centrum en -grootstad is dit geen uitzonderlijke trend.

Naast het aantal Gentenaars ingeschreven in het Bevolkingsregister telt Gent ook een heel aantal 'verborgen Gentenaars'. Dit gaat dan hoofdzakelijk over studenten, asielzoekers, mensen zonder wettig verblijf en daklozen.

10.2 Wat is de socio-economische situatie van de Gentenaars?

18,6% (2021) van de Gentse kinderen wordt geboren in een kansarm gezin. En 19,6% (2021) van de Gentenaars heeft een verhoogde tegemoetkoming. Dit ligt een stuk hoger dan het Vlaams gemiddelde. Ook het aantal rechthebbenden op een leefloon of equivalent leefloon ligt een stuk hoger.

10.3 Hoe gaat het met de Gentenaar?

74,8% (2020) van de Gentenaars voelt zich algemeen gezond: dat cijfer is stabiel sinds 2014. Op basis van Vlaamse cijfers zien we echter dat de subjectieve gezondheid daalt met het opleidingsniveau. Het percentage van Vlamingen met ten hoogste een diploma lager onderwijs die een matige tot (zeer) slechte gezondheid melden is 35% ten opzichte van 16% bij de hogeschoolden. Dit zien we in een aantal cijfers:

- + Gemiddeld heeft 5,7% van de Gentenaars **diabetes**. Hiervan heeft 9,1% een verhoogde tegemoetkoming en 4,4% heeft geen verhoogde tegemoetkoming.
- + De Vlaming heeft een gemiddeld **BMI** van 25,3. De helft (49%) van de Vlamingen heeft overgewicht (BMI hoger dan 25) en 13% van de Vlamingen is zwaarlijvig (BMI hoger dan 30). Gentse kinderen — net zoals kinderen uit andere centrumsteden — hebben een hoger gemiddeld BMI dan Vlaamse kinderen.
 - ↳ In de signalenbundel 2018 werd gesignaleerd dat welzijns- en gezondheidswerkers bezorgd zijn over de stijging van het aantal kinderen met **overgewicht**, aangezien dit later kan leiden tot chronische ziekten.
- + In 2021 had 11,6% van de Gentenaars een statuut **chronische aandoening**. Sinds 2013 is een jaarlijkse stijging in deze cijfers merkbaar. In alle 13 centrumsteden stelt men wel dezelfde trend vast. Voor de grote meerderheid van de chronische gezondheidsproblemen (zoals diabetes of hart- en vaatziekten) stijgt het risico op ziekte naarmate het opleidingsniveau daalt. Opvallend meer mensen met een VT hebben een chronische aandoening dan mensen zonder VT. Hierin lees je duidelijk de stelling "arm maakt ziek, ziek maakt arm".
- + In Gent wordt het aantal personen met **dementie** in 2018 geschat op 4655 en tegen 2035 stijgt dit cijfer naar 5605. De kans is 1 op 5 dat iemand in zijn leven dementie krijgt en leeftijd is daarbij de belangrijkste risicofactor.

- ✦ In 2020 bleek dat 81% van de Gentenaars zich gelukkig voelt en 71,5% geeft aan van het leven te genieten. Daartegenover staat dat 7,6% zich gedeprimeerd; 8,9% zich droevig en 8,2% zich eenzaam voelt. Ongeveer een kwart van de Gentenaren geven aan slecht te slapen en zich gestresseerd te voelen.
- ✦ In België zoekt 4,6% van de bevolking professionele **hulp bij de psycholoog**; de 35-54-jarigen raadplegen het vaakst (7 tot 8%) een psycholoog of psychotherapeut.
- ✦ In 2021 gebruikte 12,1% van de Gentenaars **antidepressiva**, 3% antipsychotica en 2% stimulantia. Met deze cijfers consumeert de Gentenaar minder medicatie dan het Oost-Vlaamse gemiddelde. Wel wordt de medicatie, eens genomen, vaak langer genomen.
- ✦ Veel Gentenaars (8,2%) voelen zich eenzaam. Vooral in de woonblokken is het **sociaal isolement** opvallend. Het is niet toe te schrijven aan 1 bepaalde bevolkingsgroep. De groep vereenzaamden is best divers: alleenwonende bejaarden, (allochtone) moeders met jonge kinderen, mensen die pas gescheiden zijn,...

10.4 Leefstijl van de Gentenaars

Het opleidingsniveau heeft een grote invloed op het niveau van gezondheidsvaardigheden. 45% van de personen met een diploma basisonderwijs ten opzichte van 62% van personen met een universitaire opleiding beschikken over voldoende **gezondheidsvaardigheden**. In Vlaanderen beschikt 1 op 3 over onvoldoende gezondheidsvaardigheden. Op vlak van **preventie** zien we dat dit ook zichtbaar is in het gebruik van het preventieve aanbod:

- ✦ Bij 39,8% (2021) van de Gentenaars wordt jaarlijks een preventief consult bij de tandarts geattesteerd. Mensen zonder VT gaan meer naar een preventief consult dan mensen met VT.
- ✦ Hoewel Gent in stijgende lijn gaat op vlak van deelname aan kankerscreening (een stijging van 30%) ten opzichte van 2013, scoort Gent zowel bij borstkankerscreening, baarmoederhalskankerscreening en dikkedarmkanker screening lager dan het Vlaams Gewest. Dit zowel op de totale dekkingsgraad als op de responsgraad. Hier valt dus zeker nog winst te boeken.

De toegankelijkheid van informatie voor doelgroepen in een kwetsbare situatie is een signaal dat ook werd opgenomen in de signalenbundel 2023 - signaal 60: 'ontoegankelijke communicatie naar Gentenaars in een kwetsbare situatie'. Naast het beschikken over voldoende gezondheidsvaardigheden is het zorgen voor duidelijke en toegankelijke informatie minstens even belangrijk. Ook de digitale kloof kan hiermee gelinkt worden. Voor ouderen en kwetsbare mensen is het vaak niet evident info te vinden wanneer deze louter digitaal beschikbaar. Dit komt ook naar voor in de signalenbundel 2023 - signaal 1: Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns". Vanuit de stad werd hier reeds een uitgebreid aanbod rond uitgewerkt om ook de meest kwetsbare mee te krijgen in de digitale golf. Toch moeten we blijven oog hebben voor digitale uitsluiting.

10.5 Toegankelijkheid en gebruik van gezondheids- en welzijnszorg

Er is een divers **aanbod van gezondheids- en welzijnsvoorzieningen** in Gent maar deze komen steeds meer onder druk te staan:

- ✦ De aanbodratio van de verschillende zorgvormen in Gent (WZC, LDC, WGC,...) ligt gemiddeld hoger dan in de rest van Vlaanderen (behalve voor de dagverzorgingscentra).
- ✦ Het algemene zorgaanbod in Gent, en meer specifiek de eerstelijnszorg, [staat erg onder druk](#). Dat komt onder andere door tekorten in het aanbod (of een te grote vraag in verhouding tot het aanbod).
 - ✦ Gent heeft een te kort aan huisartsen. 8 wijken tellen minder dan 90 actieve huisartsen per 100.000 inwoners (Sint-Denijs-Westrem, Bloemekeswijk, Drongen, Macharius-Heirnis, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Stationsbuurt Zuid, Gentbrugge, Mariakerke en Wondelgem).

- ⤴ Het aantal patiënten per huisartsenpraktijk in Gent blijft stijgen. Steeds meer huisartsen voeren een patiëntenstop in.
 - ⤴ Ook tandartsen en andere zorgberoepen lassen noodgedwongen patiëntenstops of wachtlijsten in.
 - ⤴ Daarnaast heeft ook Gent te kampen met tekort aan plaatsen in de kinderopvang.
- ↳ Toegankelijke zorg voor de Gentenaar komt daardoor in het gedrang. Het zijn bovendien de meest kwetsbaren die het eerst uit de boot vallen. – link signalenbundel 2023 – “signaal 6: Druk op de eerstelijns”.

Uit de signalenbundel 2023 blijkt dat kwetsbare groepen nog steeds **drempels** in het Gentse gezondheidszorgsysteem ervaren. Mensen vinden vaak de weg niet, er is weinig transparantie over de financiële toegankelijkheid en men ervaart twee snelheden in de gezondheidszorg. Drempels rond toegankelijke tandzorg en geestelijke gezondheidszorg worden ook nog eens benadrukt.

- + 85,2% van de Gentenaars had in 2020 een **Globaal Medisch Dossier** en kiest dus voor een vaste **huisarts**. In de zorg voor ouderen speelt de huisarts een sleutelrol, 96% van de 75-plussers contacteert de huisarts minstens één keer per jaar.
- + 14% van de Gentenaars was in 2018 ingeschreven in een wijkgezondheidscentrum.
- + 57,1% van de Gentenaars gaat jaarlijks naar de **tandarts**. Voor veel mensen, en in het bijzonder voor de meest kwetsbare doelgroepen, blijft de toegang tot mondzorg een pijnpunt (beperkte geconventioneerde behandelingen, beperkte toepassing derdebetalersregeling, angst bij de patiënt, health literacy ..), waardoor er een hoge graad is van uitstel van tandartsbezoek. Daardoor hebben mensen vaak ingrijpende behandelingen nodig zoals tandextracties, die tussen de leeftijd van 18 en 53 niet terugbetaald worden door de ziekteverzekering.
- + De eerstelijnspsychologen hebben een belangrijke meerwaarde voor patiënten en hulpverleners. In het kader van een experiment met de eerstelijnspsychologische functie was bijna de helft van de patiënten geholpen met een kortdurende behandeling waardoor zij een doorverwijzing naar de tweede lijn konden vermijden. Het aanbod is evenwel te klein voor de vraag. De conventie eerstelijnspsychologische zorg kan hier mogelijk een antwoord bieden.

De effecten van de vermaatschappelijking van zorg zijn voelbaar door de vele **wachtlijsten** bij CGG, de mobiele teams, RTH in de VAPH-sector en de aanvragen voor sociale woningen, alsook de drempels naar geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg in de vorm van exclusiecriteria. De verkorte ligduur en afbouw van bedden zorgt ervoor dat zorg aan huis en mantelzorg nog meer onder druk komt te staan en samenlevingsproblemen ontstaan in wijken.

Er is een gebrekkige zorgcontinuïteit tussen lijnen en sectoren, mede door financieringssystemen en het tekort aan een gedeeld dossier. Dit laat zich bvb. voelen in een tekort aan 24/7 hulpverlening.

De mediane wachttijd tussen de aanmelding en de eerste intake bij de Gentse **CGG's** bedraagt 29 dagen (2016).

- + De **MOBIL-teams** (Mobiele Ondersteuning en Behandeling in de Leefomgeving), die voor langdurige zorg aan huis instaan zijn overbevroegd.
- + Vooral 75-plussers maken gebruik van diensten voor **thuiszorg**.
- + Binnen de zorg mogen we het belang van **mantelzorg** zeker niet vergeten. Gent beschikte in 2020 over een potentieel van 7,5 mantelzorgers per 80-plusser. Tegen 2030 zal dit potentieel afnemen tot 7,2 mantelzorgers per 80-plusser. Bovenop de evolutie van het potentieel aantal mantelzorgers moeten we rekening houden met bijkomende druk op mantelzorgers omwille van een aantal maatschappelijke factoren zoals gezinsverdunning, langer blijven werken, verhuisbewegingen,...

10.6 Uitdagingen komende jaren

Op basis van de omgevingsanalyse van de Eerstelijnszone Gent, Stad Gent, cijfers van de IMA-atlas, provincie in cijfers, de stadsmonitor, gemeentescan en de signalen uit de Gentse Signalenbundel zien we dat het gezondheids- en welzijnsbeleid in Gent voor volgende uitdagingen staat voor de komende jaren:

- + een stijgend aantal mensen met een chronische aandoening en nood aan zorg in combinatie met een verhoogde druk op de mantelzorg en de eerstelijns (zie punt 3.5.1 Gezondheidstoestand, punt 5.1.1 mantelzorgratio en signalenbundel 2023 – signaal 6: Druk op de eerstelijns)
- + in zetten op toegankelijke communicatie en gezondheidsvaardigheden voor alle Gentenaren ook de Gentenaren in een kwetsbare situatie (zie punt 3.6 Preventieve gezondheidszorg, punt 4.2 socio-economische positie, punt 10.4 leefstijl van de Gentenaar en signalenbundel 2023 - signaal 1: Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns – signaal 26: instroom van kwetsbare profielen - signaal 60: ontoegankelijke communicatie naar Gentenaren in een kwetsbare situatie)
- + een grote nood aan toegankelijke tandzorg en geestelijke gezondheidszorg in combinatie met een ontoereikend aanbod (zie punt 3.5.4 Geestelijke gezondheidszorg, punt 7.3 Zorgaanbod, 7.4 welzijnsaanbod, punt 10.5 toegankelijkheid en gebruik van gezondheids- en welzijnzorg en signalenbundel 2023 – signaal 30: Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg – signaal 31: psychische kwetsbaarheden versterkt)
- + nood aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening in Gent als super diverse stad (zie punt 3.3 Diversiteit en signalenbundel 2023 – signaal 7: Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening)
- + een grote nood aan een vergrote impact van preventieve leefstijlinterventies voor alle leeftijden, maar met extra focus op kinderen en jongeren.(zie punt 3.6 Preventieve gezondheidszorg en signalenbundel 2023 – signaal 49: lege en ongezonde brooddozen)
- + voldoende oog voor digitale inclusie en voorkomen van digitale uitsluiting (zie punt 6.3 Barometer van de informatiemaatschappij en signalenbundel 2023 - signaal 1: Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns).

Deze uitdagingen liggen mee aan de basis van de opmaak beleidsplan.

11 Bijlagen

11.1 Gebruikte kaarten, tabellen en figuren

11.1.1 Kaarten

Kaart 1: De 25 Gentse wijken

Kaart 2: Bevolkingsdichtheid

Kaart 3: Inwoners in subjectieve armoede, 2020, in procenten

Kaart 4: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2020, in procenten

Kaart 5: totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod (t.o.v. BSO) – 2022 – gemeenten

11.1.2 Figuren

Figuur 1: De bevolkingsgroei in Gent

Figuur 2: Evolutie bevolkingsgroei van de dichtstbevolkte wijken

Figuur 3: inwoners naar leeftijd

Figuur 4: Bevolking naar 5 jaar klassen en geslacht

Figuur 5: Familiale zorgindex

Figuur 6: Herkomst binnen de EU en buiten de EU.

Figuur 7: Gezinspositie van de Gentenaar

Figuur 8: aantal personen in het huishouden

Figuur 9: aantal zorgbudgetten voor zwaar zorgbehoevenden in Gent, 2022 (bron: Vlaamse sociale bescherming)

Figuur 10: Totale dekkingsgraad (%) per 5 jarenklasse in 2021 - borstkanker

Figuur 11: Dekkingsgraad (%) door screening binnen het bevolkingsonderzoek per 5-jarenklassen in 2021 - borstkanker

Figuur 12: Totale dekkingsgraad (%) per jaar – baarmoederhalskanker

Figuur 13: Evolutie van de dekkingsgraad voor de periode 2013 - 2021 – baarmoederhalskanker

Figuur 14: Totale dekkingsgraad (%) per 5-jarenklasse in 2021 – dikkedarmkankerscreening

Figuur 15: Responsgraad (%) per 5-jarenklasse in 2021 – dikkedarmkankerscreening

Figuur 16: Totale dekkingsgraad (%) naar geslacht in 2021 - dikkedarmkankerscreening

Figuur 17: Responsgraad naar geslacht in 2021 – dikkedarmkankerscreening

Figuur 18: Totale dekkingsgraad (%) per jaar in 2021 – dikkedarmkankerscreening

Figuur 19: Responsgraad (%) per jaar in 2021 – dikkedarmkankerscreening

Figuur 20: Antibioticaconsumptie per geslacht

Figuur 21: Gebruik antidementia naar duur

Figuur 22: Belastingplichtigen per inkomensklasse (t.o.v. belastingplichtigen) (2020)

Figuur 23: Evolutie van het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (ten opzichte van referentiejaar 2014) in Gent (2016-2021)

Figuur 24: Rechthebbenden van een leefloon en equivalent leefloon (per 1.000 inwoners) (2021)

Figuur 25: Activiteitsgraad, 2019, in procenten

Figuur 26: Activiteitsgraad, 2010-2019, in procenten

Figuur 27: Werkzaamheidsgraad naar geslacht, 2019, in procenten

Figuur 28: Werkzaamheidsgraad naar geslacht, 2010-2019, in procenten (Gent)

Figuur 29: Werkzoekendengraad naar geslacht, 2022, in procenten

Figuur 30: Werkzoekendengraad naar geslacht, 2013-2022, in procenten (Gent)

Figuur 31: Werkzoekendengraad naar leeftijd, 2022, in procenten

Figuur 32: Werkzoekendengraad naar leeftijd, 2013-2022, in procenten (Gent)

Figuur 33: Werkloosheidsgraad naar herkomst, 2020, in procenten

Figuur 34: Werkloosheidsgraad naar herkomst, 2011-2020, in procenten (Gent)

Figuur 35: Langdurig werkzoekenden zonder werk, 2022, in procenten

- Figuur 36: Langdurig werkzoekenden zonder werk, 2013-2022, in procenten
- Figuur 37: Spanningsratio, 2022, ratio
- Figuur 38: Spanningsratio, 2013-2022, ratio
- Figuur 39: Inwoners in subjectieve armoede, 2020, in procenten
- Figuur 40: Inwoners in subjectieve armoede, 2017-2020, in procenten
- Figuur 41: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2020, in procenten
- Figuur 42: Inwoners met betalingsmoeilijkheden, 2011-2020, in procenten
- Figuur 43: kansarmoede-index
- Figuur 44: Energie-armoede huishoudens, 2021, in aantal per 1.000 toegangspunten
- Figuur 45: Energie-armoede huishoudens, 2012-2021, in aantal per 1.000 toegangspunten (Gent)
- Figuur 46: Kansarmoede-index van Kind en Gezin, 2021, in procenten
- Figuur 47: Kansarmoede-index van Kind en Gezin, 2012-2021, in procenten
- Figuur 48: Onderwijskansarmoede-indicator, 2022, score op 4
- Figuur 49: Onderwijskansarmoede-indicator, 2013-2022, score op 4
- Figuur 50: Bezoekers stedelijke musea (per 1.000 Gentenaars)
- Figuur 51: Museum, tentoonstelling, galerij of historische plaats bezocht in laatste 12 maanden – Gent
- Figuur 52: Inwoners die museum, tentoonstelling, e.d. bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %
- Figuur 53: Bezoekers monumenten (per 1.000 Gentenaars)
- Figuur 54: Podiumvoorstelling bezocht in de laatste 12 maanden – Gent%
- Figuur 55: Inwoners die een culturele activiteit bijgewoond hebben in eigen of andere gemeente 2020 Gent%
- Figuur 56: Inwoners die tevreden zijn over culturele voorzieningen, 2020 in %
- Figuur 57: Inwoners die de bibliotheek bezocht hebben in eigen of andere gemeenten 2020 in %
- Figuur 58: Inwoners die tevreden zijn over bibliotheekvoorzieningen, 2020 in %
- Figuur 59: Inwoners die bioscoop bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %
- Figuur 60: Inwoners die festival, evenement of fuif bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %
- Figuur 61: Inwoners die winkels en shoppingcentra bezocht hebben in eigen of andere gemeente, 2020 in %
- Figuur 62: Inwoners die tevreden zijn over shopping- en winkelvoorzieningen, 2020 in %
- Figuur 63: Verblijfstoerisme
- Figuur 64: Toerismecapaciteit 2022, in aantal bedden per 1000 inwoners
- Figuur 65: Sportevenement bijgewoond in laatste 12 maanden – Gent in %
- Figuur 66: Sport minimum wekelijks – Gent in %
- Figuur 67: Inwoners die regelmatig aan sport doen, 2020 in %
- Figuur 68: Inwoners die tevreden zijn over sportvoorzieningen, 2020 in %
- Figuur 69: Vrijetijdsaanbod, 2021, in aantal activiteiten per 1000 inwoners
- Figuur 70: Inwoners die aan vrijwilligerswerk doen, 2020 in %
- Figuur 71: Regelmatig vrijwilligerswerk – Gent
- Figuur 72: Huishoudens met/zonder kinderen met internetverbinding
- Figuur 73: Digitale vaardigheden bij bevolking van 16 tot 74 jaar
- Figuur 74: Bebouwingsgraad Gent
- Figuur 75: Woongelegenheden met woonfunctie naar type – 2022 – Gent
- Figuur 76: Woongelegenheden naar woningtype en grootte – 2022 – Gent
- Figuur 77: Huurder/eigenaar – 2022 – Gent
- Figuur 78: Sociale woningaanbod, 2014-2021, in aantal woningen per 100 huishoudens
- Figuur 79: Bindend Sociaal Objectief – 2022 – Gent

Figuur 80: Aantal patiënten per huisartsenpraktijk – Gent

11.1.3 Tabellen

Tabel 1: Ouderen (2022)

Tabel 2: Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2022)

Tabel 3: Prognose 65- en 80-plussers (2017, 2025, 2035)

Tabel 4: Prognose 65- en 80-plussers, % t.o.v. alle inwoners (2017, 2025, 2035)

Tabel 5: Huidige nationaliteit (2022)

Tabel 6: Inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit of herkomst.

Tabel 7: Inwoners met een Belgische en niet-Belgische herkomst

Tabel 8: Inwoners met een Belgische en niet-Belgische huidige nationaliteit

Tabel 9: Top 10 herkomstnationaliteit in Gent

Tabel 10: Aandeel inwoners van Belgische, EU (niet-België) en niet-EU-herkomst per leeftijdsgroep

Tabel 11: Thuis taal leerplichtonderwijs

Tabel 12: Overzicht van de gezondheidstoestand van de inwoners van ELZ Gent

Tabel 13: Totale dekkingsgraad borstkankerscreening

Tabel 14: Totale dekkingsgraad baarmoederhalskankerscreening

Tabel 15: Totale dekkingsgraad dikkedarmkankerscreening

Tabel 16: Preventieve mondzorg

Tabel 17: Prevalentie (%) van normaal gewicht bij jongens en meisjes per leeftijd en type gemeente, Vlaams Gewest – registratiejaar 2015

Tabel 18: Prevalentie (%) van overgewicht bij jongens en meisjes samen per leeftijd en type gemeente, Vlaams Gewest – registratiejaar 2015

Tabel 19: Antibioticaconsumptie in vergelijking met Oost-Vlaanderen - 2020 - Gent

Tabel 20: Antibioticaconsumptie per leeftijd

Tabel 21: Psychofarmaca (ambulant) - Gent - Procent gebruik + uitsplitsing naar duur

Tabel 22: % gebruikers antidementia - 2021 - Gent - Oost-Vlaanderen

Tabel 23: Fiscaal inkomen (2020)

Tabel 24: Rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (aantal en aandeel t.o.v. rechthebbenden in de ziekteverzekering) (2021)

Tabel 25: Rechthebbenden op een (equivalent) leefloon naar gezinsvorm in Gent (2021)

Tabel 26: Beroepsbevolking en werkzoekenden

Tabel 27: kansarmoede indicatoren

Tabel 28: achterstallige kredieten

Tabel 29: Achterstallige hypothecaire kredieten

Tabel 30: Evolutie en prognose van de mantelzorgratio (2010, 2015, 2017, 2020, 2025 en 2030)

Tabel 31: Indicatoren rond het aanbod in Gent -participatie en tevredenheid

Tabel 32: Globaal medisch dossier – 2020 – Gent

Tabel 33: Eigen verwerking op basis van adresgegevens – 2022 – Gent

Tabel 34: Kandidaat-huurders bij SHM (naar domicilie) – 2021 – Gent

Tabel 35: Aanbodratio zorgaanbod ouderen Gent

Tabel 36: Aantal zorgverleners per beroepsgroep in Gent

Tabel 37: Aantal opvangplaatsen per 100 kinderen 0-2 jaar (2022)

Tabel 38: Aantal erkende lokale dienstencentra in Gent en Vlaanderen

11.2 Bronnen

- + Agentschap Zorg en Gezondheid - Ouderenzorg | provincies.incijfers.be
- + Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling
- + Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur

- + Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Departement Onderwijs en Vorming, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Evaluatie rapport armoede
- + <http://www.beleidssignalen.be/sites/default/files/2021-01/signalenbundel2021.pdf>
- + https://atlas.ima-aim.be/jive?workspace_guid=d265a4e5-3a57-4e21-9d08-428fa0c187cd
- + <https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/>
- + https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/jive/report?openinputs=true&id=gr_bk_versie_oktober2016
- + https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be/jive/report?openinputs=true&id=gr_ddk_versie_december2019
- + <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/>
- + <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/armoede>
- + <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/economie>
- + <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/wonen>
- + [https://gsminfo.blob.core.windows.net/\\$web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_Samenvatting_Gent.pdf](https://gsminfo.blob.core.windows.net/$web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_Samenvatting_Gent.pdf)
- + https://gsminfo.gemeentestadsmonitor.be/%24web/Rapporten_outputs/JouwGemeentescan/GSM_JouwGemeentescan_Gent.pdf
- + <https://hoeveelin.stad.gent/>
- + <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gezinnen-in-gent/>
- + <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/steeds-meer-gentenaars/>
- + <https://mailchi.mp/cf40f7982cdb/nieuws-van-zorg-en-gezondheid-h1x3kf141a-637279?e=5d896cc95e>
- + <https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/>
- + <https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/huishoudens>
- + <https://provincies.incijfers.be/databank>
- + https://provincies.incijfers.be/databank/?var=v1111a_dc_famzorg&keepworkspace=true
- + https://provincies.incijfers.be/databank/report/?id=rapport_ouderenzorg&input_geo=gemeente_44021
- + <https://stad.gent/nl/over-gent-stadsbestuur/over-gent-stadsbestuur/de-gemeenteraad>
- + [https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/welzijn/alle-gentenaars-digitaal-mee/overzichtsbrochure-e-inclusie-aanbod-voor-gentenaars\)](https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/welzijn/alle-gentenaars-digitaal-mee/overzichtsbrochure-e-inclusie-aanbod-voor-gentenaars)
- + <https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/signalenbundel2018.pdf>
- + <https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/signalenbundel2018.pdf>
- + <https://www.dementie.be/sophia/wegwijs-in-dementie/nieuwe-cijfers-dementie-pergemeente/>
- + <https://www.departementwvg.be/vermaatschappelijking-van-de-lokale-sociale-hulp-en-dienstverlening>
- + <https://www.desocialekaart.be/>
- + <https://www.gezondbelgie.be/nl/performantie-van-het-belgischegezondheidsysteem/toegankelijkheid-van-de-zorg/financiële-toegankelijkheid>
- + <https://www.gezondleven.be/themas/voeding/cijfers/cijfers-gewicht>
- + <https://www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties/gezinsinkomen-en-kansarmoede/cijfers-opmaat>
- + [https://www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties/gezinsinkomen-en-kansarmoede.](https://www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties/gezinsinkomen-en-kansarmoede)
- + <https://www.sciensano.be/nl/gezondheidsonderwerpen>

- + https://www.statengeneraalggz.be/wp-content/uploads/2021/01/Uitgebreid-rapportwachtijden_Def2.p
- + <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen>
- + <https://www.vvsg.be/>
- + https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/Definitiefrapport%20BMI_KG-AZG.pdf
- + Kind en Gezin, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Metadata: Start | Gemeente-Stadsmonitor (vlaanderen.be)
- + preventieve gezondheidscijfers voor Gent 2020-2025 (een tip van de sluier)
- + Sodexo via Departement WSE | provincies.incijfers.be
- + Together we change (De Maeseneer, J, Aertgeerts, B, Remmen, R, Devroey, D. (red) Together we change. Eerstelijnsgezondheidszorg: nu meer dan ooit! Brussel, 9 December 2014)
- + VDAB Studiedienst, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, Statbel, DWH AM&SB bij de KSZ, bewerking Steunpunt Werk en Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt, aanlevering Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur
- + Wortels in migratie | Met hoeveel in - Stad Gent

11.3 Signalenbundel 2023

Signalenbundel 2023

Inhoud

Verbinding met elke Gentenaar	4
Signalenbundel 2023	7
Dienstverlening	7
1. Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns®	7
2. Druk op vrijwilligerswerk®	9
3. Drempels bij dienstverlening van de politie.....	10
4. Minder aangiften over overlast en criminaliteit bij officiële instanties®	10
5. Procedure aanvraag zorgtoeslag®	10
Zorgaanbod	11
6. Druk op de eerstelijns®	11
7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening®	13
8. Detentie als breuklijn in de zorg®	14
9. Continuïteit hulpverlening CLB's	14
10. Beperkt aanbod budgetbegeleiding	15
11. Bereikbaarheid hulpverlening OCMW.....	15
12. Tekort aan bepaalde vormen van opvoedingsondersteuning	16
13. Drempels naar thuiszorg	16
Wonen	17
14. Wooncrisis®	17
15. Gevolgen van de wooncrisis®	18
16. Energie is onbetaalbaar	19
17. Veiligheid onder druk bij grote verhuisbewegingen sociale woningen®	20
18. Dienstverlening sociale huisvestingsmaatschappijen®	21
19. Nood aan woonbegeleiding voor bewoners in kwetsbare wijken	21
20. Nood aan ondersteuning huiseigenaars in een kwetsbare positie®	22
21. Inkomensverlies door samenhuizen®	22
22. Situatie van rondtrekkende woonwagenbewoners wordt precairder.....	23
Vrije tijd	23
23. Drempels naar vrije tijd®	23
Asiel en migratie.....	25
24. Procedures verzoek internationale bescherming duren te lang®	25
25. Statuut tijdelijk ontheemden Oekraïense vluchtelingen.....	25
26. Instroom van kwetsbare profielen	26
27. Zorg aan vluchtelingen en mensen met medische kaart	26

28. Gezinshereniging zonder omkadering of begeleiding kan leiden tot mensenwaardige situaties	27
29. Onvoldoende procedurele ondersteuning voor verzoekers internationale bescherming en mensen zonder wettig verblijf.....	28
Persoonlijke en psychische problemen	29
30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg®	29
31. Psychische kwetsbaarheden versterkt®	30
32. Nood aan uitbreiding aanbod psychosociale ondersteuning voor mensen met een alcoholverslaving	31
Sociaal netwerk	31
33. Eenzaamheid®	31
34. Stijging intrafamiliaal geweld	33
35. Zorg voor dieren®	33
36. Misbruik (zorg)volmachten	34
Administratie	34
37. Administratieve drempels®	34
38. Openbare diensten laten boetes of laattijdige betalingen snel escaleren.....	35
39. Onnauwkeurigheden aangiften dienst burgerzaken	36
Dak- en thuisloosheid.....	37
40. Gezinnen in dak- en thuisloosheid®	37
41. Meer mensen in een preciaire woonsituatie®	37
42. Was- en drinkmogelijkheden voor mensen in een kwetsbare positie®	38
43. Toegang tot nachtopvang®	38
44. Nood aan bemande rustplekken®	39
45. Ontoegankelijke zorg voor daklozen®	40
Armoede.....	40
46. Verhoogde tegemoetkoming niet voor iedereen die er nood aan heeft.....	40
47. Meer en meer mensen hebben nood aan materiële steun®	40
48. Zelftesten.....	41
49. Lege en ongezonde brooddozen®	41
50. Minimumloon moet hoger®	41
51. Armoede bij studenten.....	41
Gezondheid	43
52. (Financiële) ontoegankelijkheid van ziekenhuizen®.....	43
53. Niet-dringend ziekenvervoer.....	44
54. Verlies van voordelen voor wie ziekenfondsbijdrage niet tijdig betaalt.....	44

55. Hospitalisatieverzekering met uitsluitingscriterium misbruik alcohol en verdovende middelen	45
Woonomgeving	45
56. Duurzaamheidskloof.....	45
57. Psychische kwetsbaarheid in sociale hoogbouw®.....	46
58. Ophaling grof huisvuil in sociale huisvesting.....	46
59.Toename studentenwoningen zorgt in sommige wijken voor overbevolking.....	47
Informatie en communicatie.....	47
60. Ontoegankelijke communicatie naar Gentenaren in een kwetsbare situatie®	47
61. Internet en telefonie te duur.....	48
62. Toegankelijkheid en communicatie bij openbare werken	48
Onderwijs, leren en ontplooiing.....	49
63. Nood aan meer ondersteuning op school van leerlingen in een kwetsbare situatie met specifieke zorgbehoeften®	49
64. Secundair onderwijs onbetaalbaar®	49
65. Sensibilisering rond aanwezigheid op school.....	50
66. Onduidelijk aanbod studierichtingen secundair onderwijs®	51
67. Toegang hoger onderwijs te hoogdrempelig®	51
Kinderopvang	52
68. Gebrek aan plaatsen in de kinderopvang.....	52
69. Geen opvang voor kinderen bij ziekenhuisopname ouder	52
Mobiliteit	52
70. Dienstverlening De Lijn.....	52
71. Drempels naar rijbewijs.....	53
72. Fietsen in Gent®	53
73. Parkeerbeleid	53
74. Parkeerplaats voor mensen met een beperking	54
75. Nood aan een lijnpas voor de begeleiders van kinderen zonder wettig verblijf®	54
Taal en tolken	54
76. Recht op tolken®	54
77. Wildgroei van taalvoorwaarden voor anderstalige nieuwkomers.....	55
78. Drempels naar werk op maat voor nieuwkomers.....	56
Besluit	57
Contact werkgroep signalen	58
Dank	60
Contact Signalenbeleid van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid	

Verbinding met elke Gentenaar

Beleidssignalen

Signaleren is een kerntaak van eerstelijns werkers in welzijn en gezondheid. In de praktijk is dit vaak niet realistisch omwille van tijdsgebrek en de druk op de eerstelijns zelf. Daarom maken we in Gent sinds 2007 het signaleren eenvormig en gebundeld over organisaties heen. Beleidssignalen leveren in het kader van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid immers een schat aan informatie op om de grondrechten van Gentenaars toegankelijk te maken.

Beleidssignalen zijn terugkerende persoons- en situatieoverstijgende problemen die structurele oplossingen vragen over sectoren heen.

Eerstelijnszone Gent doorloopt de gemeenschappelijke signalenprocedure systematisch vanuit een samenwerking tussen verschillende partners (en evenveel signaalcoördinatoren): CAW Oost-Vlaanderen, Huis van het Kind, Dienst Regie Gezondheid en Zorg (Gezondheidsraad, Zorgraad, Ouderenzorg), Amal, JONG, KRAS, OCMW, Dienst Outreachend Werken, SAAMO Gent, Onderwijscentrum Gent, Dienst Beleidsparticipatie en de Gentse Wijkgezondheidscentra.

Wat gebeurt er met de signalen?

Per signaal wordt een trekker, een bevoegde beleidsactor, aangesteld. Deze persoon zorgt voor de coördinatie van alle relevante partners in Gent betrokken op dit thema, en voor het bijhouden van de opvolging van de signalen. Ook worden contacten gelegd met hogere overheden om knelpunten aan te kaarten. De stand van zaken is te allen tijde door alle betrokkenen raadpleegbaar via de online tool www.beleidssignalen.be. Nieuw is dat sinds 2021 Stad Gent ook een aantal stadsbrede prioritaire signalen kiest om extra op in te zetten. Vzw's, feitelijke verenigingen en coöperatieven krijgen bovendien de kans om een project in te dienen bij het Sociaal Innovatiefonds om deze maatschappelijke uitdagingen op een vernieuwende manier aan te pakken. De signalenbundel staat op de agenda van het gezamenlijk forum van de signalenbundel van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid. Indien nodig organiseren we op het forum rondetafelgesprekken ter activering van de opvolging van bepaalde signalen.

Signalenbundel 2023

De werkgroep signalen stelt bij deze graag de 8ste signalenbundel aan jullie voor. Iets minder lijkig dan de voorbije jaren omdat de effecten van Corona zich nog een eind lieten voelen, en nog niet alle eerstelijnscontacten waren hersteld.

Met deze signalenbundel biedt de werkgroep signalen een instrument om samen actie te ondernemen zodat de sociale grondrechten en professionele hulp toegankelijk worden voor iedereen. De signalenbundel is ook een oproep om de gesignaleerde problemen samen met beleidsactoren ten gronde aan te pakken zodat er echte oplossingen komen.

Sociale grondrechten

In de signalenbundel 2023 merken we dat de sociale grondrechten meer en meer onder druk staan. De wooncrisis heeft een hoogtepunt bereikt en eist een hoge tol. Veel mensen leven onder de armoedegrens en hebben zelfs moeite om eten voor hun gezin te voorzien. De energiecrisis en de daarmee gepaard gaande inflatie heeft dit alles nog versterkt.

Meer en meer duiken drempels op naar sociale rechten en naar het zorg- en hulpaanbod. Digitalisering en ontoegankelijke informatie versterken de ongelijkheden en werken onderbescherming in de hand. Daarenboven is alles zeer ingewikkeld geworden (procedures, tijdelijke projecten, toelatingsvoorwaarden, continue verandering, ...) waardoor mensen de weg niet meer vinden. Dit alles treft vooral burgers in de meest kwetsbare situaties.

Meer en meer mensen behoren tot een risicogroep:

- vluchtelingen, verzoekers internationale bescherming, mensen zonder wettig verblijf, nieuwe EU-burgers, niet-begeleide minderjarigen;
- mensen die anderstalig of (digitaal) laaggeletterd zijn;
- ex-gedetineerden, mensen onder elektronisch toezicht of jongeren die uit de jeugdhulp komen;
- kinderen, jongeren, gezinnen met kinderen, alleenstaande ouders en nu ook studenten;
- dak- en thuislozen, sociale of kwetsbare huurders, en nu ook huiseigenaars in een kwetsbare positie;
- mensen die in armoede leven of een minimumloon hebben;
- mensen met een beperking, mensen die minder mobiel zijn en ouderen;
- mensen met een alcoholverslaving;
- en tenslotte mensen met een beperkt sociaal netwerk.

Het is meer dan ooit nodig en rechtvaardig om aandacht te hebben voor verschillen en ongelijke kansen tussen mensen, en het aanbod te variëren (extra inspanning, benutte kanalen, toeleiding tot aanbod ...) al naargelang de ondersteuningsnoden van de doelgroep (proportioneel universalisme).

De eerstelijns onder druk

De eerstelijns kreeg het tijdens de coronacrisis hard te verduren, maar ook nu nog staat ze erg onder druk. Ze heeft te kampen met een personeelstekort en moet daarenboven ook inspringen voor andere diensten en organisaties die hun (fysieke) toegankelijkheid verminderen. De verbinding met de Gentenaar verdwijnt.

Click-call-connect

Organisaties en diensten lanceren steeds vaker online toepassingen (click). Ze zetten alsmaar minder in op telefonische (call) en fysieke (connect) bereikbaarheid. Meer en meer mensen raken de weg kwijt in al die online toepassingen. Door het wegvallen van de persoonlijke verbinding worden ze niet verder geholpen. Ze dreigen uit de boot te vallen.

Leeswijzer

Veel signalen zijn nieuw, een aantal andere komen terug (deze worden aangeduid met ®). Elk signaal staat in de bundel onder één bepaald thema. Nochtans heeft een signaal vaak met verschillende thema's te maken. Het zijn immers geen enkelvoudige signalen die een eenduidig antwoord van één hulpverlener vergen. Integendeel, meestal gaat het om complexe situaties die zich op verschillende terreinen situeren. Via de online tool www.beleidssignalen.be vind je de signalen terug onder elk thema waarmee ze te maken hebben.

Laten we samen inzetten op verbinding met elke Gentenaar!

Alvast veel lees- en opvolgplezier en hartelijk bedankt voor de samenwerking,

Michèle Van Elslander
namens de werkgroep signalen
michele.van.elslander@elzgent.be

Dienstverlening

1. Digitalisering zorgt voor uitsluiting en verhoogt de druk op de eerstelijns®

Organisaties en (overheids-)diensten lanceren steeds vaker online toepassingen. Ze zetten alsmaar minder in op fysieke en telefonische bereikbaarheid.

Veel burgers hebben onvoldoende digitale vaardigheden en/of mogelijkheden om de online toepassingen te gebruiken. De groep die niet mee kan, groeit en wordt diverser: het zijn niet enkel de 'kwetsbare' groepen. Daardoor ervaren steeds meer burgers problemen om een beroep te doen op (overheids-)diensten.

Organisaties en (overheids-)diensten werken idealiter volgens het click-call-connect-principe. Ze verwijzen hun klanten eerst door naar de website (click). Als dat niet lukt helpen ze hen via telefoon of e-mail (call). Als laatste mogelijkheid helpen ze de klant via een persoonlijke afspraak (connect). De tweede en derde stap (call en connect) vallen dikwijls weg. De financiële motivatie om minder op frontoffice in te zetten verlaagt de toegankelijkheid.

De digitale kloof treft mensen in een kwetsbare positie extra hard. Bijvoorbeeld ouderen of mensen die laaggeletterd zijn. Dit zorgt voor uitsluiting en vermindert de zelfredzaamheid. Meer en meer mensen hebben ondersteuning nodig bij simpele administratieve handelingen. Ook op hun privacy heeft dit impact: ze delen gevoelige gegevens met kennissen of professionals die hen helpen bij digitale administratie. De ondersteuningsvragen komen bovendien dikwijls terecht bij nulde- en eerstelijns hulpverlening die wél nog laagdrempelig toegankelijk zijn (vb. maatschappelijk werk in de wijkgezondheidscentra en OCMW, stekwerkings van SAAMO, inloopteams, ...). Daardoor komt er extra druk op deze eerstelijns hulpverlening.

Voorbeelden:

- De aanvraag van een huuraanpassing voor een sociale woning kan enkel nog digitaal.
- Bij het groeipakket verloopt het indienen van documenten digitaal. Het is wettelijk gezien mogelijk om documenten fysiek in te dienen, maar het is niet duidelijk voor ouders dat/hoe dat kan.
- Scholen communiceren met ouders en leerlingen via smartschool en andere digitale platformen. Ook facturen worden vaak via mail bezorgd.
- De aanmelding voor het onderwijs gebeurt digitaal. De inschrijving op school verloopt op sommige scholen ook digitaal, op andere scholen fysiek.

- Communicatie met de sociale huisvestingsmaatschappij WoninGent (nu Thuispunt) kan enkel digitaal. Als je telefonisch contact opneemt kom je terecht bij de technische dienst. Zij kunnen veel vragen niet beantwoorden en kunnen je ook niet doorschakelen naar een andere dienst.
- Mensen zonder digitale identiteitskaart (o.a. mensen met voorlopig verblijf) worden op veel vlakken uitgesloten. Bijvoorbeeld bij het raadplegen van documenten, covid safe ticket, ... Gentinfo en andere eerstelijnsdiensten helpen soms door documenten af te drukken, maar dit is geen structurele oplossing.
- Bij veel diensten (vb. banken, vakbonden, ziekenfondsen, energieleverancier, politie...) verdwijnen de loketten. Daardoor vermindert de fysieke bereikbaarheid.
- Veel winkels, restaurants, koffiehuisen, ... aanvaarden geen cash betalingen meer, terwijl dat wettelijk verplicht is. Mensen in een kwetsbare positie (omwille van armoede, leeftijd, beperking) hebben geen beschikbaar krediet op een kaart of betalen liever cash om overzicht te houden.
- De federale overheidsdienst sociale zekerheid is telefonisch niet bereikbaar. Wanneer het online niet lukt om een aanvraag in te dienen (bijvoorbeeld erkenning handicap), word je niet verder geholpen.
- De VDAB bouwde haar fysieke toegankelijkheid af. Daardoor is ze onvoldoende zichtbaar en toegankelijk voor mensen die het meest nood hebben aan begeleiding naar een job.
- De jobbonus moet je ofwel online aanvragen via itsme, ofwel kan je bellen naar een nummer van de Vlaamse overheid. Er is geen 'live' alternatief, waardoor er veel vragen over de jobbonus bij eerstelijns werkers terechtkomen.

In 2022 was er een stijging van het aantal Belgen tussen 16 en 74 jaar in een situatie van digitale kwetsbaarheid met 6 % (46 % tegenover 40% in 2019).

Er is een verschil van 30 % tussen hoog- en laagopgeleiden in het gebruik van online diensten. Hoe hoger het inkomen, hoe lager de digitale kwetsbaarheid (33 % voor inkomens van meer dan 3 200 euro en 63 % voor inkomens van minder dan 1 400 euro per maand).

18% van de huishoudens in armoede in België had in 2021 nog steeds geen internetverbinding thuis.

Bron: Barometer digitale inclusie, 2022

2. Druk op vrijwilligerswerk®

Vrijwilligerswerk is zinvol en is complementair aan professionele hulpverlening, maar wordt steeds meer ingezet als structurele oplossing voor tekorten in beleid en professionele hulpverlening. Door de druk op de eerstelijns en de personeelstekorten (zie signaal 6. Druk op de eerstelijns) worden meer en meer taken op vrijwilligers afgeschoven. Door de toenemende armoede, versterkt door de opeenvolgende crisissen (corona, energie, asiel...), komen er bovendien steeds meer hulpvragen tot bij (vrijwilligers)organisaties en zijn de hulpvragen steeds complexer.

Ook het engagement van vrijwilligers is veranderd. Het engagement is meer afgelijnd, er zijn minder vrijwilligers die zich jarenlang op regelmatige basis inzetten voor een organisatie en de groep mensen die zich overdag kan inzetten verouderd en verkleint. Dit moet meegenomen worden in de manier waarop vrijwilligers ingezet en ondersteund worden.

Een belangrijk deel van de vrijwilligers heeft zelf een kwetsbare achtergrond. Ze zijn in sommige gevallen verplicht om vrijwilligerswerk te doen, bijvoorbeeld in het kader van een activeringstraject, maar velen zijn ook persoonlijk gemotiveerd om zich in te zetten als vrijwilliger. Om de positieve effecten van vrijwilligerswerk (sociaal netwerk versterken, een mogelijke stap naar de reguliere arbeidsmarkt, grote maatschappelijke meerwaarde, ...) te realiseren is er nood aan voldoende begeleiding en ondersteuning van de vrijwilligers. Die begeleiding is niet altijd voorhanden door de druk op de vrijwilligersorganisaties, onvoldoende 'dragende' vrijwilligers en het personeelstekort in de eerstelijns. Dat kan zorgen voor negatieve ervaringen bij de doelgroep, vrijwilligers en medewerkers.

Onvoldoende begeleiding op de werkvloer voor vrijwilligers en de organisatie zelf vormt een drempel voor mensen in een kwetsbare positie die zich willen engageren als vrijwilliger. Mensen in een kwetsbare positie ervaren naast het gebrek aan ondersteuning nog meer drempels naar vrijwilligerswerk. Personen die een ziekte-uitkering ontvangen durven bijvoorbeeld geen (officieel) vrijwilligerswerk te doen uit schrik om hun uitkering te verliezen. De controlearts laat vrijwilligerswerk soms niet toe omdat het te nauw aansluit bij economische activiteit.

Vrijwillige inzet zou betekenen dat je ook op de arbeidsmarkt terecht kan. Maar duur en aard van deze inzet zijn totaal verschillend. Soms wordt vrijwilligerswerk niet aanvaard omdat het de gezondheidstoestand niet ten goede zou komen. Wanneer de controlearts geen goedkeuring geeft voor vrijwilligerswerk, dreig je je uitkering te verliezen als je je toch vrijwillig engageert.

3. Drempels bij dienstverlening van de politie

De onthaalfunctie van de politie is hoogdrempeliger. Als je klacht wil neerleggen of aangifte wil doen bij de politie moet je eerst online of telefonisch een afspraak maken (zie ook signaal 1. Digitalisering) en moet je soms enkele dagen wachten op je afspraak. Bovendien is ook de loketfunctie verminderd. Zeker bij ernstige/dringende klachten vormt dit een groot probleem. Het verhoogt de drempel om een klacht neer te leggen en brengt het recht op toegang tot de rechtsgang in het gedrang.

- Case: Een dame doet aangifte van fysieke agressie op het politiekantoor. Ze heeft documentatie bij van de arts die haar heeft onderzocht. Ze wordt bijgestaan door een eerstelijnswerker die ook aanwezig was tijdens de feiten. De politie stuurt hen naar huis met de boodschap dat de klacht geen hoge prioriteit heeft en dat ze online een afspraak moeten maken. Ook nadat de eerstelijnswerker laat weten dat er pas psychologische hulp gestart kan worden na indiening van de klacht.

4. Minder aangiften over overlast en criminaliteit bij officiële instanties®

In buurten met een groot aantal mensen in een kwetsbare positie (o.a. wijken in de 19de -eeuwse gordel, sociale woonwijken) en met inwoners die de taal en procedures onvoldoende kennen, is het niet evident voor de inwoners om melding te maken van feiten zoals vandalisme, diefstal, onveilige situaties, overlast, Dit wordt vermoedelijk versterkt door een beeld over overheidsinstanties, vroegere ervaringen of verhalen die men hoort. Maar bijvoorbeeld ook door de taalbarrière, doordat ze de procedure niet kennen, uit schrik voor represailles of om zelf tegen de lamp te lopen, omdat ze denken - en vaak al meermaals ervaren hebben - dat er toch niets gedaan wordt met hun klacht, door de onbereikbaarheid van de politie (zie signaal 3. Drempels dienstverlening politie), Wijkorganisaties en vertrouwenspersonen vangen de signalen wel op, maar zonder officiële melding of klacht is het moeilijk om iets te ondernemen.

5. Procedure aanvraag zorgtoeslag®

Er zijn diverse knelpunten bij het aanvragen van de Zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte:

- Ouders zijn vaak niet op de hoogte van de mogelijkheid om een zorgtoeslag aan te vragen.
- Het gezin moet het dossier zelf opstarten, maar kan dat vaak niet zonder ondersteuning.
- Een deel van het dossier moet door een arts ingevuld worden. Het is niet duidelijk door welke arts. Het is bovendien raden naar hoe het online gedeelte door de arts ingevuld moet worden en welke rubrieken echt noodzakelijk zijn.

- Indien het dossier niet op tijd volledig is, wordt dit stopgezet en moet de aanvraag helemaal opnieuw beginnen.
- De behandeling van de dossiers duurt erg lang.

Daardoor lopen gezinnen in een kwetsbare positie het recht op de Zorgtoeslag mis.

Zorgaanbod

6. Druk op de eerstelijns®

De druk op eerstelijnsdiensten en -professionals neemt toe door personeelstekorten en door de afbouw van (fysieke) dienstverlening van verschillende (basis)diensten (zie ook signaal 1. Digitalisering).

Het structureel personeelstekort stelt zich in zo goed als elke sector/iedere beroepsgroep binnen zorg en welzijn: huisartsen, tandartsen, (thuis)verpleging, zorgkundigen, sociaal werkers, opbouwwerkers, jeugdwelzijnswerkers ... Vooral de vacatures voor basiswerkers raken moeilijk ingevuld. Terwijl het net die basiswerkers zijn die in rechtstreeks contact staan met de burger. Het tekort geldt zowel voor de eerste als tweede lijn. Beide niveaus ervaren ook indirect druk van elkaars tekorten. Ze verwijzen vaak te snel naar elkaar door. Bijvoorbeeld:

- Huisartsen verwijzen sneller door naar spoed.
- Ziekenhuizen ontslaan patiënten sneller.

Een aantal oorzaken van het tekort zijn een grote uitstroom (o.a. door de te hoge werkdruk, administratieve last en de pensioengolf), te weinig afgestudeerden, bachelors doen nog een masteropleiding, en het imago van de zorg.

Naast het personeelstekort, zorgt ook de afbouw van (fysieke) dienstverlening voor extra druk op de eerste lijn. Bijvoorbeeld mutualiteiten, politie, nutsbedrijven, banken en vakbonden sluiten fysieke loketten. Doordat deze diensten minder laagdrempelig zijn komt er extra werkdruk bij diensten en organisaties die wél nog toegankelijk zijn (vb. de wijkgezondheidscentra, huisartsen, straathoekwerk). Zij nemen bijkomende taken op die eigenlijk niet binnen hun rol liggen.

De druk op de eerstelijns heeft een negatieve impact op eerstelijns werkers. De hoge werkdruk en de nasleep van de covidperiode zet hun veerkracht onder druk.

Dit heeft bovendien negatieve gevolgen voor de Gentenaar. Er zijn wachtlijsten voor onder andere huisartsen en tandartsen, er zijn minder bedden in ziekenhuizen en afdelingen in woonzorgcentra sluiten. De toegankelijkheid en kwaliteit van zorg komen in het gedrang.

Dit treft Gentenaren in een kwetsbare positie het hardst. Zij vallen immers het eerst uit de boot. Sommige zorgverstrekkers vragen bijvoorbeeld om bepaalde doelgroepen niet meer door te verwijzen omdat ze het niet kunnen bolwerken. Of ze geven aan niet met tolken te werken, waardoor anderstalige nieuwkomers niet bij hen terecht kunnen. Mensen in een kwetsbare situatie hebben vaker geen vaste huisarts (vb. mensen in armoede, nieuwkomers). Zij kunnen door de wachtlijsten amper terecht bij een huisarts als ze er één nodig hebben.

In 2022 was er op de spoedafdelingen in de Vlaamse ziekenhuizen een stijging van het aantal aanmeldingen. Het gaat over een stijging tot 20% t.o.v. 2019.

Bron: De Morgen, Spoedgevallendiensten zien tot 20 procent meer patiënten langskomen dan voor corona, 10/8/2022

In de spoedgevallendienst van het UZ Gent lag de historische jaarlijkse stijging in patiëntenaantallen op 3%. Ten gevolge van covid was er een daling van 6% in 2020. In 2021 steeg het aantal opnames met 11% en in 2022 met 18%. Hiermee neemt het aantal een pak meer toe dan enkel de 'compensatie' voor 2020 (corona).

Bron: Spoedgevallendienst UZ Gent, 2023

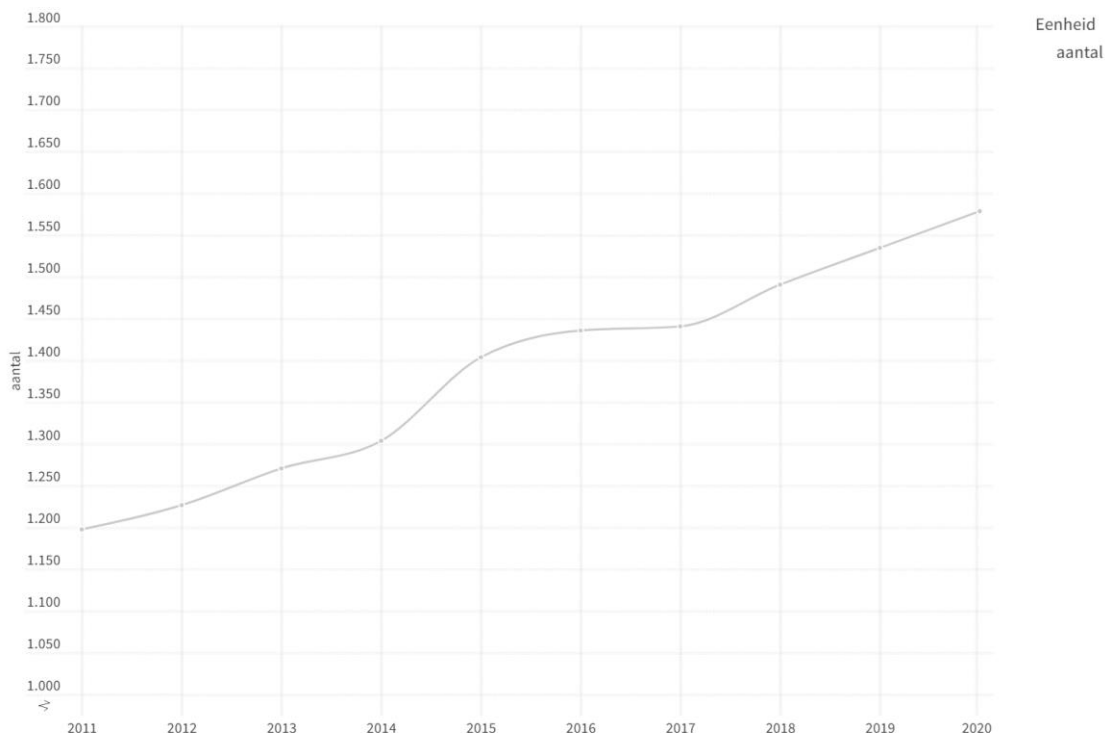
In 10 jaar tijd is het aantal openstaande vacatures voor verpleegkundigen en zorgkundigen verdrievoudigd. Er zijn in Vlaanderen momenteel zo'n 15.000 functies die niet ingevuld geraken.

bron: zorgnet icuro, 1/12/2022

In Gent en deelgemeenten staan 488 vacatures open binnen het jobdomein gezondheid.

Bron: VDAB, 16/3/2023

Aantal patiënten per huisartsenpraktijk - Gent

Bron: www.ima-aim.be, 2020

30% van de huisartsen in Gent voert patiëntenstops in.

Bron: Bevraging ELZ Gent november 2022

7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening®

Hulp- en zorgverlening zijn onvoldoende toegankelijk wegens culturele en/of talige drempels.

Omgaan met verschillende culturen en talen zou vanzelfsprekend moeten zijn in onze superdiverse samenleving. Dat is niet het geval. Het zit bijvoorbeeld niet standaard vervat in de opleiding van zorg- en hulpverleners. De meeste hulp- en zorgverleners slagen er niet in om cultuursensitieve zorg- of hulpverlening te bieden. Hulp- en zorgverleners kunnen wel een beroep doen op (sociale) tolken om de toegankelijkheid voor anderstaligen en mensen met een andere culturele achtergrond op sommige vlakken te vergroten. Ze botsen daarbij echter op verschillende drempels: het tekort aan tolken, de kostprijs en de bijkomende (administratieve) tijdsinvestering (zie signaal 76. Recht op tolken). Hulp- en zorgverleners zijn overbevroegd (zie signaal 6. Druk op de eerstelijns), waardoor ze weinig ruimte of motivatie hebben om extra inspanningen te leveren om taal- en cultuursensitief te werken.

Mensen met een migratieachtergrond hebben daardoor onvoldoende toegang tot het zorg- en welzijnsaanbod.

Dit probleem is het grootst in de residentiële geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en in de psychiatrie, omdat taal- en cultuuraspecten hier nog meer

meespelen. Psychiatrische voorzieningen weigeren vaak patiënten op te nemen omdat ze geen gepaste dienstverlening kunnen bieden aan anderstaligen.

Voorbeelden:

- Een vraag tot crisisopname in de psychiatrie wordt geweigerd omdat de patiënt onvoldoende Nederlands spreekt. De (groeps)therapie zou onmogelijk zijn door de taalbarrière.
- Sommige specialisten weigeren om te werken met de intercultureel bemiddelaar uit het ziekenhuis waarin ze werken.
- Een diëtist adviseert om bruine boterhammen te eten, terwijl de persoon in kwestie nooit boterhammen eet omdat dat vanuit haar migratieachtergrond niet de gewoonte is.

Gebruik van tolken in Gent 2021

Sector	Aantal gebruikers (organisaties) voor tolken	Aantal gebruikers (organisaties) voor vertalingen
Sociaal-culturele sector	1	0
Gezondheid	28	7
Onderwijs	14	4
Openbare dienstverlening	7	8
Sociale huisvesting	2	0
Tewerkstelling	3	0
Integratie en inburgering	0	1
Welzijn en gezin	29	5
Opvang asielzoekers	1	1
Andere	1	1
Totaal	86	27
Aantal effectieve gebruikers tolk- en vertaaldienstverlening (per sector)		

Bron: Amal (vroeger IN-Gent), 2022

8. Detentie als breuklijn in de zorg®

De re-integratie van gedetineerden kan nog sterk verbeteren. Detentie zorgt nog voor te veel breuklijnen op tal van levensdomeinen. Er is te weinig continuïteit van zorg. Dat komt onder andere door een tekort aan systematische samenwerking tussen de diensten binnen en buiten de gevangenis rond re-integratie van gedetineerden in de maatschappij. Samenwerking rond re-integratie is geen evidentie voor veel hulp- en dienstverleners buiten de gevangeniscontext.

- Er loopt momenteel een ESF-project vanuit CAW Oost-Vlaanderen met de focus op duurzame re-integratie van gedetineerden door in te zetten op netwerkvorming. De uitkomst van het project kan inzichten bieden om dit signaal aan te pakken.

9. Continuïteit hulpverlening CLB's

Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) zijn voor veel gezinnen een belangrijke ingang naar hulpverlening. Wanneer een kind van school verandert, komt het gezin vaak bij een andere CLB-medewerker (al dan niet van een ander net) terecht. De

vertrouwensband met de vorige CLB medewerker - en vaak ook veel werk – gaat dan verloren, ondanks overdracht.

10. Beperkt aanbod budgetbegeleiding

Zowel het OCMW als het CAW bieden budgetbegeleiding aan. Het aanbod is echter niet voor iedereen beschikbaar waardoor sommige mensen uit de boot vallen.

De perceptie bestaat dat het OCMW enkel budgetbegeleiding opneemt bij mensen met een zeer laag inkomen (leefloon, invaliditeitsuitkering) die al in ernstige financiële problemen zitten. Mensen die nog niet in zware financiële problemen zitten maar wel gebaat zijn bij budgetbegeleiding lijken niet terecht te kunnen bij het OCMW.

Het aanbod budgetbegeleiding bij het CAW is er sinds de drastische afbouw voor budgethulpverlening in 2020 enkel nog aanvullend voor CAW-cliënten die terzelfdertijd ook een ander intern begeleidingstraject volgen. Als het andere traject stopt, stopt ook de budgetbegeleiding.

Indien cliënten noch bij het CAW, noch bij het OCMW terecht kunnen, worden ze doorverwezen naar externe kanalen, bv. MyTrustO, bewindvoering, Dyzo (voor zelfstandigen), dienst juridische bijstand, Modero gerechtsdeurwaarders. Dit biedt echter niet voor iedereen een oplossing.

Een bijkomende drempel is het taboe rond schulden. Veel mensen durven de stap naar schuldhulpverlening niet te zetten uit schaamte.

Mensen met schulden zonder budgetbegeleiding, dreigen nog verder in de problemen te komen. Een afbetalingsplan vragen aan een dienst waarbij je schulden hebt is bijvoorbeeld veel gemakkelijker als je in begeleiding bent bij een sociale dienst.

11. Bereikbaarheid hulpverlening OCMW

De bereikbaarheid van de hulpverlening van het OCMW is verminderd. Dat komt door een combinatie van structurele factoren en organisatiekeuzes.

Het personeelstekort in de eerste lijn (zie ook signaal 6. Druk op de eerstelijns) is een structureel probleem dat ook in het OCMW geldt. Het tekort zorgt ervoor dat er soms geen continuïteit is in hulpverlening en in de opvolging van dossiers als er vb. een maatschappelijk werker ziek valt. Bovendien neemt ook de druk op het OCMW toe omdat andere diensten steeds minder fysieke dienstverlening bieden (zie ook signaal 1. Digitalisering).

Daarnaast maakte OCMW Gent een keuze met impact op de toegankelijkheid: de centralisatie van de telefonie.

Sinds de herstructurering van het telefonisch onthaal van het OCMW is er één algemeen telefoonnummer voor Gent, in plaats van aparte telefoonnummers per OCMW-welzijnsbureau. De nieuwe telefoonnummers van de welzijnsbureaus zijn enkel

bedoeld voor hulpverleners. Cliënten krijgen het telefoonnummer van de maatschappelijk werker die hun dossier beheert. Wanneer die maatschappelijk werker niet bereikbaar is (vb. door vakantie of ziekte) of wanneer de cliënt het telefoonnummer kwijtraakt, kan de cliënt het welzijnsbureau niet telefonisch bereiken. Cliënten moeten dan via het centrale nummer tot bij hun maatschappelijk werker of welzijnsbureau geraken. Dat loopt vaak stroef, bijvoorbeeld wanneer cliënten enkel de voornaam kennen van de maatschappelijk assistent, de juiste schrijfwijze niet kennen, Nederlands leren, Voor mensen in de meest kwetsbare situaties is de telefonische dienstverlening van het OCMW daardoor moeilijker toegankelijk.

Een goed initiatief vanuit OCMW Gent dat de toegankelijkheid verhoogt is 'Kinderen eerst'.

12. Tekort aan bepaalde vormen van opvoedingsondersteuning

Er is een tekort aan bepaalde vormen van opvoedingsondersteuning:

- Er is een tekort voor gezinnen met kinderen tussen 6 en 12 jaar. Het centrum voor kindercare en gezinsondersteuning (CKG) bood ondersteuning aan deze groep, maar verlegde de focus van 0 tot 12 jaar naar 0 tot 6 jaar. Zij kunnen gezinnen met een kind ouder dan 6 moeilijker doorverwijzen naar gepaste hulp.
- Er is een tekort aan outreachende en intensieve opvoedingsondersteuning met bijvoorbeeld huisbezoeken en langdurige trajecten.
- Er is ook een tekort aan cultuursensitieve opvoedingsondersteuning (zie ook signaal 7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening).
- Tot slot is er een tekort aan opvoedingsondersteuning binnen een dwingend kader. Justitie kan een dwingende maatregel opleggen aan ouders om opvoedingsondersteuning te krijgen. Door het tekort in het algemeen en specifiek binnen een dwingend kader, kunnen ze nergens terecht.

13. Drempels naar thuiszorg

Mensen in een kwetsbare positie botsen op een aantal drempels naar thuiszorg. De grote wachtlijsten zijn een belangrijke drempel. Er zijn wachtlijsten door enerzijds het tekort in de thuiszorg, en anderzijds de grotere vraag (vb. door kortere ligtijden in de ziekenhuizen, vergrijzing, ...). Daarnaast ervaren ze ook mentale drempels. Ze kennen de dienstverlening niet en durven geen onbekenden toe te laten in hun woning.

- De tijdelijke overbruggingshulp vanuit de lokale dienstencentra (LDC) verlaagt deze drempels. Ze vullen de wachttijd naar reguliere thuiszorg op en laten mensen de dienstverlening op een laagdrempelige manier kennen, vanuit hun vertrouwde LDC. De overbruggingshulp verdwijnt helaas in de eerste helft van 2023.

Wonen

14. Wooncrisis®

De wooncrisis is een bekend signaal dat blijvend aandacht verdient. Er zijn amper betaalbare (huur)woningen beschikbaar op de privémarkt en er is een tekort aan sociale woningen.

Door het onevenwicht in vraag en aanbod op de privémarkt, wordt de discriminatie op de woningmarkt nog verder versterkt.

- Verhuurders en immobiliënkantoren verhuren enkel aan de ‘sterkste’ profielen. Mensen met een vervangingsinkomen of leefloon, jongeren, alleenstaanden met beperkt inkomen, alleenstaande ouders, grote gezinnen en mensen met een migratieachtergrond worden gediscrimineerd.
- Verhuurders/immobiliënkantoren vragen bijvoorbeeld aan kandidaat-huurders om een motivatiebrief op te maken om het huis te bezichtigen. Dit is verdoken discriminatie en zorgt voor uitsluiting van mensen in een kwetsbare positie (vb. nieuwkomers, mensen die laaggeletterd zijn).

Ook de sociale woningmarkt is ontoegankelijk:

- De wachtlijsten blijven toenemen. Terzelfdertijd staan veel sociale woningen leeg omdat ze aan renovatie toe zijn.
- De huurprijs van een sociale woning is berekend op de belastingaangifte van 3 jaar terug. Soms is het verschil in inkomen groot in vergelijking met 3 jaar terug. Bijvoorbeeld als mensen ondertussen gepensioneerd zijn, werkloos zijn, ... Je kan een aanpassing aanvragen, maar alleen als je inkomen gedurende 3 maanden 20% lager is. Vaak duurt het ook even om de huurprijs aan te passen na een scheiding.
- Sommige gezinnen staan al heel lang op de wachtlijst voor een sociale woning. Als ze dan uiteindelijk een woning aangeboden krijgen, moeten ze soms binnen de maand verhuizen om die woning niet te verliezen. Omdat ze voor hun eigen woning nog een vooropzeg van 3 maanden hebben, moeten ze 2 maanden dubbele huur betalen. Bovenop de kosten die verhuizen met zich meebrengt.
- Sinds 1/1/2023 is de taalvoorwaarde A2 ingevoerd om in aanmerking te komen voor een sociale woning. Deze voorwaarde discrimineert anderstalige nieuwkomers.

Naast het tekort aan woningen is er ook een tekort aan begeleiding in de zoektocht naar een woning. De weinige initiatieven die hierrond bestaan botsen op het woningtekort, waardoor medewerkers en vrijwilligers gedemotiveerd raken.

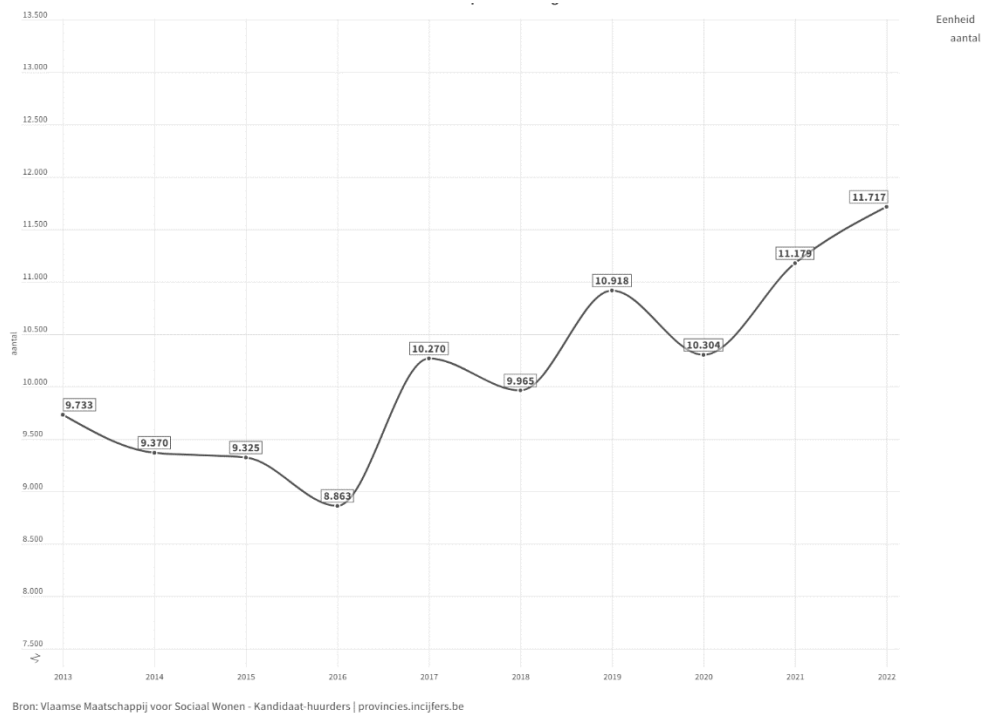
Wonen is de sleutel tot een menswaardig bestaan. Het is noodzakelijk om verder in te zetten op het recht op wonen voor alle Gentenaren.

Zie ook eis 3, 17 en 19 in

<https://www.rechtopbetaalbaarwonengeenenkelmensopstraat.be/13-mei-2022/>

Kandidaat-sociale huurders per domiciliegemeente - Gent

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen – Kandidaat huurders | provincies.incijfers.be, 2022

15. Gevolgen van de wooncrisis®

Het tekort op de private en sociale huurmarkt heeft negatieve gevolgen voor de Gentenaar. Mensen in de meest kwetsbare posities worden het hardst getroffen:

- Door de krappe woningmarkt krijgen malafide spelers ruimte om kwetsbare kandidaat-huurders op te lichten. Kwetsbare burgers en (internationale) studenten nemen meer risico omdat de zoektocht naar een huurwoning heel moeilijk loopt. Ze worden opgelicht op immobiënwbsites, via facebook en frauduleuze websites zoals bijvoorbeeld www.domicilieadres.be. Vb. vraag om de waarborg via Airbnb of cash te bezorgen voordat het contract ondertekend is, valse belofte om sleutels per post op te sturen, vals gebruik van het logo van een gekend immobiënkantoor, vraag om allerhande documenten te bezorgen,
- Ook huisjesmelkers krijgen vrij spel. Woningen van heel slechte kwaliteit worden aan veel te hoge prijzen verhuurd aan mensen in een kwetsbare positie omdat ze geen betaalbaar alternatief hebben.
- Veel Gentenaren in een kwetsbare situatie verhuizen omdat wonen in Gent onbetaalbaar is. Ze verhuizen naar buiten Gent, of naar plekken in Gent waar het wel betaalbaar is, vb. de Kanaaldorpen.
 - Buiten Gent verliezen ze heel wat ondersteuning en omkadering. Bijvoorbeeld materiële steun, voedselondersteuning, aanvullende steun van OCMW Gent (uitgebreider dan in andere gemeenten).
 - Mensen die naar de Gentse Kanaaldorpen verhuizen verliezen basisdienstverlening zoals winkels, huisartsen, lokaal dienstencentrum.
- Mensen die uit detentie komen en jongeren uit de jeugdhulp vinden geen woning. Er bestaan initiatieven om de brug te maken van detentie naar huisvesting (vb. detentiehuisen, transitiehuisen, loopplankhuisen, OGOS (Oost-Vlaamse gevangenen opvangsysteem), ...). Maar het aanbod is ontoereikend en er is geen duidelijk overzicht van de bestaande initiatieven (zie ook signaal 8. Detentie als breuklijn in de zorg).

Zie ook <https://www.rechttopbetaalbaarwonengeenenkelmensopstraat.be/13-mei-2022/>

16. Energie is onbetaalbaar

De stijgende energieprijzen hebben een impact op iedereen. Voor mensen in een financieel kwetsbare situatie weegt dat nog zwaarder door. Er is ondersteuning voor vb. mensen met een verhoogde tegemoetkoming (sociaal tarief energie), maar die ondersteuning geldt niet voor iedereen die er nood aan heeft en is tijdelijk. Mensen die net te veel verdienen om ervoor in aanmerking te komen dreigen (nog dieper) in armoede terecht te komen.

Hulp- en zorgverleners merken de energiecrisis en haar gevolgen op in de praktijk:

- Er is een grote stijging bij de ten laste names energie bij de Energiecel van het OCMW Gent.
- Meer mensen verwarmen hun huis op andere manieren om de energiekost te drukken. Het stoken van hout, met een petroleum vuurtje, ... in combinatie met te weinig verluchting kan leiden tot ernstige gezondheidsklachten en CO-vergiftiging.

De sensibiliseringscampagnes daarrond geraken vaak niet tot bij de mensen in de meest kwetsbare posities. En zij hebben vaak ook geen alternatief.

- Jeugdwerkers merken dat jongeren zich thuis niet meer mogen douchen door de hoge energiekost. Ze komen naar de werking omdat ze zich bij sommige activiteiten (vb. sportactiviteiten) achteraf kunnen douchen.
- Huurders in een kwetsbare positie wonen vaak in slecht geïsoleerde huizen die veel energie verbruiken. Ze staan vaak in een zwakke positie om met hun huisbaas te onderhandelen over energiebesparende maatregelen, omdat ze schrik hebben voor een verhoging van de huurprijs.

20,6% van de huishoudens in België kampt in 2021 met energiearmoede.

Bron: Koning Boudewijnstichting, barometer energiearmoede 2023, 23/03/2023

Aantal tenlastenemingen energie OCMW Gent

Sociaal dossier	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Ten laste name energie	70	69	69	64	198	417

Bron: OCMW Gent, begin 2023

17. Veiligheid onder druk bij grote verhuisbewegingen sociale woningen®

Door de grote verhuisbewegingen naar aanleiding van renovatiewerken van sociale woningen staan sociale woonblokken vaak voor een tijd leeg. De (deels) leegstaande gebouwen zijn aantrekkelijk voor krakers omdat de nutsvoorzieningen niet afgesloten worden zolang er reguliere huurders wonen. De gebouwen worden zowel gekraakt door mensen die anders geen dak boven hun hoofd hebben ('sociale krakers'), als door mensen met minder goede bedoelingen die vaak overlast veroorzaken door bijvoorbeeld te dealen. Daarnaast zijn er ook vermoedens dat gekraakte appartementen verhuurd worden aan mensen in een kwetsbare positie en dat er illegale transacties doorgaan. Dat zorgt ervoor dat sociale huurders die nog in de woonblokken wonen zich onveilig voelen in hun woning. Ze durven geen aangifte doen uit angst voor represailles.

Op het terrein zijn verschillende diensten actief om te proberen de situatie voor de zittende huurders draaglijk te houden. Er worden extra inspanningen geleverd door politie, straathoekwerk, wijkregie, buurtwerk en middenveldpartners. Door nog meer preventief samen te werken kan deze kost vermeden worden. De huisvestingsmaatschappij probeert woningen kraakvrij af te sluiten, maar dat is niet evident als er nog huurders in het gebouw wonen. De huisvestingsmaatschappij wil geen cijfers over leegstand geven uit vrees dat de info in verkeerde handen terecht zou komen. Dat maakt het moeilijk om preventief aan de slag te gaan. Zo herhaalt de situatie zich telkens opnieuw (Rabot, Bernadette, Nimfenstraat, Jubileumlaan, Nieuw Gent). Hopelijk worden sociale organisaties betrokken bij de lijst met kraakgevoelige panden van Thuispunt Gent.

18. Dienstverlening sociale huisvestingsmaatschappijen®

De dienstverlening van de Gentse sociale huisvestingsmaatschappij(en) is onvoldoende en ontoegankelijk.

Voorbeelden:

- Laattijdige, gebrekkige en ontoegankelijke communicatie naar de bewoners. Bijvoorbeeld over de verhoging van de huur, over de facturatie van verbruikslasten en over procedures bij terugbetalingen en verrekeningen.
- De afrekening van de huurlasten is vaak heel hoog omdat het maandelijks voorschot veel te laag ligt. Dit maakt het voor kwetsbare bewoners onmogelijk om hun gezinsbudget goed te beheren.
 - Vb. In de nieuwbouwappartementen in de Rabotwijk betalen bewoners maandelijks 3 à 4 euro lasten. Op het einde van het jaar krijgen ze een afrekening van 800 à 1400 euro voor bijkomende kosten (vb. lift, herstellingen, ...).
- De afrekening van EGW komt niet regelmatig toe. In sommige gevallen pas na 3 jaar.
- Er is weinig transparantie over de afrekeningen. Vb. voorschotten van 700 à 900 euro met daarna een afrekening van 1000 à 1500 euro, zonder mogelijkheid tot uitleg over de oorzaak daarvan.
- Huurprijsherzieningen op basis van gedaald inkomen gebeuren niet automatisch. De gemiddelde duurtijd tussen aanvraag en toekenning is 6 maanden.
- Het complex systeem van aanvraag huurprijsherziening maakt het voor veel bewoners onmogelijk om dit zelf te doen.
- Herstelingswerken worden laattijdig of niet uitgevoerd na melding van gebreken aan de woning door bewoners.
- De vocht- en schimmelproblematiek in sociale woningen wordt slecht of niet opgevolgd. Ook nadat bewoners dit melden aan de technische dienst van de Sociale Huisvestingsmaatschappij (SHM). De SHM legt de schuld van de vochtproblematiek vaak bij de bewoners. Meestal is dit echter het gevolg van een structureel probleem, al dan niet in combinatie met bewonersgedrag. De kwaliteit van de sociale woningen wordt stapsgewijs verbeterd. Sommige mensen wonen op dit moment echter in een woning die hun gezondheid schaadt.

Zie ook eis 21 in

<https://www.rechtopenbetaalbaarwonengeenenkelmensoopstraat.be/13-mei-2022/>

19. Nood aan woonbegeleiding voor bewoners in kwetsbare wijken

Het samenlevingsweefsel staat onder druk in woonwijken en -blokken waar veel mensen in een kwetsbare situatie samenwonen (o.a. sociale woningen). Ondersteuning om het samenleven goed te laten verlopen is erg belangrijk. Sociale woonbegeleiding speelt daarin een grote rol. Er is nood aan meer aanbod in sociale woonbegeleiding.

Naast woonbegeleiders zijn ook flatwachters een noodzakelijke actor in het ondersteunen van bewoners om het samenleven vlot te laten verlopen, conflicten te vermijden en ontmantelen.

Het is belangrijk dat de verschillende initiatieven in onderlinge afstemming blijven inzetten op de leefbaarheid in buurten met verhoogde kwetsbaarheid.

20. Nood aan ondersteuning huiseigenaars in een kwetsbare positie®

Huiseigenaars in een kwetsbare positie (armoede, lichamelijke beperking) krijgen te weinig ondersteuning om hun huis op te knappen en aan te passen aan hun noden.

Mensen met een handicap die een persoonsvolgend budget (PVB) ontvangen, hebben recht op middelen om noodzakelijke aanpassingen te doen aan hun woning. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) schiet op verschillende vlakken tekort in de ondersteuning van mensen die de noodzakelijke aanpassingen willen laten uitvoeren:

- Er is geen bijkomende (administratieve) ondersteuning.
- De budgetten zijn vaak onvoldoende. Ze zijn tot op heden niet aangepast aan de prijsstijging van bouwmaterialen.
- Het is in veel gevallen niet haalbaar om de aanpassingen te doen zonder bijkomende werken aan het huis. Vb. een aangepaste douche plaatsen in een oude badkamer.
- Aannemers hebben slechte ervaringen met de VAPH budgetten, waardoor ze minder snel ingaan op de offertes. Het is moeilijker om aannemers te vinden.

Er zijn bovendien ook mensen die geen persoonsvolgend budget ontvangen, maar wel recht hebben op een VAPH toekenning voor hulpmiddelen. Zij lopen de premies om hun woning aan te passen vaak mis omdat ze, door een gebrek aan begeleiding, niet weten dat ze er recht op hebben.

‘Gent knapt op’ ondersteunt financieel kwetsbare huiseigenaars om hun huis te renoveren. Gent knapt op biedt (in tegenstelling tot VAPH) wel administratieve, sociale en technische begeleiding om de renovatie tot een goed einde te brengen. Dit is een goede praktijk om huiseigenaars in een kwetsbare positie te ondersteunen. De werking kan nog meer inzetten op het bereiken van mensen in de meest kwetsbare posities, via geschikte communicatiekanalen.

21. Inkomensverlies door samenhuizen®

De woningmarkt wordt steeds krappere en duurder (zie ook signaal 14. Wooncrisis). Voor mensen met een laag budget is samenhuizen soms de enige betaalbare woonoplossing. Mensen met een vervangingsinkomen die samenhuizen verliezen een deel van hun uitkering en bepaalde sociale voordelen omdat ze aanzien worden als ‘samenwonenden’. Ook als ze naast het wonen niet in de kosten delen.

- Een uitzondering hierop geldt als je aan de voorwaarden van Hospitawonen, zorgwonen of tijdelijk wonen met erkende vluchtelingen of personen met een onbewoonbaar verklaarde woning voldoet. Dan ontvang je leefloon als alleenstaande.

Zie ook eis 13 <https://www.rechtopenbetaalbaarwonengeenenkelmensostraat.be/13-mei-2022/>

22. Situatie van rondtrekkende woonwagenbewoners wordt precairder

Rondtrekkende woonwagenbewoners zijn in 2021 geschrapt als specifieke doelgroep in het integratiedecreet. Dat zorgt ervoor dat ze politiek ‘onzichtbaar’ zijn, en er niet ingezet wordt op hun noden.

Stad Gent probeert dit hiaat op Vlaams niveau deels in te vullen. Ze beheert via Amal (vroeger IN-Gent) haar eigen doortrekkersterrein met twee medewerkers en er is een medewerker die er instaat voor het educatief aanbod van de kinderen. Maar deze inspanningen zijn onvoldoende om aan de noden te beantwoorden. Bovendien ontbreekt een uniform registratiesysteem op de Belgische doortrekkersterreinen, waardoor deze mensen in de cijfers onzichtbaar blijven.

De situatie van de rondtrekkende woonwagenbewoners is hierdoor nog precairder, vooral op vlak van gezondheidszorg en onderwijs.

Vrije tijd

23. Drempels naar vrije tijd®

Er is te weinig vrijetijdsaanbod dat voldoet aan de 5 b’s (bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, begrijpbaarheid, bruikbaarheid). Mensen in een kwetsbare positie ervaren daardoor drempels naar vrijetijdsactiviteiten.

Voorbeelden:

- Voor veel vrijetijdsactiviteiten moet je digitaal inschrijven en/of digitaal je aanwezigheid registreren. Mensen die geen toegang hebben tot internet of weinig digitaal vaardig zijn botsen op deze digitale drempel (zie ook signaal 1. Digitalisering).
- Er is een tekort aan fietslessen. Er is nood aan de uitvoering van het nieuwe actieplan vervoersarmoede¹ en de daarin voorziene uitbreiding van het aanbod aan fietslessen in Gent.

¹ Dienstoverschrijdende werkgroep vervoersarmoede Stad Gent (2022) *Actieplan vervoersarmoede 2021 – 2025* (https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/20221020_NO_Actieplan%20Vervoersarmoede%202021-2025.pdf)

- Er zijn wachtlijsten in het aanbod voor onder andere voetbal, zwemlessen en in sommige jeugdbewegingen.
- Nieuwkomers ervaren drempels naar vrije tijd. Zo vereist het graduele systeem van het sportaanbod dat mensen al bepaalde vaardigheden hebben om te kunnen instappen. Hoe ouder, hoe hoger de drempel.
- De vrijetijdssector doet veel inspanningen i.v.m. talige toegankelijkheid. Bijvoorbeeld door heldere communicatie op de website en in promotie. Maar deze talige toegankelijkheid ontbreekt in de praktijk: inschrijvingsprocedures, uitleg tijdens de activiteit,
- Mensen in een financieel kwetsbare positie hebben vaak geen mentale ruimte voor 'vrije tijd'. Hun dagelijks leven wordt gedomineerd door kopzorgen, stress om financiële of medische redenen,
- Mensen met een beperking hebben weinig vrijetijds mogelijkheden. Organisaties geven aan dat ze inclusief zijn, maar in de praktijk heeft dat vaak limieten. Bijvoorbeeld door de fysieke toegankelijkheid van een gebouw, een beperkt aantal plaatsen voor mensen met een beperking, omdat het moeilijk is om de werking/omgeving aan te passen,
- De wijkbibliotheken vormen een belangrijke, laagdrempelige plek om 'vrije tijd' door te brengen. De openingsuren worden beperkt.
- Vrijetijdsactiviteiten zijn er vaak niet op het moment dat je er nood aan hebt. Bijvoorbeeld in het weekend.

Het bestaande toegankelijke vrijetijdsaanbod in Gent wordt vaak aangewend om mensen te versterken en een netwerk uit te bouwen. Bijvoorbeeld aanbod vanuit het jeugd welzijnswerk, armoedeorganisaties, Dit toegankelijke aanbod moet verder uitgebreid worden. Veel sociaal culturele organisaties bieden activiteiten aan aan een verlaagd tarief voor mensen met een UITPAS met kansentarief. Voor steeds meer mensen in een kwetsbare positie is het verlaagde tarief echter nog steeds te hoog. Anderzijds geven ook organisaties met UITPAS aanbod aan dat ze hun aanbod aan kansentarief verminderen omdat het ook voor hen onbetaalbaar wordt.

Het beperkte aanbod aan toegankelijke vrijetijdsactiviteiten is bovendien erg veranderlijk en moeilijk terug te vinden.

- Vb. Lago Rozebroeken: nu slechts max. 2 zwembeurten per UITPAS per jaar.

Momenteel staan er 227 kinderen op de wachtlijsten bij de Gentse zwemclubs

Bron: Sportdienst Gent, begin 2023

Het aantal kinderen op de wachtlijsten bij jeugdvoetbalclubs schommelt steeds rond de 1000.

Bron: KAA Gent Foundation, begin 2023

Asiel en migratie

24. Procedures verzoek internationale bescherming duren te lang®

Een asielpcedure kan meerdere jaren duren. Tijdens de procedure zijn verzoekers internationale bescherming grotendeels uitgesloten van het maatschappelijk leven. Ze kunnen bijvoorbeeld geen inburgeringstraject meer volgen sinds de wijziging van het inburgeringsdecreet, en vinden moeilijk een woning of een job (o.a. omdat ze geen verblijfplaats hebben). Zolang ze niet zeker zijn of ze in België kunnen blijven, is het voor hen niet mogelijk en wenselijk om hier een leven op te bouwen. Hun leven staat dus 'on hold'.

Veel vragen rond verblijfstatuut en procedures (gezinshereniging, nieuwe asielaanvragen, ...) komen terecht in de eerstelijns.

*Gemiddelde wachttijd verzoek internationale bescherming 2022: 1,5 jaar
Bron: De Tijd, Belgisch asielbeleid kraakt in zijn voegen 19-10-22*

25. Statuut tijdelijk ontheemden Oekraïense vluchtelingen

De Oekraïense vluchtelingen kregen het statuut tijdelijk ontheemden dat hen verschillende rechten geeft. Het statuut is al verlengd tot en met 4 maart 2024, maar kan zodra de Oekraïense context het toelaat worden ingetrokken. Dit statuut speelt hoe langer hoe meer in het nadeel van de Oekraïners. Het statuut gaat uit van een tijdelijk verblijf, terwijl veel mensen voor een lange periode in België blijven of zelfs niet zullen terugkeren. Er ontstaan problemen op verschillende vlakken:

- Veel Oekraïense gezinnen konden terecht bij een Gents gastgezin. De vooropgestelde periode van drie maanden is ondertussen overschreden. Zowel de Oekraïense gezinnen als de gastgezinnen zelf botsen op hun limieten. Oekraïense gezinnen gaan op zoek naar een andere woning. Ze komen niet in aanmerking voor een sociale woning, wel voor collectieve opvang en op de private huurmarkt. Het OCMW biedt financiële ondersteuning om te huren op de private huurmarkt. Die is al overbevroegd (zie signaal 14. Wooncrisis). Voor Oekraïners is het extra moeilijk om een woning te vinden door de onduidelijkheid over de duur van het speciaal statuut in combinatie met de 3-6-9 contracten. Het nooddorp voor Oekraïense vluchtelingen zal pas eind april 2023 openen voor een beperkt aantal Oekraïners.
- Ondanks het feit dat veel Oekraïners Engels spreken of een basiskennis Nederlands hebben dankzij lessen, ervaart men drempels en discriminatie om werk te vinden.
- Scholen kregen extra middelen om de Oekraïense kinderen te ondersteunen. De middelen vallen weg, maar de nood aan ondersteuning blijft.
- Naast de praktische moeilijkheden zorgt het tijdelijk statuut ook voor onzekerheid, emotionele uitputting, angst, zorgen voor familieleden in Oekraïne, onzekerheid en depressie. Het zet een rem op integratie.

- Vluchtelingen met een andere migratieachtergrond voelen het aparte statuut voor Oekraïense vluchtelingen aan als een voorkeursbehandeling.

26. Instroom van kwetsbare profielen

Nieuwkomers in onze stad komen vaak met een complexe kwetsbaarheid aan. Bij een grote groep van (oudere) Intra-Europese nieuwkomers stellen eerstelijnsmedewerkers vast dat een gebrekkig netwerk, gezondheidsproblemen, laaggeletterdheid en gebrek aan contacttaal hen op verschillende levensdomeinen erg kwetsbaar maken. Velen onder hen dragen een zware rugzak mee vanuit hun land van herkomst en hebben ernstige gezondheidsproblemen. Ze hebben vaak een ongezonde levensstijl en geen of een gebrekkig netwerk, waardoor hun situatie verder verslechtert. Dit komt vooral tot uiting bij oudere (Intra-Europese) migranten. Velen onder hen komen in precaire leef- en arbeidsomstandigheden terecht: ze werken als schijnzelfstandigen, worden uitgebuit door hun werkgever en/of zijn er afhankelijk van en zijn slachtoffer van huisjesmelkers. Ze kunnen niet rekenen op een netwerk dat vertrouwd is met de Belgische context en kennen het sociale stelsel hier niet, waardoor ze de juiste weg naar ondersteuning moeilijk vinden. De hulpverlening vindt moeilijk ingang bij deze doelgroep. Maar ook omgekeerd en om verschillende redenen. Bijvoorbeeld de EU-wetgeving die de toegang tot het OCMW bemoeilijkt.

Aantal personen met een Bulgaarse herkomst in Gent: 12439

Bron: Bevolkingsregister Stad Gent, 2022

Aantal personen met een Albanese herkomst in Gent: 944

Bron: Bevolkingsregister Stad Gent, 2022

- *Op basis van de steuncode (dus effectieve terugbetaling via medische kaart) zijn er 32% Albanezen voor 2022, dus bijna een derde. Bij de trajecten is er een verdubbeling (zowel in aantal als in %) van de Albanezen in de voorbije 5 jaar.*

Bron: OCMW Gent, 2022

- *Aantal Albanezen in de Kraswerkeningen:*
 - *2020: 149 individuen/gezinnen*
 - *2022 (juli): 487 individuen/gezinnen*

Bron: Kras, 2022

27. Zorg aan vluchtelingen en mensen met medische kaart

Zorgverleners die zorg verlenen aan vluchtelingen ontvangen daarvoor een prestatievergoeding via Fedasil. Voor zorg aan mensen met een medische kaart loopt de prestatievergoeding via het OCMW. De administratieve procedure die ze daartoe moeten doorlopen is erg tijdrovend. Zeker voor een individuele zelfstandige zorgverstreker is het moeilijk om deze administratie op te nemen bovenop de grote werklast. Een bijkomend probleem is dat veel zorgverleners de juiste procedures niet kennen. Daardoor maken ze fouten in het nadeel van de patiënt. Bv. Mensen met een medische kaart krijgen soms een voorschrift zonder de noodzakelijke vermelding dringende medische hulp, waardoor ze de medicatie niet meekrijgen in de apotheek. De uitbetaling door Fedasil voor medische zorgen aan vluchtelingen loopt bovendien zeer traag (bij de Medische Kaart loopt de betaling in Gent wel goed). In sommige

gevallen pas meer dan een half jaar na facturatie. Dit brengt zorgverleners die veel vluchtelingen als patiënt hebben in financiële moeilijkheden. Zorgverleners willen daardoor soms geen zorg verlenen aan deze doelgroep.

- Vb. Verschillende apothekers weigeren medicatie mee te geven aan vluchtelingen omdat de betaling door Fedasil heel lang op zich laat wachten. Ook wanneer de medicijnen goedgekeurd zijn door de medische cel van Fedasil.

28. Gezinshereniging zonder omkadering of begeleiding kan leiden tot mensonwaardige situaties

Om een gezinshereniging goed te laten verlopen zijn een aantal randvoorwaarden nodig.

Zo moet de woning groot genoeg zijn om de bijkomende gezinsleden te huisvesten. Dit is dikwijls niet het geval, waardoor gezinnen op straat belanden of met te veel in één woning leven.

- Vb. Niet begeleide minderjarigen moeten zelf gezinshereniging aanvragen. Op het moment dat ze 18 worden en de opvang moeten verlaten, moeten ze zelf een woning zoeken. Ofwel is dat een studio, maar dat is te klein voor gezinshereniging. Ofwel een grotere woning, maar dat is te duur en heel moeilijk te vinden (zie ook signalen 17. Wooncrisis en 16. Gevolgen van de wooncrisis). Als ze een installatiepremie krijgen voor de studio, kunnen ze die niet meer aanvragen voor de grotere woning na gezinshereniging.

Wie het opvanginitiatief moet verlaten, krijgt wel ondersteuning bij de zoektocht naar een woning (Huursalon SOI). Ondanks deze ondersteuning blijft het echter zeer moeilijk om een woning te vinden.

Naast het woonaspect is een goede (psychologische) begeleiding vaak aangewezen bij gezinshereniging. Bijvoorbeeld na een traumatische vluchtroute of bij hereniging met (traditionele) ouders na een lange periode van scheiding. Psychologische begeleiding van (een van) de gezinsleden afzonderlijk kan wel (vb. Mindspring CAW, via het OCMW, CGG Adentro). Psychiatrische hulp is dan weer onmogelijk door het gebrek aan cultuursensitiviteit (zie ook signaal 7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening). Er is bovendien geen mogelijkheid tot intensieve gezinsbegeleiding om gezinnen in dit moeilijke proces te ondersteunen.

Gebrek aan deze randvoorwaarden zorgt voor mensonwaardige situaties.

29. Onvoldoende procedurele ondersteuning voor verzoekers internationale bescherming en mensen zonder wettig verblijf

Verzoekers internationale bescherming en mensen zonder wettig verblijf botsen op drempels naar (goede) rechtsbijstand.

Verzoekers internationale bescherming hebben recht op een advocaat tijdens hun asielprocedure. Ze zijn erg afhankelijk van rechtsbijstand, want die kan een grote invloed uitoefenen op de procedure en de beslissing of ze al dan niet asiel krijgen. Vaak is de kwaliteit van rechtsbijstand voor deze groep echter onvoldoende. Dat heeft een aantal oorzaken:

- Er zijn te weinig advocaten die voldoende kennis hebben van het verblijfsrecht.
- Advocaten zijn duur. De meeste verzoekers internationale bescherming doen beroep op een pro-deo advocaat. Ofwel vraagt men een pro deo -advocaat aan bij het Bureau Juridische Bijstand (BJB), ofwel zoekt men een advocaat uit het reguliere circuit die bereid is om pro deo te werken.

Sinds de wijziging van de nomenclatuur voor Pro-Deoadvocaten in 2016² is het aantal punten voor asielprocedures verminderd, waardoor advocaten minder gemotiveerd zijn om dit op te nemen. Het aanbod advocaten is dus beperkt.

- Het probleem rond tolken (zie signaal 76. Recht tolken) stelt zich ook in de rechtsbijstand aan verzoekers internationale bescherming. Er kan een tolk aangevraagd worden via rechtsbijstand, maar dit verloopt niet vlot.
- In sommige gevallen krijgen verzoekers internationale bescherming pas toegang tot rechtsbijstand als ze via een attest van het OCMW, de RVA en de mutualiteit kunnen bewijzen dat ze geen steun ontvangen. Als deze diensten geen attesten meer wensen af te leveren dan komt de toegang tot de rechtsbijstand in gevaar.
- Sommige advocaten maken misbruik van de situatie van verzoekers internationale bescherming en verrijken zichzelf door onder tafel geld te ontvangen.

Verzoekers internationale bescherming komen dikwijls terecht bij een advocaat die hen onvoldoende rechtsbijstand kan verlenen en worden daardoor benadeeld in hun procedure verzoek internationale bescherming.

Mensen zonder wettig verblijf kunnen vaak geen rechtsbijstand krijgen doordat ze niet de juiste documenten kunnen voorleggen omwille van hun statuut.

- Je moet een attest gezinssamenstelling voorleggen om toegang te hebben tot rechtsbijstand. Dat is niet mogelijk voor mensen zonder wettig verblijf omdat ze niet ingeschreven zijn bij een gemeente.
- Mensen zonder wettig verblijf kunnen enkel beroep doen op gratis tweedelijnsrechtsbijstand bij het verzoek tot internationale bescherming en bij het

² Agentschap integratie en inburgering (2023) *Vanaf 1 september 2016: Wijzigingen nomenclatuur voor pro-deo advocaten* (<https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privatrecht/juridisch-advies/pro-deo-advocaat-en-gerechtkosten/pro-deo-advocaat#2>)

indienen van een regularisatie aanvraag of het indienen van een beroep tegen een beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken.

Mensen in de meest kwetsbare positie hebben hierdoor geen toegang tot (kwalitatieve) rechtsbijstand. Daardoor komen veel vragen hierover in de eerstelijns terecht. Maar ook daar is er te weinig basiskennis van het vreemdelingenrecht. Dat zorgt ervoor dat statuten (die bepaalde rechten ont- of afsluiten) vaak door elkaar gehaald worden.

Persoonlijke en psychische problemen

30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg®

Psychologische hulpverlening op de privémarkt is te duur, zeker voor mensen in een financieel kwetsbare positie. Er is betaalbaar hulpverleningsaanbod voor deze groep (o.a. psychologische dienst OCMW, relance-psychologen, eerstelijnspsychologen, Mobil teams, mobiele werkers geestelijke gezondheid), maar dat aanbod is ontoereikend en onduidelijk.

Het tekort uit zich op verschillende vlakken:

- Er is te weinig aanbod (aantal uren) in vergelijking met de vraag (vb. relancepsychologen OCMW). Daardoor zijn er wachttijden en krijgen mensen te laat of geen hulp.
- Er is te weinig aanbod in gebieden met de meest kwetsbare bewoners (19de - eeuwse gordel, Watersportbaan, Nieuw-Gent).
- Daarnaast is er ook te weinig aanbod voor specifieke doelgroepen/specifieke klachten: anderstaligen (zie ook signaal 7. Gebrek aan taaltoegankelijke en cultuursensitieve hulpverlening), mensen met een multiproblematiek, mensen met een eetstoornis, mensen zonder wettig verblijf, trauma.
- De mobiele werkers geestelijke gezondheid in Gent merken op dat ca. 1/3de van de mensen met persoonlijkheidsproblemen en psychische problemen, onderliggend een mentale beperking heeft. Hun coping strategie om met die kwetsbaarheid om te gaan is vaak middelenmisbruik. Deze doelgroep heeft eigenlijk aparte zorg nodig, maar die zorg bestaat niet.

Het bestaande betaalbare psychologische hulpaanbod is waardevol, maar schiet tekort. Het moet verder uitgebreid (en zeker niet afgebouwd) worden. De meest kwetsbare burgers moeten nog meer bereikt worden.

Er is niet alleen een tekort aan aanbod, het aanbod geestelijke gezondheid is ook versnipperd. Voor doorverwijzers is het onduidelijk welk aanbod er bestaat en voor wie. De samenwerking en doorverwijzing tussen eerste, tweede en derde lijn verloopt bovendien vaak stroef. Doordat hulpverleners zelf de weg niet vinden en niet goed kunnen doorverwijzen, geraken burgers niet tot (de juiste) hulp.

Mensen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) maken naar schatting zo'n 1,7% uit van de Nederlandse bevolking. We kunnen ervan uitgaan dat in een stedelijke omgeving dit percentage hoger zal liggen. Dit wil zeggen dat ongeveer 5000 mensen zouden bediend moeten worden in Gent om alle EPA noden te dekken (100%). Nu hebben de Forensisch Ambulante Begeleidingsteams 500 cliënten en zitten ze aan hun limiet.

Bron: CAW Oost-Vlaanderen Gent, begin 2023

31. Psychische kwetsbaarheden versterkt®

Veel mensen die al een psychische kwetsbaarheid hadden vóór corona, hebben het nu extra moeilijk. Er is ook een sterke terugval bij mensen bij wie de psychische problematiek gestabiliseerd was. Bovendien komen mensen die hulp zoeken vaak niet tot (de juiste) zorg, omdat ze botsen op de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg. Daardoor nemen hun klachten verder toe (zie ook signaal 30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheidszorg).

Voorbeelden:

- De organisaties Bednet en School en ziek zijn merken een sterke stijging op van het aantal kinderen dat niet meer naar school gaat wegens ziekte. Kinderen met autisme geraken bijvoorbeeld niet meer op school nadat ze lang thuis geweest zijn door de coronapandemie. Hun sociale angst is toegenomen.
- Ouderen beperken hun sociale activiteiten uit schrik voor corona. De eenzaamheid is nog versterkt.
- Jeugdwerkers worden vaker geconfronteerd met jongeren die kampen met een psychische problematiek. Ze merken een stijging op van zelfverminking, middelen mis-/gebruik en verslaving (o.a. aan ballongas), suïcidedreiging en suïcide, seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Sinds de coronacrisis wordt er meer openlijk drugs gebruikt en gedeald. Zowel op scholen als in de openbare ruimte.

Het aantal meldingen van depressieve gedachten en angstproblemen bij kinderen en jongeren is in het schooljaar 2020-2021 met meer dan 87 procent gestegen vergeleken met het jaar voordien.

Ook het aantal "verontrustingen" is met 28 procent gestegen vergeleken met het schooljaar 2019-2020. Zo werd er voor 10.689 leerlingen een verontrustende situatie geregistreerd.

De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) zien ook een verdubbeling van het aantal interventies rond zelfverwonding

Bron: vrtnws, Opvallende stijging mentale problemen bij kinderen en jongeren door coronapandemie, 31/3/2022

32. Nood aan uitbreiding aanbod psychosociale ondersteuning voor mensen met een alcoholverslaving

Alcohol is een sociaal aanvaarde drug, maar het blijft een drug. Het zorgt voor heel wat maatschappelijke en persoonlijke problemen. Een groot aantal mensen worstelt met een alcoholproblematiek. De alcoholproblematiek is vaak een symptoom van andere kwetsbaarheden. Bijvoorbeeld mensen met een dubbeldiagnose die niet aan hulp geraken (zie ook signaal 30. Onduidelijk en ontoereikend aanbod geestelijke gezondheid). Er is het aanbod Sabayon van CGG Adentro, maar het totale aanbod rond alcoholverslaving is ontoereikend in verhouding tot de nood aan hulp.

10,3% van de Vlaamse bevolking nuttigt een riskante hoeveelheid alcohol (= meer dan 10 glazen alcohol per week).

Bron: Sciensano, Preventiebarometer alcohol, 2022

Sociaal netwerk

33. Eenzaamheid®

Mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie kunnen vaak niet volwaardig deelnemen aan het maatschappelijk leven door verschillende drempels. Daardoor missen ze kansen op (nieuwe) sociale contacten en verzeilen vaker in sociale eenzaamheid en/of sociaal isolement.

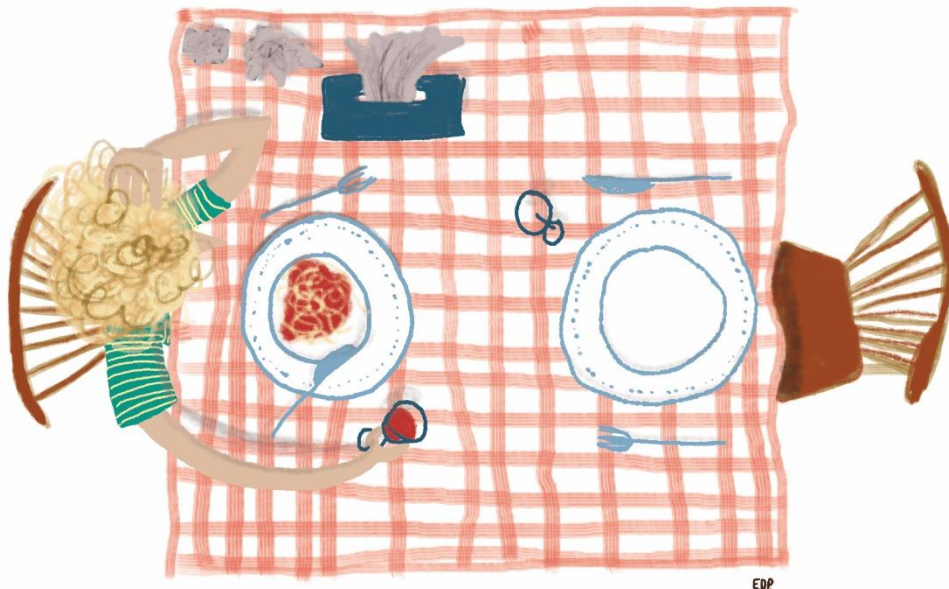
Voorbeelden:

- Mensen die digitaal laaggeletterd zijn of geen toegang hebben tot de digitale wereld (zie ook signaal 1. Digitalisering) ervaren verschillende drempels naar het sociaal leven. Ze kunnen bijvoorbeeld moeilijk in verbinding staan met anderen, zijn niet op de hoogte van activiteiten in de wijk, kunnen zich niet online inschrijven of online betalen, ...
- Mensen in sociale huisvesting zijn vaak extra kwetsbaar voor eenzaamheid. Samenhuizen kan helpen om de eenzaamheid te doorbreken. In sociale huisvesting is samenhuizen onmogelijk door de financiële gevolgen van samenwonen bij mensen met een vervangingsinkomen (Cfr. Signaal 21. Inkomensverlies door samenhuizen) en een lange wachttijd bij de aanvraag van een aangepaste, grotere woning. Er is ook geen begeleiding om het samenwonen goed te laten verlopen. Als mensen moeten verhuizen naar een andere sociale woning komen ze soms in een andere wijk terecht. Op die manier verliezen ze een groot stuk van hun sociale netwerk. Daardoor zijn ze extra kwetsbaar om in eenzaamheid terecht te komen.
- Oudere nieuwkomers hebben vaak meer moeite om de taal te leren, zijn minder mobiel, ... De 'verloren' band met het moederland weegt vaak ook zwaar. Daardoor zijn ze extra kwetsbaar om in eenzaamheid terecht te komen.
- Jonge nieuwkomers kunnen dankzij sociale media contact houden met vrienden en familie uit hun land van herkomst. Soms staat de blijvende focus op hun

herkomstland via sociale media deelname aan het sociaal leven in België in de weg, waardoor ze hier meer en meer vereenzamen.

- Mensen in armoede hebben onvoldoende financiële middelen om tijd en geld te spenderen aan vrijetijdsactiviteiten (zie ook signaal 23. Drempels naar vrije tijd) en blijven noodgedwongen thuis. Daardoor kunnen ze geen sociaal netwerk opbouwen en geraken ze in eenzaamheid.

Naast bovenstaande voorbeelden zijn er nog meer doelgroepen kwetsbaar voor eenzaamheid. Een groot deel van de mensen die zich eenzaam voelen ervaart drempels om de eenzaamheid te doorbreken. Ze durven 'de eerste stap' naar bestaande sociale of vrijetijds initiatieven niet zetten uit angst voor het onbekende of uit angst voor een negatieve ervaring. Een warm onthaal en warme doorverwijzing bij sociale organisaties spelen hier een belangrijke rol. Vaak is een brugfiguur of buddy die mensen letterlijk meeneemt naar het aanbod en samen die eerste stap zet een belangrijke hulp.

Uit onderzoek van Annemans (2018) blijkt dat 46% van de 18 plussers in Vlaanderen eenzaam is. Het onderzoek van Steyaert en Heylen in 2021 (tijdens corona) geeft aan dat 59% van de 18 plussers in Vlaanderen eenzaam is³.

³ Annemans L., Nationaal Geluksonderzoek, Sociale relaties, 2018, UGent-NN, via https://geluk.ugent.be/Persdossier_180705%20sociale%20relaties.pdf. Steyaert, J. & Heylen, L. (2021). Eenzaamheid. In opdracht van Bond Zonder Naam. De cijfers over eenzaamheid variëren sterk naargelang de manier waarop eenzaamheid gemeten wordt. Er is nood aan het beter in kaart brengen van eenzaamheid.

34. Stijging intrafamiliaal geweld

Hulpverleners merken een stijging op van intrafamiliaal geweld (ook bij tienerkoppels en bij mensen die omwille van hun verblijfsstatus extra afhankelijk zijn van hun partner). Zowel psychisch als fysiek geweld. Voor hulpverleners is het moeilijk om de signalen te herkennen en erover in gesprek te gaan.

Mensen die de onveilige situatie willen ontvluchten kunnen niet altijd terecht bij de lokale opvangmogelijkheden. Ze ervaren verschillende drempels. Vb. te chronisch voor crisishulpverlening, financiële drempel, hebben het moeilijk met de voorwaarde om het netwerk te betrekken bij de ondersteuning.

Het aantal gevallen van partnergeweld en gender gerelateerd geweld is tijdens de covid pandemie toegenomen met 15 tot 20 procent.

Bron: De Standaard, Aantal oproepen naar hulplijn 1712 verdubbeld, 17/01/2022

In de 2-maandelijks bevraging van de Gentse eerstelijns-hulpverleners geeft 60% aan dat er meer signalen zijn rond intrafamiliaal geweld.

Bron: Stad Gent, dienst preventie en lokale veiligheid, begin 2023

1 op 5 vrouwen en 1 op 7 mannen is slachtoffer van partnergeweld.

Bron: vrt nws, Als je eens wist over partnergeweld, 23/02/2021

35. Zorg voor dieren®

Mensen in een kwetsbare positie met een huisdier hebben moeilijk toegang tot dierenzorg. Ze hebben vaak een beperkt sociaal netwerk. Hun huisdier betekent dikwijls heel veel voor hen. Ze willen het dier goed verzorgen, maar hebben daar niet voldoende middelen toe. De reguliere dierengezondheidszorg (dierenarts, voeding) is voor mensen in een financieel kwetsbare positie onbetaalbaar. Wanneer mensen in een kwetsbare positie tijdelijk niet voor hun huisdier kunnen zorgen (vb. door opname) is er bovendien een gebrek aan betaalbare opvangmogelijkheden.

De financieel toegankelijke alternatieven zijn ontoereikend en te hoogdrempelig voor de doelgroep. Het Dierendispensarium van de Prins Laurent Stichting bijvoorbeeld, is te hoogdrempelig. De administratieve last voor o.a. het chippen of vaccineren van huisdieren is er zeer groot. Mensen die de voorwaarden⁴ niet naleven worden 2 jaar geschorst. Er is geen flexibiliteit in de dienstverlening (vb. voor mensen in schuldbemiddeling of bewindvoering) en de service hangt sterk af van de medewerker waarbij je terecht komt. Voor mensen in een kwetsbare situatie is het moeilijk om de (geldelijke) afspraken strikt na te komen.

Andere vzw's (bv. People4animals, Hugswitetails) proberen in te spelen op het tekort aan toegankelijke dierengeneeskunde en opvang in netwerken met dierenartsen. Dit is echter een enorme uitdaging voor de vzw's, en ze worden hierin niet structureel ondersteund.

⁴ Stichting Prins Laurent (2023) *Toelatingsvoorwaarden*
(<https://www.sfprlaurent.be/nl/index.php/toelatingsvoorwaarden/>)

36. Misbruik (zorg)volmachten

Mensen in een kwetsbare positie (vaak ouderen) worden financieel misbruikt via (zorg)volmachten. De volmachten worden bijvoorbeeld aangevraagd door iemand die hen af en toe helpt en die ze vertrouwen (vb. een buur of klusjesman).

De persoon met volmacht kan dan de volledige rekening van het slachtoffer leeghalen. Banken geven aan dat ze de aanvraag van een volmacht niet kunnen weigeren als beide personen aanwezig zijn, ook wanneer ze kwaad opzet vermoeden.

Administratie

37. Administratieve drempels®

Voor heel wat aspecten in je leven moet je administratieve zaken in orde brengen. Dat zorgt voor extra drempels voor mensen in een kwetsbare positie. Ze vragen daarvoor ondersteuning aan eerstelijnsdiensten, wat de druk op de diensten nog verhoogt (zie ook signaal 6. Druk op de eerstelijns). Dikwijls zijn ze niet in orde met hun administratie. Dat kan heel wat negatieve gevolgen hebben. Je kan bijvoorbeeld je aanspraak op bepaalde rechten verliezen. Er zijn al verschillende rechten waarbij de administratieve drempel wegvalt dankzij automatische toekenning. Daar moet verder op ingezet worden.

Voorbeelden:

- Mensen die een leefloon ontvangen en onder elektronisch toezicht worden geplaatst, krijgen vanaf dan een uitkering vanuit de Vlaamse Overheid. Dat bedrag is echter lager dan het leefloon. Mensen moeten dan zelf initiatief nemen om een aanpassing te vragen bij het OCMW. De aanpassing wordt bovendien niet altijd goedgekeurd.
- De procedure om korting te krijgen bij verschillende diensten (o.a. kinderopvang, onderwijs) als je in een financieel kwetsbare positie zit, is complex. Bij de stedelijke initiatieven krijgen mensen met verhoogde tegemoetkoming het verlaagde tarief automatisch. De niet-stadsdiensten hebben geen toegang tot de juiste gegevens, waardoor eventuele kortingen die zij willen toestaan niet automatisch toegekend kunnen worden.
- Als je langer dan 8 weken ziek bent, krijg je een vragenlijst van de controlearts van de mutualiteit. De vragenlijst is niet toegankelijk. Hij bevat bijvoorbeeld moeilijke vragen over zelfinschatting en vragen die niet relevant zijn voor de situatie (vb. een vraag rond burn-out bij een kankerdiagnose).
- Juridische dossiers en juridische communicatie zijn onduidelijk. Het taalgebruik is ontoegankelijk, de boodschap is vaak onhelder geformuleerd en veel te lang. Voor mensen die niet thuis zijn in het juridische vakjargon is de informatie niet toegankelijk. Voor mensen in een kwetsbare positie vaak nog minder.
- De huisartsenwachtpost is moeilijk toegankelijk voor mensen in een kwetsbare positie. Je moet telefonisch aanmelden en verschillende vragen beantwoorden door toetsen in te drukken op je telefoon, zoals je rijksregisternummer.

- Het Gentse meldpunt moeilijke brieven is een nieuw initiatief dat het mogelijk maakt om een deel van dit signaal aan te kaarten⁵.

38. Openbare diensten laten boetes of laattijdige betalingen snel escaleren

Overheidsdiensten geven sancties bij het laattijdig of niet betalen van facturen. Ze rekenen extra administratieve kosten aan, geven boetes en/of schakelen een deurwaarder in. Voor mensen in een kwetsbare positie lopen de kosten snel op, waardoor ze nog dieper in armoede geraken. Ze zijn ook terughoudender om gebruik te maken van de diensten uit schrik voor financiële consequenties. Dit vergroot de ongelijkheid.

Voorbeeld boetes:

- Het boetesysteem in de bibliotheek zorgt voor een extra drempel om boeken te ontlenen voor mensen met een laag inkomen. In de Krook zijn er verschillende initiatieven die hierop inspelen: mogelijkheid om boetes gespreid te betalen, lagere boetes voor kinderboeken, eerste dag te laat is boetevrij, het aanbod wisselcollecties en de mogelijkheid om boeken in iedere Gentse bibliotheek of terugbrengbus binnen te brengen. Je krijgt verwittigingsmails om boetes te vermijden. Dit gebeurt via een zelf opgegeven mailadres. Dat geeft soms problemen, bijvoorbeeld wanneer je van mailadres verandert. Ondanks deze initiatieven blijven de boetes een probleem. Voor mensen met een laag inkomen zorgt een boete voor stress. Ze maken dan liever geen gebruik van de dienstverlening om de stress te vermijden.

Openbare diensten schakelen sneller een deurwaarder in als boetes of facturen niet (tijdig) betaald worden:

- De Lijn schakelt heel snel een deurwaarder in.
- Voor de betaling van het inburgeringstraject plant men vanaf september 2023 met deurwaarders te werken.
- Ook diensten van Stad Gent zetten deurwaarders in. Er zit dan wel een extra sociale buffer tussen: je krijgt veel herinneringen per mail/brief. Voor mensen in een kwetsbare positie werkt dat niet altijd. Ze verhuizen vaak, de brieven komen niet terecht of ze begrijpen de brief niet. Daardoor vormt de deurwaarder een onverwachte, grote klap.
- Scholen schakelen sneller een incassobureau, advocaat of gerechtsdeurwaarder in voor onbetaalde schoolfacturen. Vb. een schoolfactuur van een Gentse school bedroeg 4,98 euro. Doordat de factuur niet tijdig betaald werd liep de factuur na

⁵ Werkgroep kwetsbare senioren GBO (2022) *Meldpunt moeilijke brieven* (https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/meldpunt_moeilijke_brieven_-_stad_gent_0.pdf)

een jaar op tot 264 euro. De Stedelijke scholen hebben wel een beleid rond opvolging onbetaalde schoolfacturen.

39. Onnauwkeurigheden aangiften dienst burgerzaken

Zowel bij inschrijvingen in het vreemdelingenregister als bij geboorteaangiften worden regelmatig administratieve fouten gemaakt. Het gaat over foutief geschreven namen en verkeerde geboortedata. Dat komt vooral voor als de burger geen officiële documenten bij zich heeft, door een foutieve vertaling, door omzetting uit een ander alfabet (vb. van Cyrillisch of Arabisch) of doordat de persoon geen of onvoldoende Nederlands spreekt en/of ongeletterd is.

De fouten zorgen voor veel administratieve rompslomp, en zorgen er zelfs voor dat sommige documenten ongeldig zijn. Dat kan ernstige gevolgen hebben.

Voorbeeld:

- Gezin afkomstig uit Afghanistan bestaande uit 2 ouders en 4 kinderen. Hun familienaam werd op 3 verschillende manieren ingeschreven. De namen van de verschillende gezinsleden staan nochtans op hetzelfde blad.
- Een vrouwelijke verzoeker internationale bescherming is zwanger van een Belgische man. Het kind wordt geboren en de geboorteakte vermeldt haar naam. Na een korte periode trouwt ze met de Belgische man; en kiest ze er zelf voor om de naam van haar man aan te nemen. Ze heeft echter de procedure voor verblijf opgestart op haar eigen meisjesnaam, en diezelfde naam is ook terug te vinden op de geboorteakte. Achteraf pas nam ze de naam aan van haar man, en die staat in de huwelijksakte. Omdat ze als verzoeker internationale bescherming geen contact mag hebben met het land van herkomst, moet ze nu via de rechtbank een verbeteringsvonnis aanvragen. Dan pas kan haar kind erkend worden als Belgisch kind.

Een tolk of rechtstreeks contact tussen een eerstelijnsprofessional en de dienst burgerzaken kan dit soms verhelpen.

Dak- en thuisloosheid

40. Gezinnen in dak- en thuisloosheid®

Er is een stijging van het aantal kinderen en éénoudergezinnen in dak- of thuisloosheid. Ook de toename van intrafamiliaal geweld (zie ook signaal 34. Stijging intrafamiliaal geweld) en het stijgend aantal scheidingen zorgt voor meer éénoudergezinnen die geen dak meer boven het hoofd hebben. De opvang voor deze doelgroep is ontoereikend.

De gevolgen van leven in dak- of thuisloosheid zijn enorm, ook voor kinderen. Een constant gevoel van onveiligheid, in contact komen met gevaarlijke of ongezonde milieus (drugs, alcohol,), ... laten blijvende littekens na. Dit kan ernstige psychologische problemen veroorzaken.

Aantal getelde direct en indirect betrokken kinderen op 30 oktober 2020

	N	%
Direct betrokken kinderen (0-12 jaar)	307	43.1
Direct betrokken kinderen (13-18 jaar)	94	13.2
Totaal direct betrokken kinderen	401	56.2
Indirect betrokken kinderen (0-12 jaar)	193	27.1
Indirect betrokken kinderen (13-18 jaar)	119	16.7
Totaal indirect betrokken kinderen	312	43.8
Totaal	713	100

Bron: Telling dak- en thuisloosheid Lokaal Rapport – Gent, maart 2021

41. Meer mensen in een precare woonsituatie®

Het aantal mensen in een precare woonsituatie neemt toe. Het gaat bijvoorbeeld over mensen in kraakpanden of illegale kampementen. Er worden ook meer autoslapers vastgesteld.

De stijging komt door een aantal factoren, zoals de wooncrisis (zie signaal 14. Wooncrisis), de toegankelijkheid van de nachtopvang (zie signaal 43. Toegang tot nachtopvang) en het tekort aan legale opties voor mobiel wonen. Er is bovendien een tekort aan opvang voor nieuwkomers, waardoor deze groep ook vaker in een precare woonsituatie terechtkomt.

Veldwerkers verwachten dat het aantal mensen in een precare woonsituatie nog verder zal toenemen, bijvoorbeeld na afloop van het project postmobiel wonen op de Lübecksite.

Totaal aantal mensen in dak- en thuisloosheid in 2020: 1472.

Bron: Telling dak- en thuisloosheid Lokaal Rapport – Gent, maart 2021

Verblijfplaats van de getelde dak- en thuisloze personen in Gent op 30 oktober 2020

	Aantal volwasse nen	%	Aantal kinderen (0-12j)	%	Aantal kinderen (13-18j)	%
1 In openbare ruimte	124	8.4	6	2.0	1	1.1
2 In noodopvang	113	7.7	6	2.0	0	0.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	169	11.5	87	28.3	33	35.1
4 In instelling	136	9.2	6	2.0	0	0.0
5 In niet-conventionele ruimte	264	17.9	52	16.9	30	31.9
6 Bij familie/vrienden	565	38.4	105	34.2	23	24.5
ETHOS Light	1371	93.1	262	85.3	87	92.6
7 Dreigende uithuiszetting	76	5.2	42	13.7	6	6.4
Onbekend/ander	25	1.7	3	1.0	1	1.1
Totaal	1472	100	307	100	94	100

Bron: Telling dak- en thuisloosheid Lokaal Rapport – Gent, maart 2021

42. Was- en drinkmogelijkheden voor mensen in een kwetsbare positie®

Drinkbaar water, douches en wasmachines zijn onvoldoende toegankelijk voor mensen in een kwetsbare positie die zelf niet over deze voorzieningen beschikken.

- Er is een tekort aan openbaar toegankelijke drinkwaterkraantjes in Gent. Er zijn maar vier drinkwaterfonteinen en die zijn allemaal geconcentreerd in het centrum van de stad. In openbare gebouwen kan je gratis water van de kraan tappen, maar daarbij spelen verschillende drempels: je hebt een eigen drinkfles nodig, de beperkte openingsuren en de drempel om het gebouw binnen te gaan. Zeker op warme dagen is dit tekort aan toegankelijk drinkwater een probleem.
 - Er zijn extra drinkwaterpunten gepland die 24/7 toegankelijk zijn.
- Er is een tekort aan betaalbare wassalons voor mensen die zelf geen wasmachine hebben. Het aanbod is bovendien niet afgestemd op de noden. Er zijn vaak alleen grote wasmachines, terwijl mensen in een kwetsbare situatie nood hebben aan kleinere en goedkopere wasmachines. Er is geen sociaal tarief voor wasmachines. Organisaties proberen hier zelf een oplossing te voorzien door jetons uit te delen via Enchanté, maar dat is geen structurele oplossing. In de inloopcentra van CAW Oost-Vlaanderen zijn er wel gratis wasmachines.
- Er zijn te weinig openbare douches. Gratis douchen is enkel mogelijk bij de Fontein en de inloopcentra van het CAW. Door de energiecrisis is het aantal mensen dat thuis geen (warme) douche meer kan nemen nog toegenomen.

43. Toegang tot nachtopvang®

De nachtopvang is onvoldoende toegankelijk voor mensen die er nood aan hebben. Er zijn verschillende drempels die de toegang bemoeilijken:

- Telefonisch aanmelden bij de nachtopvang is verplicht. Voor veel mensen in een kwetsbare situatie is dat niet evident: je moet een telefoon hebben mét belwaarde

of terechtkunnen bij een organisatie waar je de telefoon mag gebruiken. De nachtopvang is bovendien telefonisch moeilijk bereikbaar, waardoor sommige mensen niet binnen geraken. De lijn is heel vaak bezet en je moet binnen bepaalde uren bellen. Daarnaast geven de telefonisten soms verkeerde info mee. Tijdens de kantooruren komt de lijn toe bij Gent-info, enkel na de kantooruren kom je telefonisch terecht bij de nachtopvang zelf.

- Het toegangscriterium 'binding met Gent' sluit veel mensen uit en is onduidelijk. Mensen die in principe bij een ander openbaar bestuur terecht zouden kunnen in de nachtopvang, kunnen maximum één nacht terecht in Gent. Daarna worden ze geweigerd. Vaak geraken zij na weigering niet op een andere plek om te overnachten en belanden op straat. Een bijkomend probleem is dat de binding met Gent gecontroleerd moet worden bij de maatschappelijk werker. Als de maatschappelijk werker niet bereikbaar is, kunnen mensen niet in de nachtopvang terecht.

Zonder hulp van een dienst is het in de praktijk quasi onmogelijk om binnen te geraken in de nachtopvang. Mensen geven het vaak op en doen geen tweede poging.

Mensen voelen zich bovendien onveilig in de nachtopvang. Bijvoorbeeld doordat er veel mensen kampen met een verslavings- en/of psychische problematiek, omdat er gestolen wordt, omdat je niet alleen in een kamer kan slapen, vrouwen voelen zich onveilig door seksueel overschrijdend gedrag van mannen, ...

44. Nood aan bemande rustplekken®

Mensen in een kwetsbare positie hebben nood aan (warme) plekken om de dag door te brengen en tot rust te komen. Tijdens de koude wintermaanden en in het weekend is de nood extra hoog. De energiecrisis (zie ook signaal 16. Energie is onbetaalbaar) en het wegvallen van de winteropvang (geen uitbreiding van uren nachtopvang in de winterperiode) versterken dit nog. Tijdens de wintermaanden is er in het kader van het winterplan overdag altijd een inloopcentrum van CAW Oost-Vlaanderen open. Maar de nood blijft hoger dan het aanbod.

De warme winterplekken spelen hier op in, maar lossen de nood niet volledig in. In het weekend en in de zomer bijvoorbeeld is er te weinig aanbod. Naast voldoende rustplekken, is er ook nood aan voldoende personeel en de juiste ondersteuning voor dat personeel:

- Op plekken waar al gedurende lange tijd een vaste groep bijeen komt (vb. een buurtcentrum), is begeleiding nodig om nieuwe mensen te ondersteunen bij integratie in de groep.
- Er is voldoende begeleiding nodig om om te gaan met specifieke kwetsbare profielen (vb. mensen met een verslavingsproblematiek, psychische kwetsbaarheid, agressieproblemen) die nu extra beroep doen op de warme plekken. Er is ook nood aan ondersteuning van de medewerkers om met deze profielen om te gaan.

45. Ontoegankelijke zorg voor daklozen®

Veel vormen van gezondheidszorg zijn ontoegankelijk voor mensen in dakloosheid:

- Zieke of herstellende daklozen kunnen na ontslag uit het ziekenhuis vaak nergens terecht voor nazorg en/of revalidatie. Het project Vesalius bood hier een antwoord op maar was tijdelijk.
 - Na goedkeuring door de raad voor maatschappelijk welzijn start in Gent een project 'medisch herstelverblijf' van Wijde Zorg vzw in samenwerking met OCMW Gent en het RIZIV. Het gaat om 5 herstelbedden voor dakloze volwassenen met een medische zorgnood (band met Gent). Dit is alvast positief nieuws.
- Een aantal oudere daklozen kan in De Baai terecht, voor andere oudere daklozen is er geen zorgaanbod. Het is voor hen vaak onmogelijk om na de nachtopvang 's morgens terug de straat op te gaan.
- De kosten voor palliatieve zorg worden niet gedekt door de medische kaart.

Het RIZIV kan sinds kort tussenkomen in de paramedische zorg voor dak- en thuislozen. Zonder woning of alternatieve plaats om de zorg toe te dienen, kunnen dak- en thuislozen hier echter moeilijk/geen gebruik van maken.

Armoede

46. Verhoogde tegemoetkoming niet voor iedereen die er nood aan heeft

Er zijn steeds meer mensen die nood hebben aan ondersteuning, maar net teveel verdienen om recht te hebben op een verhoogde tegemoetkoming (VT). Doordat ze geen recht hebben op een VT missen ze de bijkomende rechten en premies. De energiecrisis zorgt ervoor dat deze groep nog verder groeit.

47. Meer en meer mensen hebben nood aan materiële steun®

De groep mensen met nood aan extra ondersteuning groeit. Door de opeenvolging van crisissen (coronacrisis, energiecrisis) en de financiële gevolgen ervan, ontstaat er een nieuwe groep mensen bij wie het inkomen niet langer volstaat om in basisbehoeften te voorzien. Gentse organisaties bieden materiële en/of voedselondersteuning, maar deze initiatieven geraken overbevraagd door de grote nood.

Voor materiële steun kan je o.a. terecht bij de vrijwilligerswerkingen aangesloten bij KRAS vzw of Gent Solidair. Sommige mensen kennen echter de weg nog niet naar deze organisaties. De diensten kunnen de toenemende vraag bovendien nog moeilijk aan. Vooral bij voedselondersteuningsinitiatieven neemt de vraag sterk toe. Tegelijkertijd is er een daling van het aantal bruikbare voedselschenken. Voedselondersteuningsinitiatieven kunnen daardoor nog moeilijk voldoende voedsel aanbieden aan de mensen die er nood aan hebben. Ze moeten zelf fondsen werven om extra voeding aan te kopen. Deze vormen van steun zijn geen oplossing voor de

structurele problematiek die speelt. Zolang er geen structureel antwoord is, vormen ze wel een onmisbare noodoplossing voor veel mensen in een kwetsbare positie.

48. Zelftesten

Zelftesten (o.a. ovulatietesten, zwangerschapstesten, coronatesten) zijn te duur voor mensen in een kwetsbare positie.

Voorbeelden:

- Covid zelftesten zijn te duur voor mensen in een kwetsbare positie. Een persoon met recht op een verhoogde tegemoetkoming betaalt 1 euro per zelftest. Voor sommige mensen is dat nog te veel. Er waren gratis zelftesten beschikbaar voor een aantal kwetsbare groepen (vb. mensen zonder wettig verblijf), maar dat aanbod schoot tekort.
- Straathoekwerkers kopen regelmatig zelf zwangerschapstesten voor de mensen die ze begeleiden, omdat het voor hen onbetaalbaar is.

49. Lege en ongezonde brooddozen®

Veel kinderen krijgen geen of ongezond eten mee naar school of naar vrijetijdsaanbod. Dit komt doordat ongezonde voeding vaak goedkoper is, maar ook omdat ouders niet altijd weten wat gezond is. Kinderen hebben daardoor vaak onvoldoende voedingsstoffen binnen om goed te functioneren. Ze kunnen zich moeilijk concentreren, voelen zich niet goed in hun vel, Er zijn verschillende initiatieven op school die hierop inspelen (vb. project gezonde scholen, lekkers op school), maar die zijn niet op alle scholen actief.

50. Minimumloon moet hoger®

Het verschil tussen het leefloon en de laagste lonen is te klein. Mensen die aan het werk gaan verliezen naast hun uitkering mogelijk ook hun verhoogde tegemoetkoming en bijhorende rechten (vb. sociaal tarief energie, verhoogde terugbetaling medische zorg, goedkoper openbaar vervoer, ...) als ze boven de inkomensgrens zitten (zie ook signaal 46. Verhoogde tegemoetkoming niet voor iedereen die er nood aan heeft). Daarbovenop komen vaak nog extra bijkomende kosten, zoals kinderopvang, vervoer, ... Daardoor bestaat de kans dat je in een financieel zwakkere positie terechtkomt als je aan het werk gaat.

- De aangekondigde fiscale hervormingen voor 2024 van minister Van Peteghem kunnen dit signaal mogelijk deels oplossen.

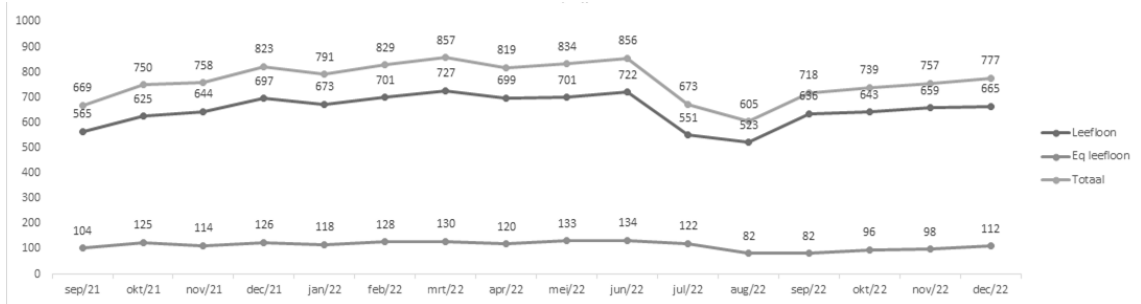
51. Armoede bij studenten

Steeds meer studenten hebben moeite om rond te komen. Ze kunnen de kosten voor hun kot, studiefinanciering, ... moeilijk dragen. Dat zorgt voor stress en soms ook voor mentale problemen. Sommige studenten gaan over tot overlevingsstrategieën die

schadelijk zijn voor hun (mentale) gezondheid, vb. prostitutie. Studenten zijn, net als andere groepen, onderhevig aan maatschappelijke tendensen (vb. energiecrisis, inflatie, wooncrisis, ...). Ze zijn echter vaak onzichtbaar als risicogroep.

OCMW Gent ondersteunt veel studenten met een leefloon.

Aantal uitbetaalde (equivalent) leefloonstudenten

Bron: OCMW Gent, december 2022

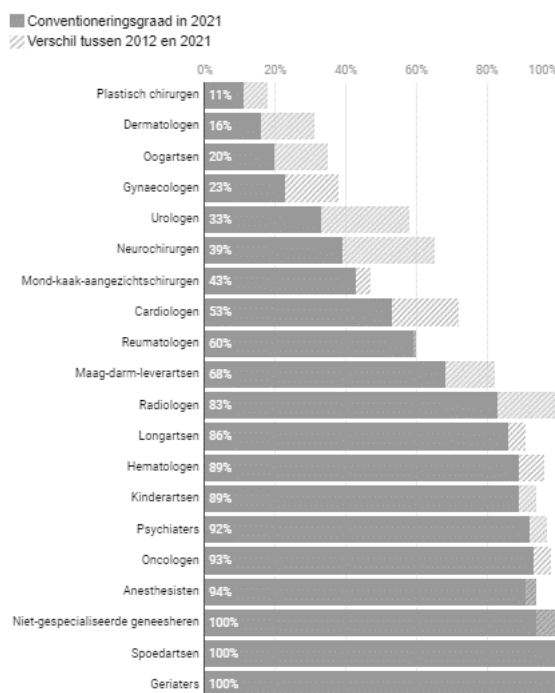
Gezondheid

52. (Financiële) ontoegankelijkheid van ziekenhuizen®

Ziekenhuizen zijn onvoldoende toegankelijk, in het bijzonder voor mensen in een kwetsbare positie. Dat uit zich op verschillende vlakken.

- Steeds meer specialisten zijn niet of slechts gedeeltelijk geconventioneerd. Hierdoor wordt toegankelijke/betaalbare gespecialiseerde gezondheidszorg steeds schaarser. De ziekenhuizen uit het Gentse ziekenhuisnetwerk doen inspanningen om toch betaalbare zorg te bieden aan mensen in een financieel kwetsbare positie. Bijvoorbeeld in AZ Sint Lucas werkt men aan het conventietarief voor mensen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming.
- De verplichte conventionering in meerpersoonskamers die er op federaal niveau aankomt, kan ook bijdragen aan de oplossing van dit probleem. Maar voor een ambulante consultatie blijft er veel onduidelijkheid voor patiënten. Ze weten niet altijd of een arts wel/niet geconventioneerd is.
- Wanneer een arts gedeeltelijk geconventioneerd is (op sommige momenten wel, op andere momenten niet) is het voor de patiënt onduidelijk welk tarief hij/zij zal betalen. Dit zorgt voor onverwacht hoge facturen.
- Bovendien kan je vaak sneller bij een specialist terecht aan het niet geconventioneerde tarief dan aan het conventietarief. Dit werkt gezondheidszorg op twee sporen in de hand. De kapitaalkrachtige burger maakt een afspraak bij de specialist in zijn/haar privé praktijk aan gedeconventioneerde tarieven en de mensen met minder financiële mogelijkheden krijgen te kampen met lange wachtlijsten voor hun afspraak in het ziekenhuis aan het conventietarief.
- Als je openstaande schulden hebt in een ziekenhuis, kan je er niet meer terecht voor zorg. Tenzij je in hoge nood verkeert of als een dokter expliciet toestemming geeft.
- In sommige ziekenhuizen is het niet duidelijk waar je terecht kan voor informatie over de kosten en administratie gekoppeld aan je ziekenhuisbezoek. Zoals bijvoorbeeld vragen rond terugbetaling, via welk kanaal je de factuur ontvangt, Door het tekort aan informatie zijn mensen soms niet voorbereid op de kosten.
- De facturatie van ziekenhuizen naar patiënten is onduidelijk. Ziekenhuizen kunnen tot 2 jaar na datum factureren. Bovendien krijg je vaak meerdere facturen voor verschillende prestaties tijdens één bezoek. Op de factuur staan vaak enkel de nomenclatuurnummers van de verstrekking, waardoor de meeste mensen niet weten over welke prestatie het gaat. Door de onduidelijkheid denken mensen regelmatig dat ze de factuur voor hun ziekenhuisbezoek al betaalden, terwijl er eigenlijk meerdere facturen zijn.

Conventioneringsgraad (volledig geconventioneerd) in de ziekenhuizen per specialiteit

Bron: Rijksinstituut voor Ziekte en Invaliditeitsverzekering (RIZIV), 2021

53. Niet-dringend ziekenvervoer

Patiënten krijgen soms een onverwacht hoge factuur voor ziekenvervoer. Het is onduidelijk welk ziekenvervoer terugbetaald wordt, hoe hoog de terugbetaling is en via welke verzekering de terugbetaling gebeurt. In sommige gevallen komt de verplichte ziekteverzekering tussen, in andere gevallen de aanvullende verzekering van het ziekenfonds. De onduidelijkheid zorgt vaak voor onverwacht hoge kosten. Bij mensen met een beperkt budget leidt dit al snel tot financiële problemen.

Zie ook standpunttekst Vlaams patiëntenplatform 'Wij vragen betaalbaar toegankelijk en gecoördineerd ziekenvervoer'⁶.

54. Verlies van voordelen voor wie ziekenfondsbijdrage niet tijdig betaalt

Wie zijn ziekenfondsbijdrage gedurende 24 maanden niet betaalt, krijgt geen aanvullende diensten en voordelen meer die het ziekenfonds bovenop de wettelijke terugbetalingen biedt. Zo verlies je het recht op terugbetaling voor bijvoorbeeld brillen, hoorapparaten of kraamzorg. Bovendien verlies je de extra verzekeringen voor hospitalisatie of tandzorg.

Ze kunnen pas terug beroep doen op de rechten na een wachttijd van twee jaar, ook als ze hun achterstallige bijdrage betalen.

⁶ Vlaams Patiëntenplatform (2022) *Wij vragen kwaliteitsvol betaalbaar toegankelijk gecoördineerd ziekenvervoer* (<https://vlaamspatiëntenplatform.be/nl/standpunten/wij-vragen-kwaliteitsvol-betalbaar-toegankelijk-en-gecoördineerd-ziekenvervoer>)

Deze regel treft vooral mensen in een maatschappelijke kwetsbare positie. Dit signaal verscheen reeds in een opiniestuk⁷ van de werkgroep signalen. Naar aanleiding daarvan keurde de Raad van State maatregelen goed die de wachttijd van twee jaar terugbrengen naar 6 maanden.

55. Hospitalisatieverzekering met uitsluitingscriterium misbruik alcohol en verdovende middelen

Hospitalisatieverzekeringen bevatten veelal een uitsluitingscriterium rond alcohol of verdovende middelen zonder voorschrift. Als er een oorzakelijk verband is tussen de geleden schade en het middelengebruik heeft de patiënt geen recht op terugbetaling van de hospitalisatie.

Woonomgeving

56. Duurzaamheidskloof

Gentenaren met een laag inkomen dragen de grootste gevolgen van de klimaatverandering en het klimaatbeleid. Ze zijn vaak onvoldoende geïnformeerd en hebben te weinig mogelijkheden om zich voor te bereiden op de klimaatverandering en de energietransitie.

Voorbeelden van sociale ongelijkheid door klimaatverandering/klimaatbeleid:

- Mensen met een laag inkomen wonen vaak op plaatsen met veel luchtvervuiling en lawaai. In een slechte leefomgeving wonen verhoogt het risico op gezondheidsschade.
- Ze kunnen zich minder goed beschermen tijdens periodes van hitte in de zomer. Ze hebben minder toegang tot drinkbaar water, schaduw, groen en koele ruimten.
- De bewoners van dense woonwijken vinden moeilijk de weg naar groene plekken in de buurt. Stad Gent en andere partners doen veel inspanningen om groen voor iedereen toegankelijk te maken (vb. Ledeberg leeft, bruggen naar Rabot, zuurstof voor de Brugse poort en de groennorm bij nieuwbouwprojecten, gezonde wandelingen van de wijkgezondheidscentra, ...). De inspanningen bereiken de doelgroep nauwelijks.
- Ze wonen vaak in slecht geïsoleerde (huur)huizen met hoge energiekosten. Een huurhuis kunnen ze niet zelf renoveren. Als ze eigenaar zijn van hun huis hebben ze een beperkt renovatiebudget en lopen ze renovatiepremies mis omdat ze die niet kunnen voorfinancieren.
- Ze kunnen niet investeren in hernieuwbare energie. Ze kunnen bijvoorbeeld geen zonnepanelen betalen.

⁷ Vekeman, F. en de werkgroep signalen (2021) *Twee jaar wachttijd schaadt de gezondheid* (<https://www.beleidssignalen.be/opiniestuk>)

- Bepaalde klimaat gerelateerde belastingen waarbij geen sociaal tarief geldt (bv. verkeersbelasting, inning van de onroerende voorheffing en BTW) wegen voor gezinnen met een beperkt budget zwaarder door.
- De verschuivingen op de arbeidsmarkt zorgen voor jobverlies bij kwetsbare groepen. Er zullen bijvoorbeeld minder jobs zijn in de productiesector en de openbare nutsbedrijven, de retail- en vrijetijdssector.
- Ze maken minder gebruik van autodelen door verschillende drempels (vb. borgsom, digitale kloof). Autodelen is in veel gevallen duurzamer en goedkoper dan een eigen wagen hebben.
- Er worden al waardevolle inspanningen geleverd zoals de slooppremie, andere voordelen voor wie in de Lage Emissie Zone (LEZ) woont en Gent Knapt Op. Dit is echter niet voldoende om de duurzaamheidskloof te dichten.

57. Psychische kwetsbaarheid in sociale hoogbouw®

Het aandeel mensen met een psychische problematiek in de sociale huisvesting stijgt. Dit komt onder andere door de afbouw van het aantal bedden in de psychiatrie; en doordat mensen met een psychische problematiek voorrang hebben op de wachtlijst voor een sociale woning. Zij zitten vaak samen in één sociale woonblok. Bij versnelde toewijzing is er altijd woonbegeleiding, maar de huidige vorm volstaat niet altijd.

In crisissituaties wordt de situatie in de sociale huisvesting snel onleefbaar. In hoogbouw speelt dit nog sterker omdat mensen daar extra dicht bij elkaar wonen.

Sociale hoogbouw is niet altijd een goede woonomgeving voor mensen met een psychische problematiek. Er zijn te veel prikkels en te weinig rust. Deze situatie zorgt ervoor dat de psychische problematiek van bewoners snel toeneemt. Voor burens zorgt dit voor overlast (vb. nachtlawaai, perceptie van agressie, afval). Ook maatschappelijk werkers die betrokken zijn ervaren een gevoel van onveiligheid en zijn bang voor agressie.

Andere sociale huurders durven vaak geen officiële klacht neerleggen (zie ook signaal 4. Minder aangiften over overlast en criminaliteit bij officiële instanties). De politie mag enkel ingrijpen als er effectief sprake is van overtreding of bij acute dreiging. Wanneer de persoon met psychische kwetsbaarheid psychische hulp weigert, is in sommige gevallen alleen collocatie mogelijk. Dit kan enkel via een gerechtelijk bevel en is dus niet evident. Vaak is de omgeving (sociaal werkers, burens) op de hoogte van de situatie, maar staan ze hier machteloos tegenover. Het gevoel leeft dat er pas ingegrepen wordt/kan worden wanneer het echt misloopt (suïcidepoging, zware incidenten).

58. Ophaling grof huisvuil in sociale huisvesting

De afvalophaling van grof huisvuil bij de sociale woningen in Gent verloopt via een contract tussen de sociale huisvestingsmaatschappijen en Ivago. Dat contract wordt stopgezet.

Na de stopzetting moeten bewoners zelf een contract afsluiten met Ivago voor ophaling grof vuil. De bewoners zitten vaak in een financieel kwetsbare situatie waardoor dit voor velen niet evident is. Als één bewoner een contract afsluit en de anderen niet, draait die ene persoon op voor de kosten van alle bewoners. Dit is een extra drempel om een contract af te sluiten.

Zonder contract zal het grof vuil zonder afspraak buiten gezet worden en moet het als sluikeafval opgeruimd worden.

59.Toename studentenwoningen zorgt in sommige wijken voor overbevolking

Er is veel (sociale) studentenhuisvesting bijgebouwd omdat studenten anders reguliere huizen bezetten. Er zijn echter geen maximum quota rond bewonersaantallen per wijk. De aantallen worden enkel stadsbreed bekeken. Door de extra studentenwoningen neemt het aantal bewoners in bepaalde wijken zoals Nieuw Gent sterk toe. Dat gaat ten koste van de leefbaarheid in deze wijken.

Informatie en communicatie

60. Ontoegankelijke communicatie naar Gentenaren in een kwetsbare situatie®

Heel wat (openbare) diensten communiceren niet helder. Ze gebruiken moeilijke woorden en zinsconstructies, weinig beeldmateriaal en ontoegankelijke communicatiekanalen. De hoogdrempelige communicatie komt bijvoorbeeld van de mutualiteiten, politie, stadsdiensten en bovenlokale administraties,

Daardoor bereikt de informatie mensen in een kwetsbare positie (bv. laaggeletterden) niet. Ze missen daardoor de toegang tot voordelen en voorzieningen.

Bijvoorbeeld:

- Procedure gratis lijnpas voor kinderen zonder wettig verblijf.
- Het aanbod Gent Knapt Op.
- Informatie over de jobbonus.
- Brieven rond arbeidsongeschiktheid van de mutualiteiten.
- ...

Ook de communicatie over het aanbod specifiek voor mensen in een kwetsbare positie bereikt de doelgroep onvoldoende. Organisaties met linken naar de doelgroep ontvangen de nodige informatie vaak niet of laattijdig. Daardoor komen de dienstverlening en projecten niet (voldoende) tot bij de doelgroep. Het winterplan bijvoorbeeld kwam pas na aanvang terecht bij veel organisaties die werken met mensen in een kwetsbare positie.

61. Internet en telefonie te duur

Voor mensen in een kwetsbare positie zijn internet- en telefonie-abonnementen te duur.

Bovendien hebben mensen met een laag inkomen vaak een extra duur internet- of gsm abonnement dat niet afgestemd is op hun nood. Dit komt doordat ze dikwijls intekenen op formules waarbij je een gratis of goedkoop toestel 'krijgt' als je voor een aantal jaar een abonnement neemt bij een provider. De formules komen op het einde vaak veel duurder uit. Mensen in armoede hebben dikwijls niet de mentale ruimte en/of digitale mogelijkheden om een vergelijking te maken tussen aanbieders en worden de dupe van misleidende reclamestunts. Mensen in armoede gebruiken ook vaak duurdere prepaid simkaarten en ervaren hier ook extra drempels bij. Zie signaal 2021: Geen simkaart zonder registratie.

- Tijdens de coronapandemie boden Telenet en Proximus sociale pakketten aan voor mensen met een beperkt budget. Dit verhoogt de toegang voor veel mensen. Telenet biedt de pakketten aan sociaal tarief (Telenet Essential Internet FIVE en TEN) nog steeds aan. Er komt in 2024 ook een nieuw sociaal internettarief voor een grotere groep rechthebbenden. Veel mensen vinden de weg naar dit aanbod echter niet.

Toegang tot internet en telefonie is een voorwaarde om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Dit moet een basisrecht zijn.

62. Toegankelijkheid en communicatie bij openbare werken

Bij openbare werken worden de bewoners van omliggende straten niet of onvoldoende ingelicht over de duur en omvang van de werken. Ook is er een gebrekkige signalisatie.

Tijdens openbare werken wordt bovendien te weinig rekening gehouden met minder mobiele bewoners. Zij kunnen daardoor nog moeilijk hun eigen woning bereiken of verlaten. De beschikbare 'bruggen' van en naar woningen zijn te smal voor rolstoelgebruikers en kinderwagens.

Ook de afvalophaling loopt tijdens wegenwerken vaak minder vlot. Bepaalde straten worden niet meer bediend. Voor minder mobiele mensen is het vaak niet eenvoudig om afvalzakken op het einde van het wegenwerk gebied af te zetten. Het verzamelpunt voor afval, door de aannemer voorzien, wordt bovendien vaak gebruikt door sluikestorters.

Onderwijs, leren en ontplooiing

63. Nood aan meer ondersteuning op school van leerlingen in een kwetsbare situatie met specifieke zorgbehoeften®

Er is meer begeleiding nodig op scholen om kinderen en gezinnen in een kwetsbare situatie te ondersteunen. Op school komen veel kwetsbaarheden naar boven, maar zijn er te weinig middelen en mensen om daar een antwoord op te bieden. Daardoor worden sociale ongelijkheden bestendig.

Voorbeelden:

- Steeds meer kinderen en jongeren met specifieke zorgbehoeften komen in het reguliere onderwijs terecht. Dit verhoogt de druk op scholen en schoolteams nog meer.
- Vooral kinderen in een zeer kwetsbare situatie en met zwaardere zorgbehoeften komen terecht in het buitengewoon onderwijs. Daardoor vergroot de druk op het buitengewoon onderwijs.
- Er is een grote druk op de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers in het lager en secundair onderwijs door de grote instroom van leerlingen.
- Jeugdwelzijnsorganisaties organiseren noodgedwongen studieondersteuning vanuit een grote vraag van ouders en kinderen.

64. Secundair onderwijs onbetaalbaar®

De kosten voor het secundair onderwijs lopen vaak op door de dure leerboeken en andere lesmaterialen, activiteiten, ... Voor mensen in een financieel kwetsbare positie is het secundair onderwijs vaak onbetaalbaar. Dit sluit kinderen en jongeren in een kwetsbare positie op veel vlakken uit. Ze blijven bijvoorbeeld weg van school omdat facturen onbetaald zijn, kunnen niet deelnemen aan buitenschoolse activiteiten, moeten noodgedwongen een 'goedkopere' richting volgen dan de richting die ze graag willen doen, ... Sommige richtingen zijn extra duur omdat ze dure materialen vereisen (vb. kunst- technisch en beroeps-secundair onderwijs). Er zijn wel scholen die dit deels ondervangen, bijvoorbeeld door de mogelijkheid aan te bieden om materiaal te huren. Ook het OCMW kan voor actieve cliënten een tussenkomst voorzien via de toelage voor participatie en sociale activering (PASOA) en via armoedemiddelen 2023 - 2024. Maar dit is vaak niet voldoende en biedt niet voor alle gezinnen een oplossing.

In het secundair onderwijs is betaalbaarheid een groter probleem dan in het lager onderwijs omdat er in het lager onderwijs een maximumfactuur is. Maar veel hangt ook af van de sensitiviteit van scholen naar financiële toegankelijkheid toe. Bijvoorbeeld: geen dure buitenlandse reizen organiseren buiten de schooluren, rekening houden met materiaal dat nodig is voor (gratis) activiteiten (laarzen, stevige schoenen, rugzak, slaapzak, ...).

65. Sensibilisering rond aanwezigheid op school

Het is belangrijk dat kinderen voldoende aanwezig zijn op school. Niet alleen in functie van leerprocessen, maar ook omwille van de regelgeving en de gevolgen van afwezigheden.

Veel ouders in een kwetsbare positie zijn niet op de hoogte van de gevolgen van de afwezigheid van hun kind en komen daardoor nog meer in de problemen. Ze verliezen bijvoorbeeld het recht op schooltoeslag en de bijkomende kortingen die eraan vasthangen en/of het beslissingsrecht over of hun kind al dan niet mag overgaan naar het 1ste leerjaar.

- Het gebruik van het codesysteem en de implicaties ervan zijn onduidelijk. De interpretatie en het gebruik van de codes verschilt ook van school tot school. Op sommige scholen krijg je al een B-code (onwettig afwezig) als je 5 minuten te laat bent, op andere scholen gaan ze er milder mee om en krijg je een L-code (te laat).
- Het gebruik van de P-code⁸ heeft een verschillende impact op het recht op schooltoeslag enerzijds en het beslissingsrecht over overgang naar het 1ste leerjaar

⁸ Afwezigheid om persoonlijke redenen. Dit wordt door de directie beslist. Hieronder valt bijvoorbeeld afwezigheden voor logopedie, revalidatie, ...

anderzijds. Om recht te hebben op een schooltoeslag moet een kind van de derde kleuterklas minstens 290 halve dagen aanwezig zijn. Afwezigheden met een P-code worden hier meegerekend als aanwezige dagen. Om beslissingsrecht te hebben over of je kind naar het 1ste leerjaar kan overgaan of niet, moet je kind minstens 290 halve dagen aanwezig zijn. Hier wordt de P-code niet in rekening gebracht. De ouders van een kind dat tijdens de lesuren revalidatie volgt en voor de rest altijd komt, verliezen het beslissingsrecht.

66. Onduidelijk aanbod studierichtingen secundair onderwijs®

Voor veel ouders en kinderen is het moeilijk om een studierichting te kiezen in de overgang van het lager naar het secundair onderwijs. Eerstelijns hulpverleners en medewerkers van scholen geven vaak raad, maar ook voor hen is het landschap onduidelijk. De hervorming van het secundair onderwijs zorgt voor extra onduidelijkheid.

67. Toegang hoger onderwijs te hoogdrempelig®

Het hoger onderwijs is onvoldoende toegankelijk voor mensen in een kwetsbare positie. Het voldoet niet aan de 5 b's van toegankelijkheid (bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, begrijpbaarheid en bruikbaarheid). Drempels zijn onder andere de veelheid aan inschrijvingsprocedures en – voorwaarden, de kostprijs en de onderwijsongelijkheid in het leerplichtonderwijs en tijdsdruk vanuit de VDAB en soms ook vanuit het OCMW.

Voorbeeld inschrijvingsvoorwaarden:

- Er is een hoog taalniveau vereist om in te schrijven in het hoger onderwijs. Om dit te behalen is een opleiding academisch Nederlands nodig. De beschikbare beurzen van de Vlaamse Gemeenschap en Stad Gent zijn ontoereikend om alle studenten te ondersteunen om het benodigde taalniveau voor hoger onderwijs te behalen. Daarnaast zijn er te weinig mogelijkheden om het studietraject te combineren met een taaltraject. Tijdens het studietraject is er bovendien onvoldoende taalondersteuning mogelijk.
- De voorwaarden voor het volgende academiejaar worden laattijdig bekendgemaakt, waardoor studenten zich niet op tijd kunnen voorbereiden. Amal (vroeger IN-Gent), HoGent, Artevelde, UGent en UCT (Universitair Centrum voor Talenonderwijs) bereiden tijdens het Voortraject Hoger Onderwijs jaarlijks 20 à 25 studenten voor op hun traject hoger onderwijs. De nood is echter hoger. Meer studenten zouden gebaat zijn bij een voortraject met behoud van uitkering.

Voorbeeld inschrijvingsprocedure:

- Bij de inschrijvingsvoorwaarden staat dat het reeds behaalde diploma gelegaliseerd moet zijn, maar info over legalisatie is niet te verkrijgen bij de school.

Kinderopvang

68. Gebrek aan plaatsen in de kinderopvang

Er is te weinig plaats in de kinderopvang. Dat zorgt ervoor dat ouders thuis moeten blijven om voor de kinderen te zorgen. In veel sectoren is thuiswerk geen optie. Ouders wiens kinderen nergens terecht kunnen zijn soms genoodzaakt om hun job tijdelijk op te zeggen, bijvoorbeeld in de vorm van tijdskrediet. Dit zorgt niet alleen voor inkomensverlies, maar ook voor problemen in het kader van rechtenopbouw (vakantie, pensioen, ...). Binnen het aanbod is er ook een tekort aan flexibele kinderopvang. Vaak moet je de opvang lang op voorhand aanvragen. Het is meestal ook niet mogelijk om je kind slechts voor enkele uren naar de opvang te brengen. In veel kinderopvanginitiatieven moet je kind minstens twee dagen per week naar de opvang. Dit probleem treft vooral mensen in een kwetsbare positie.

*Er is nood aan 361 bijkomende plaatsen voor het huidige aantal 0-2 jarigen in Gent.
Bron: Stad Gent, Rapport kinderopvang, 2022*

69. Geen opvang voor kinderen bij ziekenhuisopname ouder

Alleenstaande ouders zonder netwerk vinden moeilijk opvang voor hun kinderen wanneer zij opgenomen worden in het ziekenhuis voor een medische ingreep of bij een bevalling. Vooral 's nachts en in het weekend is dit quasi onmogelijk.

Mobiliteit

70. Dienstverlening De Lijn

De dienstverlening van De Lijn is ontoegankelijk op verschillende vlakken:

- Steeds meer lijnen en haltes worden geschrapt. Daardoor geraken mensen die minder mobiel zijn niet meer op hun bestemming.
- De communicatie met De Lijn is ontoegankelijk. Telefoneren naar De Lijn kost veel geld en kan alleen via een centraal nummer. Je krijgt soms foutieve informatie over de dienstverlening (vb. over het verlaagd tarief).
- Bij onderbrekingen van lijnen wordt er meestal geen alternatief voorzien. Er is bovendien een gebrek aan communicatie over de onderbreking.
- Voor mensen die minder mobiel zijn is De Lijn fysiek moeilijk toegankelijk. Zij kunnen moeilijk opstappen op de bus door de hoge drempel t.o.v. het voetpad. Het actieplan vervoersarmoede plant een uitbreiding van het aantal toegankelijke haltes en biedt hier dus mogelijk (deels) een oplossing. Veel buschauffeurs vertrekken ook meteen na opstap, voordat mensen kunnen gaan zitten.

Bovendien gebeurt de ticketcontrole op een manier die soms bedreigend overkomt en daardoor agressie uitlokt.

71. Drempels naar rijbewijs

Voor mensen in een kwetsbare positie is het steeds moeilijker om een rijbewijs te halen. Dat heeft te maken met een aantal drempels:

- Het aantal talen waarin je je rijexamen kan afleggen is beperkter. Als je je examen in een andere taal dan het Nederlands wil afleggen, bots je bovendien op een extra lange wachtlijst.
- Je hebt naast een auto ook een begeleider nodig om je praktisch rijbewijs te halen. Voor mensen met een beperkt netwerk is dat niet evident. De rijsschool is voor veel mensen onbetaalbaar.
- Het taalgebruik bij het theoretisch rijexamen is verouderd. Dat maakt het examen onnodig moeilijker.
- Er is te weinig laagdrempelig aanbod theorielessen. De lessen die aangeboden worden in secundaire scholen zijn een goede praktijk, maar die zijn niet voor iedereen toegankelijk (alleen voor studenten secundair onderwijs). De lessen op school kunnen bovendien nog toegankelijker, door bijvoorbeeld herkansingen in te voeren bij de examens. Als je buist voor het theoretisch rijexamen via de school, moet je het examen via het rijexamencentrum afleggen. Als je twee keer niet slaagt moet je eerst 12 uur les volgen bij een erkende rijsschool vooraleer je opnieuw een examen kan afleggen. De gevolgde lessen op school tellen daarvoor niet.

72. Fietsen in Gent®

Het circulatieplan stimuleert Gentenaren om de fiets te kiezen als vervoersmiddel. Er zijn echter veel mensen in een kwetsbare positie voor wie fietsen in het stadsverkeer niet vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld voor nieuwkomers in de grootstad, ouderen, kinderen die voor het eerst met de fiets naar school gaan, mensen met een beperking, studenten, ... Het nieuwe actieplan vervoersarmoede⁹ speelt hierop in en zou het aanbod fietslessen in Gent uitbreiden.

73. Parkeerbeleid

Parkeren in Gent is erg duur sinds het vernieuwde parkeerbeleid. Dat heeft vooral een impact op mensen in een (financieel) kwetsbare positie. Eerstelijns werkers merken op dat het parkeerbeleid ervoor zorgt dat sommige mensen nog amper bezoek, mantelzorg, (poets)hulp of klusjesdiensten ontvangen door de hoge parkeerkosten. Het lijkt dus eenzaamheid in de hand te werken.

Gentenaren die in de rode en oranje parkeerzone wonen krijgen elk jaar 12 gratis bezoekerstickets, waarmee bezoek gratis kan parkeren. Dit is echter onvoldoende door het beperkte aantal en doordat het enkel tussen 19u en 23u geldig is.

⁹ Dienstoverschrijdende werkgroep vervoersarmoede Stad Gent (2022) *Actieplan vervoersarmoede 2021 – 2025* (https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/20221020_NO_Actieplan%20Vervoersarmoede%202021-2025.pdf)

74. Parkeerplaats voor mensen met een beperking

Het aantal parkeerplaatsen in Gent is beperkt voor mensen met een beperking. Ze hebben enkele voorbehouden plaatsen, meestal dichtbij de ingang van diensten en zorgvoorzieningen. Als deze plaatsen ingenomen zijn is het voor mensen met een beperking vaak moeilijk om een andere plaats te vinden die dicht genoeg ligt bij de plek waar ze moeten zijn.

De voorbehouden plaatsen voor mensen met een beperking zijn vaak ook niet aangepast. Er is te weinig plaats om vlot te manoeuvreren of de rolstoel uit te laden.

75. Nood aan een lijnbus voor de begeleiders van kinderen zonder wettig verblijf®

Kinderen zonder wettig verblijf tussen 6 en 15 jaar kunnen een gratis abonnement van De Lijn krijgen. Hun begeleiders (o.a. ouders) hebben meestal geen recht op een gratis lijnbus. Als de begeleider zelf ook in een kwetsbare positie zit, is die vaak niet in staat om te betalen voor het busvervoer. Voor kinderen zonder wettig verblijf die niet alleen kunnen reizen omdat ze vb. te jong zijn, blijft de drempel om het openbaar vervoer te nemen naar de school, zorgvoorziening of vrijetijdsactiviteit daardoor vaak hoog.

Het goedgekeurde actieplan vervoersarmoede¹⁰ voorziet een lijnbus voor één van de ouders zonder wettig verblijf om hun kleine kinderen te begeleiden naar school. Ze betalen dezelfde prijs als mensen met een verhoogde tegemoetkoming (43 euro voor een abonnement). Dit vormt een deel van de oplossing.

Taal en tolken

76. Recht op tolken®

Anderstalige burgers die een tolk nodig hebben om gebruik te maken van hulp- of zorgverlening, zijn daarvoor afhankelijk van de organisatie die de zorg of hulp aanbiedt. Veel organisaties en zorgverstrekkers werken niet met een tolk omwille van een aantal drempels:

- Er is een tekort aan tolken. Het gaat zowel over een algemeen tekort als over een extra tekort in bepaalde talen. Het tekort is het grootst in de talen Bulgaars, Turks, Slowaaks, Pashtoe, Modern Standaard Arabisch, Somali en Tigrinya. Er is geen aanbod voor Twi.
- De kostprijs om een tolk in te schakelen is heel hoog voor een organisatie of zorgverlener. Ook al betaalt Stad Gent een deel van de tolkuren.

¹⁰ Dienstoverschrijdende werkgroep vervoersarmoede Stad Gent (2022) *Actieplan vervoersarmoede 2021 – 2025* (https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/20221020_NO_Actieplan%20Vervoersarmoede%202021-2025.pdf)

- Het vraagt administratie en extra tijdsinvestering om te werken met tolken. Daar is geen ruimte voor door de hoge druk op de eerste lijn (zie ook signaal 6. Druk op de eerstelijns).
- Er zijn ook zorg- of hulpverleners die niet met een tolk willen werken, bijvoorbeeld omdat ze daar geen ervaring mee hebben.

Door deze drempels hebben anderstalige nieuwkomers vaak niet de mogelijkheid om ondersteuning te krijgen van een tolk tijdens de hulpverlening. Ze zoeken zelf oplossingen en nemen bijvoorbeeld terug hun kind mee als tolk (zie signaal 64 uit 2016 Spijbelen om te tolken). Dat is vaak geen goed alternatief omwille van ruis op de vertaling, ethische kwesties en afwezigheid op school. Tolken zijn een essentiële ondersteuning om anderstaligen toegang te verlenen tot hulpverlening.

Geen tolk/vertaler beschikbaar in 2022

Taal	Beantwoorde opdrachten	Niet-beantwoorde opdrachten wegens geen tolk
Arabisch	642	224
Bulgaars	1530	691
Pashtoe	687	261
Somali	127	206
Turks	1940	677

Bron: Amal (vroeger IN-Gent), begin 2023

77. Wildgroei van taalvoorwaarden voor anderstalige nieuwkomers

Verschillende sectoren stellen taalvoorwaarden om deel te nemen aan bepaalde activiteiten (vb. inschrijving in het hoger onderwijs, job als taxichauffeur). Doordat elke sector zijn eigen voorwaarden stelt, moeten nieuwkomers verschillende taaltesten afleggen. Bovendien gaat niet elke instapvoorwaarde gepaard met een duidelijk overzicht van welke taalcertificaten eraan gekoppeld zijn.

Voorbeelden:

- Voor cursisten bij LIGO bestaat een uitzondering binnen het inburgeringstraject: om het inburgeringsattest te behalen, is het voldoende om A1 schriftelijk en A2 mondeling te behalen. Het inburgeringsattest geldt normaal gezien als 'taalvoorwaarde voldaan' binnen de nationaliteitsprocedure. Doordat op de nieuwe inburgeringsattesten staat dat iemand A2 schriftelijk niet behaald heeft, wordt dit inburgeringsattest alsnog niet overal aanvaard als element in de nationaliteitsprocedure.
- De nieuwe taalvoorwaarde om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning (zie ook signaal 14. Wooncrisis).

Werk

78. Drempels naar werk op maat voor nieuwkomers

Nieuwkomers ervaren drempels naar werk op maat door talige en administratieve drempels en discriminatie. In de begeleiding naar een job worden ze vaak gestimuleerd om een knelpuntberoep (vb. poetshulp, zorgkundige, ...) uit te oefenen. Hierbij wordt te weinig rekening gehouden met hun competenties of interesses.

Besluit

De signalenbundel 2023 telt 78 signalen binnen 18 thema's en een veelheid aan risicogroepen. Niet om vrolijk van te worden. Maar we laten het hoofd niet hangen. De signalenbundel biedt ons de mogelijkheid om samen problemen structureel aan te pakken.

Zelfs iemand als Sigi, een Nederlandstalige, werkende veertiger, dreigt door een kleine tegenslag uit de boot te vallen. Probeer hem eens terug te vinden doorheen de tekeningen.

Wat gebeurt er met de signalen?

Per signaal wordt een trekker, een bevoegde beleidsactor, aangesteld. Deze persoon zorgt voor de coördinatie van alle relevante partners in Gent betrokken op dit thema, en voor het bijhouden van de opvolging van de signalen. Ook worden contacten gelegd met hogere overheden om knelpunten aan te kaarten. Bovendien kiest Stad Gent een aantal stadsbrede prioritaire signalen om extra op in te zetten. In 2024 is er terug een oproep voor het Sociaal Innovatiefonds. Op die manier krijgen vzw's, feitelijke verenigingen en coöperatieven de kans om een project in te dienen om deze maatschappelijke uitdagingen op een vernieuwende manier aan te pakken. Tenslotte staat de opvolging van de signalenbundel op de agenda van het gezamenlijk forum van de signalenbundel van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid. De stand van zaken over de opvolging van de signalen is te allen tijde door alle betrokkenen raadpleegbaar via de online tool www.beleidssignalen.be.

We vragen aandacht voor de fenomenen en voor de beleidssignalen in deze bundel. We hopen op samenwerking naar aanleiding van deze signalen, ofwel als betrokken actor of via de projectoproep voor het Sociaal Innovatiefonds 2024. **Laten we samen inzetten op verbinding met elke Gentenaar!**

Contact werkgroep signalen

CAW Oost-Vlaanderen	Karel Thys – teambegeleider Team Opvang West & Project Leegstand 0471 74 54 07 – karelthys@cawoostvlaanderen.be
Dienst Beleidsparticipatie	Katrien Van Goidsenhoven – coördinator team beleidsparticipatie 09 267 03 76 – katrien.vangoidsenhoven@stad.gent
Dienst Outreachend Werken	Kaat Hermans – signaalwerker 0478 63 57 06 – kaat.hermans@stad.gent
Dienst Regie Zorg en Gezondheid	Leen van Zele – coördinator team gezondheid 09 267 03 17 – leen.vanzele@stad.gent Hanne Callewaert – stafmedewerker team ouderenzorg 0470 40 88 47 – hanne.callewaert@stad.gent
Huis van het Kind Gent	Els De Vos – coördinator 0474 96 28 60 – els.devos@stad.gent
Amal Gent	Marie Comyn – kwaliteitsmedewerker 0472 65 88 65 – marie.comyn@amal.gent
Jong	Kadir Vardar – stafmedewerker 09 268 29 50 – kadir.vardar@vzwjong.be
Kras Gent	Karleen De Rijcke – coördinator 0486 73 99 75 – krasgent@gmail.com
Dienst Lokaal Sociaal Beleid	Els Devriendt – stafmedewerker Algemene Beleidsondersteuning 0486 61 41 71 – els.devriendt@stad.gent
Onderwijscentrum Gent	Liesbeth Moers – stafmedewerker team onderwijsontwikkeling 0477 96 12 28 – liesbeth.moers@stad.gent
SAAMO Gent	Ann-Sophie Hofman – beleidsmedewerker 09 223 95 15 – ann-sophie.hofman@saamo.be

Wijkgezondheidscentra Gent

Betty Johnson – coördinator WGC De Sleep
09 223 77 96 – betty.johnson@wgcdesleep.be

Eerstelijnszone Gent

Michèle van Elslander – stafmedewerker
09 225 91 33 – michele.van.elslander@elzgent.be

Dank

Onze oprechte dank aan iedereen die meewerkte aan de signalenbundel 2023. Niet in het minst aan de Gentse hulpvragers die ons doen focussen op wat echt telt. Aan de signaalcoördinatoren van de Werkgroep Signalen die zich gedreven blijven inzetten om wat structureel fout loopt aan te kaarten. Aan hun organisaties en hun partners die ons hielpen bij het stofferen van de signalen.

Binnen Eerstelijnszone Gent vzw bedanken we Koen Berwouts om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken om de signalen op een interactieve wijze verder op punt te stellen. Onze collega Emma De Pauw voor de hulp in het proces, voor de mooie cover en tekeningen. En tenslotte ook Thomas Goossens die in de laatste drukke periode stage liep bij Eerstelijnszone Gent, en mee aan zet was.

De Stad Gent bedanken we voor het investeren in het Lokaal Sociaal Beleid met inbegrip van de signalenbundel en het Sociaal Innovatiefonds. En Eric Dirikx van de Stad Gent om ondersteunend cijfermateriaal aan te leveren met betrekking tot bepaalde signalen.

Veel dank ook aan Kathleen Van de Kerckhove en Els Devriendt als compagnons vanuit de Stad Gent binnen het Lokaal Sociaal Beleid, het gezamenlijk forum van het Lokaal Sociaal Beleid en de verschillende trekkers om de signalen nauwgezet op te volgen en ermee aan de slag te gaan.

In samenwerking met

Contact Signalenbeleid van het Gentse Lokaal Sociaal Beleid

Michèle Van Elslander

Stafmedewerker

Eerstelijnszone Gent

Kliniekstraat 29A, 9000 Gent

T: 09 225 91 33

M: michele.van.elslander@elzgent.be

www.cawoostvlaanderen.be

www.stad.gent

www.gentsewijkgezondheidscentra.be

www.huisvanhetkind.gent

www.amal.gent

www.krasgent.be

www.stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/ocmw-gent

www.saamo.be

www.vzwjong.be

www.eerstelijnszone.be/eerstelijnszone-gent

www.beleidssignalen.be

